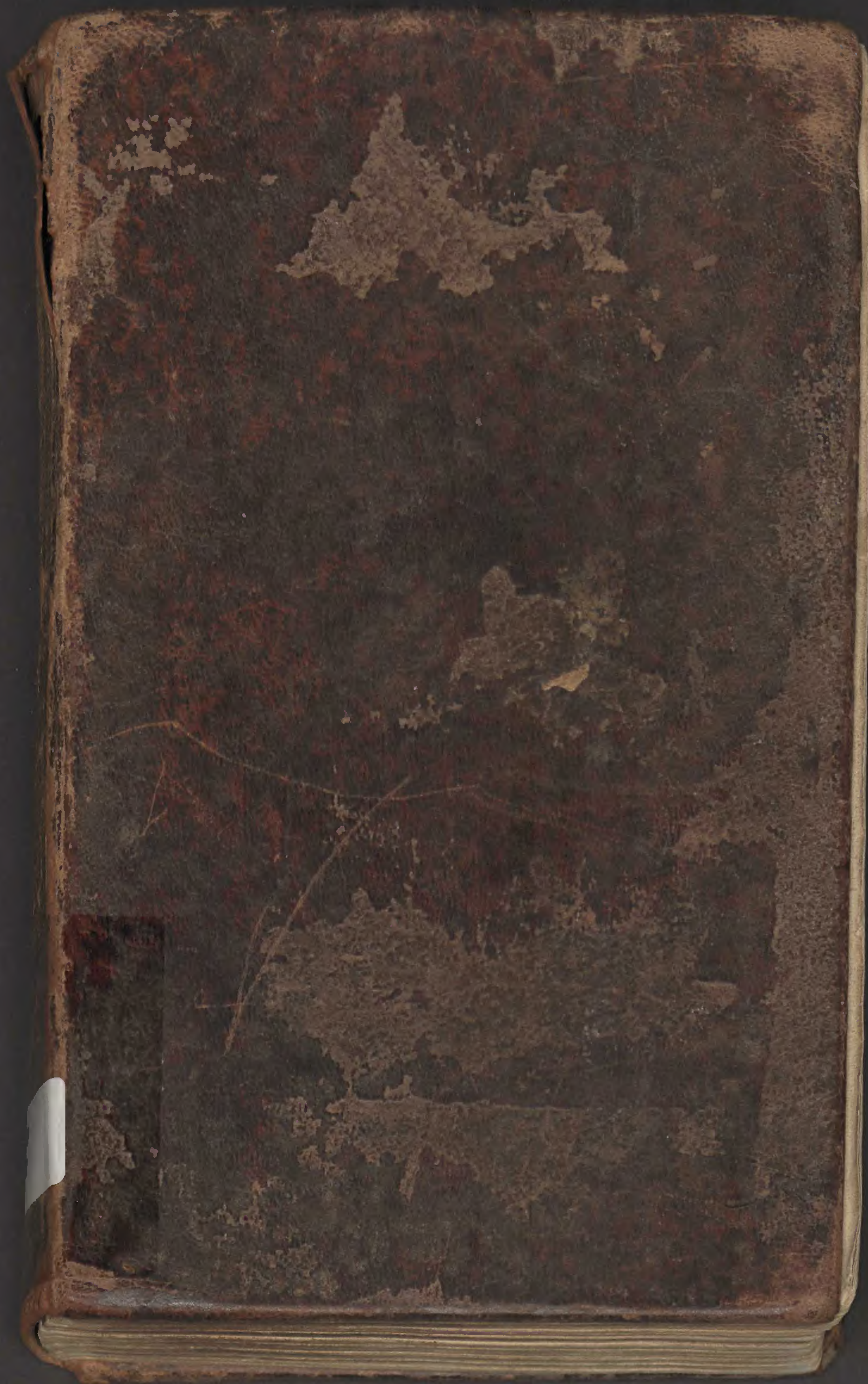

Fimtíu

Píslar-Hugvekjur

útaf

Pínu og Dauða

Drottins vors Jesú Krists,

samdar af

Síra Vigfúsi sál. Jónssyni,
Presti að Stöð í Stöðvarfirði.

Kaupmannahöfn 1851.

Prentaðar í S. L. Møllers prentsmiðju.

1. Hugvekja.

Um Krists útgangngu í Grasgardinn.

Inngánguriinn.

Vakna þú upp, mín dýrd! Vakna þú upp, Psaltari og Harpa! eg vil árla uppvakna. (Ps. 59.)

Já, vakna upp, mín sála, hugur og málfæri! til ad minnast á pínu Drottins vors Jesú, sem ætti ad vera hid mikilvægasta hugleidingar-efni Guds barna, eins og Postulinn býdur, þegar hann segir: Vér skulum kunngjøra dauda Drottins, þángad til hann kémur. Jesús leid ecki einúngis fyrir oss pínuna viljugur, heldur med eptirlaungun; mig hefir — sagdi hann vid Lærisveinana — af hjarta eptirlángad, ad eta þetta sidasta Páskalamb med ydur, ádurenn eg líd. Skyldi eg þá, aumur syndari, fyri hvern Jesús er dáinn, ecki hafa lyst og eptirlæti af ad minnast, sem optast, á þetta mikla elsku-verk, og þacka Gudi mínum þarfyrir? En — æ! mitt mikla ræktarleysi! hversu má eg ángrast og blygdast þar af, ad Guds Sonur er píndur fyri mig? en mér er indælla ad minnast á hvern hégóma, heldur enn á þann, sem mótmælin þoldi af syndurunum gégn sjálfum sér, og þá sjaldan eg gjøri þad, er þad allt of dausligt.

Rennum þvi, sála min! umsidir, augum vors hugskots til þeirrar dýrmætu fórnar, sem ockur forlíkadi vid Gud, þegar vér vorum undir hans reidi og fordæmingunni, en offrandi sig Gudi til sætligs ylms, og þad fyrir eylífann Anda, svo hans blód hreinsadi samvitskur vorar af daudum verkum til ad þjóna Gudi lifanda. O! hvørsu fagnadarsamligt er þar til ad hugsa! Hvad fær framar fridstillt ángrada samvitsku, heldur enn Jesú Krists pina? Syndarinn lifir þó, sé hann ydrandi, í trúnni á Guds Son, sem hefir elskad hann og sjálfann sig útgéfid fyrir hann. Hvad kann framar ad halda augum vorum aptur frá hégómanum og hneixlanligu athæfi, heldur enn ad horfa uppá blóduga ímynd Guds Sonar, sem oss er í ordinu fyrir augum afmáladur, og ámedal vor krossfestur? Naumast fæ eg trúad nockur Guds neisti sé í þeim manni, sem fyrir sér virdir, hvørsu ljómi Guds dýrdar gjørdist líkari madki enn manni, til ad taka frá sér afskræmisliga ómynd ens vonda, en gjøra sig aptur hluttakara gudligrar náttúru, en hleypur þó strax ad vørmu spori med þjófnum, saurlifis-manninum eda baktalaranum til þeirra verka, sem Guds vilja eru gagnstædust og hans náttúru vidurstyggiligust. Hvar hefir ljósara ljómad sá brennandi kjærleiki Guds til syndugra manna enn í Krists pinu? Hann þyrmdi ecki sínum eginn syni, heldur gaf hann út fyrir oss alla; þvi vissuliga audsýndi hann elsku sína í þvi, ad þegar vér vorum syndugir, er Kristur dáinn vor vegna. O! vor Herra Jesús Kristur! géf þins Anda nád, ad eg mætti svo þenkja og tala um þetta háleita verk, ad þú verdir þarmed heidradur, en vér uppbygdir. Amen!

Textinn.

Og sem þeir høfdu lofsaunginn súngid, géck Jesús út, sem hann var vanur, yfirum lækinn Kedron til fjallsins Olíveti, og hans lærisveinar fylgdu hønum eptir. Þá sagdi Jesús til þeirra: á þessari nóttu munud þér allir hneixlast á mér, því skrifad er: hirdirinn mun eg slá, og saudir hjardarinnar munu sundurtvístrast; en eptir þad eg er upprisinn, mun eg gánga fyrir ydur í Galíleu. Pétur svaradi: þótt allir hneixli sig á þér, skal eg þó aldrei hneixlast. Jesús svaradi hønum: sannliga segi eg þér: ad í dag, ádur enn haninn galar tvisvar, muntú afneita mér þrisvar. Pétur taladi þá enn framar og sagdi: þó eg ætti ad deya med þér, þá skyldi eg þó samt ecki afneita þér. Slíkt hid sama søgdu allir lærisveinarnir.

Fyrst lærum vér héraf: ad vera þacklátir Gudi fyrir hans velgjørninga. Jesús var Guds Sonur, og allt vald var hønum géfid á himni og á jørdu, þó þádi hann braud sitt med þacklæti, medan hann umgéckst hér á jørdunni. Þegar hann skipti braudunum á eydimørkinni, gjørdi hann þackir; sama gjørdi hann hér, þegar han hafdi matar neytt. Þetta gjørdi nú Herrann, hvørjum øll skógar-dýrin á mørkinni tilheyra; en vid erum, sála min! þurftugar sképnur, og verdum ad þiggja hvørn braud-

mola af hans hendi, frá hvørjum kémur øll góð og fullkomin gjøf. Eigum við þá ecki að meðtaka hans blessun með þacklæti, og viðurkénna við ockar máltíð, að hann er góður, og hans miskunsemi varir eylífliga? Það er blygðunarlaus þræll, sem frammi fyrir herranum stærir sig af hans gáfum; er það þá ecki mikil skømm og blygðunarleysi, að hroka sér í augliti Drottins af því, sem hann sjálfur géfið hefir? hann færir fórnir sinn eigin neti, einsog hann ætti allt sjálfum sér og sínum atburðum að þacka. En, hvað fylgir þá á eptir? Eg vill taka mitt korn og vín aptur á sínum tíma, segir Drottinn. Jesús hefir ecki einúngis kénnt oss borðsiðina, heldur líka guðrækiligt hússkick; hann fór ecki út af húsinu, fyrri enn að súngnum lofsaungnum. Høfum líka ætíð bænina og Guðs lof í munni, hvørt vér førum að heiman, elligar vér uppbyrjum nockuð, einsog Abraham gjørði, þá er hann sendi Eleazar af stað; og hvað sem vér gjørum með orð og verk, þá gjørum það allt í nafni Jesú Krists, og þøckum Guði og Føður fyrir hann, þá munum vér reyna, að Guð er nálægur øllum þeim, sem hann í sannleika ákalla, því hans nálægð dugir meir enn allt vort erviði.

Hér næst er merkjandi: að Jesús gengur yfirum lækinn Kedron; sá lækur — segja lærðir menn — tekið hafi nafn af dymmu; máské þessvegna, að hann rann í djúpu dalverpi millum borgarinnar og Olíufjallsins, og í hann runnu saurindi staðarins; þángað høfðu og þeir góðu kon-

úngar Ezechias og Jósias kastad afguda-öskuuni í fyrndinni. En hvad um þetta er, þá var þetta sorgargángur fyrir Lausnarann, svo sem fordum fyrir David; hvad oss ætti ad minna á, ad telja ecki eptir oss sorgarsporin í eptirbreytingu Jesú, ef vér viljum annars inngánga í hans dýrd. Lærisveinarnir géngu nú med honum til Olíufjallsins, hvar þeir sáu þad, sem þá hryggdi og skélfdi; en þar eptir fóru þeir þadan fagnandi, þá er hann var til himna farinn. Eins veit eg, ad mér byrjar fyrir margar hörmúngar inn ad gánga í himnaríki; en í þessari minni krossgaungu skal eg ætíd hafa mér fyrir augum þitt blessada hógværdardæmi, minn Jesú! Eda, hvad kom til þess, minn Herra! ad þú beidst ecki eptir óvinunum í húsinu, þar sem Júdas skildi vid þig? Margt kann þad ad sönnu ad vera; en þó hugsa eg til þess, ad þú gafst þig hér í afvikinn stad, svo ad þú sjálfur gjördir vid því, sem fjandmenn þínir settu fyrir sig, þá þeir sögdu: ecki um hátídina, svo ecki verdi upphlaup med fólkinu, vid hvörju víst hefdi hættara verid, hefdu þeir þusast ad þér innan borgar. Því skal eg nú læra af þér: ad lída heldur órétt og skada, enn vera úti um óróa og flockadrátt; láta fara sem fara vill um mitt eigid gagn, en meta meir þad, sem mörgum kann ad gagna, og minnast svo þinna orda, þar þú segir: ef nockurr slær þig á þína hægri kinn, þá bjód honum hina einnig, og vilji nockurr þreyta lög vid þig, og taka kyrtil þinn, þá lát hann halda möttlinum. Því skyldi

eg ecki fús vera ad hlýda bædi þessu og ollu odru þinu bodi, þegar eg hugsa til þess, ad þú hefir nú, Drottinn minn! sárliga hryggur gengid þessa slód, til ad bæta fyrir allt mitt syndsamligt eptirlæti og ofmikid dálæti, sem eg hefi á sjálfum mér! Þú hefir einnig gjørt minn sídasta gáng út af heiminum mér glediligan, sem Simeóni. Þú ert genginn úti eitt gérdis-tún til pínunnar. Eg geng dagliga, svo ad segja, úti kyrkjugardinn til grafarinnar; því skal eg varast ad stadnæmast á vegum syndugra, og sneida hjá enum breida vegi, sem leidir til gløtunar, heldur láta mín ydrunartár, af sundurknosudum anda, drjúpa í hvort sporid, sem eg skil vid, þá muntú, Jesús! loksins sundurslíta minn hrygdarseck, þegar þú lofar mér í þinu flódi og forþénustu skjóli ad þreyngjast gégnum frá daudanum til lífsins.

Hugleidum líka, sála mín! hvad Jesús taladi vid sína lærisveina á veginum; hann segir: ad þeir munu allir hneixlast á sér, þó muni hann láta þá sjá sig í Galíleu eptir hans upprisu; hvad oss géfur þá huggun: ad einsog vor Lausnari fyrirsér stund og stad, orsøk og tækifæri, hvornig vér kunnum ad falla, svo veit hann líka medal til ad reisa oss upp aptur af fallinu, svo óvinurinn þarf ecki ad stæra sig og segja: þegar hann er fallinn, skal hann aldrei uppstanda. Sannarliga er minn gódi Gud máttugur nóg og viljagódur til ad reisa mig vid, því hann stydur þá, sem vid falli er búid, og reisir þá, sem nidurslegnir eru. Þetta skal nú verka

með mér auðmýkt og andvara, en ecki sjálfhælni og gáleysi; eða hvørnig fór fyrir Pétri? hann bar Jesú orð tilbaka, sagðist ecki fortaka, að hinir lærisveinarnir kynnu að hneixlast, en sig skyldi það aldrei henda; en hvørnig það tókst, er øllum ljóst. O! hvørsu blind er mannsképnan, sem hyggst að standa af sínum eigin kroptum, og segir í rósemi sinni: eg skal aldrei falla, allteins og uppbyrjan eða fullkomnan þess góða verksins kæmi af sjálfum hønum og ecki af Guði, þvertámóti Postulans kénningu (Phil. 1.). Hugleið þessvegna, þú, sem stendur eða standa sýnist, að náttúrligur kraptur þinn er óstøðugur og engu nýtur; viljir þú styðja þig við hann, þá er hann einsog reyrsprotinn, sem stíngst í hønd þess, er á hann hallast. Vertú því varfærinn og gæt að þú fallir ecki; hafi Guð verkað í þér góðan vilja og kærleikann til sín, einsog Pétri, þá verka ecki að síður sáluhjálp þína með ugg og ótta, því til hefir borið, að þeir hafa mist Heilagann Anda, sem hann hafa áður haft. O, minn Jesú! þú, sem veitst eg ber minn féssjóð í leirkéri, géf mér það að athuga og dagliga þenkja: að krapturinn kémur ecki af mér, heldur þér, svo eg ætíð varist það, er þú hefir mig við varað; en kunni af því að bera, þá gack ecki í strángann rétt við vanmátt minn, og yfirgéf mig ecki, þegar eg veiklast. Amen!

---

2. Hugvekja.

Um Krists Grasgards-kvöl.

Þá kom Jesús med þeim í það akurgérdi, sem hét Getzemane; þar var grasgardur, og Jesús géck þar inn med lærisveinunum; en Júdas, sá er sveik hann, vissi og þenna stad, því Jesús safnadist opt þángad med lærisveinum sínum. Þegar Jesús kom þángad, sagdi hann til þeirra: setjid ydur hér, ámedan eg fer burt og bidst fyrir. Hann tók med sér Pétur, Jakob og Jóhannes, þá tvo sonu Zebedeusar, tók til ad hryggjast, skjálfa og harmþrúnginn verda. Þá sagdi hann vid þá: min sála er hrygg allt til dauda, verid hér og vakid med mér, en biddjid, svo þér fallid ecki í freistni. Hann veik sér burt frá þeim, nær einu steinsnari, kraup á kné, féll fram á ásjónu sína til jardar, og bad, ef það møguligt væri, ad sú stund hjá lidi, og sagdi: Abba, Fadir minn! allt er þér møguligt! tak burt þenna kaleik frá mér, þó ecki hvad eg vil, heldur sem þú vilt.

Þetta akurgérdi, Getzemane, er sagt hafi sitt nafn af vidsmjørs-pressu. Jesús er það vidsmjørstré, í hvørs rót og feiti vér, heidingja børnin, erum hluttakandi vordnir. Hann hefir svo pressast hér í Guds reidi undir þúnga vorra synda, ad hann af sér gaf þann vøkva, sem á vid mein þau, er

ecki vorn med vidsmjöri mýkt; þad er hans blód, sem hreinsar oss af öllum vorum syndum. Í þessu gérdistúni var aldingardur, þar hófst Jesú pína, einsog syndafallid hafdi ádur byrjast í aldingardinum Eden; því Jesús borgadi þad, hann ecki rænti, og gjordist hér líkur madki, af því Adam vildi vera líkur Gudi. Skilnings-tré góds og ills stód í Paradís einsog prófsteinn, hvort vor fyrstu fedgin vildu standa í hlýdni vid Skapara sinn, eda sem kyrkja þeirra Gudsþjónustu; en — þau gjördust óhlýdug bodi Drottins og forsmádu hans dýrkun, þá er þau glæptust á þessa trés ávexti, og innleiddu þar med syndina og daudann. Hér vegsamadi Jesús sinn Gud og Födur med hlýdni sinni, og hefir svo lífid og ódaudligleikann í ljós leidt. Eptir fallid voru þáu Adam og Eva útilokud fra lífstrénu, sem stód í aldingardinum, svo ecki skyldu þau neyta af þess ávexti, og lifa svo út í aldirnar. Hér stendur í Getzemane þad sanna lífsins tré, Jesús, hvors laufblöd þéna til lækningar heidingjanna, og býdur öllum, sem ervida og þúnga eru þjádir, ad koma til sín, svo þeir af hans fyllingu ödlist nád fyrir nád, og hann uppveki þá til eylífs lífs. Um þenna aldingard segir enn framar pínslarsagan, ad Júdas hafi vitad grant af honum, því Jesús hafi opt farid þángad med lærisveinum sinum. Þar hefir Júdas auga á, hvar Jesús er vanur ad stadnæmast í afviknum stad, þar meinti hann hægast væri ad vega ad hönum, svo minnst bæri á; allteins vakir Sathan yfir, med hvorju móti,

í hvada stad, háttalagi eda athøfn, hann megi oss helzt fella í synd og ólucku, þvi hann gengur umkríng, sem grenjandi ljón, leitandi ad þeim, er hann fái uppsvelgda. Júdas sat um Jesúm í hans bænastad; en Sathan forsómar sig sízt þar, sem vér eigum helzt Gudi ad þjóna; hann skammadist sín ecki ad koma fram med Guds børnum á Jobs døgum, ecki fælist hann heldur bænahúsid eda kyrkjuna nú, heldur leitast vid ad gjøra hána ad sinni samkundu, og hrifsa burt ordid úr mannanna hjørtum, svo þeir ecki trúi og verdi hjálpligir. Honum eru likir allir fláradir veraldar synir, sem liggja í leyni, einsog ljón í bæli sínu, og lúra uppá ad grípa hinn fáráda. Verkfæri þeirra, er þeir fremja handverk sitt med, eru lýgin og svikin, skilgétin børn hans, sem var manndrápari ad upphafi og stód ecki í sannleikanum; hann breytir sér stundum í ljóssins engil; allteins breyta hinir til, ad þeir sýnast dyggvir. Þar nú óvinur vor er svo slægur og dregur eptir sér þetta íllþýdi, ættum vér ad kappkosta, dagliga uppá oss ad taka Guds alvepni og vakta oss lika fyrir mønnum, verandi forsjálir einsog høggormar og einfaldir sem dúfur, en umfram allt, varast sjálfir ad gánga í hóp enna blódgirugu og fláradu, sem ecki munu fá hálfnad lífdaga sína. Vardveit mig, ó Jesú! frá hreckjum ens Vonda og lima hans, þá vil eg kunngjøra lof þitt æfinliga og prísa þitt nafn midt í søfnudinum! Gæt enn framar ad, kristinn madur! ad eins og Sathans og hans barna framferdi er þér

til varhygdar, svo er Lausnara þíns dæmi þér til eptirbreytingar þénandi. Jesús safnadist opt í þenna stad med sínum lærisveinum; þá hefir hann án efa hugsad til sinnar pínu, og bedid sinn himneska Födur um adstod til ad þola hana. Ætíd máttu ad sönnu vakna til ad hugsa um dauda þinn, þó ecki sízt, þegar þú átt leid þar um, sem Guds barna líkhamir hvílast í voninni; þau pláts má eg nefna sádgard Guds, því hann mun loksins láta sinn anda blása á þá daudu, svo þeir lifi, á því fagra blómgunar vori, þegar hann gjörir alla hluti nýa, og þad, sem sád hefir verid í vansemd, breyskleika og forgengiligleika, rís upp í vegsemd, krapti og óforgengiligleika. Þegar þú þessvegna gengur hér um, þá hugsa hvört leid þín liggur, nefniliga: þángad, sem þú mátt kalla madkana mædur og systur þínar; hugsadu einnig, ad eptir ad þeir hafa hörund þitt igégnumstúngid, munir þú í þínu holdi sjá Gud, ef þú annars vardveitir trúna til æfiloka. Virdir þú nú þetta fyrir þér, þyki mér líkligt þig ránki til ad bidja Gud af alvöru, ad hann haldi svo í hönd med þér, ad þú vardveitir hans þolinmædis ord, svo þú fáir allt vel framkvæmt og ödlast sigurinn. Þetta er nú þarfara, enn ad halda samkomur í kyrkjugördum á helgum tídum, stundum til ad deila, til ad þvætta, bakmæla og tala illa um adra, leika og fremja ýmisligt gjálifi, þar mönnum bæri miklu heldur ad minnast Siraks reglu, er segir: þenk á þitt hid sídasta, og muntu aldrei illa gjöra. (Sír. 7.)

Þegar nú Jesús í seinasta sinni er inngenginn í þetta pláts, skiptir hann, blessaður! svo liði sínu, að hann tekur Pétur, Jakob og Jóhannes fram lengra með sér, hina lærisveinana lætur hann bíða í tilteknum stað. Hér má nockuð læra bæði af þeim og Kristi sjálfum: 1) Af lærisveinunum: að hvörr sé trúr köllun sinni og högum. Kristilig kyrkja er hans kornland og bygging; þángað inn hefir Jesús sett þjóna sína, og fengið hvörjum þeirra sitt verk og úthlutað pund; sértu nú hans lærisveinn, þá haldtu þar við með þolinmæði, hollustu og hlýðni, því hlýðni er betri enn offur; eins, þó hann kalli þig undir krossinn, þá skaltu þegjandi og viljugur framgánga rétt eins og hann kalli þig til meðlætis haganna. Stríðsmaðurinn á að standa þar í fylkíngunni, sem hershöfðinginn býður, en ecki þar, er hann sjálfur vill; viljir þú þóknast þeim, er þig hefir til stríðs kjörið, sem er Jesús Kristur, þá gack eptir hans niðurroðun, en ecki eptir þínum vilja; setji hann þig þar í fylkínguna, sem erviðast veitir, mun hann og géfa þér kraptana þar eptir, því einkis freistar hann yfir megn fram. 2) Af Lausnarans dæmi lærum vér: að forðast einveru í freistíngum vorum. Ecki var Jesú hætt við að sigrast, og vel vissi hann, að ecki mundu lærisveinarnir standa straum af sér, þó vildi hann ecki einn vera, heldur bæði hafa sjónarvotta pínslar sinnar, og líka þá, er hann kynni að tala við. Hvílíkt sérsinni er það þá ecki fyrir breiska og hugsjúka manneskjépnu, að fara einförum? af því

hefir opt orsakast ólucka, og margir hafa, með skaða sinum, komist að raun um það, er Salómon segir: vei þeim sem einsamall er, því þegar hann fellur, þá er enginn sem reisir hann; og gyldir þessi regla um góða, guðhræðda og ráðsvinna menn, sem vita að hugga aðra með þeirri huggun, sem þeir eru af Guði með huggaðir, en ecki heimska gárúnga eða guðleysingja.

Strax eptir þessa niðurröðun byrjaðist nú gras-garðs-kvölin vors Lausnara, og má það ráða af orðum Guðspjallamannana, að hann blessaðan hafi inntekið skyndilig og yfirnáttúrlig hrygð, með ofboðsligri hræðslu og kvíða, hvaraf hans helgasti líkami skalf og titraði, og í þeirri ofraun stundi hann upp þessum orðum: Min sála er allavega hrygg allt til dauða, hvarmeð hann sleit sig frá sinum lærisveinum, féll fram á sina signuðu ásjónu, og tók til að biðja. O, minn Jesú! hvörsvegna er vatnið svo gengið inn að sálu þinni? vertú náð-ugur minum yfirtroðslum, því syndir minar hafa kvalið þig; eg hefi þér mæðu aukið með misgjörð-um minum, og látið þig erviða í syndum minum. Vissuliga má min synd vera himni og jörðu þýngri, og þarf ecki að furða, þótt hún sé mér óbærilig byrði, þar Jesús, sem ber alla hluti með orði sins kraptar, verður að falla flatur, þegar Guð hlóð á hann minum syndum. En, hvað um það? eg sé þó hér — lofaður sé Guð! — að mitt lausn-argjald er himni og jörðu mikilvægara, því ecki lét það úti einfaldur maður, heldur Guð og Maður,

Jesús Kristur, af fedrunum eptir holdinu, Gud yfir øllum hlutum blessadur ad eylifu, Amen! Sá skjálfti, kvídi og ofbod, sem hann leid, vegur meira í metaskálum Guds réttlætis enn allar mínar yfirtrodslur, og hefir útvegad mér mikla fyrirgéfníngu og eylífa endurlausn, hvar fyrir hønum séu ódaudligar þackir. Loksins er merkjandi: ad þegar Jesús er framfallinn í þessu ofbodi, þá snýr hann sér strax til bænarinnar. „Abba Fadir!" — segir hann — „allt er þér møguligt! tak frá mér þenna kaleik, þó ecki minn heldur verdi þinn vilji." Eckért er betra rád í øllum vandrædum enn trúnd bæn af audmjúkum anda; sundurknosadur andi er Guds offur; hann hefir skipad ad ákalla sig í neydinni, lofad bænheyrslu, en skilid sér lofgjørdina; en þess er þá líka ad gæta, ad bænin sé rétt løgud ad Jesu dæmi; ecki heyrist møglunar-ord af hønum, heldur kallar hann Gud sinn Fødur midt í straffinu, hvarmed hann og leggur sinn mandómliga vilja undir sinn og hans guddómliga vilja. Viljum vér ødlast fyrirheitin, þá er oss þørf á þolinmædinni. Margur møglar og gjørist naudunarsamur, þegar á móti blæs, en ávinnur þarmed þýngra straff, rétt einsog Israelítarnir, sem aldrei voru ánægdir med sín kjør, møgludu, voru óþolinmódir, gjørdu jafnvel uppreist, þá er þeir ecki fengu allt, sem þeir vildu: en hvørnig fór? Líkhamir þeirra hrundu nidur í eydimørkinni, svo þeir komust ecki til Drottins hvíldar, og á stundum skédu miklar plágur í einu á medal þessa fólks, hvad Postulinn Páll vill ad

vér tokum oss til eptirþánka, þegar hann segir: Moglid ecki einsog nockrir af þeim mögludu, og fyrifórust af eydileggjaranum. Verum einnig audmjúkir fyrir Gudi vorum, hvörjum vér gétum ecki svarad einu ordi til þúsund, og gætum ad hans miklu hátign, en vorri eymd, hans heilagleika, en vorum saurugleika, hans réttlæti og vorum syndum. Sá heilagi Guds Sonur audmýkir sig og fellur fram fyrir sínum himneska Födur; hvad þá vér syndugir! Þad mætti vera mikil skömm og blygdunarleysi ad koma einsog Pharisæarinn. Þessi lotning skal líka minna oss á, ad vér heimtum ecki frekliga af Drottni vorum nockud líkamligt, heldur segjum sem Lausnarinn: Ecki minn, heldur verdi þinn vilji! Því vor himneski Fadir veit hvörs vér vidþurfum, ádur enn vér bidjum hann; en — vér vitum ecki hvörs vér bidjum, svo, ef allt gengi eptir brekun vorri, kynni hann ad géfa oss stein fyrir braud. Látum einnig audmýkt vora sjást í hegdun líkamans; því þó Drottinn áliti hjartad, þá byrjar þó engu ad sídur voru moldar-hreysi ad feila sér fyrir hans skélfiligu hátign, þegar vér framkomum, ad þiggja nockud af hans örlætis hendi; þad kénnir oss Davíd, þegar hann segir: Látum oss framfalla og tilbidja fyrir Drottni; þad sýnir oss dæmi Abrahams, hann hneigdi sig til jardar fyrir sínum Gudi; hann sagdi líka: Eg hefi tekid mér fyrir ad tala vid Drottinn, þó eg sé mold og aska; en þó ættum vér fyrst og seinast oss fyrir augum ad hafa dæmi vors Jesú, einkum þar vér vitum og trúum, ad hann

nú í þetta sinn, med sinni sálar-ángist, ávann sálum vorum eylífa gledi, hvarfyrir meir enn skyldugt er vér breytum eptir hønum, og svo þar med lofi vor sála, og allt hvad i oss er, hans heilaga nafn. Lof seg þú ønd min Drottni, Amen!

---

3. Hugvekja.

Um Krists Dauda-strid.

Og hann kom til sinna lærisveina og fann þá sofandi; hann sagdi til Péturs: Símon! sefur þú? formáttir þú ecki eina stund ad vaka med mér? Vakid og bidjid, svo þér fallid ecki í freistni; andinn er reidubúinn, en holdid er veikt. Í annad sinn géck hann burt aptur, badst fyrir, taladi hin sømu ord og sagdi: minn Fadir! sé þad ecki møguligt ad þessi kaleikur lídi hjá mér, utan eg drecki hann, þá verdi þinn vilji! Hann kom, og fann þá aptur sofandi, því augu þeirra voru þrúngin af svefni og þeir vissu ecki hvørju þeir svørudu hønum; hann lét þá kyrra, géck á burt aptur og badst fyrir í þridja sinn, taladi sømu ord og sagdi: Fadir! ef þú vilt svo, þá tak þenna kaleik frá mér; þó verdi ecki minn, heldur þinn vilji! En hønum birtist Engill af himni, sem styrkti hann. Og þar kom, ad hann stríddi vid daudann og

tók ákafligar ad bidja; en sveiti hans vard sem blód-dropar, þeir ed féllu á jørdina.

Komum vid nú, sála min! og virdum fyrir ockur aptur dauda-strídid og innvortis kvol vors Lausnara, og er hér fyrst merkjandi þad skélfiliga ofbod, sem á hønum lá, hvad sjá má af hans háttalagi. Hann stód þrisvar upp, lagdi sig þrisvar nidur, reikadi þrisvar til og frá lærisveinunum; hønum var hvørgi rótt, þvi i hvorja átt, sem hann veik sér, blossadi Guds reidi-eldur, sem brennur til helvitis, inn ad hans sálu, og læsti sig úti hvorn legg og lid; liti hann til himinsins, þá var nótt; viki hann sér ad lærisveinunum, þá sváfu þeir; kastadi hann sér nidur á jordina, þá hratt hún honum (svo ad segja) frá sér, svo hann héldst hvørgi vid. Hér i væri nú óskandi þeir vildu speigla sig, sem vanir eru ad géfa sig litid ad, þó þeir heyri nefnda Guds reidi, og setja ecki størum á sig, hvørsu hrædiligt sé ad falla i Drottins hefndar-hendur, heldur láta einsog þesskonar rædur komi ecki vid sig; hafi nú Sonur Guds átt vid svo óbæriliga kosti ad búa, þegar hann leid straff vorra synda, hvørsu mun þeim þá vegna, sem hlada synd á synd ofan, en láta sig þó ecki svo mikid sem dreyma, ad segja nockurntíma af alvøru: Drottinn! straffa mig ecki i þinni reidi? En þad skaltú vita, syndari! ad fyrir þeim, sem Drottinn hegnir i reidi sinni, dregur af gamanid, þvi hér má sjá og læra, ad þeim verdur eckért til huggunar, heldur finna þeir sifelda kvol,

amasemi, óróa og örvæntingu, í hvörja átt, sem þeir snúa sér. Hvad kann þar ad hugga, sem frá er vikinn Guð allrar huggunar? hvad kann þar ad gledja, sem vantar það rétta vidsmjör fagnadarins? Istadinn fyrir anda kjærleiksins er kominn þrældóms andi; hvört fær madur flúid frá augliti Guds, eda farið frá hans anda? eda mun sá ógudligi géta nockud skotid sér undan, þá hann hefir spannad sinn boga? O! hvörsu mikils er þad verdt, ad vardveita leyndan dóm trúarinnar í gódri samvitsku, þvi einsog andans vitnisburdur er forsmeckur eylífs lífs, svo er órólig samvitska med þörfinni andans forsmeckur helvítis pínsla, hvörra beiskleiki lika nockurnveg sjást kann af þessu Jesú háttalagi, þvi einsog hann, sem vissuliga kénndi hér á helvítis pínslum fordæmdra, reykadi med ofraun híngad og þángad, og hvad var odru amasamara fyrir honum, svo finna fordæmdir enga hægd í þeim kvalastad, hvar ecki fæst vatnsdropi ad kjæla túngu sína. Allt þetta verkar nú syndin, hvörrar verdlaun er daudinn; hvörsvegna, ef nockrum þækti ofbodsligt hér til ad hugsa, honum ætti eins ad ofbjóda skadlig yfirráð syndarinnar í sínum daudliga líkama, svo hann leiti dagliga lags vid ad skilja sig vid hana, fyrir sanna ydrun og umbót lifnadarins; og er þá lika öllu óhætt, þvi til þess fann Jesús hér bædi til Guds reidi og helvítis ángistar, ad hans obluga kall og tárafoll, sem hann hér offradi til hans, er hann af daudanum frelsa kunni, útslöcktu og niðurdempudu þad hvörttveggja fyrir þér, þú ydrandi

sála! Fest þér vandliga þann lærdóm í hjarta: honum eru allir hlutir til óhægdar og amasemdar ordnir, svo þú allavega huggan hefdir í þinni sídustu neyd, og þurfir enga ólucku ad hrædast, þótt þú gángir í myrkum dal og daudans skugga; hans hrygdarspor eru þér gledilig útleidsla af heiminum inn í eylífa dýrd; hann kvaldist í myrkrunum, svo þú odladist ljós nádarinnar þessa heims, og dýrdarinnar í odrum heimi, því í hans ljósi sjáum vér ljósid; hann fécк hvorki hjálp né huggun af neinum, svo þér bregdist aldrei vinfengi hans og Fodursins, því sjálfur hefir hann lofad, ad þeir sem haldi sín bod, skuli vera í ástsemd hjá sér.

Í odru lagi segir oss Gudspjalls-sagan: ad þar hafi komid ad, ad hann hafi barist vid daudann; þar kémur líka loksins ad þeim tíma, ad bædi eg og þú eigum ad berjast vid daudann; en eg þacka Gudi fyrir Jesum Krist, sem bardist vid hann ádur, og í hans daudastridi blessadist mér bædi helsóttin og andlátid; því Jesús vann, en daydinn tapadi, eptir því, sem skrifad stendur: Daudi! eg vil vera þinn daudi! helvíti! eg vil vera þín drepsótt! En — þenna fagra sigur vann hann oss til handa, og gaf oss hann, eptir því óraskanliga skjali, sem hann útgéfid hefir, er svo hljódar: Frá helvítis valdi vil eg þá frelsa og frá daudanum vil eg þá endurleysa; því þarf enginn trúadur madur ad kvída sína daudastridi, heldur hælast um vid daudann, einsog sigradann og yfirunninn óvin, segjandi: Daudi! hvar er þinn broddur? helvíti! hvar er þinn sigur? þackir

séu Gudi, sem gaf sigur fyrir vorn Drottinn Jesúm Krist!

Í þridja máta er athugandi, hvursu hardt daudans afl hafi gengid ad Lausnara vorum: hans sveiti vard einsog blóddropar, er féllu á jørdina. Þegar Adam hafdi syndgad, bölvadi Drottinn jørdunni, því sú synd var mikil blódskuld, þar hún leiddi eptir sig dauda svo ótal margra þúsunda. Aptur, þegar Abels blód var úthellt, hrópadi þad eptir hefnd, svo jordin vard bølvud ad nýu; en hér er Jesú blód, sem betur hrópar enn Abels blód, á jordina ofanfallid, til ad lina þessa bølvun, og leida blessun yfir oss og handaverk vor. Løgmálid segir ad sønnu: ad þeirra lands-ávørtur, lifs-ávortur og fénadar-ávørtur, sem þad yfirtroda, skuli bølvadur vera; en med því ad Jesús er løgmálsins uppfylling, til réttlætis øllum þeim, sem trúa á hann, þá er fyrir þeim sømu þessi bølvan umbreytt í blessun; þessvegna þackar þér, ó Jesú! fólkid; þér þackar allt fólk, jørdin géfur sinn ávørt; blessi oss Gud, vor Gud! blessi oss Gud! og allar endimerkur jardar óttist hann! En — þótt þessu sé nú svo varid, þá er þó einkum huggunarsamligt ad minnast á blódsveitann Jesú, þegar ad slæst skélfing daudans og ángursemi ervidishagannà. Þegar sá þánki tekur mig, vil eg hugsa til þess, ad minn Lausnari sveittist blódinu, og segja í audmjúkri eptirleit trúarinnar: ó minn Jesú! þegar þeim kaldà daudasveita slær út um alla limi mína, þá láttu þinn sárheita blódsveita gjora hann vægann og bæri-

ligann, svo eg megi gladur frá gánga, einsog þinn trúarøruggi píslarvottur Stephán, og láttu aldrei sálu mína setta verda á þann fúla sveitabeck, hvar kvalareykur ógudligra uppgengur eylífliga; en eg skal ætíd, ámedan eg lifi, minnast þacklátliga í trúnni á þenna þinn blódsveita; já! strax á hvørjum morgni, þá eg stíg fæti mínum á jørdina, vil eg idka sálu mína í þeirri hugleidingu, ad þinn sveiti vard einsog blóddropar, er féllu á jørdina, svo eg þacki þér af hjarta fyrir þessa elsku, og vænti mér svo fyrir þá sømu allra heilla og blessunar í minni útlegd á jørdunni. Plági hjarta mitt ángist nockur, vil eg dreypa á þad med þínum blessudu blóddrópum, hvørja eg veit vera mitt lausnargjald; þeir sømu prédika fyrir mér, ad eg, einsog sáttur og hreinsadur, eigi adgáng til Guds, og megi vænta mér alls góds, því þú hafir þvegid oss af syndunum med þínu blódi, og gjørt oss ad konúngum og kénnimønnum fyrir þínum himneska Fødur. Hvørr vill nú klaga Guds útvalda? eda hvad fær skilid mig vid Guds elsku? fyrir Jesúm eru allir hlutir á himni og á jørdu forlíktir vid Gud; Fadirinn er ánægdur med lausnargjaldid; Sonurinn hefir borid reidina; þrællinn er klár og kvittur, því Gud var í Christo og fridþægdi heiminn vid sjálfan sig. Þessvegna vil eg í allri neyd, lífi og dauda hugga mig vid þetta dásemdar verk, og segja þackir Fødurnum, sem setti oss í ríki síns elskuliga Sonar, í hvørjum vér høfum endurlausnina fyrir hans blód, sem er syndanna fyrirgéfning.

Í fjórda máta er athugaverd sú adferd, er Jesús hafdi, þá er herdti á kvolinni: hann tók ákafliga ad bidja. Med þessu kéndi hann oss, ad vér skyldum bidja án afláts og þreytast ecki, jafnvel þó hjálpin dragist undan. Gætum ad dæmi Jacobs, sem ecki vildi sleppa Drottni fyrri enn hann hafdi ødlast blessunina, og minnumst, ad Jesús hefir kénnt oss lag til þess, ad himnaríki lídi ofurefli, þegar hann segir: Bidjid, og munud þér medtaka; leitid og munud þér finna; knýid á, og mun fyrir ydur upplokid verda. Víst kann Drottinn, af vissum tilgángi, oss til góda, ad fela sig á tíma neydarinnar, en þarfyrir hefir hann ecki gleymt miskunsamur ad vera, heldur, einsog fadirinn er børnunum líknsamur, svo er Drottinn miskunsamur þeim, sem hann óttast; ef hinn rángláti dómari sigradist af þrábeidni eckjunnar, mun þá Drottinn ecki miklu framar gjora frelsun sinna útvaldra, sem til hans kalla nótt og dag, jafnvel þó hann hafi þolinmædi yfir þeim? Einsog Guds Sonur, sem ákafliga héldt á sinni bæn, féck hægd og léttir, því honum birtist Engill af himni, er styrkti hann, svo megum vér og vita, ad Gud hjálpar oss á einhvorn hátt, ef vér høldum fast vid bænina og trúar-traustid; því einsog Englarnir voru nálægir Jesú í hans bænagjørd, svo eru þeir himnesku andar oss ecki fjærlægir í vorum bænastad, einsog sýnir dæmi Kornelíusar, og þad þó helzt, þegar lídur ad enda lífdaganna, vill Drottinn, sem sendi hér Engilinn til styrktar sínum eingétna Syni

í hans dauda-strídi, láta sína Engla styrkja sín börn, þjóna þeim og bera ad lyktum sálina, einsog Lazarusar, í fadm Abrahams.

O Herra Jesú! þú, sem útstadid hefir hid bitra daudastríd oss til frelsis, fyrir þann mikla velgjörníng lofar þig og vegsamar þín kristilig kyrkja, bædi sú, sem strídir á jördu þessari, og hin, sem hrósar sigri í himninum, segjandi med ædsta hjartans þakklæti: Lambid, sem er slátrad, er verdugt ad medtaka veldi og ríkdóm, styrkleik og heidur og prís og blessun ad eilífu, Amen!

---

4. Hugvekja.

Samtal Krists og lærisveinanna.

Jesús stód upp frá bæninni, kom til lærisveina sinna og fann þá sofandi út af hrygd. Hann sagdi til þeirra: Æ! viljid þér nú sofa og hvílast? hvad! sofid þér? nóg er komid! standid upp og bidjid, svo ad þér fallid ecki í freistni. Sjáid! sú stund tekur ad nálgast og er þegar komin, ad Mannsins Sonur skal seljast í syndugra hendur. Standid upp! förum á burtu hédan, sjáid! sá er mig svíkur er nálægur; en bidjid, svo þér fallid ecki í freistni.

Kristur hafdi, sem ádur er sagt, tekid med sér þrjá sína lærisveina og áminnt þá ad vaka, en varla

var hann kominn steinsnar frá þeim, fyrri enn þeir urdu yfirfallnir af svefni, en Herrann stód einn ad því miklu verki pínunnar, einsog fyrispád stendur: Eg hefi aleinn trodid vínþrúguna; eg leit um kring eptir hjálpara, en þar var enginn, en minn armur styrkti mig.*) En héradauki sjáum vér hér réttan spegil vorra haga: strax, sem Jesús var á burt farinn, sókti Postulana svefn. Viki hann burt eitt augnablik, þá erum vér fallnir, því án hans megum vér eckért; hann verdur bædi ad verka viljann og máttinn, bædi ad uppbyrja og fullkomna trúna; því vil eg ætíd segja med David: Drottinn, minn styrkleikur! stattu ecki lángt frá mér; og med Abraham: Hafi eg fundid nád fyrir þínu augliti, þá gack ecki fram hjá þræli þínum. Eins er því líka varid í líkamligum efnum: vér megum ecki missa adstod og nærveru Jesú, ef øllu á ad vera óhætt; til þess skyldum vér hugsa, einkum þá vér leggjum oss til svefns, og fela oss þeim Israels vaktara, sem ecki syfjar, þá megum vér óhætt trúa fyrir oss næturmyrkrunum; Jesús vakti, þegar Postularnir sváfu, en þegar eg veit ad hann vakir yfir mér, þá er eg sef, vil eg óhræddur vera og segja: I fridi vil eg leggja mig og sofa, því þú, Drottinn! munt láta mig ugglausan búa; lofadur sé Gud, sem opt hefir látid mig reyna þvílíka vardveizlu! En vid skulum nú, sála mín! framar þessu, bera ockur

*) Ad troda vínþrúguna, merkir ad sønnu ad sundurknosa óvinina, og heyrir til Krists upphafningu, en med því þetta skédi fyrir hans pínu og dauda, látum vér blífa vid þá almenniligu útleggíngu.

nockud saman vid Postula Herrans, og gæta ad, hvort vér høfum ecki sama til brunns ad bera: Jesús áminnti þá í þrjár reisur ad vaka, einkum Pétur, hvorn hann tók sérdeilis tali, en þeir sofnudu því fastara; hann hefir einnig leidt ockur inn í sinn aldingard, þad er: sína kristni, ecki til svefns og dofinskapar, heldur til ad vera glóandi í andanum, Drottni þjónandi, svo sem sáttmáli skírnarinnar ljósast fráségir; en ockur hefir ecki farid ólíkt og syninum, sem lofadi ad vinna í víngardinum, en fór þó hvørgi. Jesús hefir ecki undanfellt ad vekja ockur, einkum í þrjár reisur, á úngdóms, þroska og fullordins árunum, en þad hefir þó — sem Gud nádi! — viljad blífa vid sama svefnmók; vid vorum varla komin í víngardinn, fyrr enn bernska og gáleysi úngdómsins dilladi ockur, því þánkar mannligs hjarta eru vondir frá úngdómi; þá setti Jesús oss foreldra og frædara til ad kénna ockur ótta Drottins og vekja ockur med aga og umvöndun; en þeirra verk þótti þá leidindaligt, en sjálfrædid yndisligt. Þegar leid fram af barndómsaldrinum til þroska-áranna, og vid tókum ad skynja háttu veraldarinnar, tók sú spillta náttúra dám af þeim, svo ad glaumur, gjálífi, vondur selskapur, heimskulig skémtan og, í stuttu máli, fýsn holdsins, fýsn augnanna og drambsamligt liferni smackadist þá betur, enn Guds orda áminningar og gódir sidir; þá setti Jesús til kénnimennina ad blása í básúnu síns Herra, og vekja ockur af þessu rænnleysi; en þó vid kæmum til þeirra einsog fólkid, og sætum

fyrir þeim einsog Guds fólk, þá var þó svo inn-gróin gleymskan og gáleysid, ad þeir voru í þánka ockar stundum einsog orda-smidir, stundum einsog þeir, er sturludu Israel, stundum einsog vísa, sem fögur er ad heyra, lengra komst þad allopt ecki; þetta verkadi heims-elskan, sem á þeim bestu blóma-árunum spratt upp med til ad kæfa ordid, hvaraf bædi kólnadi og líka ástundum oldúngis vanræktist bæna-haldid, einsog ecki kunni annars ad vera, því þar sem er elska heimsins, er ecki kjærleiki Fodursins, en þar, sem ecki er kjærleiki Fodursins, þar deyfist bæna-haldid, og sú djorfúng, sem vér hofum til hans, ad ef vér bidjum nockurs eptir hans vilja, þá heyr-ir hann oss. Þegar nú Jesús sá, ad í hæpid var komid med þessu andvaraleysi, tók hann til ad vekja med innvortis hræríngu síns Heilaga Anda, hveru himneskan nádar-geisla Gud, sem úr myrkrinu baud ljósinu fram ad skína, lét leyptra inn í hjartad; en, þó vid lifundum þar vid um stund, hafdi samt vondskan og hirduleysid svo djúpar rætur, ad vid ecki ætíd sætt-um hræríngum þessum einsog bar, heldur útslockt-um andann aptur. Svo háskaliga hofum vid, sála mín! heimsk verid og heimskuliga blind! komum því fram fyrir ockar Gud og Lausnara, játandi þessa ockar synd, þá mun hann fyrirgéfa þá vond-sku yfirtrodslunnar. O, þú mikli fyrirgéfari! til-reikna mér ecki tómlæti mitt og undandrátt, hvar-med eg hefi orsakad þér mædu, en mér straff; eg er einsog sandur sá, sem villtist, leitadu, Drottinn! ad þræli þínum! lát þér aldrei leidast ad benda

mér og vekja mig af minum synda svefni! vægi þín miskun mér um straff það, sem þú hótar þeim óhlýdnu: að þú gefir þá ofur í þeirra eigið sinni, til að aðhafast ósæmiliga hluti! Eg kýs heldur, minn Herra! að þú leggir á mig þitt foðurligt straff, þegar þú að eins ecki tekur frá mér þína foðurligu náð; en þótt eg viti, að eg hafi heldur hitt verð-skuldað, og það séu maklig laun villu minnar, þá sjá þó, að eg er nú aptur snúinn, og þú sjálfur hefir snúið mér, og géfið mér það hugarfar, að eg nú hjartanliga girnist að vaka og vera sparneytinn, svo eg gángi þér verðugliga til allrar þóknunar! meðtak því þann, á hvern þú hefir kallað, og full-komna það verk, sem þú hefir uppbyrjað! og þareð þú veitst hvernig varið er fyri mér, að þó andinn sé reiðubúinn, þá er þó holdið veikt, og lögmálið í minum limum dregur mig herleiddan undir lög-mál syndarinnar, þá lát þinn krapt vera í mér breisk-um máttugann, og bið fyri mér, svo trú mín þrotni ecki! Einsog nú Jesús vorkénnti lærisveinunum, þeg-ar þeir gátu ecki haldið sér uppi, géck frá þeim, lét þá kyrra um stund og veik aptur til bænarinnar, svo mun hann vissuliga heyra mína bæn og sjá ígégnum fíngur við mig, þó mér verði á stundum svefnsamara enn skyldi, því hann er sjálfur forlíkan fyrir mínar syndir; hann vakti einn, þegar hinir sváfu; hann vakir enn til að biðja fyrir oss, hann hefir ecki ógnað né kallað, hann er þolin-móður við oss og vill ecki að nockur einn tapist, heldur betri sig og lifi; en skulum vér þarfyrir í

syndinni blífa, svo nádin yfirgnæfi? Fjærri sé þvi! Freistum ecki Krists og hugsum ecki, ad Gud sjái ecki þad, sem illt er, þótt hann þegi, heldur høldum hans seinlæti til reidinnar vort sáluhjálpar medal. Þegar svikarinn var svo sem kominn, sagdi Jesús seinast: Æ! viljid þér nú sofa og hvílast? hvad! sofid þér? Tak, min sála! i Guds nafni til þin áminningu þessa, og vak og bid, svo þú fallir ecki i freistni; þenk ecki, ad þetta snerti ad eins Postulana, þvi Jesús segir: Hvad eg segi einum, þad segi eg øllum, vakid þér! sá, sem þig svíkur, hann er i nánd, og ecki veitstu hvar, hvenær eda hvernig hann kann ad koma ad. Þó aldrei ættir þú von á slægdarligum áhlaupum Djøfulsins, sem þú þó átt, þá kann daudinn ad svíkja þig nidur af fótunum fyrr enn þig varir; hann hefir morgum brugdid hælkrók, sem sízt hefir vid honum búist i þad sinn; eda, hvernig fór fyrir þeim ríka kornbónda? Daudanum fylgir dómurinn, og i þvi háttalagi, sem daudinn hittir þig, dæmist þú, hvar eptir þér mun gánga um alla eylífd, án nockrar umbreytingar vonar. Vertu þvi aldrei svo fífldjarfur ad eiga þad á hættu, ad allt þetta komi ad þér andvaralausum! vak heldur i Guds nafni og bid, þvi þú veitst ecki á hverjum tíma þinn Herra kémur! tak uppá þig Guds herskrúda, svo þú fáir mótstødu veitt á þeim vonda degi! vakna þú upp til réttlætisins og lát af ad syndga, medan þar segist enn þá i dag: en þared kraptar þinir eru vanmáttugir, og mátt þvi ætid búast vid freistingum, svo verdur þú og i þessari

þinni andvökn og idugligri varhygd ad bidja án afláts, því þegar þínir kraptar vanmegnast, þá lýkur bænin upp miskunar-idrum Guds, og kémur til þín aptur med krapt af hædum, einsog handa upplypting Mósis ávann Israels fólki sigur; þess gétur Jakob, segjandi: Vanti nockurn vísdóm, þá bidji hann af Gudi, sem øllum géfur einfaldliga og telur ecki eptir. Pad er mesti háski ad vera bænarlaus í heiminum, þad er einsog ad gánga vopnlaus í bardaga; sálin án bænarinnar er einsog líkami án sálar, køld, dofin, blind, tilfinningarlaus, já, øldúngis daud í syndum og yfirtrodslum. Athuga þetta, kristinn madur! sem annt er um þína eylífu velferd, og heyr ad lyktum þessi Jesú ord: Svo verid nú ætíd vakandi og bidjid, ad þér kunnid ad verda verdugir ad umflýja alla þá hluti, sem tilkomandi eru, og standa fyrir Mannsins Syni. O, minn Jesú! sem sagt hefir: Verid mér áfastir, svo ad eg sé med ydur; vak þú í mér, svo eg einnig vaki í þér! lát mína sálu vaka til þín, þó líkami minn sofi, svo eg segja kunni med brúdinni: eg svaf, en hjarta mitt vakti! lát hana svo óhætta búa undir þinni verndun, og vek mig loksins upp til eylífs lífs, amen!

---

5. Hugvekja.

Um Gydinganna komu í Grasgardinn.

Jafnsnart, sem Jesús var nú enn ad tala um þetta, sjá þú! ad Júdas, einn af þeim

tólf, þá er hann hafdi nú til sín tekid flock manna, einnig þjónustumenn biskupanna, Pharisæanna, øldúnganna og enna skriftlærdu, géck hann undan mannflockinum og kom þángad, med logbrøndum, lømpum, sverdum og staungum. En svikarinn hafdi géfid þeim þad teikn og sagt: hvern eg kyssi, sá er þad, gripid þann sama og leidid varliga. Sem Jesús vissi nú allt, hvad yfir hann átti ad koma, géck hann fram og sagdi til þeirra: ad hverjum leitid þér? Þeir svørudu: ad Jesú frá Nazareth. Jesús svaradi: eg er hann. En Júdas, sá er sveik hann, stód einnig hjá hønum. En er Jesús sagdi til þeirra: eg er hann, hørfudu þeir á bak aptur og duttu til jardar.

Midt i því Jesús var ad áminna Postulana til ad vaka, og þeir sízt ad sér hugdu, sjá! þá kémur Júdas og med honum stridsskarinn, kénnimannahøfdingja þjónar, høfudprestar, oldúngar og høfudsmenn musterisins, med sverdum, blysum, skridbyttum og leusum, til ad veida og handtaka þá saklausu hindina Jesúm. Hér høfum vér þann lærdóm: ad eins og hér skédi fyrir Postulunum, svo kann optar vid ad bera. Jesús sagdi: þeim væri best ad vaka, því fjandmennirnir væru ad eins ókomnir; en þótt þeir heyrdu þad, sofnudu þeir engu ad sídur, því máské þeir hafi hugsad, ad annadhvørt kynni þetta ad merkja eitthvad annad, eda lengra væri ad bída

óvinanna; því hefdu þeir með vissu vitað herförina svo nálæga, mundu þeir aldrei hafa verið svo svefnmóka, en rétt í sama bili kémur stríðsskarinn fyrr enn þá varði. Í sama máta heyra menn opt þær áminningar: að tími sé upp að rísa af svefninum; dagur Drottins muni koma, sem þjófur á nóttu, og fleira þesshàttar; þessu þykjast menn að sönnu trúa, en þánkarnir eru þó reyndar sömu, sem þeirra, er sögðu á Ezechielis dögum: Dagarnir munu lengjast og allir spádómar gánga til grunna, og þarf þetta ecki að undra á þessum tímum, þar bædi Kristur og Postularnir hafa svo margfaldliga fyrispáð um andvaraleysi þessarar síðustu aldar. Héraf kémur það, að mörg lífs og sálar ólucka hittir margan, þegar hann minnst varir; eda, hvað er það Páll skrifar (1 Thess. 5)? Þegar þeir segja: friður og ugglèysi, mun fordjörfun snögg yfir þá koma, einsog jóðsótt yfir ólétta konu, og þeir munu ecki umflúið géta; fiskurinn varast ecki krókinn, né fuglinn snöruna, fyrr enn bádir eru fastir, svo verða mannanna börn ánetjuð á einum vondum degi, líka sem hann hastarliga yfir þá fellur; sé þessvegna nockurr vitur, hann er óttasleginn í öllum hlutum, og vaktar sig fýrir yfirsjón á þeim tímum, sem hann kann enn þá á að syndga; en sá fávísi gætir ecki að sínum tíma, heldur ætlar öllu sé óhætt, veit þó ecki hvað morgundagurinn muni fæða; hann sefur án andvara, en veit ecki hvað ské kann nóttina út, heldur enn Balthazar eða maurabóndinn. Hugsa um þetta, sála mín! og brúka varhygðarsamliga

tímann, verkandi sáluhjálp þína með ugg og ótta; haf ætíð Jesúm í fylgi, neyð hann með heitri bæn hjá þér að vera, einsog ferðamennirnir í Emaus, þá er øllu óhætt, komi það að, sem koma vill, því þar sem Jesús er nálægur, gildir það, sem Davíð segir: Þótt eg ráfi í myrkum dal og dauðans skugga, hræðist eg enga ólucku, því þú, Drottinn! ert hjá mér.

Tøkum oss nú í øðru lagi til greina þau orð, sem fyrst fóru fram milli Jesú og hans óvina í þessari aðfør. Svikarinn hafði áður undirlagt við þá, að sá, sem hann kyssti, væri Jesús, hvarmeð hann lýsti undirferli sínu, þeim øllum til varhygðar, sem þetta dæmi heyra, að ecki gángi þeir í þessi og þvílík spor undirhyggjunnar; því þó þú, sem undirførull ert, blindir augu annara, þá villir þú ecki sjónir fyrir þeim, sem augað skapaði; hann sér og dæmir opinberliga það, sem hulið er í myrkrunum, svo þó Davíð klókliga og í leyni dræpi Urias og tæki konu hans, verður þess þó hefnt í augsýn alls Israels og sólarinnar. Þareð nú Jesús vissi af øllu vélræði Júdasar, samt øllu því, er yfir hann átti að koma, svo géck hann viljugur, og hlýðinn sínum himneska Føður, móti hernum, og spyr: að hvørjum þeir leiti? Þeir segjast leita að Jesú af Nazareth. Jesús sagði strax til sín, að hann væri sá sami. Þetta heyrði nú líka Júdas, sem búinn var að géfa sig úr lærisveina-røðinni, og var orðinn hersforingi, en féck ásamt lagsmønnum sínum sterka bendingu; því þegar Jesús miðt í sinni niðurlægingu, talaði þessi hógværða orð: Eg er hann,

fylgdi því svoddan guddómligur kraptur, ad þeir gátu ecki stadid á jordunni, heldur duttu apturábak, og er þetta einn sá merkiligasti adburdur, sem framkémur i Píslarsøgunni. O, hvørsu vegsamligur mun hann i dýrd sinni, og óvinum sinum skélfiligur, er svó var krøptugur i sinni forsmán! O Drottinn! vor Drottnari! hvørsu dásamligt er þitt nafn i øllum løndum! þó þú litillæckadir þig og gjørdist hlýdinn allt til krossins dauda, varstu samt Jehóva, sá sem er, var, og koma mun. Þú vitnadir hér fyrir þinum óvinum, ad þitt nafn er hrædiligt og heilagt, en þú gjørir ecki vid oss eptir vorri vondri breytni, heldur sakir þins nafns, því þú ert sannliga Jehóva vort réttlæti; þarfyrir reisir þad mig, sem þá felldi; þegar þú sagdir: Eg er hann, duttu þeir; þegar þú segir vid mig: Eg er hann, vidhressist eg aptur og fæ nýa krapta, því þú ert sannliga minn Jesús og Frelsari, og gjørir því vart vid þig, hvad sem mér áliggur. Þegar Djøfullinn áklagar mig, samvitskan plágar, syndin fordæmir, svo þar er engin heilbrigdi i minu holdi fyrir syndum minum, og enginn fridur i minum beinum fyrir Guds reidi, þá vill Jesús segja: Eg er hann, sem afmái þinar misgjørdir sem ský, þinar yfirtrodslur sem þoku, snú þú aptur til min, eg hefi endurleyst þig, eg vil kasta syndum þinum i hassins djúp, svo aldrei beri framar á þeim, trú þú á mig, svo ertu klár og kvittur; eg er lifsins braud, hvørr til min kémur, hann skal ecki húngra, og hvørr á mig trúir, hann skal ecki þyrsta ad eylifu. Þegar eg rata fall og hrøsun,

svo reidi Drottins er uppegnd yfir mér og syndum mínum, svo eg á endiliga ad straffast, og Gud vill segja: Eg vil vitja hans syndar yfir honum, þá er minn tími kémur; þá gengur minn Jesús ámilli og vill segja: Eg er hann, sem afplánad hefi þessa syndara yfirtrodslur fyrir sjálfann mig, eg vil ecki minnast á hans syndir; mín pína, mín hlýdni, mitt blód og daudi hefir hann endurleyst; fyrirgéf honum, Fadir! og fardu nú ecki áfram, svo þín reidi gremjist ecki yfir honum. Þetta forsvar og fyribón dugir mér nóg til afsokunar, þar Jesús verdur ætíd bænheyrdur, þar hann, sem hinn ædsti Biskup, fyrir sitt eigid blód, í þad allrahelgasta inngenginn, hefir fundid eylífa endurlausn, og hann er sá eini Medalgángari milli Guds og manna, sem sjálfan sig gaf til endurlausnar fyrir alla. Þegar eg fell í sótt eda sjúkdóm, þá brúkar Jesús somu ord: Eg er hann, Drottinn, þinn læknari, sem fyrirgéf þér allar þínar syndir og grædi allar þínar meinsemdir; eg vil, vertu hreinn! þó þinn ytri madur eydileggist, þá skal þó, med þad sama dag frá degi, sá innri endurnýast, og þó þitt jardneska tjaldbúdar hreysi nidurbrjótist, hefir þú byggingu af Gudi, hús án handa gjørt, eylíft á himnum; láttu þér á medan nægjast mína nád, minn kraptur fullkomnast í breiskleikanum. Rati eg í armód og fátækt, þá segir minn Jesús: Eg er hann, sem fátækur er ordinn, svo þú skyldir audugur verda; óttastu ecki, eg er þinn skjoldur og mikil laun; hafir þú mig ad eins, þá þarftu hvorki ad skeyta um himin né jørd, vertu

ad eins andliga voladur, og ertu þá nógu ríkur, því þitt er himnaríki. Þó heimurinn hati mig, hreki og hrjái, og jafnvel eg verdi óþeckjanligur fyrir brædrum mínum og kunníngjum, skal þad vera mín huggan, ad eg veit minn Jesús vill þá segja: Í heiminum hefir þú áugist, en óttast ecki, eg er hann, sem hefi heiminn sigrad; fagna þú og vert gladur, því þitt verdkaup er nógligt á himnum, og þó þú hafir nú hrygd, skal eg sjá þig aptur og þitt hjarta skal fagna, og þinn fögnud skal enginn af þér taka. Þegar loksins kémur þar ad fyrir mér, ad eg skal gánga veg allrar veraldar, og Drottinn vill allra seinast kalla mig fyrir sinn dómstól, þar ad standa reikning af öllum mínum hugrenningum, ordum og verkum, þá veit eg þú, minn Jesú! munt allra sízt bregdast mér; þú munt vera sá þú munt vera, þú, sem ert sá sami í gær og í dag og um eylífar aldir; þad er mín stærsta huggan, ad eg trúi þú munir þá segja vid mig þetta þitt sama ord: Eg er hann, sem vil taka þig til mín sjálfs, svo þú sért þar, sem eg er; eg er hann, sem vil géfa mínum saudum eylíft líf; þad er vilji Födursins, sem sendi mig, ad eg tapi engu af öllu því, sem hann gaf mér, heldur ad eg uppveki þad á efsta degi. Já, minn Herra Jesú! þú hefir mér þessu lofad: þar sem eg er, þar skal og þjón minn vera; því vil eg gladur afleggja klædin, einsog Aaron, vera framandi frá líkamanum og fara vistferlum heim til Drottins; megi eg ad eins vardveita trúna, þad er mér nóg, þá vil eg segja einsog Símeon: Lát þú nú, Drottinn! þjón

þinn í fridi fara, eptir ordi þinu; en ámedan þetta undandregst, skal eg leggja sífelda ástundun á, ad eg med hreinu hjarta kunni ætíd þessi ord í munni ad hafa: Herra! þú veitst alla hluti, þú veitst ad eg elska þig! ó! ad þú viljir þá aptur andsvara mér í þinu ordi, fyrir innvortis vitjun þins anda og segja: þú, sem mig elskar, skalt elskast af minum Fødur, og eg vil elska þig, og eg vil opinbera mig sjálfan fyrir þér. Géf nád, Drottinn minn! ad þetta ockar samtal og innbyrdis ávarp mætti svo uppbyrjast ockar ámilli hér á jørdunni, ad þad eylífliga framhaldist á himnum, Amen!

---

6. Hugvekja.

Um Júdasar koss og Krists fángelsi.

Jesús spurdi þá enn einusinni: ad hvørjum leitid þér? Þeir svørudu: ad Jesú af Nazareth. Jesús svaradi: Eg sagdi ydur þad, ad eg er hann, og ef þid leitid ad mér, þá látid þessa á burtu fara; svo uppfylltist þad ord, hvad hann hafdi sagt: ad engum glatadi eg af þeim, sem þú gafst mér. En Júdas veik sér ad Jesú til ad kyssa hann, og jafnsnart veik hann ad hønum og sagdi: sæll vertu Rabbí! og kyssti hann. En Jesús sagdi til hans: Vinur! hvar til komstu híngad? O þú, Júdas! svíkur þú Mannsins Son med kossi?

Þá gengu þeir þángad, løgdu hendur á Jesús og gripu hann.

Fyrst má af þessu sjá, hvørsu viljugur Jesús gaf sig undir pínuna. Hans øbluga ord hafdi nidurslegid herskarann, þó flýdi hann ecki medan þeir lán, heldur beid þángad til þeir stódu upp. Hønum var ecki bágara, ad láta þá aldrei uppstanda, heldur enn ad fella þá; en hann kalladi ecki eld af himni einsog Elias; hann lét ecki jørdina svelgja þá, sem Kóre og hans félaga, heldur lofar þeim á fætur, og innir til vid þá í annad sinn, ad hvørjum þeir leiti? og þegar þeir aptur nefndu Jesúm af Nazareth, sagdi hann til sín á ný, en baud þeim þó þarhjá, ad láta lærisveinana kyrra í þad sinn, einsog hann hafdi ádur heitid: Engum glatadi eg af þeim, sem þú gafst mér. Hér má nú sjá, ad ecki stód þad í valdi óvinanna ad binda Jesúm, þá er þeir ætludu sér; hann lagdi sjálfur sína sálu frá sér, hafdi vald til ad afleggja hana og aptur ad taka. Eins er því og háttad um hans børn; þeirra hatursmenn komast ecki lengra enn hann vill og leyfir; øll ydar høfudhár eru talin, segir hann, óttist ecki, þér erud mørgum titlíngum betri. En fyrst þad var nú í Jesú valdi, ad pínast og géfast í hendur óvina sinna, þá er þad audvitad, ad hann gjørdi þad af einskjærri hlýdni og elsku vid sinn himneska Fødur, einsog skrifad er: Þú girntist ecki brennioffur eda syndafórnir; þá sagdi eg: sjá! eg kém, í bókinni er skrifad af mér: þinn vilja, minn Gud! gjøri eg gjarna, og þitt løgmál er

í minu hjarta. Hérmed hefir, min sál! þinn Lausnari borgad fyrir óhlýdni ockar; eg hafdi med óhlýdninni framid galdraglæp og afgudadýrkun, en Jesús galdt hlýdni fyrir mina óhlýdni, og lét þó engu ad sídur straff minnar óhlýdni lenda á sér; því skal eg ecki ad eins hugga mig hér vid, heldur ástunda hann og elska, er mig svo heitt elskadi, og hlýdnast hønum af øllu hjarta, sem fyrir mig svo hlýdinn gjordist, ad eg haldi hans bod og sé stødugur í hans ástsemi, einsog hann hélt sín Fødurs bod og var í hans ástsemi, einkum þar eg á mig nú ecki sjálfur, heldur er eg verdi keyptur, á því ecki ad lifa mér, heldur hønum, sem fyrir mig er dáinn, Jesú Kristi, sem aptur er upprisinn.

Í ødru lagi kémur hér fram svikarinn Júdas med sinn falskoss; han víkur sér ad Jesú, heilsar hønum vinsamliga og virdugliga og kyssir hann blídliga, svo ecki skyldi bera á ødru, enn ad hann fagnadi hønum ad venju. Jesús, sem þeckir hjørtun, svarar þessu hógværdarfulla áminningar-ordi: Vinur! því komstu híngad? Júdas! svíkur þú Mannsins Son med kossi? og um leid bendir hønum til spádómsins, sem stendur í Psálm. 41: Minn vinur, hvørjum eg treysti, sá er át mitt braud, hann lypti sínum hæli upp ámóti mér. En allt fyrir þetta og adrar áminningar, er þó Gudssonur hér svikinn med falskossi, af svika-þræli og Djøfulsins barni. Eva, módir vor, lagdi munninn ad eplinu, sem høggormurinn giunti hana á; hér leggja varirnar, á hvørjar nádin er úthellt, sig ad vorum þeim, sem undir

var høggorma eitur, til ad borga fyrir synd Evu, og burttaka þá ólucku, sem hún og nidjar hennar vard svikin í fyrir eplis-átid; høggormurinn taladi nógu blídliga vid Evu, þegar hann sveik hana; þinn svikari taladi líka blídliga vid þig, minn Lausnari! því bid eg þig, ad þú látir mig ecki tælast, þá Andskotinn vill gylla og fegra fyrir mér syndina og minni spilltu náttúru. Þér hefir verid gildra í leyni løgd af þínum svikara, frelsa mig því af netinu, sem þeir hafa lagt fyrir mig, því þú ert minn styrkleiki, og lát ecki hrecki og hroka veraldarinnar koma mér af fótum. Framar bid eg þig, sem ransakar hjørtun og nýrun, og þessvegna þeckir øll svik og undirhyggju, ad þú takir burt úr hjarta mínu øll þesshįttar óheilindi, svo ad eg kunni ad eptirfylgja þér med hreinu hjarta, í hvørs munni engin svik eru fundin, vera svo og nefnast þinn réttur vinur og lærisveinn, hafandi ætíd þann vitnisburd: þar er sannur Israeliti, í hvorjum ecki eru svik. Tak þér nú enn framar, sála mín! þá huggan: Andskotinn, sem gengur í kríng, einsog grenjandi ljón, hann er bædi stángar-ormur og hlyckjóttur ormur, villandi alla veraldar kringluna; æ! hvørsu opt hefir hann nú framkomid med sínum svikum? en sjá! Mannsins Sonur er svikinn, þó svo, ad hann syndgadi ecki þarmed, svo eg megi vænta mér fyrirgéfníngar, þó eg kunni ad svíkjast svo, ad eg syndgi, já adstodar, ad sjá vid svikrædi Djöfulsins, holdsins og heimsins, svo eg leidist ecki í freistni af þeim mínum óvinum, heldur fái mig vidrétt, og hafi svo

orsøk ad syngja hans nafni lof, segjandi: Lofadur sé Drottinn, sem ecki gaf oss ad herfángi fyrir þeirra tennur; vor sála er sloppin, einsog fugl af veidimannsins snøru, snaran er brostin, og vér erum sloppnir; vor hjálp er í Drottins nafni, sem gjørt hefir himin og jørd. Athugum framvegis, ad enginn falskliga kyssi Jesúm, sem Júdas; med allskyns hræsni getur þad ad sønnu skéd, en þó ecki sízt, þá menn idrunar- og eptirþánkalaust medtaka þad heilaga kvøldmáltídar Sakramenti, hvar inni hann kyssir hann med kossi síns munns, sem hans sála elskar, og sameinar sig nákvæmliga sínum trúudum. En munu þeir nockud njóta þeirrar samtengingar, sem flasa til Guds bords einsog til almenniligrar máltídar? Þeir kyssa ad sønnu Jesúm, þá þeir medtaka hans hold og blód í Sakramentinu nálægt einsog ádur, en þeir verda sekir þarvid, og eta og drecka sjálfum sér dóm, einsog Júdas, sem snerti Jesú varir med sínum ógudligu vørum, en mátti þó heyra: Vinur! til hvørs komstu hingad? Júdas! svíkur þú Mannsins Son med kossi? Þú í sama máta, hinn ógudligi og óumbreytti! heyr hvad Drottinn segir: Hvad kémur þér þad vid, ad taka ord míns sáttmála þer í munn, og hvørsu minni rétt hefir þú þá til ad taka í þinn gudlausa munn blód sáttmálans, sem sjálfur þú heldur almenniligt? Vera þig þessvegna, sála mín! í Guds nafni vara þig vid kvøldmáltídarbord þíns Herra! géf honum þar engan flærdarkoss, heldur koss idrunar, því heilir hafa ecki læknarans þørf, heldur þeir, sem eru sjúkir. Bjód hon-

um koss trúarinnar, hvør svo innvefji sig í hans sárum og forþénustu, ad trúin undir eins sé kroptug fyrir kjærleikann til umbótar lifernisins! Þegar þú svo þvær hans fætur med idraninni, kyssir med trúnni og umfadmar med elskunni, mun han kyssa þig aptur ámót, og láta sinn anda vitna í hjarta þínu, ad þér sén þínar syndir fyrirgéfnar.

Í þridja máta kémur hér fram þad hryggiliga fángelsi Lausnarans, því þegar Júdas var búinn ad fullgjora svikin, gánga hinir ad og leggja hendur á Jesúm til ad gripa hann. Sjá hér, mín sála! hvørsu þeir ógudlign þusast hér ad þínum Lausnara og keyra þad saklausa og þolinmóda Guds Lamb í fjøtur og vardhald einsog illvirkja, hvarmed hann bædi fullnægdi fyrir ránglætingar vorar, og forþénadi mikla nád og blessun. Einsog Adam vanbrúkadi sinn sjálfrædis vilja Gudi til styggdar, svo hefi eg líka, hans syndugur nidji, gjørt og opt framid syndina sjálfrádur, laus og lidugur; því er Jesús fánginn, svo hann borgadi þarfyrir; syndin hefir svo hertekid mig, ad eg opt adhefst þad, er eg ecki vil; en eg þacka Gudi fyrir Jesúm Krist, sem fánginn er, svo ad eg í hans frelsi standandi og af hans krapti studdur, fæ syndinni svo af mér hrundid, ad hún þarf ecki ad drottna í mínum daudliga líkama; því vil eg segja med Davíd: Drottinn! eg er þinn þjón, sonur þinnar ambáttar, þú hefir leyst mín bønd; þar var fallinn andligur dofi á hjarta mitt, svo eg fann ecki gløggt þó eg æfdi syndina, heldur enn daudur madur; því eptir náttúrligu ástandi

voru, erum vér allir daudir í syndum og yfirtrodslum, en Jesús tekur þann dofa í burtu, þegar hann lætur sinn anda straffa í mér syndina, svo mér finnst einsog bein mín vanmegnist, þángad til eg hefi játad honum mínar syndir og fengid þeirra kvittun, hvarmed og hans kjærleiki þvíngar mig. Svo veri nú Gud lofadur! fyrst Sonurinn hefir frelsad mig, þá er eg réttiliga frelsadur, og ecki lengur þræll syndarinnar; hann er gripinn og fángadur, en eg er laus af syndarinnar, daudans og Djöfulsins fángelsi, og krossfestur med Kristi, en eg lifi, þó ecki eg framar, heldur lifir Kristur í mér, en þad eg lifi í holdinu, þad lifi eg í trúnni Guds Sonar, sem mig elskadi, og sjálfan sig gaf út fyri mig. O minn Jesú! lát þín fjøtur hepta allar mínar tilhneigíngar, lidi og limi frá allri þjónustu syndarinnar, og veraldarinnar ógudligu háttalagi, ad eg svo heiminum krossfestur og med þér greftradur og dáinn, upprísi einnig med þér til endurnýúngar lífdaganna, og minn andi, ad deyddum holdsins girndum, þjóni þér hindrunarlaust í heilagleika og réttlæti fyrir sjálfum þér, alla mína lífdaga. Bænheyr þad, Drottinn minn! fyrir þitt harda fángelsi og alla forþénustu, Amen!

7. Hugvekja.

Um voru Péturs og Malkusar eyra-sár.

En sem þeir, er með Jesú voru, sáu hvað verða vildi, søgðu þeir til hans: Herra! skulum vér ecki slá með sverði? Símon Pétur hafði sverð, dró það út, sló til Prestahøfðíngjans þénara og hjó af hønum hans hægra eyra, sá þénari hét Malkus. Jesús svaraði: leyfið þeim að gjøra hið frekasta, en sagði til Péturs: stíng þú sverði þínu í slíðrið, því hverr, sem sverðið tekur, skal fyrir sverði farast; eða, meinar þú, að eg kunni ecki að biðja Føður minn, það hann sendi mér meir enn tólf legíónir Engla? skal eg ecki drecka þann kaleik, hvørn minn Faðir hefir mér géfið? og hvørnig skyldu þá ritníngarnar verða uppfylldar? svona hlýtur að ské. Og hann áhrærði Malkusar eyra og læknaði hann.

Það fyrsta, sem héraf má læra, er: að gánga ecki fram af ofdirfsku og rasandi ráði. Þegar flockurinn kom að lærisveinunum, spyrja þeir Herrann: hvort þeir eigi að taka til vopna? Svo byrjar að leita góðra ráða og flasa ecki á sig fram í háskann af einræði og sérsinni, því vegur ens heimska er réttur fyrir hans augum, en sá er vís, sem ráðunum hlýðir, segir Salómon; það reynist líka optliga, að af einræðinu og sjálfsþóttanum brýtur margur hálsinn, og fær ecki viðgjørt, þegar það er orðið.

En þó þessu sé nú svo varid, þá er bezt ad ætla hófliga uppá menniна, því tilber á stundum, ad þá vantar vitsmunina, stundum dygdina, stundum gétur Gud gjørt ráð þeirra ad heimsku, þegar hann vill svo; því er sá kosturinn beztur, ad leita ráda til Guds orda, þau skéra bezt úr øllum vandamálum og sýna oss hvad gjøra skal og ógjørt láta, hvad sómi ednr ecki sómi, hvad leyst sé eda bannad; því er sá sæll, sem kann ad segja med Davíd: Þínir vitnisburdir eru mitt rádaneyti, þitt ord er lampi fóta minna og ljós á vegum mínum. En, því er midur! þess gæta ecki allir, heldur hlaupa til þess, sem gédi þeirra er næst, og í því má finna þeim góda Pétri hafi hér á ordid; hann beid ecki eptir andsvari Jesú, heldur ryckir sverdi í brádrædi sínu, slær því hvatvísliga fram í flóckinn, hittir þarfyrir einn biskups=þjóninn, hvørs eyra hann affnidur, og átti sannarliga ad þacka Jesú adgjætslu, ad ecki vard meira af høgginu, því annars mundi hann hafa illa komist af í þad sinni. Jesús skipar, ad láta fjandmennina hafa sinn vilja, ávítar Pétur fyrir sína framgirni, og segir honum, ad hvorr sverdið taki, muni fyrir sverdi farast; hann kynni ad sønnu bidja Fødur sinn ad senda sér meir enn 12 legiónir, þad er: mikinn herskara Engla*), en þad væri ecki sitt, ad skora sig undan þeim kaleik, sem hann hefdi áskeinkt fyrir sig, því Guds ráð yrdi stodugt ad

*) Legiónir voru misjafnar, þó var engin minni enn 4000, gjøra þá 12 Legiónir ad minnsta kosti 48000 Engla.

standa og Ritningin ad uppfyllast, hvar eptir hann bætti handaverk Péturs, og læknadi eyra þjónsins.

Hyggjum nú i annann stad ad þessari rædu Lausnarans; hann nefnir hér tvo sverd: hvørr sverdid tekur, skal fyrir sverdi farast; þad eina er sverd valdstjórnarinnar, hvort ad er Guds sverd til hegningar og reidi yfir illvirkjana; annad er sverd sjálfshefndarinnar, sem øllum er fyrirbodid, er hvørr, sem þad leyfislaust i hønd tekur, skal falla fyrir Guds eda dómarans sverdi, eptir því gamla løgmáli: Hvørr, sem úthellir mannsins blódi, hans blód skal fyrir manninu úthellast. Gætid nú fyrst ad þessu þér, valdsmennirnir! þér berid Guds sverd til forsvars þeim gódu, heim voludu og undirþrycktu; høggvid ecki þar, sem hlífa skyldi, og skadid ecki med vopninu, sem þér farid med, þá, sem þér eigid ad forsvara, hvad ecki skédur ad eins med opinberri undirþryckingu þeirra frómu og forsvarslausu, heldur med løgleysu, þegar ránid er ecki tekid af hendi ofríkismannsins, heldur leyfist rifbaldanum allt vid hinn fátæka, fødurlausa og eckjuna; þér berid Guds vandlætingar sverd; hætt er vid þér kunnid ad meida ydur á því, því þegar þér sparid þá, sem Drottinn skipar ad straffa, þá fellur sverdid á sjálfa ydur, einsog Achabs dæmi sýnir, þegar hann slepti Benhadad; hafid þad þessvegna í heidri, og bannid því ecki blódshefndina, þegar Drottinn svo skipar: því bølvadur veri sá, sem verk Drottins gjørir svikſamliga og hindrar sverdid frá blódinu; takid trúliga hid vonda burt úr Israel, svo ecki falli reidi

yfir Guds fólk fyrir ydar hirduleysi, og hyggid ad dæmi Mósis, hvørr, þótt hann væri hinn þolinmódasti madur, vandlætti hann svo um gullkálfinn, ad hann lét Levi børn drepa á einum degi nær 3000 manna. Gæti i annann stad hér ad þér, sem berid ydar haturs og hefndar sverd! þér megid þad øldúngis ecki útdraga, þad bannar Jesús hér; stíng þú — segir hann — þinu sverdi i slidrid; sé hann þinn Herra, sé hann þinn meistari, þá gjør, sem hann segir þér, og líd þolinmódliga óréttinn, annars ertu ecki hans lærisveinn, Gudi heyrir hefndin til, einsog Postulinn segir: Mín er hefndin, eg vil endurgjalda, segir Drottinn; Gud hefir fengid valdstjórninni sverdid, en ecki þér; fallir þú nú inn i Guds og hennar embætti, meinar þú þá ecki, ad hann krefji síns réttar, sem engum ødrum gefur sína dýrd; en þú ættir þó ad vita, ad hrædiligt er i hans hendur ad falla, og hefir þú víst verra af því, enn þeim ófétti sem þú leitadist vid ad fá hefnd yfir fram fyrir hendur á Drottni; eda hvørnig getur þú bedid Gud, ad hlutast til þíns málefnis, þegar þú ert sjálfur búinn ad slá uppá þín rád, þvertámóti hans bodi?

Athugum nú i þridja lagi, hvad vard af høggi Péturs; hann sneid eyrad af einum kénnimannahøfdingja þjóni, sem Malkus hét. Malkus, med sitt afhøggna eyra, má merkja alla Guds ords foraktará; þeir eru hindradir á hægra eyranu, þá læra skal Guds ord og lifa eptir því, en hid vinstra er opid fyrir spéglósum, rógi, fréttaburdi, illum umlestri

og ødru illu, sem menn vilja þarí bera; en gott ad gjøra láta þeir sér ecki undirvísa, hafandi brennimark á sínum samvitskum, hvørt og lætur sjá sig í háttalaginu. Þjófar og illrædis-menn plaga ad merkjast stundum á andlitid; eg kann heldur ecki annad ad segja, en Malkús fengi markid, þá hann misti eyrad; svo hafa allir óvinir krossins Krists, hvørra Gud maginn er, þeckjanligt mark á sér, þad situr á eyranu, og heitir foraktan Guds orda; vel lýsir Jeremías þeim undir þessu marki: fyrir hvørjum — segir hann — skal eg tala og vitna ad nockur vildi heyra, en eyru þeirra eru óumskorin, þeir géta ecki heyrt þad, þeir halda ord Drottins fyrir spéskap og vilja þad ecki. O Jesú! lát þetta einkénni aldrei á mér sjást, heldur leid mig á veg þinna bodorda, því eg hefi lyst þartil.

Hugleidum nú í fjórda máta, ad lyktum, Jesú blessad eptirdæmi, sem sýnir hans trú, þolinmædi, hlýdni og hógværd: meinar þú — segir hann vid Pétur — ad eg kunni ecki nú ad bidja Fødur minn, ad hann sendi mér meir enn 12 fylkingar Engla? A Jesú láu þær hørmuligustu eymdir bædi innvortis og útvortis, og Gud sló hann í reidi sinni vegna annarligra synda, sem honum voru tilreiknadar; þó setur hann midt í þessu sitt traust til síns himneska Fødurs, hvørjum hann vill af hjarta hlýdnast, og þolinmódliga drecka þann kaleik, sem hann gaf honum, svo hans ord stødug standi og hans vilji framgángi. Gjør sama, Guds barn! í øllum þínum krossi; seg til sálar þinnar: vona þú á

Drottinn, því eg mun hønum ennþá þackir gjøra; sú von verdur ecki til skammar, því blessadur sé sá madur, sem á Drottinn vonar, Drottinn mun vera hans hæli. Jesús kallar hér sína kvøl þann aleik, sem Fadir sinn hafi sér géfid; mótlæti þitt er einnig kaleikur af Drottins hendi ad þér réttur, einsog vída má sjá í Guds ordi, og medal annars, þegar Davíd segir: Þú létst fólk þitt kénna á hørdu, þú gafst oss vín, svo vér tumbudum; af þeim mótlætis kaleik hefir þinn Lausnari druckid þér til, þá hann leid þér til eptirdæmis; því er þad hans kaleikur, sem hann býdur þér, og þad med þeim ummælum: minn kaleik skalt þú ad sonnu drecka! medtak þacklátliga þá deild þaraf, sem þér er ætlud, hvør víst er skømtud eptir máka, því Jesús þeckir allan þinn vanmátt, sem sjálfur er freistadur, svo ad hann kénni í brjósti um þann, sem freistadur er, því má ætla uppá þad, ad hann er trúr og freistar einkis yfir megn fram. Sjálfur drack hann allt þad bølvada og banvæna, en eptir er sá parturinn handa þér, sem kryddadur er med nád og huggun heilags Anda; því segir hann: Mitt ok er sætt og min byrdi létt; og hvad er þad, sem vér høfum ad bera ámóti því, sem Jesús leid? Leifar einar eru þad, en høfuddeild engin, tøkum því vid því med þacklæti, þøgn og þolinmædi. Svo hefir nú Jesús, med þessari sinni prédikun, ként oss þolinmædina í því, ad lída yfirgáng mannanna, trúnadartraustid til Guds, þá nockud ad amar, og andsveipnina í því, ad taka því vel, sem ad høndum kémur; en þad hann kéndi med

orðunum, sýndi hann með verkinu, hann áhrærði eyra þjónsins og læknaði hann. O, minn Herra Jesús! aldrei hefir þú betur ként mér hógværðina, heldur enn þegar þú borgaðir fyrir mína fólsku og hefndargirni; því skal eg læra af þér að elska óvini mína og gjøra þeim gott, sem mig ofsækja. Þú hefir með øllum rétti sagt, ó þú blessaða hógværðar dæmi! Lærið af mér, því eg er hógvær og af hjarta lítillátur. En þú, sem hér læknaðir eyra þíns fjandmanns, úmskér þú mitt hjarta og eyru, svo eg hlýðugliga heyri þessi og ønnur þín orð, því frá þér, ó Drottinn! kémur heyrandi eyra og sjáandi auga; hjálpa mér einnig minn kross þolinmóðliga að bera, og þegar eg tek að veiklast, þá styrk þú sjálfur þær veiku hendur og skjálfandi kné, svo að, eptir afdrukkinn kaleik þinnar hørmúngar, megi eg eta og drecka yfir þínu borði í þínu ríki eylífliga, Amen!

---

8. Hugvekja.

Prédikun Krists fyrir Gyðingum.

Á þeim tíma sagði Jesús til prestahøfðíngjanna høfuðsmanna musterisins og øldúnganna, sem til hans voru komnir: Þér eruð, einsog til einhvørs morðíngja, útgengnir með sverðum og staungum að grípa mig; dagliga hefi eg þó hjá yður verið, setið og ként í musterinu, en þér hafið engar hendur á mig

lagt til ad grípa mig. En þetta er ydar tími og myrkranna makt, svo ad ritníngin uppfylltist.

Gack þú til þeirra herleiddu þíns fólks, og seg þú til þeirra: Svo sagdi Drottinn, Drottinn, hvørt heldur þeir heyra þad, edur ecki — sagdi Gud vid Ezechiel. Drottinn vill láta sitt ord prédikast, ecki ad eins þeim, sem hann veit þad muni medtaka og ávøxt af þeim færa, heldur og þeim, sem hann veit þad muni forsmá, svo hann auglýsi þarmed, ad ecki sé skuldin hjá sér, þótt menn tapist, heldur sé hann sá Gud, sem ecki vill syndugs manns dauda, og útbreidi því hendurnar allan daginn til óhlýdugs fólks. Þad sýndi vor Jesús best á Gydingum, hvørjum hann vildi ætíd samansafna, einsog hænan úngum sínum undir vængi sér, en þeir vildu ecki; og nú seinast, þá þeir voru útgengnir ad grípa hann, hóf hann fyrir þeim idrunar-prédikun, af hvørri vér lærum: ad enginn hefir mætt meira óþacklæti enn Jesús, og sannadist þad þó helzt í pínunni, þegar allar syndir søfnudust ad hønum, allteins óþacklætid, sem annad. Þér erud — segir hann — einsog til illvirkja útgengnir med sverdum og staungum ad grípa mig; dagliga hefi eg þó hjá ydur verid, setid og ként í musterinu. Hér eru ójøfn skipti; Jesús sat og kéndi í musterinu; en hvad þá? hvørnin þeir gætu sloppid frá bølvun lǫgmálsins, sem lesid var hvørn Sabbatsdag, en ødlast fyrirgéfníngu og nád, einsog réttir fyrirheitisins erfíngjar, hvarmed

hann og sýndi þeim margt gott verk af sínum Föður; en hvad féck hann aptur til launa hjá þeim? hatur, smán, lastyrdi, offóknir, kvöl og dauda. Skal þig þá undra, kristinn madur! þó heimurinn launi þér ecki nema illu einu þína litilfjorligu gódvild? eda ertu nockud meiri enn Jesús? segir hann ecki svo sjálfur: Lærisveinninn er ecki yfir meistara sínum og þjóninn ecki yfir herra sínum? hafi þeir kallad húsfödurinn Beelzebub, skyldu þeir ecki miklu framar gjöra þad vid hans heimamenn? Þar sem velgjörningarnir eru stærstir, þar hefir stærsta óþacklæti stad, því þess betur, sem einn gjörir vid mig, því verr fer mér, ef eg launa honum illu; nú hafa engir velgjorningar nockurn samjöfnud vid Jesú velgjörninga, og því er eckért óþacklæti svo mikid, sem þad, sem framkom vid hann. Hugsa þú med þér, þegar heimurinn þér illu gott launar: lítil er mín velgjörd hjá Guds míns og Jesú velgjörningum dagligum, því er litid þad vanþacklæti, sem eg þykist lída, hjá því, sem Jesús leid og Gud verdur dagliga fyrir bædi hjá mér og ödrum; þessir þánkar skulu ecki einúngis áminna þig til þolinmædinnar, þegar svo vid ber, heldur til eptirbreytingar þíns himneska Födurs, sem gódur er vid óþackláta og vonda. En, einsog þad er kristins manns skylda, ad lída vanþacklæti, svo á hann líka ad varast þad, því þad er undanfari straffsins, sem Salómon segir: Hvorr, sem géldur illt fyrir gott, frá hans húsi mun ecki víkja hid illa. En þó nú aldrei væri annad, þá ættum vér ad minnast, þad Jesús hér í sinni pínu

kvartar um vanþacklæti, en þær syndir, sem helzt létu sig í ljósi til ad kvelja hann í pínunni, ættum vér helzt ad hata.

Pad annad, sem vér skulum héraf læra: ad einsog allt kom fram vid Jesúm eptir Guds forsjón og fyrirhyggju, svo skédur þad og vid oss. Þessi er ydar tími og makt myrkranna, segir Jesús. Ecki var þad af dygd eda deyfd, ad Júdar gripu ecki Jesúm, þá hann sat og kéndi í musterinu; þeir báru sig stundum ad því, sendu líka ut menn, sem þad skyldu gjøra, en þad hafdi ecki ad segja, fyrri enn sá tími var kominn, á hvørjum ásett var ad makt myrkranna skyldi gánga yfir hann; allt þángad til mátti þad svo heita: enginn lagdi hendur á hann, því hans stund var ecki komin. En einsog Jesú pína hafdi sinn vissa tíma, svo er allt vort mótlæti, bædi ad upphafi og nidurlagi, ákvardad og fyriséd í Guds nádarríkri fyrirhyggju. Hvad, sem nú ad höndum ber, vil eg hvíla huga minn á þessari Guds forsjón; og skal ecki leitast vid ad flýa fyrir tímann úr krossins skóla, heldur láta mér þad lynda, ad mínir tímar eru í þinni hendi, himneski Fadir! eckért kemur fram vid mig af hendíngu, því þín augu sáu mig, þegar eg ennþá var ótilreiddur, og þessir hlutir voru gjørdir, já, þegar þar var ecki einn af þeim.

Tökum oss nú í þridja lagi, af þessum Jesú ordum: Þetta er ydar tími, orsøk til ad hugsa um vorn vitjunartíma. Jesús meinti ad sönnu Gydínganna tíma, á hvørjum þeir máttu koma fram vid hann sínum ógudligum ásetníngi, en samt skulu

mér ætíd þessi ord i eyrum loda: Þessi er ydar timi. Nú, medan þar segist ennþá í dag, og Drottinn útbreidir hendurnar, svo mér bodast í Jesú nafni idran og syndanna fyrirgéfning, er minn tími, tími nádarinnar, tími idrunarinnar, tími til ad tapa edur ávinna sáluhjálpina. Eptir kémur tími reikningsskaparins, tími dómsins, tími reidinnar, þegar brúdarhúsid verdur lokad fyrir øllum þeim, sem ecki hafa gjørt yfirbót, hvørjum hrædiliga mun þá bregda vid þessi ord: Þú þecktir ecki þinn vitjunar-tíma. Gætum þessa, í Drottins nafni! nú bidur hans lánglundargéd eptir yfirbót vorri, svo vorar syndir kvittar verdi. En eigum vér þá ad bída med syndina, þángad til Drottinn burttekur nádina, og vill ecki lengur bída med reidina? Ecki er þad ad efa, ad því lengur, sem forsmád hefir verid Guds lánglundargéd, þess þýngra verdur straffid, hvar uppá svo mørg dæmi eru; Veitstu ecki, segir Páll postuli, ad Guds þolinmædi lidur þig til yfirbótar, en þú, eptir þinn forstockudu sinni, safnar þér reidi á dag Guds reidi og réttlætis dóms. Hvørr er nú óþarfari samdráttur, enn sá, ad safna sem ødrum féssjód Guds reidi handa sjálfum sér allt til dómadags; en þad gjøra þó allir idrunarlausir; gjørum þessvegna idrun, því himnaríki er nálægt, og forherdum ecki hjørtu vor í dag, þá vér heyrum hans rødd; vørum oss í Guds nafni, vid þeim háskasamliga undandrætti, sem marga svikur og svikid hefir, og byrjum nú strax á þessum degi, sem yfirstendur, ad taka fyrir oss sinna skipti, reka burt syndina, en snúa aptur til Drottins, því hvørr

kann ad vita, nema nú í nótt verdi sálin af oss krafin, og vér svo kalladir fyrir dóminn. Eitt er víst, ad vor Herra hefir nógsamliga gjørt ráð fyrir ad hann muni koma á þeim tíma, sem þá ódyggu þjóna minnst varir.

Í fjórda máta lærum vér af Jesú ordum, ad þeckja og varast makt myrkranna. Myrkur merkir í ritníngunni blindleika, syndir og ógudligt athæfi, því er nú myrkranna makt yfirhönd ránglætisins, sem er ríki Andskotans, hvøred drottnar í myrkrum þessarar veraldar. Nú, þá hann upprétti myrkranna ríki í hvørjum einum vantrúudum, því hann er krøptugur í børnum vantrúarinnar, þá taka þó myrkrin helzt abl, yfirhönd og myndugleika, þegar ógudligir menn eru í heidri og hafa yfirráð yfir ødrum, svo høfdingjarnir eru gudlausir, sérplægnir, ómiskunsamir, dramblátir, og ecki einúngis hafa sjálfir í frammi þessi ogønnur þvílík ófrjóssöm myrkra verk, heldur samsinna þeim, sem þau gjøra. Þarfyrir, þegar Kristur nefnir hér makt myrkranna, sýnist mér hann bendi høfdingjunum til ad gæta þess, ad Satan haldi ecki á maktinni med þeim, svo hún verdi ecki myrkra makt; eckért samkvæmi hefir ljósid vid myrkrid, því ljósid rekur myrkrid í burtu, en myrkur á vid myrkur; kann þá nockud sá høfdingi ad vera ljós eda ljóssins barn, sem lætur skugga sinn hylja pretti og skálkapør óráðvandra manna, og sína makt af þeim bera? hann er svo lángt frá ljósinu, einsog þad er ómøguligt ad ljósid hafi skugga. Gæt því ad, þú aumur madur! ad þú látir þér ecki allt leyf-

ast, þó þú hafir framgáng um stund og sért í myndugleika; komi daudans myrkur, þá verdur ecki maktinni vidkomid. Muntu nockud segja vid banamann þinn: Eg er sterkur Gud? sagdi Drottinn um hofdingjana í Týro. Hvørnig fór fyrir Pharaóni, Balthazar, Senacherib, Heródesi, þeim ríka manni og fleirum odrum? eda, mun nockud bera á myndugleikanum í ytstu myrkrum kvalanna? Hugsa hér um, ádur en þú átt ad gánga veg allrar veraldar; myrkrid er létt og hverfult, eins er allt mikilhæsi heimsins; og um alla þá, sem uppá þad treysta ofmikid, heitir þad ad lyktum: Þeir hafa þig á vog vegid og fundid léttvægan. Jesús mun loksins koma í sinni dýrd, og allir heilagir med honum, þá mun hann dæma hvørn einn, án manngreinar álits, eptir hans verkum, bædi ríka og fátæka, smáa og stóra. En fyrst nú ecki er ødruvísi varid um syndsamliga hoffrakt veraldarinnar, þá skyldu allir vara sig ad ætla of-frekt uppá hofdingjana, eda gjora þad þeim til vilja, sem Gudi er til styggdar, þvi víst mun hvørr Gudi reikning standa fyrir sjálfan sig, og hvørr sína byrdi bera. O Jesú! þú sanna heimsins ljós! ljóma þú svo fyrir vorum yfirvøldum, ad þau gángi aldrei í myrkrunum! Upplýs oss alla, ad vér lifum gudrækiligu og róligu liferni í allri gudrækni og sidsemi! Þar hefir komid fyrir þér sá tími, á hvørjum þú skyldir kveljast fyrir vorar syndir, lát oss þvi ecki eylífliga tortýnast! Yfir þig hefir geysad makt myrkranna, lát oss þvi ecki rata í hin ytstu myrkur, heldur leid oss inn í ljós og samfélag þinna barna

á himnum, þegar úti er fyrir oss tími lífsins, og liðinn tími þessarar veraldar! Amen!

---

9. Hugvekja.

Um flótta Lærisveinanna.

Þá yfirgáfu Jesúm allir lærisveinarnir og flýðu, og úngur maður var þar, sem hönum fylgdi, með líni klæddur yfir bert hörund; og hin önnur úngmenni gripu hann, en hann snaraði línklæðinu og flýði nakinn á burtu frá þeim.

Einsog áður var spáð um Jesúm, að hann mundi einn vínþrúguna troða, svo kom það og fram; því þegar makt óvinanna fékk yfirhönd, sjá! þá flýa frá hönum allir hans fylgdarmenn, einsog hann hafði áður fyrirsagt: Þér munuð tvístrast hvörr til sinna og mig einan eptirláta, en eg em þó ekki einn, því Faðirinn er með mér. Héraf má nú fyrst læra: að án Drottins tilhlutunar dugir engin mannlig hjálp. Jesús þurfti ekki styrks af mönnum, hann ætlaðist og ekki þartil, þó var hönum margt fólk áhángandi; hann hafði 70 lærisveina fyrir utan þá 12 postula, sem hönum voru handgengnir, af þessum var einn fallinn frá og einúngis 11 eptir; þessir flýa nú líka þegar gylda skal. Þetta hefir komið fram á Lausnara vorum oss til eptirdæmis, sem annað fleira; því er oss ekki stórt að ætla uppá mennina, þeir

duga opt minnst þegar mest rídur á, sem von er, því David segir þeir bregdist; þeir vega minna enn eckért, þegar þeir leggjast í metaskálina, svo margir, sem þeir eru; eins er því líka varid, þó vinir séu eda náúngar, hvorr vill ætid vera sjálfum sér nærstur þegar á reynir, og ecki þarf ætíd ad reida sig á trúfesti þeirra, þótt vandabundnir séu, því Spámadurinn segir: Sérhvorr vari sig vid vini sínum og trúi heldur ecki bródur sínum. En jafnframt þessu kynni einhvorr ad segja: hefdi eg verid med Jesú, skyldi eg hafa fylgt honum allt í daudann og ecki flúid. Svó sagdi líka Pétur og hinir lærisveinarnir; en hvornig fór? mun oss þá betur farnast? Nei, lángt er frá því, nema midur sé? Lærisveinarnir höfdu fararleyfi í þad sinn; þeir slitust naudugir frá sínum Herra, þeir elskudu hann og vildu jafnvel gánga í daudann med honum; eda hvad er þad, sem Tómas sagdi, þá Jesús fór seinast upp í Júdæa? látum oss fara med, ad vér kunnum ad deya med honum. En vér, vér flýum frá honum í óleyfi sjálfviljugir og ræktarlausir, viljandi eckért fyrir Jesúm lída eda hans vegna missa, hvad svo opt skédur, nær vér metum meira vorar girndir og eptirlæti, enn Jesúm og hans ord; þad heitir ad yfirgéfa Drottinn, þann lifandi brunninn, en grafa sjálfum sér brunna, sem ecki kunni vatni ad halda. Æ minn Jesú! hvorsu opt hefir mig nú hendt þetta? hve mikla orsök hefir þú til ad taka til vitnis yfir mér himin og jord, þad þú hafir lagt vid mig ástfóstur, en eg sé þó vikinn frá þér? hefi eg orsök til klögnmáls, þótt þú

hédanaf vildir halda mig fyrir dygdalausan flóttaþræl, kasta mér i burtu frá þér, forsmá mig og hlæ ad mér í minni ólucku, já, burtskúfa mér ad sídustu í eylífar pínslir? En æ! hve mikil er þín gædska! hve mikil þín þolinmædi! hve ósegjanligur þinn kjærleiki! þú, sem ecki lætur af ad leita ad mér þegar eg villist, kalla á mig þrásamliga og segja: Kom þú aptur til mín. O! hvörsu hefir þú, Drottinn minn! fullkomnad á mér, þad um þig spád stendur: Eg vil sækja mína saudi og leita eptir þeim, einsog hirdirinn eptir hjörd sinni. En svo eg kunni mig þess heldur þarvid ad hugga, ad þú munir hédanaf ecki yfirgéfa mig né sleppa þér úr hendi, þá hefir þú, minn trúlyndi Hirdir! einn verid eptirskilinn í óvina höndum; þú munt því vissuliga hjá mér standa í freistíngunum og vid mig segja: Ottast þú ecki! eg er med þér; hika þú ecki! eg er þinn Gud, eg styrki þig og hjálpa þér einnig, og held þér vid fyrir þá hægri höndina míns réttlætis; og þar eg nú trúi, ad þú sért því yfirgéfinn af öllum, ad þú aldrei yfirgéfir mig, þá skal eg þess heldur, í trausti þinnar miskunar, óaflátanliga bidja og segja: ó minn Gud! stattu ecki lángt frá mér! Drottinn! mitt hjálprædi! flýttu þér ad hjálpa mér! Gættu líka, sála mín! ad þeim lærisveini, sem Jesú eptirfylgdi, klæddur líni yfir bert hörund, hvörr nakinn flúdi frá þeim óhlutvöndu únglingum, er hann vildu grípa. Hér hafa víst verid drengir med í ferdinni, sem vildu leika sama barnaleik vid þenna pilt, sem þér sáu húsbændur sína leika vid Herrann; enda

skédur það optar, að hvar yfirboðararnir eru samvitskulausir, uppalast gjarnan háðgjarnir spéfuglar, sem lærdir eru til að gjora illt, og hafa þá að skimpi, sem Jesú eptirfylgja og gánga fram í Guðsótta og góðum siðum; en þér er betra, barnið gott! að flýa nakinn og fara á mis við ábata-von og eptirlæti, en að géfa þig í félag vondra manna, því heldur vill Davíð vera dyravorður í Drottins húsi, en lengi búa í tjaldbúðum ógudligra; þarfyrir, sonur minn! þegar syndararnir locka þig, þá kom þú ecki, og vit, að betra er að auðmýkjast með hógværum, enn útskipta herfángi með dramblátum. Rennum einnig vorum hugskotsaugum seinast eptir Lausnaranum, og álitum hans hrygðar-gaungu frá Gethsemane inni borgina Jerúsalem. Hér draga hann ógudligir menn frá sínum elskuðu lærisveinum í svartnættinu, fjotraðann, gégnum þau brøttu og steinløgðu Jerúsalems stræti, um lángann og orðugann veg, undir kvalaranna hendur og ransak, og segir sig sjálft, hvaða meðferð þá hafi verið hofð á honum blessuðum, meðal svo harðhnackaðra skálka, sem inntéknir voru af hatri við hans allraheiløgustu persónu, og uppæstir af fallinu, sem þá nýliga hendt hafði. Eg var sá þrællinn, sem svo látandi dómur var allreiðu yfirfelldur: Bindið hans hendur og fætur og kastið honum úti hin ystu myrkur, hvar eð vera mun óp og tannagnístran, svo eg átti fordæmdur að dragast til kvalanna, undirlagður hræðiligum álogum Guðs óbæriligu reiði; en það flecklausa Lambið, Guðs-Sonur Jesús, hefir tekið við øllu

þessu í minn stad, einsog skrifad stendur: Hann er burttekinn af landi þeirra lifendu, og hafdi plágu fyrir yfirtrodslur míns fólks; þessvegna er hann, einsog óbótamadur í myrkrunum dreginn undir kvalirnar, og hefir svo undireins verdskuldad öllum þeim á hann trúa greidan veg útaf heiminum til eylífs lífs, líka sem sjálfur hann er vegur, sannleikur og líf. Þegar eg í trúnni hugsa hér um, þá kvídi eg ecki stórt mínu andláti og fjörbrotum, heldur burttekur þessi minníng þann kvída, sem inn hjá mér kann ad lædast, fyri minni seinustu reisu. Í kríngum Jesúm var allt dimt og ámasamt pínu-nóttina; þess mun eg þá njóta og fá ad formerkja ljóma himneskrar huggunar leiptra inn í hjarta mitt, mér til hressíngar og hughægdar, svo eg þrengi mér í voninni inn fyrir fortjaldid, þángad, sem minn fyrirennari, Jesús, er undan mér genginn. Jesú vóx ætíd kvolin, og vid hvort fótsporid nálgadist hann meiri pínu; mér mun þá ætíd vaxa rósemin, og vid hvort andvarpid fæ eg ad nálgast meiri unadsemd. Jesús var nú hrakinn af þeim, sem sínar ógudligar hendur lédu til þess ad binda hann og framdraga; eg er leidtogadur af heilögum Englum á minni mædu-reisu, og þá munu þeir seinast bera sálu mína í fadm Abrahams. Jesú voru myrkrin til mædu og þjáníngar hans seinustu nótt; mér mun verda Guds dýrdar-ljómi til yndis, þegar eg kém í þann stad, sem ecki þarf túngls-birtu og ljóma, heldur mun Guds dýrd uppljóma hann og Lambid vera hans ljós; þar mun eg segja einsog Pétur, þá Je-

sús forkláradist, og þeir Móses og Elias opinberudust í birtunni: Herra! hér er oss gott ad vera! O Herra Jesú Kristi! sem af ógudligum mønnum varst einsog spillvirki til pínslarinnar dreginn! útsend þitt ljós og sannleika, sem mig leidi uppá þitt heilaga fjall og til þinnar tjaldbúdar! Þú hefir látid þína óvini fara med þig eptir vilja sínum, einsog lamb til slátrunar leidt; láttu því ecki Djøfulinn géta fángad mig eptir vilja sínum í snøru sinni, svo hann dragi mig frá einni synd til annarar í forherdingu og deyfd míns hugskots! Þú ert tekinn frá vinum þínum, og afhendtur kvølurunum; taktu því vid mér, sem minn besti vinur, þegar eg ad lyktum skil vid alla mína vini! Lát mig þá vera þar, sem þú ert, svo eg eylífliga sjái þína dýrd, Amen!

---

10. Hugvekja.

Um fyrsta ransak fyrir Kaiphasi.

En flockurinn og hinn ædsti høfudsmadur og þjónar Gydínganna gripu Jesúm og bundu hann, leiddu hann sídan burt, fyrst til Hannasar, sem var fadir konu Kaiphasar, hvørr ed þá var þess árs ædsti prestur, og Gydíngum hafdi géfid þad rád: ad betur færi, ad einn madur dæi fyrir fólkid. Þeir leiddu Jesúm þá inn fyrir ædsta prestinn Kaiphas, hvar allir kénnimannahøfdíngjar, skriftlærdir

og øldúngar voru safnadir. Kénnimannahøfdínginn spurdi Jesúm þá ad hans lærisveinum og kénníngu, en Jesús svaradi hønum: Eg hefi opinberliga talad í heiminum, med jafnadi ként í samkunduhúsum og í musterinu, hvar allir Gydíngar koma til samans, en eckért hef eg í afkymum talad. Því spyr þú mig ad þessu? spyr heldur þá þar ad, sem heyrt hafa, hvad eg talad hefi til þeirra, því þeir enu sømu vita hvad eg hefi sagt. En er hann taladi þetta, þá gaf einn þjónanna, er stód þarhjá, hønum knefa-høgg og sagdi: skaltu svo svara biskupinum? Jesús ansadi: Hafi eg illa talad, þá sanna þú þad ad þad sé órétt, en hafi eg talad satt, því slær þú mig þá?

Einsog allar fórnir gamla Testamentisins áttu ad færast til kénnimannanna, svo er líka sú eina fórn nýa Testamentisins, Kristur, í sinu lýtaleysi og heilagleika, fyrst leiddur fyrir kénnimennina, ad hann skyldi slátrast fyrir vorar syndir til sætleiks ilms Gudi; einsog vér strax heyrdum, ad þeir, sem høfdu gripid Jesúm, leiddu hann fyrir rád kénnimannanna og færa hann fyrst Hannasi, gomlum øldúngi, eda þó réttara úlfi, sem hafdi mikinn myndugleika, og bar titil og nafn af ædsta presti, þó tengdasonur hans Kaiphas stædi fyrir embættinu, hvørr og med ødrum ædstu prestum þíngadi um Herrann. Skodum nú fyrst, sála min! þann mikla

hrakning vors Frelsara: þeir draga hann bundinn fyrir Hannas; þegar þessi hafdi hlackad yfir bráðinni, og án efa hreytt ad Drottni nockrum haturs- og gudlostunarordum, hrekur hann Jesúm um nóttina til Kaiphasar, hvar eptir hønum beid Oldúngarádid — því fljótt hefir ordid vid ad hafa, svo þessu Lambi slátrad yrdi fyrir Páskana — en einsog þessi hrakningur Krists hófst strax med pínunni, svo féck hann aldrei hvíldarstund í kvølinni, uns þeir hengdu hann uppá tréd. Hér koma nú enn fram vid Jesúm vor synda-gjøld; vor fyrstu fedgin voru eptir fallid útrekin úr Paradís; vér, sem gengid høfum í spor þeirra óhlýdni, áttum ecki inn ad koma til hvíldar Drottins, því er Jesús hrakinn, svo hann borgadi oss út og afrekadi oss hvíldina, því segir Andinn nú: ad þeir, sem sofnadir eru í Drottni, hvílist af ervidi sínu. En vér skulum láta þacklátliga ásannast, ad Jesús, med sínum hrakníngi, hefir útvegad oss hvíld og vistarveru hjá Gudi, og vísa hønum ecki á burt, einsog Hannas, heldur bjóda hønum inn til vor og segja einsog Laban sagdi fordum vid Eleazar: Gack inn, þú blessadi Drottins! því stendur þú hér fyrir utan? eg hefi tilreidt húsid; en inní hvada hús skulum vér bjóda Jesú? þad skal vera idrandi hjarta, hreinsad fyrir trúna; þad mun hann ecki forsmá, sem sagt hefir: Eg bý í hædunum og helgidóminum og hjá sundurknosudum í anda. Opnum líka fyrir hønum hreysi vor, og berum oss ad halda hønum þar inni, sem alla hluti uppfyllir; en þad skal ské med bæninni, einsog sýnir dæmi

Emaus-reisenda; med géstrisninni, sem sýnir dæmi Loths, og med idkun Guds orda og kristiligs framferdis, einsog Abraham gjordi; en þessu ollu á ad fylgja kjærleiksfull þolinmædi. Þar, sem Jesús kémur, þar kémur krossinn med honum, hann má enginn burtu reka, sem vil herbergja Jesúm, og þó hann sýnist holdi og blódi í fyrstu ógédsligur, þá verkar hann þó ad lokum fridsamligan ávoxt réttlætisins; því vil eg heldur heimili mitt sé kross-bær og Jesú borg, en praktug Babýlon og Satans samkunda. O minn Jesú! sem hrakinn varst frá einum ómildum til annars, kom þú blessadur í mitt hjarta, og stadnæmstu líka á mínum bæ med þína blessun, bædi í mótlæti og medlæti.

Nú er þessu næst ad athuga, hvad framkom vid Jesum fyrir rádi ens ædsta prests. Jóhannes segir: ad þad hafi verid sá Kaiphas, sem Gydingum gaf þad rád: ad betur færi, þad einn madur dæi fyrir fólkid; hvar af sjá má, hvad þessi Kaiphas og oldúngarnir hafa þegar verid búnir ad álykta. Þegar hann kvad upp þetta rád, voru þeir enn þá einnsinni ad þinga um Krist, eptir þad hann hafdi uppvakid Lazarus, og komu upp med þad, ad ef fólkid flycktist ad honum og trydi honum, þá mætti ecki vita, nema Rómverjar álitu þad fyrir fráfall, og sviptu svo Gydinga þeim litlu fríheitum þeir hofdu; því vildi Kaiphas segja: ad hvornig sem á Jesú stædi, þá væri þó betra ad ráda hann af dogum, heldur enn eiga þad á hættu, ad margir kynnu ad gjalda. En þó hans blódgirug og hat-

ursfull meining væri á þenna hátt, þá segir þó Gudspjallamadurinn, ad honum, einsog þeim ædsta kénnimanni hafi ratast fyrir ráď fram sá spádómur: ad Kristur skyldi deya fyrir lýdinn, og þad bædi Gydinga og heidingja; og má þetta dæmi heimfæra til allra þeirra, er tala rétt um Guds vilja og dásemdir, en trúa því þó ecki sjálfir, né umbreytast þaraf, heldur hafa uppblásna þeckingu án kjærleika, einsog Bileam, sem sá sjónir ens hærsta og spádi um Krist, en gaf þó ecki sannleikanum rúm í sínu eigin hjarta, heldur vildi gjarnan bølva Guds fólki, svo hann ecki misti launanna, sem honum heitin voru, en kastadi seinast hneixlunum fyrir augu þeirra, svo þeir brytu mót Gudi med hórunum og heidnum sid, og yrdu þarfyrir straffadir; því kann margur ad vera miklum gáfum gæddur, og tala rétt um Gud og gudliga hluti, þó sjálfur sé hann rángsnúinn og verdi rækur ad lokum, einsog Kristur klárliga kénnir. O minn Jesú! kasta mér ecki á burt frá þinn angliti og tak ecki frá mér þinn anda! kénn þú mér ad gjøra þinn vilja, því þú ert minn Gud, þinn gódur andi leidi mig á réttum vegi! géf svo mitt hjarta yrki um þig ágætt kvædi, og túnga mín verdi góds skrifara penni. Þegar nú vor Frelsari er kominn fyrir rádid, má spekin réttlætast af sínum børnum, og hann heilagur standa hid fyrsta ransak fyrir þessum hræsnara Kaiphasi og hans medbrædrum, hvørr nú med miklum myndugleika, í nafni alls rádsins, fer ad spyrja hann um hans lærisveina og kénníngu; hvørr hafi hønum leyft ad stipta skóla í Gyd-

ingalandi, draga eptir sér marga lærisveina, og jafnvel leida fólk út á eydimörk og oræfi þúsundum saman? hvad hann hafi prédikad þar fyrir því? hvört þad hafi verid samhljóda Mósi og Spámönnunum, eda þeim vidteknu setníngum Gydínga? og s. frv. Jesús svarar uppá þessar spurníngar med einu andsvari, þegar hann vísadi til sinna tilheyrenda um kénníngu sína, sem ecki hefdi verid í hylmíng töluð. Lærum nú stuttliga hér af þetta eptirfylgjandi: 1) Einsog af Jesú var heimtadur reiknínġur pínukvöldid, svo skalt þú, kristinn madur! á hvörju kvöldi halda reikníng vid sjálfan þig, hvörnig þú hafir þann dag breytt í köllun þinni, eptir Guds ordi, og muntu þá finna ærid skulda-registur eptir hvörn dag, svo þú hefir nóga orsök til ad audmýkja þig fyrir Gudi, og segja med Davíd: Drottinn! gack ecki í dóm vid þræl þinn, því fyrir þér er enginn manna réttlátur; temjir þú þér þad framferdi, ad reyna dagliga hvört þú sért í trúnni, þá mun þér tamara idrunar-verkid, og sídur hætt vid í andvaraleysi ad falla, og þadan í stórsyndir og löstu ámóti samvitskunni. 2) Allir þeir, sem ödrum eiga ad kénna, ættu einnig ad gæta hér ad; því einsog Jesús var nú spurdur um sína lærisveina og kénníngu, svo vill hann líka grenslast eptir því sama vid oss á sídasta degi. Hvad, vill hann segja, hefir þú prédikad, hvört sjálfan þig eda mig? hvört Guds ord, eda þína eigin drauma? vogadir þú ecki ad segja: Drottinn taladi, þó hann aldrei taladi? hvörnig hefir þú kénnt? hefir þú klofid ordid réttliga í

sundur? hefir þú géfið Guðs hjúum í réttan tíma, það þeim byrjaði? hvað er orðið af lærisveinunum? sjá þenna eður hinn, sem þú áttir að vakta, hvørr útaf er dauður í sinn iðrunarleysi, í fávitsku, í vantrú, í hræsni og falskri ímyndun um náðina; varaðir þú hann nockurntíma við? áminntir þú hann? leiðréttir þú hann? straffaðir þú hann, svo þú yrðir opinber í hans samvitsku? O Herra Guð! hvar vill allt þetta lenda? eða hvørju vill Jesú svara trygðalans leigulidi, sem meira þenkti um peninga enn prédikanir, ær enn áminningar, kýr en kristnina, frambúðir enn Kristum, og leitaði ecki sauðanna, heldur ullarinnar, slátrar þeim og heldur það enga synd. Hvar vill það lenda? segi eg, Drottinn er búinn að segja upp dóminn, svo látandi: ef vaktarinn blés ecki í básúnuna, og sverðið kom og tók nockurn burt, hann var burttekinn fyrir sinn misgjørning, en hans blóð vil eg krefja af vaktarans hendi; en með hvørju skal hinn hirðulausi vaktari borga, nema með sínu eigin blóði, hvað verða vill óbæriligt! O! að vér gætum þessa í tíma, og látum, sem Jesús, er reikningsinn mun af oss heimta á sínum tíma, hvísla að oss dagliga því, er Páll segir við Timótheus: Haldtu fast við lesninguna, áminninguna, lærdóminn, þángað til eg kém. Hugsum um hvørnig hann vill vor kénning sé løguð: hún á að vera hrein, eptir formi þeirra heilsømu orða, sem eru gagnhreinsuð, en ecki blønduð með ónytsamligum og vanhelgum kérlinga skrøksøgum; hún á að vera máttug, til strøffunar þeim, er ámóti mæla, og áminningar í heilsu-

samligum lærdómi, hvörr kraptur ecki kémur af snilldarligum ordum mannligrar speki, heldur sjálfum Gudi, sem kraptinn géfur sinni roddu, hvörs ord lifandi er og kröptugt, og hvörju tvíeggjudu sverdi skarpara; höldum á þessu vopni, og mun lenda þarvid, sem Páll segir: Vort Evangelíum er ecki einúngis med ordum, heldur í heilögum anda, med krapti og mikilli fullvissu. Kénníngin á loksins ad vera greinilig og augljós, svo hvörr einn fái klárliga ad vita skyldu sína bædi í trú og liferni; ljósid á ad heita ljós og myrkrid myrkur; syndirnar eiga ad nefnast med sínu rétta nafni, syndararnir ad áminnast, straffid ad ávísast. Þú ert madurinn, sagdi Nathan vid Davíd, Urias Hethíta hefir þú drepid med sverdi, og tekid konu hans þér til eiginkvinnu, því skal ecki sverdid víkja af þínu húsi æfinliga. Þessvegna samlíkir Heilagur Andi kénníngunni vid básúnu, ad hún á ad vera skilmerkilig; því ef básúna géfur ógreiniligt hljód, hvörr fær þá búid sig til stridsins; allt smjadur og hræsni dugir ecki til annars, enn tradka Guds ord, en sauma kodda undir olbogana, til ad fánga sálirnar, hvareptir fylgir dómur Drottins med þeim ordum auglýstur: Hvörr, sem skammast sín fyrir mér eda mín ord, medal þessarar hórunarsömu og syndugu kynslódar, þess mun Mannsins Sonur skammast sín, þegar hann kémur í dýrd síns Fódurs med heilögum Englum. Ó, minn Jesú! eg medkénni med ángri og blygdun mína margvísligu forsómun og athugaleysi; en þú, sem fullkomnadir þad verk, sem þinn Fadir féck þér ad gjöra,

hefir bætt fyrir mína hyskni og tómlæti, því bid eg þig ad vægja mér og fyrirgéfa mér minn brest; en veit mér framvegis og öllum þjónustumönnum þinn guddómliga krapt til þess verks, sem þú hefir oss á hendur falid! Loksins má héraf læra, ad einsog Jesús vísadi til tilheyrendanna um sína kénningu, svo heimtar hann af öllum þeim, sem ordid heyra, ad standa skil af því, sem þeim hefir verid ként, ecki einúngis, ad þeir muni þad og géti svarad til þess, þegar skjals er krafid, heldur heimfæri þad til sinnar samvitsku, og innþrycki þad í hjartad, ad þad verdi lesid í framferdinu af ödrum útífrá; og þeirrar meiníngar er þad, sem Páll postuli skrifar í hans sídara bréfi til Korinthuborgar-manna, 3. kap.: Þér erud Krists bréf, tilreiddir fyrir prédikunar embættid, og af oss skrifadir, ecki med bleki, heldur anda Guds lifanda, ecki á steinspjöldum, heldur á holdligum spjöldum hjartans. Hvorr þetta nú athugar og trúir med hjartanu til réttlætis, og vidurkénnir med munninum til hjálprædis, hann tekur rétt eptir þessu ordi Jesú: Spyr þú þá þar ad, sem heyrt hafa, þeir vita hvad eg hefi talad; hvad þegar hann sagdi, var hann sleginn af hrokafullum þræli, sem þókti hann hafa svarad Kaiphasi útaf, hvorjum þad þolinmóda Lamb nærsta hógværliga andsvaradi, géfandi oss eptirdæmi, ad séum vér ofurlidi bornir, megum vér sannfæra þá vondu menn um sakleysi vort, þó fyrir utan ónytsamliga eida, offa og illyrdi; en besta forsvar er, ad vera sjálfum sér einkis ills medvitandi, og vanda bædi ord sín og verk fyrir augum allra

manna: sá, er svo gjörir, gétur ætíd sagt: Hafi eg talad rétt, því slær þú mig þá? því vegur Drottins er djörfúng réttláts manns, en illgjörda-menn eru hræddir, segir Salómon. En auk þessa eptirdæmis, géfur oss þetta höggid Jesú fagra huggun: sá, sem sleginn er í andlitid, hann rodnar; sá, sem skammast sín, hann rodnar líka. Adam skammadist sín eptir fallid, ad heyra Drottins rødd, því samvitskan sló hann, einsog af syndinni kémur skömm og blygdan; en nú tekur Jesús vid kinnhestinum, svo þeim synduga Adam og hans nidjum verdi hægra fyrir hjartanu, og þurfi ecki ad blygdast eylífliga. Þetta var ecki seinasta höggid, sem hann blessadur féck í pínunni, því hefir hann ríkugliga borgad fyrir mig, og hans hlýdni frelsar mig af mörgum yfirtrodslum. Lofadur sértu, minn Lausnari! fyrir þetta og allt annad, sem þú hefir fyrir mig lidid! géf þú mér, fyrir þín högg, frid og rósemi samvitskunnar, svo eg megi hafa djörfúng og verdi ecki til skammar fyrir þér í þinni tilkomu! Heyr þad, Drottinn minn! fyrir þína blessada forþénustu, Amen!

---

11. Hugvekja.

Um Péturs afneitun.

Símon Pétur fylgdi Jesú eptir álengdar — þá er hann fángadur var — og einn annar lærisveinn, allt inn í forstofu kénnimannahöfdingjans, hvörjum þessi lærisveinn

var kunnugur, og géck med Jesú í biskups herbergid, en Pétur stód fyrir dyrum úti. Þá géck út lærisveinninn, sem biskupinum var kunnugur, taladi vid þernuna, sem dyrnar geymdi og leiddi Pétur inn. Þjónarnir sátu þar, sem høfdu gjørt kolaeld í midri forstofunni, og vermdu sig, því kuldi var. Pétur setti sig þar hjá þeim og vermdi sig, svo hann sæi, hvørr endir þar vildi á verda En er ambáttin, sem dyrnar geymdi, sá Pétur sitja vid eldinn og verma sig, géck hún til hans, stardi á hann, og sagdi: Þú varst einn med Jesú frá Nazareth; ertu ecki einn af lærisveinum hans? En Pétur neitadi því opinberliga og svaradi: kona! ecki er eg þad, eg þecki hann ecki, veit heldur ecki hvad þú segir. Þjónarnir stódu og vermdu sig og Pétur ásamt þeim. Litlu sídar, eptir hina fyrstu afneitun, géck Pétur út í fordyrin og þá gól haninn. Ein ønnur ambátt leit þá Pétur, er sagdi til þeirra er hjá stódu: þessi var einn med Jesú frá Nazareth. Þeir søgdu þá til hans: ertú ecki einn hans lærisveinn? og einn annar sagdi: vissuliga ertu einn af þeim! Pétur neitadi því enn þá, sór sig og sagdi: þú, madur! ecki er eg þad, og ecki þecki eg þenna mann, er þid talid um. Stundu sídar styrkti einnhvørr annar þad og sagdi: sannliga ertu einn af þeim, því þú ert Galilæari og túngumál þitt opinberar þig. Þá kom fram einn af biskups-

þjónunum, frændi þess, sem Pétur hjó eyrad af og sagdi: sá eg þig ecki í grasgardinum med honum? Þá tók Pétur til ad formæla sér og sverja, ad ecki þeckti hann þenna mann, sem þeir tøludu um. En jafnsnart, er hann svo taladi, gól haninn í annad sinn.

Einsog ádur skédi, þegar Pétur postuli baudst til ad gánga á sjónum med Kristi, svo skédi og nú; hann létst vilja gánga med Jesú í daudann, hann fylgdi eptir í hámóti, þegar þeir fóru med hann úr grasgardinum; hann kom sér inn í biskups-salinn, fyrir medalgaungu hins annars lærisveins, sem verid mun hafa borgari í Jerúsalem, kunnugur Kaiphasi, en ecki Jóhannes eda nockurr annar af postulunum; en einsog Pétur tók ad søckva fordum, þá hann kom útá sjóinn og sá megnan vind, svo yfirbugast hann af freistingunni, þegar hann sá hvad ágéck í Kaiphasar høllu, og hefdi jafnvel tapast, hefdi ecki Jesús, sem ádur rétti honum hønd, litid nú á hann. Nú erum vér ecki betur á oss komnir, því þó vér viljum rekja blódferil Lausnara vors, og hlaupa med þolinmædi í þá orustu, sem oss er fyrisett, þá er vanmáttur vor svo mikill, ad vér verdum opt lángt á eptir, og getum ecki komist áfram af vorum eigin kroptum, hvorsvegna vér dagliga verdum ad bidja Jesúm ad sjá ígégnum fingur vid oss og vorn veikleika, og rétta oss sína mildu hjálparhønd, þegar vér tøkum ad vanmegnast; en vér verdum líka, svo mikid sem í voru valdi er, ad hafa athuga á oss,

og því er þetta dæmi oss til lærdóms uppskrifad, svo vér vorumst þad, sem Pétri vard ad falli; og er þá fyrst ad athuga: ad vér tökum oss eckért fyrir af ofmiklu tráusti á sjálfum oss, án Guds orda. Davíd segir: ad æskumadurinn kunni því ad eins ad gánga sinn veg réttiliga, ad hann haldi sér vid Guds ord, en þess gætti nú ecki Pétur; Jesús hafdi sagt: ad hann kynni ecki í þad sinni ad fylgja sér, en af því hann var framgjarn og ætladi uppá sjálfan sig, sló hann því í vind, og gaf sig ókunnugan inn í kénnimannahöfdingjans hús, og þad í opinberan háska. Einsog þad er dygd, ad gánga úti háskann þegar madur hefir fyrir sér sitt regluligt köllunarbréf, í Guds ordi stadfest og grundvallad, svo er þad mesta fásinna ad voga sér án þess í nockra hættu, því þad heitir ad freista Drottins; og því skyldi madur treysta uppá sjálfan sig, sem er einúngis gufa hverful og óstödug, hafandi ætíd holdid veikt, þó andinn kunni ad vera reidubúinn? Þad er vegur til ad standa, ad vera ætíd óttasleginn og hugsa sér sé fallid búid, einsog Postulinn kénnir: Hvorr hann stendur, gaumgæfi sá, ad hann falli ecki. Pétur var nógu djarfur í aldingardinum, þegar hann brá sverdinu, en nú hafdi kals andvirdiligrar ambáttar dregid allan dug úr hönum, svo hann þordi ecki ad játa sannleikann, afsór sinn herra og formælti sjálfum sér; svona kann sá lítilfjörligasti hlutur ad buga þann, sem ætlar sjálfum sér mikid, svo hann hrædist þjótandi laufblad, einsog dæmin hafa gefist. Látum því Guds ord sitja í fyrirúmi, sé þad ljós á

vegum vorum og lampi fóta vorra, og vogum eckért án þess, því hvorr háskasemdina elskar, sá tapast í henni. En annad er líka athugandi, skuli madur ecki falla, sem er: ad géfa sig ecki í vondan selskap, þó hann sýnist indæll. Pad var ein orsök til falls Pétri, ad hann sló sér í þræla-hópinn og vermdi sig hjá þeim vid eldinn; eldur mega kallast vondar girndir, sem upptendra manninn til holdsins verka. Peir logudu í sínum girndum hvorr til annars, segir Páll; en einsog vindurinn uppæsir eldinn, svo uppblossa girndirnar enn meir af umgengni og stallbrædralagi vondra manna, sem sjálfir eru vatnslans ský af vindi feykt, uppæsandi bál girndanna bædi í sjálfum sér og ødrum, því ord þeirra og umgengni eta kríngum sig, sem átumein, einkum þegar þeir eru í eptirlæti og áliti, svo allt gengur eptir þeirra vilja; vid þann eldinn þykir mørgum vænt ad verma sig — því midur — en þad skyldi þó hvorr einn varast, sem ecki vill leidast í freistni; því til þess ad verda hluttakari gudligrar náttúru og ødlast fyrirheitin, heyrir þad, ad flýa forgengiligar girndir veraldar. Lát þér því ecki þykja ofvænt um glys og hoffrakt veraldarinnar, því þegar hjartad tekur ad kvikna af elsku hégómligra hluta, kólnar þad í kjærleikanum til Jesú, og er þá fallid búid; því ef nockurr elskar heiminn, í honum er ecki kjærleiki Fødursins, segir Jóhannes, og Jakob talar hér nógu skorinordt um med þessum ordum: Vitid þér ecki, þér hórkarlar og hórkonur! ad veraldar vinskapur er Guds fjandskapur, og hvorr, sem vill vera heimsins vinur, verdur

Guds óvinur. Eg vil nú ecki leida þar mørg dæmi til, hvørsu þeir, sem ádur hafa gengid á réttum vegi, hafa ratad í ólucku og leidst afvega af glyslegri umgengni og dæmum annara, þar sjálf reynslan kénnir, ad hvorr, sem á tjorunni tekur, hún tollir vid hann, og illt samtal spillir gódum sidum; en hins er ad géta: ad eins og margur kann ad lockast úti samfélag rángsnúinna, sakir sinnar eigin fýsnar, eptirlætis og ávinnings, svo kann hann líka ad verda fánginn med hugleysi og hrædslu fyrir spotti og óvild annara, og falla frá sannleikanum, svo hann megi vera í fridi; því skulum vér nú enn framar læra þad af dæmi Péturs: ad verda ecki ofhræddir þó ambáttin ýgli sig; því vard Pétri, þegar ambáttin sprogsetti hann og kaldsadi til hans, spyrjandi: hvort hann hefdi verid med Jesú? þá vard hann hræddur, og vildi ecki láta ala á þessu vid sig, neitar því strax, ad hann þeckti Jesúm. Þessi ógudliga verøld er ecki ad eins sú skækja, sem med føgrum ordum lockar til sín þá, sem á réttum vegi gánga, heldur er hún eins lynd og kona Pótiphars, géti hún ecki komid einum til ad saurgast med sér, hatar hún hann og ofsækir; vid því mega allir Jesú þjónar búast, hún starir á þá, og andar ad þeim einhvorju koldu, einsog ambáttin gjordi hér vid Pétur, þar er ecki vid ad dyljast, Jesús hefir þad svo morgumsinnum fyrisagt. Því liggur Guds manni mikid á, ad hann sé útbúinn móti þessu med hugprýdi í andanum, svo hann kunni ad segja med Páli: Eg skeyti þar ecki um, eg held og ecki mitt líf dýrmætt, mér er heimurinn krossfestur og eg heiminum;

sénum vér gengnir Kristi til handa, verdum vér ad búa oss fyrir ad lída vondt med Evangelió, því enginn kórónast nema hann strídi réttiliga. Sá er mikid búinn ad setja sig i stand móti falsinu, sem búinn er ad temja sér þad hugarfar, ad forsmá heiminn, svo hann lockist hvorki af hans eptirlæti á eina sídu, né heldur skélfist af hans hatri á hina; en med því þad sinnislag tekur enginn af sjálfum sér, skulum vér óaflátanliga bidja Jesúm ad styrkja oss ámóti veroldinni, med sínum guddóms krapti, svo vér allt megunm fyrir hann, sem oss máttuga gjørir; en gæta samt þess, ad vér ecki af hnýsni eda hlutsemi sláum oss ofvidt út, þar hvørr einn hefir nóg ad gjøra med þad, sem hønum er tiltrúad. Þad er forgefins ad leggja netid fyrir augu fuglanna, segir Salómon, þad er þeirra, sem gæta ad sér og sínum høgum, og gánga svo varliga fram; en athugalans madur fleckar sig snarliga i ógæfunni og fær ecki sídan adgjørt. Pétur vildi fara út eptir þá fyrstu afneitun, en þad var ecki audvelt, einsog hann hugdi; þræla-lidid gjørdi adsúg ad hønum meir og meir, þángad til hann vard øldúngis frá sér numinn og sinnulaus, lagdi lýgi á lýgi ofan, meinsæri á meinsæri, afneitun á afneitun, svo þessi herragardur vard hønum svo þraungur útgaungu, sem hann var rúmur inngaungu; og eins kann mørgum ad verda, sem mjøg eru hnýsnir og framfúsir, ad hlutsemi þeirra og forvitni innvikli þá sjálfa i þeim hlutum, sem þeir ad þarfleysu slón sér framm i, og fái þeir svo af þeim þann skada, sem þeir géta

ecki sídar vidrádid. Pétur vildi sjá hvörr endi á yrdi um Jesúm, hvad hann mátti þó ádur vita af ordum hans, en hann sá nú og heyrdi svo margt í Kaiphasar höllu, ad sjálfur hafdi hann verst af því, og hefdi víst viljad óska, ad hann hefdi þar aldrei komid. Tökum oss þetta til varhygdar og gaungum forsjáliga, ecki einsog fávísir, heldur sem vísir, og kaupum til vor tídina, því dagarnir eru vondir; höldum þad vorn ávinning, sem vér kunnum ad nýta oss til sidbóta og varhygdar, en förum ecki vídar; vöktum líka einkanliga ordalagid, því opt kémur manninum hans eigin túnga til falls. Túngumálid kom upp um Pétur, þá gaf helzt á fyrir hönum, þegar þeir sögdu hann væri Galileari, því mál hans hljódadi svo og opinberadi hann; svo segir orda-lagid til, hvörr madurinn er, því gódur madur af gódum sjód síns hjarta framber gott, en vondur madur af vondum sjód síns hjarta framber illt: sé því ræda vor ljúflig og med salti kryddud, svo vér vitum hvörnig vér eigum hvörjum einum ad andsvara. Þad er líka eitt athugandi, ad vér ecki metum ávirdingar vorar eptir vorum eigin-þótta, eda gjörum lítid úr þeim. Kannské Pétur hafi hugsad í fyrstunni, þad skadadi ecki svo mikid, þó hann sagdi ambáttinni ósatt: hann væri ecki skyldugur ad játa sig fyrir henni, Kristi ridi þad og á engu, hvört hann segdist vera hans lærisveinn eda ecki; en hvar vid lendti? vóx þar ecki synd á synd ofan? svo þessi Guds madur féll hraparliga, og var búinn ad tapa sinni sáluhjálp, hefdi svo búid stadid; hann afneitadi Kristi,

átti því afneitadur ad verda; hann afneitadi sínu postulligu embætti, sem var ad vitna um Krist, og þetta þegar tíd var ad játa, og Jesús var spurdur um hans lærisveina og kénningu, átti því ecki ad álitast hæfiligur til Guds ríkis. En hafi nú þvílíkan Guds kappa hendt þetta, æ! hvörsu er ockur þá veikum hætt vid falli! hvörsu varliga ber oss ad fara? O minn Jesu! eg er framandi í Mesech og bý í tjaldbúdum Kedar; eg hrekst í öllum solli heimsins, sjálfur hneigdur til alls ens illa, svo eg fæ ecki varid mig falli af mínum eigin kröptum; géf mér því þitt ljós ad lýsa mér, svo eg verdi vitur af skipunum þínum, en hati alla vonda vegu! géf mér þinn máttaranda til ad styrkja mig, svo eg gángi á þínum vegum og þjóni þér án hindrunar alla mína lífdaga, Amen!

---

12. Hugvekja.

Um Péturs idrun.

Drottinn snéri sér vid og leit til Péturs. Þá minntist hann á ordin Jesú, er hann hafdi sagt til hans: ádur en haninn galar tvisvar, muntu afneita mér þrisvar. Og Pétur géck út og grét beiskliga.

Hér heyrum vér nú alls einusinni í Pínslarsögunni, ad Gudspjallamennirnir kalla vorn blód-brúdguma Drottinn. Hann sýndi þad og hér, ad hann væri almáttugur og miskunsamur Gud og Drottinn, kom-

inn í þenna heim til ad taka sjálfur sína hjørd ad sér og leita ad henni, því hann einúngis med bendingu sinni endurvitkadi nú úr Satans snøru og aptursókti sinn týnda saud, Pétur postula, sem inni hjá þrælunum var búinn ad heyra nú tvisvar hanann gala, og þrisvar afneita sínum Herra; og megum vér nú héraf læra: ad idranin stendur ecki í náttúrligum kroptum mannsins, heldur kémur af Guds anda fyrir ord Evangelii; svo og líka hitt, ad vér verdum hlýdugliga ad taka ámóti þeirri nád, sem Gud géfur oss til ad idrast, ef vér viljum hjálpast. Pétur heyrdi tvisvar hanagalid, hvad hann ad sønnu mátti minna á sitt fall, en þad dugdi ecki fyrri enn Jesús leit á hann. Hanagalid heyrir syndarinn ad sønnu, en þad er þó ecki nóg, nema þar fylgi meira med, sem áklagar og sannar. Þad fyrra hanagal skédur í samvitskunni, sem áklagar, sannar og plágar þann, sem syndina drýgt hefir, hvad líka kann ad henda heidíngjann, því þó hvørki þecki hann Gud né hans vilja réttiliga, þá ber hann þó med sér samvitskunnar dóm, einsog Páll kénnir, og sjálf skrif og bækur heidinna manna eru til vitnis um. Nú þó samvitskan vakni hjá óendurfæddum manni og syndin biti, sem høggormur, þá er hann þó ecki skilinn vid hana ad heldur: því meir hann þenkir þarum, því meir plágast hann, hann fær ecki unnid verk apturtekid, heldur er hann fastur, í hvørja átt sem hann snýr sér, einsog fugl í snøru, eda Absalon í eikinni; ad reisa sig vid af fallinu, er hann ecki megnugur um af sínum eigin kroptum, og hvad meira er, ad,

þó sá madur, sem yfirgéfinn er í fráleitt sinni, finni áreitingu og ángur samvitskunnar, útaf undanförnum illverkum, þá er svo lángt frá því, ad hann sé af náttúrunni hæfur til nockurs réttiligs apturhvarfs, ad hann fer opt fram til ens verra, og ætli hann ad greida sig úr einum møskvanum, færir sú skémda sjálfrædis náttúra hann í annann þrengri, einsog sýnir dæmi Sauls, Achabs, Heródesar og fleiri; í stuttu máli: einsog daudur madur fær ecki géfid sér hid náttúrliga líf, svo kann ecki heldur sá, sem daudur er í syndunum, ad géfa sér hid andliga. Annad hanagal kémur fram í løgmálinu, þad eykur mjøg dóm samvitskunnar og géfur abl og krapt syndinni, hvessandi svo brodd daudans; þad sýnir hid vonda, sem bannad er, og þad góda, sem bodid er, og þegar þad hefir sannfært samvitskuna, ad madur hafi forsómad þetta, en framid hitt, ridur þad á eptir med bølvúnina, hvarfyrir þad slær og plágar enn meir þad synduga hjarta, því þad sýnir yfirtrodsluna, og lýsir straffinu til ad skélfa þann, sem sekur er ordinn, en sjálft géfur þad enga krapta til ad útrétta þad, sem þad býdur, og því er þad deydandi bókstafur, og af þeirri verkun kann enginn fyrir Gudi ad réttlætast. Løgmálid er ad sønnu í sjálfu sér heilagt, réttlátt og gott, en svo er megn spilling náttúrunnar, ad þad spillta hold hatar løgmálid og þrjótskast upp vid þad, þegar þad heyrir sér þar inni bodna þá hluti, sem því eru gagnstædir, því hvad holdid skynjar, er fjandskapur í gegn Gudi, og þannig talar Páll aptur, þegar hann segir; Syndin tók tilefni af

lögmálinu, og ól upp í mér allsháttadar girndir. Svo kann nú ecki vitnisburdur samvitskunnar né einsamalt lögmálid ad verka sanna idrun; þad þénar ad sönnu þartil, því syndin verdur ad þeckjast og hjartad ad sundurmerjast, og þetta verkar lögmálid; þó er þad ecki nóg, ad syndin sé þeckt og samvitskan vakin, einsog allareidu sagt er; Kains og Júdasar idran er þad. Vid hanagalid verdur ad samtengjast Jesú tillit, hvad eg kalla Guds anda, géfinn í Evangelió; hann setur svo í lag þad sundurmarda hjarta, ad hann hreinsar þad fyrir trúna, sem med eptirlaungunarsömu þeli álítur, ad sér ladar og umfadmar þad dýrmæta lausnargjald Guds Sonar, leggjandi sig sídan án naudúngar med lyst og vilja eptir því, sem Gudi er þægiligt; þarmed kémur fridur samvitskunnar, en þræls-óttinn flýr, og í hans stad kémur sonarligur ótti og andi, med frjálsum og lidugum adgángi til Guds nádar í Kristi Jesú, samt hatri og vidbjód á öllu því, sem Gudi misþócknast, og fullkomnast þannig þad Drottinn hefir lofad: Eg vil géfa nýtt hjarta og nýjan anda í ydur, og taka þad steinhjartad úr ydar holdi og géfa ydur kjötligt hjarta, og eg vil géfa minn anda í ydur, og gjöra þad þér skulud gánga í mínum setningum og halda mín réttindi. Þessi gódi andi brúkar fyrst lögmálid til ad koma syndaranum til ad skammast sín fyrir Guds heilagleika og skélfast fyrir hans hátign, en lífgar sídan þad sundurknosada hjarta med nádar fyrirheitum Evangelii, og lockar þad fram fyrir nádarstólinn Jesú Krists med hans eigin tilbodi, sem

segir: Komid til mín allir þér, sem ervidid og þúnga erud þjádir; og nú eru því Jesú ord, sem eru andi og líf, eiginliga verkfæri andans, til ad hræra hjörtun med, einsog hér skédi, ad Pétur vaknadi til ad minnast Jesú orda, og féck annad sinnislag undireins og Drottinn leit á hann, og verkadi svo hvört med ödru hans idrún, Jesú ord og tillit, eins verkar hans ord og andi umvendun vora; þetta tvennt skilur ecki hvört vid annad, því andinn vitnar, ad andinn sé sannleikur. Þannig er nú vor Jesús, med sínu ordi og anda, uppbyrjari og fullkomnari trúarinnar, sá Drottinn, sem stydur þá, er falla, og reisir þá vid, sem nidursleginir eru, sá hirdirinn, sem uppleitar hid glatada, leidir þad villta á réttan veg, grædir þad lemstrada og gætir ad því vanfæra, sendur ad boda herteknum lausn og fangudum frelsi; því þarf enginn ad meina, ad idranin standi svo í mannsins frivilja, ad hann af sínum náttúrligum kröptum kunni ad búa sig undir nádina, því hún verdur ætíd ad gánga á undan og koma í veg fyrir oss; eda, er nockud Heilagur Andi í voru valdi? en sé þad ecki, þá fylgir hitt á eptir, ad ecki höfum vér rád á verkunum Andans; eigna því sjálfum þér þína hrösun, en vidréttingu þína Gudi, hvörs nádar ríkdómur þad er, ad sá sem ádur var daudur í syndunum, verdur aptur lifandi med Kristi. Verdir þú nú var vid hræringu ens andliga lífsins, þá þacka Gudi, af hvörs nád þú ert þad þú ert: en vara þig ad æfa syndina í þeim dul, ad þú gétir idrast og látid af þegar þú ætlar þér; eda hvörnig fer, ef

Gud tekur í burtu nádina og yfirgéfur þig í þíns hjarta fráleitt sinni, svo þú farir ad þínum rádum, hvørju hann hótad hefir þeim, sem ecki vilja hans rádum hlýda? Vanræktu þessvegna ecki, ad líta aptur ámóti Jesú, þá hann lítur á þig, þad er: sæta því tækifæri, sem hann géfur þér fyrir Andann í ordinu til ad idrast. Þeir þverbrotnu snúa bakinu vid Drottni, þegar hann útbreidir hendur sínar, en þú, sem elskar þína eylífu velferd, skalt taka fegins hendi móti þeim fyrstu hræríngum Andans, og mótstanda þeim ecki, einsog Gydíngar, til þess ad þú, fyrir krapt þess sama Anda smámsaman þróast kunnir í þeim innra manni, uns þú verdur ad fullkomnum manni, eptir Krists fullkominni aldurs mælíngu. Þú skalt af hjarta gráta syndir þínar, einsog Pétur, Davíd, hin bersyndnga og adrir fleiri, og þótt þú komir ecki tárunum út, þá álítur Gud þad hrelda hjarta, sem hrædt er fyrir hans ordum. Hlýd ecki Andskotanum og spiltri náttúru þinni, sem opt vill gjora litid úr syndinni og prédika svo fyrir þér: eg hefi syndgad fyrri, og hefir engin ólucka rammad mig, því Drottinn er þolinmódur; hlýd þú heldur Drottni, sem rædur þér ad sundurrífa þitt hjarta og ecki klædi þín, þad er: láta ecki svo útvortis, einsog þú sért idrandi, nema þú idrist af hjarta. En midt í ángri húgarins og óróleika samvitskunnar, skaltu þó treysta Gudi, ad hann vilji af géfins veittri nád sinni fyrirgéfa þér þínar syndir fyrir Jesúm Krist; tileinka þér Guds nád í hønum, gángandi þar fram ad med sannarligu hjarta í trúarinnar fullvissu;

haldtu þér fast vid trúfesti Guds og hans dýru fyrirheit, sem aldrei kunna ad rjúfast, og gjördu hann ecki ad lygara med þér, ad trúa ecki þeim vitnisburdi, sem hann hefir vitnad um sinn Son, ad hann hafi géfid oss eylíft líf, hvört líf er í hans Syni. Ástunda líka ad elska þinn Jesúm þess heitara, sem þér er meira fyrirgéfid; svo gjördi Pétur: Drottinn! sagdi hann, þú veitst alla hluti, þú veitst ad eg elska þig; þad er líka svo ad merkja af samtali því, er Jesús átti vid hann í þad skipti, sem hann hafi heimt af hönum frekari elsku enn hinum lærisveinunum. Vertu reidubúinn ad þjóna þínum góda Lausnara, dýrka hann med heilagri þolinmædi í öllum mótgángi, vidurkénna hans heilaga nafn og hugga adra med þeirri huggun, sem þú ert af Gudi med huggadur, hvad allt læra má af Pétri, vid hvörn Drottinn sagdi medal annars: Þegar þú verdur umsnúinn, þá styrk þú brædur þína. Haf þú líka í fersku minni ad þú af öllu hjarta og alvöru snúir aptur til Drottins, svo idranin sé ecki einúngis látalæti; Drottinn hefir ad sönnu fyrirgéfningunni lofad, en þó med því skilyrdi, ad syndarinn taki sína illsku-breytni frá hans augliti, láti af illu, en gjöri þad góda; legg þarfyrir allt kapp á, ad strída mót syndinni og flý allt þad tækifæri, sem þig hefir ádur til hennar leidt og lockad. Eptir þad Pétur féck þennan idrunaranda, géck hann út úr salnum, sem hann hafdi syndgad í, og frá selskapnum, sem hönum hafdi syndina orsakad; gjör slíkt hid sama, fordastu alla þá hluti, sem ádur hafa ordid þér til falls, hvörsu lítid sem þér

virdist í þá varid vera, því varfærnara verdur med kérid ad fara, sem það er veikara; en þú ber féssjód þinn í brothættu leirkéri, og hafi það einusinni brotnad, en sé nú aptur heilt ordid, þá varastu atvik það, af hvorju það brotnadi, ad ecki brotni það á ný og spjøllin verdi verri. O, minn Jesú! sem leitst til Péturs í hans falli, lít á mig þeim sømu nádaraugum! lát ljós þins andlitis ljóma, svo verd eg hólpinn: Mín augu líta jafnan til þín, Drottinn minn! því þú munt mína fætur útleida af netinu; snú þér líka til mín og vertu mér miskunsamur, því eg er einmana og fárádur. Amen!

---

13. Hugvekja.

Um Kaiphasar dóm.

Þeir ædstu prestar og øldúngar leitudu ljúgvitna gégn Jesú, svo ad þeir fengju hønum í hel komid, en fundu engin, þótt ad margir ljúgvottar kæmu fram, bar engum þeirra saman. Ad sídustu komu tveir falsvottar fram, er báru ljúgvitni hønum ámóti, og søgdu: vid høfum heyrt hann segja: Eg kann og vil nidurbrjóta þetta musteri Guds, sem er mannaverk, en á þremur døgum uppbyggja annad, sem ecki er gjørt af mannahøndum; en vitnisburdir þessara urdu heldur ecki samhljóda. Ædsti presturinn stód þá upp, spurdi Jesúm ad og sagdi: svarar þú engu til þess, sem

þessir vitna ámóti þér? Jesús svaradi engu. Ædsti presturinn spurdi hann aptur og sagdi: ertu Kristur, Sonur ens blessada? eg særi þig vid lifanda Gud, ad þu segir, ef þu ert Kristur Sonur Guds! Jesús svaradi: þú segir þad, eg er hann: þó segi eg ydur: ad hédan í frá munud þér sjá Mannsins Son sitja til kraptarins hægri handar og komandi í skýum himins. Þá reif kénnimannahøfdínginn klædi sín og sagdi: hann gudlastar, vér þurfum nú engra vitna vid, þér heyrdud sjálfir gudløstun hans; hvad virdist ydur? Þeir fordæmdu hann allir og søgdu: hann er dauda sekur.

Hvar, sem syndin drottnar á hærstu trøppu, þar leitar hún helzt eptir yfirskyni ad fela sig med, þvi fá eru þau dæmi, ad nockurr sé svo vondur, ad hann vilji auka heidur sinn med þvi, ad vera álitinn vondur. Fyrir rádinu i Jerúsalem géck á mesta gudleysi og forherdíng þegar Kristur pindist: þar sat í dómi foraktan Guds orda, hatur, lýgi, hræsni, vanbrúkan Guds nafns, blindleiki og samvitskulaust ránglæti, er safnadist i eitt til ad kvelja Lausnara vorn, þá er hann var ad borga syndir þessar, en gaf oss undir eins áminningu ad fordást þær þvi heldur; þó átti þad svo ad heita fyri dómi þessara hræsnara, ad allt framfæri med réttvisi, vitnaleidslu og løgligu ransaki, einsog optar vidborid hefir á þingum, hvar rétturinn hefir verid borinn ofurlida. En vér viljum

nú af Pínslarsögunni í þetta sinn taka oss þetta eptirfylgjandi til umþenkingar: Fyrst: ad Jesús hefir ordid fyrir ljúgvottunum bædi oss til eptirdæmis og huggunar; ad sönnu til eptirdæmis í þann máta, ad einsog hann leid þetta þegjandi, svo eigum vér ad vera þolinmódir, þegar vér mætum lygum og álasi, og halda svo gédsmunum vorum í taumi, ad ecki séum vér uppi med ossa og illyrdum, er sumum er hætt vid, en útrétta þó allopt ecki annad, enn spilla málefni sinu, og er þad opt merki euna grannvitru, því vitur madur talar á réttum tíma, en höstugur narri gætir hans ecki, segir Sírak. Opt hefir sá þolinmódi meira áunnid enn hinn, er hleypti sér upp; þad hefir Salómon séd á sínum dögum, því segir hann: Mjúkt andsvar heptir reidi, en hardt ord uppvekur grimd; eg vil því heldur lída og bída í þolinmædi, med Lausnara mínum, en ljósta fram reidi minni, erta framar upp þann illgjarna og gjöra sjálfum mér órósemi og þúnga samvitsku. Vor huggan mót ljúgvottunum er sú: ad ecki einúngis var af þeim auglýst Jesú sakleysi, heldur hefir hann þad áunnid, ad þau sönnu vitni gilda oss ecki til fordæmingar fyrir Guds dómi, svo þó hér komi fram lögmálid, samvitskan, sképnurnar, Djöfullinn og allt, mér til hneckirs og vitnisburdar um syndir mínar, þá trúi eg samt ad minn Jesús, sem ecki straffar eptir því, sem eyru hans heyra, muni láta mig njóta þess, ad hann vard fyrir ljúgvottunum, og leid margt fleira mér til miskunar, og þessvegna láta enga áklögun gilda mér á móti; segi adrir hvad

þeir vilja, segi hann ad eins: Eg fordæmi þig ecki; þad er mér nóg, þad má mér meira enn þúsund mótvitni. Athugum þessu næst: hvílík ólucka sé, ad fara med raung mál; þad er mikid ord, sem hér stendur í textanum: þeir ædstu prestar, øldúngar og allt rádid leitudu ljúgvitna gégn Jesú. Ecki fæ eg ímyndad mér, ad Matheus kalli hér ljúgvotta, einúngis þessvegna, ad þeir frambáru lýgi, heldur vil eg halda vid þau ord: ad rádid leitadi ljúgvotta þad er: þeir føludu, eda keyptu menn til ad koma fram med eitthvad, er saknæmt væri, mót Jesú, til ad fá hann til heljar, hvørt heldur þad væri satt eda lýgi; þetta høfdu þeir lært af Jessabel, eda þó heldur af Djoflinum, fødur sínum; þetta handverk brúkudu þeir vid vardmennina; som var adferdin, þá er þeir grýttu Stephán. O! skal eg nú halda þad alltsaman óbrygdula trúarinnar og lifernisins reglu, sem safnadur einn af audligum mønnum álitur rétt og gott? hvad var rádid í Jerúsalem? hafdi þad ecki gudliga stiptun enda frá Mósis døgum? sat þad ecki á Mósis stóli? var því ecki trúad til Guds orda? þó heyri eg nú, ad þetta audliga rád leitar ljúgvotta gégn Jesú, sem sjálfur er sannleikurinn. Hvad hvatti ydur til þessarar óhæfu, ó, þér, høfudprestar og øldúngar! er sjálfir þecktud løgmálid og straff ljúgvottsins? ó! eckért, alls eckért, nema forblindud samvitska, full af hatri og hefndargirni til ad framfylgja raungu málefni; hefdud þér vitad málid rétt, þá var naudsynjalaust ad gjøra lýgina ad ydar athvarfi og fala þar til ljúgvotta.

En svona fer fyrir øllum þeim, er fara vísvitandi með rang málefni, hvørt heldur þeir verja eda sækja, þeir eiga bágt med ad fara á mis við ad ljúga; en — hvar lendir þá? Munnur sá, er opt lýgur, deydir sálina, segir Salómon. Meinid þér þá, þér, svo nefndu løgvitríngar! ad þad sé øldúngis syndlaust ad flækja mál hins fávísa, svo hinn saklausi verdur fyrir hallanum og lídur óréttinn; því er midur, ad mørg eru dæmi til þessa; en gætid þess, ad enginn løgvitríngur mun trubla þann sídasta hæsta-rétt, og ránglátir munu verda útilokadir frá þeirri himnesku Jerúsalem; en hvad tekur þá vid? sá helvítski eldur, hvar ad er óp og tannagnýstran, og hvar þeir eta túngur sínar útaf ofraun kvalanna, er þeir ádur hafa brúkad móti sannleikanum til ad réttlæta þann ógudliga, en sakfella hinn réttláta. Þetta eru hin réttvísu laun lýginnar og rángra málefna. Af dæmi Jesú lærum vér í þridja lagi: ad vidurkénna ætíd Guds nafn. Þegar Kaiphas sá, ad ljúgvottarnir gyldtu eckért, spyr hann Jesúm: hvert hann sé Guds Sonur, því hann grunadi hann mundi játa því, en var búinn fyrifram ad álykta, ad þad skyldi heita gudløstun, og svo ad ecki skuli tilsleppa, þá brúkar hann Guds hrædiliga nafn til yfirhylmingar hræsni sinni. Þótt nú Jesús þegdi vid ljúgvottunum, þá þegir hann ecki vid þessari spurníngu, sem snerti Guds-dýrd, heldur gjörir strax sína játníngu fyrir enu andliga rádi, bædi þeim til vitnisburdar og oss til eptirdæmis, ad þó vér látum, sem vér ecki heyrum róg og þvætting heimsins, eda fánýta manna

dóma, þá séum vér þó ætíd til reidu med vort svar, þegar gylda skal Guds-dýrd, hvør oss á kjærari ad vera, enn vor eiginn hródur. Verum til Drottins dýrd-ina hans nafns; gjörum einsog vor Lausnari, og verum ætíd reidubúnir andsvar ad gefa, hvørjum, sem af oss skjals krefst, um þá von, sem í oss er. Víst vissi Jesús, ad þessir ógudligu menn mundu dæma þad gudlast, ad hann játadi sig Guds Son, einsog þeir høfdu ádur gjørt, en hann skeytir ecki þarum, hann vill sínum himneska Fødur fyrir engan mun afneita; þess sinnis var hans postuli Páll og adrir helgir menn og pínslarvottar: Vér tölum ecki — segir hann — einsog vér vildum mønnum þóckn-ast, heldur Gudi, sem vor hjørtu reynir. Breyt eptir þeim Guds hetjum og haldt fast á þinni játningu, einnig þótt þad kosta ætti líf, æru og góts! Hrædstu ecki þá, sem líkamann kunna ad aflífa, en sálunni geta ecki tortýnt, heldur, þó svo hardt ræki á eptir, ad þú mættir setja lífid til, sakir vidurkénningar þíns Guds, þá minnstu, ad Jesús hefir skipad, ad þú skulir vardveita þad til eylífs lífs, hvar þú munt ad raun um komast, hvørsu lítilsverd sé mótlæting þess-ara tíma, hjá þeirri dýrd, sem búin er Guds børn-unn, hvør haldid hafa vid Jesú nafn og ecki afneitad hans trú. Dómsmenn Kaiphasar skulu framar minna oss á, ad vera engir jábrædur hofdingjanna, mót sannleikanum og samvitskunni. Þegar Jesús sagdist vera Guds Sonur og vitnadi um sína dýrd og tilkomu til dómsins, reif hræsnarinn Kaiphas klædi sín í sundur, einsog Gydingar pløgudu, þegar

þeim bar ad höndum einhvörr óvenjuligur harmur, hvad þó var þeim ædsta kénnimanni bannad; lét, einsog sér gengi þad mjög til hjarta, ad Jesús hefdi talad hrædiligt gudlöstunar ókvædi; spyr nú hina: hvad þeim litist? en hjá þeim verdur engin fyristada, þeim litst öllum einsog biskupinum, ad Jesús hafi gudlastad og sé því dauda sekur. Finnast munu þeir á þéssum dögum, sem eru vidlíka lyndir, og ecki vilja hósta, því sídur meira, á móti vilja og meiningu höfdingjans; kalla þad hæversku og framsýni, þat hitt sé heimskuligt brádrædi, ad setja sig móti vilja þeirra, sem völdin hafa og brjóta af sér hylli þeirra; af þessu orsakast opt rángdæmi og óréttur, þegar yfirvaldid, sem kannské hefdi mátt til góds leida, verdur svikid, en sé þad prettvíst, tekur vondska þess sér myndugleika af þessari hræsni, og má svo sá saklausi lída, og jafnvel heilum löndum og héródum illa gánga; þar kémur fram þad, er Micheas segir: Hvad höfdinginn vill, þad segir dómarinn, svo hann gjöri hönum þénustu aptur; já! eg ætla þau hafi dæmin géfist, ad menn hafi dæmt blindt eptir því, sem yfirherranum hefir þóknast, og væri óskandi ad ecki ryki enn úr þeim kolunum í landi voru. Jafnvel þó þetta sé ecki ad eins skammarlig lödurmennska í sjálfu sér, heldur ásamt nockurskonar afneitan Guds, sannleikans og samvitskunnar, hvad allir gudhræddir og frómir menn skyldu fordast, en hlýda heldur þessum rádum Síraks: Þjóna ecki heimskum manni í hans sök, og lít ecki á hans makt, forsvara heldur sannleikann allt til dauda, og mun Gud Drottinn

fyrir þig strída. Loksins skulum vér draga inn til vors hjarta þá huggun, sem Lausnarinn hafdi, ad hann mundi ad aflidinni pínunni setjast ad dýrd síns Födurs, hvar um hann var fullvíss, einsog skrifad stendur: Alla tíma hefi eg Drottinn mér fyrir augum, því hann er mér til hægri handar, og eg mun ecki skeika, því gledur sig mitt hjarta og mín dýrd fagnar og mitt hold mun ugglaust liggja, því þú munt ecki sálu mína eptirskilja í helvíti, og ecki leyfa, ad þinn heilagi sjái rotnun; kunnan gjördir þú mér lífsins veg; hjá þér er gnógt fagnadar og glediligt líf til þinnar hægri handar. Þessa somu huggun eigum vér líka vísa med vorum Jesú, því einsog vér eigum hlutdeild med hönum í pínslunum, svo eigum vér líka í hugguninni; því vil eg allan minn kross þolinmódliga bera, og þarhjá hlacka til fullkomnunar þess fyrirheitis, sem þú, minn Jesú! gafst mér, þegar þú sagdir: Þeim, sem yfirvinnur, vil eg géfa sæti á stóli mínum; en svo eg þess heldur viti, ad mér bregdist þad ecki, þá heyri eg hér, ad þú ert rángliga skuldadur fyrir gudlöstun og rángliga til dauda dæmdur, því trúi eg mig sloppinn frá dauda-dóminum, sem eg hefi verdskuldad, en vona eg verdi úrskurdadur til lífsins á sídan, fyrir því mikla rádi, þegar þú kémur, med þínum heilögum, dóm ad halda; fyrir hvörja frelsis-gjöf þér, minn Lausnari og Borgunar-madur! sé lof og dýrd, nú og eylífliga, Amen!

---

14. Hugvekja.

Um þjónanna spott vid Krist.

Þá tóku nockrir ad spýta á Jesúm; en þeir menn, sem héldu hønum; spottudu hann, hræktu í andlit hans og slóu hann med knefum, en sumir byrgdu hann, slóu hann í andlitid, einkum þjónarnir, og søgdu: spádu oss nú, Kristur! hvørr var sá, er sló þig? og margar adrar hádúngar tøludu þeir vid hann.

Hér taka nú alvarliga ad byrjast þær kvalafullu hádúngar Guds Sonar, sem hann útstód af ógudligum mønnum, þá er hann bar vora vanvirdu, gjørdist spott mannana og fyrilitning fólksins, og smánir þeirra, sem Drottinn smána, féllu yfir hann, hvar um Heilagur Andi hafdi ádur margvisliga vitnad, þvi nú heyrum vér, hvernig hann, ad uppsøgdum daudadóminum fyrir rádi hinna andligu, er eptirlátinn í høndum ógudligra þræla, sem um nóttina høfdu sér þad til skémtunar, ad hæda hann, berja hann, hrækja á hann og hafa í frammi vid hann allar þær hádúngar, sem Satan blés þeim í brjósti. O, mín sála! komum og sjáum þad Guds Lamb, sem ber heimsins syndir, svo vid gætum ad, hvad vid kunnum ad nýta ockur til lærdóms af þessum hans kvølum. Þad vitum vér, ad Jesús, med sínum Fødur og heiløgum Anda, skapadi daginn til erfidis, en nóttina til hvíldar, svo menn og sképnur mættu sig endurnæra, þvi hann miskunar sig yfir menn og

fénad; þó féck hann ecki í sinni kvøl svo mikla vægd, sem óbótamadurinn plagar ad hafa almenniliga, og mátti ecki í fridi vænta kvalanna og lífs-straffsins, er ské skyldi daginn eptir. O, hvørsu marga hvíldar nótt hefir nú þessi pínu-nótt míns Lausnara mér áunnid! hann var nú hrjádur og hæddur medal þrælanna; en hvørsu opt hafa Englarnir fylkt sér í kríngum mína hvílu, svo mig hefir eckért ónádad, og hefi mátt segja ad morgni med David: Eg svaf og vaknadi aptur, því Drottinn vidheldur mér! En hér fyrir utan hefi eg føgur not af hans nætur-kvølum; komi því uppá myrkur mótlætínganna, freistínganna og sóttanna, svo jafnvel þad náttúrliga ljósid verdur mér svo leidindafullt, ad eg taki ad segja med Job í minni amasemi: Því géfur Gud ljósid hinum mótlætta? þá trúi eg minn Jesús láti mig njóta þessarar sinnar hørmúngar og gjøri mitt myrkur ad ljósi; já! komi þar loksins myrkur daudans, skal eg þó ecki kvída, heldur segja med David: Þó eg ráfi í myrkum dal og daudans skugga, hrædist eg þó samt enga ólucku, því þú, Drottinn! ert hjá mér. Jesús var nú barinn af þrælunum, því mun hann ecki láta mína samvitsku þá ofmjøg skélfa mig, eda Satan slá mig med knefa; hønum ógnudu nú allir, þó mun hann géfa mér anda kjærleikans og kraptarins, svo mér standa ecki ofmikil ógn af daudanum né þeim sídasta dómi, heldur fái eg mig innvafid med rósemi og andligri trúarinnar djorfúng í hans benjum og fari svo í fridi, reiknandi hann ad vera mitt líf og daudann minn ábata. O, minn Jesú! géf mér

þessu ad trúa og þad sídan ad stadreyna þá mér áliggur. — Hvad nú vidvíkur þrælunum, sem í þetta sinn hæddu Guds Son, þá er ecki margt ad tala um þeirra ógudligu alferd, allir fordæma hana, sem verdugt er; en eg kalla þad hlutsemi ad álasa þessu illþýdi, en forsóma ad taka hid vonda frá sjálfum sér, því vér eigum ad gjøra Gudi reikning fyrir oss, en ecki fyrir þjóna høfudprestanna í Jerusalem. Þeir heimtudu uppá spott spádómana af Kristi; en ber mikid milli þessara og hinna, sem nú gjøra sér ordshætti úr Gudsordi, ecki einsog David, heldur til ad láta hlægja ad sér og koma fyrir kringilyrdum sínum, en um áminningar og ástædur ordsins skeyta þeir ecki, heldur hafa jafnvel í skimpi og kalla presta-fyrrur þad, sem þeim er rádlagt af Guds álfu til umbótar síns synduga lífernis, einsog þeir á døgum Ezechielis, sem komu til hans og sátu fyrir honum, en gjørdu þó ecki eptir hans ordum, heldur gjørdu hád þaraf, og lifdu svo áfram eptir sinni ágirni. Hér eiga og heima allir þeir, sem andvaralaust lifa í syndunum mót samvitskunni, þeir gjøra ecki annad enn spott af Jesú pínu, einsog væri hann kvalinn til þess, ad menn mættu lifa í øllu gudleysi, þar þó Jesú daudi á ad vera kroptugur í oss til deydingar syndarinnar og krossfestingar holdsins; hvaraf þad fylgir, ad allir þeir, sem æfa sínar girndir í trausti hans pínu, gánga einsog hans kross óvinir. Hvad viljum vér segja um særingamennina, sem þeckja Guds réttlæti, ad þeir, sem þetta gjøra, eru verdugir dauda, játa Guds Son píndan og dáinn til

lausnar syndugu mannkyni, opinberadan til ad nidurbrjóta Djøfulsins verk, en gjøra þó engu ad sídur sáttmála vid Djøfulinn, brúka ordin Jesú, minningu hans pínsla, teikn hans heilaga kross, stundum líka þau teikn kannské, sem hann hefir í sinni heiløgu kvøldmáltíd samtengt vid sinn allraheilagasta líkama og blód, hvarmed syndarinn er úr helvíti leystur, til ad bidja, signa og særa þann vonda; hvad er ad troda Guds Son undir fótum, halda sáttmálans blód saurugt og svívirda nádarinnar anda, ef ecki er þetta? Hvørsu skélfiligur dómur mun falla yfir þvílíka Guds foraktara, hvørjir verri eru Kaiphasar þrælum? Pad er líkligt, ad þeir eigi þeckt hafi Guds Son, hvørju og Pétur samsinnir, en þessir látast þeckja hann, og kalla sig kristnu nafni eptir honum, og verdskulda þessvegna því þýngra straff. Þessum spotturum eru og allir þeir líkir, sem hylja vilja prettvísi sína undir skyni réttlætisins og frómleikans, vilja láta eitt og annad heita gjort af gudhrædslu sinni og rádvendni, sem þó ecki reyndar lítur til annars enn ad uppfylla þeirra eigin girndir, þad er ad hafa skyn gudhrædslunnar, en afneita hennar krapti, þad er ad byrgja Jesú andlit, og slá hann svo. En hyggid þó ad, þér gickir! hvenær viljid þér skynsamir verda? sá, sem augad skapadi, skyldi hann ecki sjá? og sá, sem eyrad plantadi, skyldi hann ecki heyra? sá, sem typtar heidingjana, skyldi hann ecki dæma? Þú mátt byrgja fyrir augun á þér og ødrum svo lengi sem þú vilt, þú getur þó aldrei blindad augu á Jerúsalems vaktara, trú mér, hann sér

þó hann þegi; þetta gjörir þú, sagdi hann, og eg þagdi, og þú ætladir eg mundi vera einsog þú, en sú ætlan mun slá þig á hálsinn ad lokunum, því eckért er svo hulid, ad ecki verdi opinbert. Allir hádgjarnir spéfuglar gánga einnig í þeim þrælahópi. Þar er andlig sameining milli Jesú og trúadra, því reiknar hann sér þad gjort, sem þeim er gjort, hvorja hann skammast sín ecki brædur ad kalla, og eru limir hans líkama, af hans holdi og af hans beinum; takandi uppá sig krossinn í hans eptirbreytingu; hvorr, sem nú hædir og vanvirdir einn af þessum hans minnstu brædrum, einn gudhræddan vesæling, hann hædir og vanvirdir sjálfan hann. Elligar; hvad gjorir sá annad, sem kýmir ad einum fyrir þá hluti, sem sjálfur hann fær ecki vidgjort, enn ad hæda Gud, sem hefir gjort hann svo? hvörr hefir gjort hinn málhalta og daufa, eda hinn sjáanda og blinda? hvorr hefir gjort hinn ríka og fátæka? hefir ecki Drottinn gjørt þetta alltsaman? hvørr, sem því hædir hinn fátæka, hann hædir þann, sem gjørdi hann. Gætid ad þessu, þér hádgjornu! þad, sem hvørr nidursáir, mun hann uppskéra; en hvar mun þá lenda fyrir þeim, sem nidursá spotti, hádúngum og gudlostunum, nema þeir uppskéra eylífa hádúng, píndir í augsýn Guds og allra útvaldra? þá mun fara af brúkid, þegar þér sjáid vesælingana, sem þér hæddud, ad sitja til bords med Abraham, Isaak og Jakob, en ydur útrekna; þá eru burtu kýminyrdin og komid annad hljód, svo látandi: þessi er sá, sem vér ádur dárudum og hofdum ad athlátri; vér, gickir! héldum

hans lifnad vitleysu og hans afgáng smánarligan; hvornig er hann nú reiknadur medal Gudsbarna, og hans arfskipti medal heilagra? Ecki þarf þarvid ad dyljast, ad Gud gætir ad, hvad gjørt er sínum børnum; enginn ærligur fadir leidir þad hjá sér, ad barn sitt sé hædt og spottad, fái hann ad því gjørt; því skal eg ecki ætla hønum þad, sem sídur gétur gleymt sínum, enn módirin sínu nýfædda barni; spotta því aldrei ókéndani mann, þó þér sýnist hann andvirdiligur. Gydíngar vissu ecki, eda ad vísu gættu ecki í þetta sinn, vid hvørn þeir áttu; sama kann þig ad henda, ad sá, sem þú hædir, sé Gudi þeckari og betur ad sér um alla hluti-enn sjálfur þú, og David ecki svo fávis, sem Achis ætlar hann. Finni nú nockurr sig flæktan í þeim eda þvílikum syndum, hvarmed Guds Sonur verdur á ný krossfestur, idrist hann af hjarta, gráti synd sína fyrir Gudi med audmýkt og segi: O Drottinn minn Gud! eg skammast mín fyrir þinu heilaga augliti, vegna minnar hrædiligu vondsku; eg hefi sád nidur því illa og uppskorid vonda gjørninga; hvar vill þad lenda fyrir mér á þeim mikla kornskérutíma, þegar þú munt útsenda þína Engla, til ad safna úr þínu ríki øllum hneixlurum og þeim, sem rángindi gjøra, og kasta þeim í eldsofninn; hvørt skal eg þá flýja? til þín, minn Jesú! sem borid hefir syndir mínar, vil eg nú strax snúa mér, medan tíminn er; þú hefir sád nidur sakleysinu, þaraf má eg uppskéra ávøxtinn mér til afbøtunar og sáluhjálpar; þú hefir nidursád þínum blessudu blóddropum, þad dýrmæta sædi géfur

af sér forlíkunina og náðina, hvörja minn Guð hefir mér géfið, svo eg hefi nú endurlausnina fyrir þitt blóð, sem er syndanna fyrirgéfning; þú hefir tekið við höggunum og géfið mér lækninguna við hádúngunum og géfið mér heiðurinn; eg mun aldrei til spotts verða þeim illgjörnu eða vondu Oðum, heldur muntu, minn Drottinn! snarliga troða Andskotann undir mínar fætur, hvarámót eg vil ætíð kappkosta að prísa þitt heilaga nafn, með dagligri deyðíngu míns óstýriláta holds, og iðuligri endurnýjun í verki sannrar iðrunar. Hjálpa mér þartil, ó, minn Jesú! með þínum guðdómligum krapti! Amen!

---

15. Hugvekja.

Um ráðstefnu prestanna.

Strax að morgni, söfnuðust allir kénnimannahöfðingjar, skriftlærðir og öldúngar lýðsins og allt ráðið, og héldu ráðstefnu yfir Jesú, svo þeir fengju hann líflátið. Þeir leiddu hann inn fyrir ráðið og spurðu: ert þú Kristur? seg oss það! Jesús svaraði: Þó eg segi yður það, þá trúið þér mér ecki, en ef eg spyr yður, þá svarið þér mér ecki og látið mig ecki heldur lausan; en uppfrá þessu mun Mannsins Sonur sitja til kraptar Guðs hægri handar. Þá spurðu þeir allir: ert þú þá Guðs Sonur? Jesús svaraði: þér segið það, eg er hann. Þá sögðu þeir:

hvad þurfum vér nú framar vitna vid, því vér sjálfir høfum heyrt þad af hans munni. Allur sá þeirra søfnudur stód upp, bundu Jesúm, leiddu hann frá Kaíphasi til þínghúsins og ofurseldu hann landsdómaranum, þeim pontverska Pílatusi, en þad var snemma morguns.

Vor Lausnari má med réttu kallast sú hind, sem árla var veidd, einsog stendur í fyrisøgn þess 22. Davíds sálms, sem nærri því eins ljóst og Gudspjallamennirnir talar um Krists pínu. Eptir honum sóktu ad sønnu ógudligir menn þegar frá barndómi, eñ seinast, þegar makt myrkranna geysadi yfir hann, þá skaradi fram úr, því þá urdu þeir svo ólmir, ad þeir høfdu ecki ró, fyrr enn þeir voru búnir ad koma honum í helju; hvørju eitt til eptirdæmis þad er, sem vér strax heyrdum, ad høfudprestarnir og oldúngarnir, sem setid høfdu med hann fram á nótt, voru strax uppi med hann í døgun aptur, svo hann kynni ad aflífast sama daginn, leida hann aptur fyrir sitt rád, heyra ad nýu hans játníngu, stadfesta daudadóminn, binda hann enn vandligar enn ádur, og fara svo med hann í þínghúsid. Þetta rád hefir allt átt ad vera viktugra enn um nóttina, því hér hafa þeir sett sig veruliga nidur til dóms, en þá voru þeir í biskupshøllinni ad bera sig saman og ransaka málid. Hér má nú fyrst sjá, hvørsu ákafir þeir vondu eru í ad framkvæma illskuverk sín. Mjøg er líkligt, ad sumir þessir old-

úngar hafi aldrei farid heim til sín, eda tekid á sig nádir um nóttina, því strax, sem dagadi, voru þeir setstir ad rádstefnu í einu húsi. En svo eru þeir prettvísu, þeim er harla órótt, þegar þeir hafa illt í sinni, þeir hafa engan frid, þeir setja nidur sitt rádabrugg med miklum audvara og heilabrotum, þá þeirra augu athuga hinn fátæka, og umsitja hann í leyni, sem ljón í bæli sínu; þegar vér nú sjáum þessa atorku, ættum vér ad minnast orda Lausnarans: Þessa heims børn eru kænari sonum ljóssins í þeirra kynslód. Vér eigum ad heita réttlætisins þjónar og heimamenn Guds, sem gjøra eiga vilja Fødursins á himnum, svo framt vér fordast viljum eylífa gløtun; er oss þad þá ecki skømm, ad vera svo tómlátir í verki Drottins, þar Satans þjónar draga hans plóg med seglum og árum? Vér erum kalladir med heilagri køllun, og eigum ad gánga þar inni verdugliga Gudi til allrar þócknunar, vera sparneytnir og vakandi, og verka svo vora sáluhjálp med ugg og ótta; en hvad skédur? sofna ecki margir útaf vid syndsamligt gjálifi veraldar, og þad svo dátt, ad mig uggir Páll — mætti hann horfa upp úr grøf sinni — mundi hjá oss, einsog hjá heidingjum fordum, þyckjast finna nockra tilfinningarlausa, sem slá sér úti lausúng, til ad fremja allsháttadan óhreinleika og ágirni; tali menn um, hvad á eptir muni koma, þá eru sømu þánkarnir sem á Ezechielis døgum: þessi spá er af þeim tímanum, sem mjøg er fjarlægur. Margir standa snemma upp til ad leita eptir óvissu ríkidæmi: þeir eta sitt braud med sorgum, géta illa

sofid einsog Achab, megrast upp og fortæra holdi sínu, einsog Ammon; en í øllu þessu er sá innri madur til alls þess, sem áhrærir Guds dýrd og velferd sálarinnar, kaldur, dofinn, stirdur og tilfinningarlaus, já, steindaudur einsog Nabals hjarta. O hve stór fávitska er þó þetta! sannliga gjøra menn sér mikinn óróa forgéfins, þeir safna og vita ecki hvørr hljóta skal. En látum þessa fara, sála mín! og þenkjum um, ad vér erum allir kalladir árla í víngard Drottins, þegar í frá blautu barnsbeini, og þurfum því ad hugsa um, ad nockud verdi ágengt um allan dag æfinnar, á hvørjum enginn veit hve framordid muni vera. Sofum því ecki einsog adrir, heldur verum sparneytnir og vakandi. En þó þetta snerti alla, þá ridur þó hvad mest á þeim, sem settir eru til verkstjóra í kristiligri kyrkju, einsog Jesús sagdi vid Pétur: Óvinir Drottins eru vakandi, fjandmadurinn passar uppá sitt tækifæri ad spilla hans akri þegar fólkid sefur; viljum vér finnast trúir, þá þurfum vér med miklum andvara ad standa hønum ámóti; støndum því, einsog andligir vokumenn á Jerúsalems múrum, umgirdtir lendum vorum sannleikanum, útbrynjadir á allar sídur, audsýnandi oss einsog Guds þénara í sannleiksins ordi, í Guds krapti fyrir herklædi réttlætisins til hægri og vinstri handar; verum í þessari ydju vaknir og sofnir, svo vér segja kunnum med David: Árla kém eg og kalla, á þitt ord, Drottinn! vona eg; snemmindis vakna eg upp, svo eg tali um þitt ord; þá mun og nockud áskotnast, og vér munum formerkja, ad sá er máttugur,

sem i oss er, og þad miklu framar en sá, sem i heim-
inum býr. Gætum nú þessu-næst ad, hvørsu
Jesús kvartar yfir þvermódsku Gydinga, ad þeir
hvørki trydu ordum hans, né létu sig leidrétta af
hans áminningum, heldur færi fram til ens verra;
þó eg segi ydur þad, segir hann, þá trúid þér mér
þó ecki. O Gud nádi! hvørsu marga sína líka Gyd-
ingar hafa átt og eiga í þessu! þad eru fleiri enn
þeir, um hvørja Drottinn vill segja: Þeir eru þad
fólk, hvorra hjørtu ætíd fara villt, og vilja ecki læra
mína vegu. Gud lætur ydugliga vitna i sínu ordi,
hvørsu þeim ógúdliga muni verda endurgoldid; en
hvørr trúir vorri prédikun? teljandi eru þeir, sem
segja einsog Davíd, þegar syndir þeirra eru ávít-
adar: misgjørt hefi eg ámóti Drottni; hitt er þeck-
janligra, sem Jeremias segir: því er sá enginn, ad
hønum misliki sín íllska og segi: hvad er þad eg
gjøri? allir hlaupa þeir hlaup sitt einsog grimmir
víghestar i bardaga; leggi eg þér rád, þá hlýdir
þú mér ecki, og segi eg þér nockud, þá líflætur þú
mig, sagdi sá Gudsmadur vid Zedechias konúng,
mótlíka og Jesús hér vid Gydinga; og undir þá vísu
ætla eg fleiri Guds þjónar hafi mátt og megi taka.
Stendur ecki allt vid sama fyrir allar áminningar?
já, líka vel fyrir allar refsingar Drottins? hefir
hann ecki, blessadur! orsøk ad segja nú, einsog á
Esajasar døgum: Hvad skal eg lemja ydur, fyrst
þér gángid þess meir afvega? og hvad vil eg segja,
ad allt standi vid sama? mér sýnist ecki betur, enn
heimurinn fari dagversnandi. Eg veit ecki hvørt

nockurntíma í kristninni hefir yfirhöfud drottnad svo mikil hræsni, óskick, andvaraleysi, kaldsinni, sjálfrædi, forakt og annad þessu líkt, sem nú, þegar Evangelium ljómar sem klárast; brydda tekur á Nóas tímum, og því má vænta ad exsin sé ecki lángtfrá rótinni enna vondu trjánna; því mun hollast ad sjá ad sér, og sem optast hugsa til ens sídasta dags og dóms; þá munu lítid stoda andsvør, spurníngar, yfirhylmíngar eda afbatanir; svo er hann heilagur, alvitur og réttvís, sem dóminn heldur, ad enginn sekur fær svarad honum einu ordi til þúsund. O! ad vér hugsa vildum til þess nú, ámedan tíminn er og vér megum tala vid hann, og hann vill svara oss! Hann talar nú í nád og segir: Snúid ydur frá ydar vondu breytni, og því viljid þér dvelja af húsi Israels? hann bídur nú med mikilli þolinmædi og vill ecki ad nockurr tapist. Sætum gaumgæfiliga þessu tækifæri, og høfum opin eyrun fyrir røddu þessa vors góda hirdirs med hjartanligri bæn til hans, ad hann vilji þau ópna og umskéra, því þar kémur víst ad, ad hann verdur øllum þverbrotnum og idrunarlausum hrædiligur dómari, rekandi þá, med skélfiligri røddu, burt í þann eylífa eld, sem búinn er Fjandanum og árum hans. O, þú mikli hirdir sandanna, Jesú Kristi! sem nú býdur øllum ad idrast, en koma munt á tilsettum degi, ad dæma lifendur og dauda; þú veist sjálfur hvørnig mín trú er aumliga á sig komin, og hve seinn og óstødugur eg er í mínu idrunar-verki, fyrirgéf mér þad, fyrir þitt heilaga nafn! eg vil þó feginn hlýda þínum

blessudu áminningum; hjálpa mér þá til, og snú mér, svo mér verdi snúid! og þegar þú loksins frambrunar í þinni dýrd á sídasta degi, þá lát mér ad forsvari verda þann daudadóm, sem yfir þér var stadfestur um morguninn fyrir rádinu í Jerúsalem, svo eg þá ecki fordæmist, heldur hafi eylíft líf. — Loksins skulum vid læra af dæmi Lausnarans, ad hegda oss rétt, þegar óretturinn geysar svo hátt, ad ecki verdur á neinn hátt komist fram med sannleikann, þá eru þau úrrædin best, sem hann valdi, ad þola og lída, vænta þess í stödugu trausti, ad Gud muni sjá sinn rétt, þó enginn sjái, en vakta sjálfan sig fyrir offsa og óþolinmædi, einsog David kénnir: Fel þú, segir hann, Drottni þinn veg og vona á hann, hann mun því öllu vel til vegar koma, og hann mun þitt réttlæti hér framleida, einsog ljós, og þinn rétt einsog middegid; haldtu kyrru fyrir Drottni og haf vaktan á honum; vertu ecki reidur vid þá, hvörra illska ad hefir framgáng. Þessvegna skal nú þetta þitt dæmi, minn hógværi Lausnari! vera mér ætíd fyrir augum, þegar ránglætid hefir svo yfirhönd, ad eckért forsvar gyldir; þad sama skal minna mig á, ad láta mig þess heldur lánga eptir Drottni, og bída hans frá einni nætur-vöku til annarar. Já, minn Jesú! þú ert minn Gud! árla vakna eg til þín, mína sálu þyrstir eptir þér, mitt hold lángar eptir þér í þurru og hrjóstugu landi, hvar eckért vatn er. Þetta skal vera mín fyrsta umsorgun á hvörjum morgni, þá er eg vakna af mínum náttúrliga svefni. En þú minn Drottinn! minnstu mín til ens besta! en þegar

þú seinast, ad morgni þess mikla Sabbatsdags, kémur til ad halda dóm, þá láttú mig njóta þess, ad þú hefir árdegis fordæmdur verid, og afhendtur heidnu valdi til ad pínast, Amen!

---

16. Hugvekja.

Um Júdasar idrun.

Þegar Júdas, sem Jesúm hafdi svikid, sá þad, ad hann var til dauda dæmdur, idradist hann og færdi aptur þeim ædstu prestum og øldúngum lýdsins þá þrjátíu silfur-peninga og sagdi: illa hefi eg gjørt, því eg sveik saklaust blód. Þeir svørudu: hvad kémur þad oss vid? sjá þú fyrir því! Hann snaradi þessum silfurpeníngum í musterid, géck á burt og hengdi sjálfan sig.

Af því þeir høtudu kénníngu og ótta Drottins, vildu þeir ecki mín rád hafa og lýttu allar mínar straffanir, þá skulu þeir neyta af ávøxtum sinna vega, og af rádum sínum saddir verda, segir sú eylífa speki um þá ógudligu, hvørra vegir munu fyrifarast. Vilji menn ecki trúa því, þá komi þeir hér og gæti ad, hvørnig fór fyrir Júdasi, hvørs skammarligu afdrif heilagur Andi hefir viljad láta uppteikna, bædi vegna spádómanna og líka sokum vitnisburdar um Jesú sakleysi; því eg veit ecki, hvørt Júdas er sa óvissasti vottur um þad, ad þad var

logid, sem Gydíngar gáfu Herranum ad sök; þvi, hefdi hann verid sá falsari, er þeir sögdu, þá gat Júdas varla farid á mis vid, ad komast ad þvi, sem svo lengi var í umgengni med Jesú, og mundi hann þá fyrr hafa valid ad hrósa sér af þvi, ad hann hefdi komid svo skadligum manni undir straff, enn ad hlaupa í snöruna, til ad hengja sig; og í þridja máta er þetta óttaliga dæmi skrifad oss til vidvörunar, ad allir varist þá hluti, sem Satan fléttadi snöruna af til handa Júdasi, en þad eru: fyrst: Svik og undirferli. Hvörsu vondur hlutur sé fals og undirferli, kénna best afleidingar svikanna, en hvörjar þær sén, sýnir Júdasar dæmi; á hvörjum rættust Davíds ord: Þeir blódgirugu og svikafullu munu ecki hálfna lifdaga sína. Géck Simri vel, sem forréd herra sinn? sagdi fordum Jessabel vid Jehú; en géck Júdasi vel, sem sveik Herra sinn? hann skundadi í snöruna og hengdi sig. Allteins fór fyrir Achitóphel, rádgjafa Davíds konúngs, hann sló sér saman vid þann ógudlega Absalon til ad ræna konúnginn lifi og riki, en þá er hann sá sig til skammar ordinn med öll sín rád, greip hann til snörunnar, einsog Júdas, sem sló sér saman vid höfudprestana til ad svikja Jesúm, en flýtti sér í gálgann, med þessum líksaung af þeirra álfu: hvad kémur þad oss vid? sjá þú fyrir því! hvör huggunar-grein þeim skyldi lengi í eyrum loda, sem lengi hafa félag vid ógudliga og ótrúa, til ad framkvæma med þeim og fyrir þá, þeirra skammarlig verk og ásetning. Þennan enda hafa nú svikin, sem von

er, því Andskotinn leiddi með svikum syndina inn í heiminn, hann er faðir lýginnar, enn öll svik eru lýgi, því leika allir falskir með honum og hann undir eins á þá, fléttandi svo snöruna fyrir þeirra háls, að þeir lendi með þeim í fordæmingunni, og hefir því enginn verr af svikunum, enn sjálfur hinn svikafulli. Ótrygðin slær ætíð sinn eiginn mann um hálsinn, því hvørr, sem grøfina grefur, hann fellur í hana, og hvor steininum veltir, á þann fellur hann, segir Salómon. Eg tala nú ecki um það, hvørsu þessi skammarligi løstur er viðbjóðsligur øllum ærligum mønnum, en hitt er víst, að hjarta þess, sem umgengst með vondum prettum, er Guðs andstygð, en þeir hreinhjörtuðu munu hann sjá, og sá, sem flecklaust framgengur, gjörir rétt og talar sannleikann út af hjarta, muni hans tjaldbúð byggja. Það annað bragð, sem Satan felldi Júdas á, var ágirndin. Øllum er kunnugt, að hann seldi høfuðprestunum Jesúm fyrir þrjátíu silfurpeninga og undireins sjálfan sig og æru sína; enn áður enn Andskotinn lagði á hann þetta seinasta smiðshøgg, var hann smámsaman búinn að smeygja inn hjá honum, með kjænsku sinni, þeim bølvaða ágirndar neista, þar Jóhannes segir hánn hafi verið þjófur og borið fépýngjuna; því eirði hønum og illa, þegar konan úthellti smyrslunum á Jesú líkama, og er nockurra meining hann hafi viljað vinna það upp, með því að selja Jesúm, sem hann hefði gétað plockað af verði smyrslanna, hefðu þau seld verið handa fátækum; en, hváð verður nú seinast úr?

hann fleygdi frá sér fépýngjunni, þegar orvæntingin, daudinn og helvíti kalladi, og deydi svo vesæll og huggunarlaus. Allteins og ágirndin lék Júdas út, svo fer hún og med fleiri; hún er, einsog Postulinn segir, undirrót alls ens illa, því dæmi þar til finnast fleiri enn eitt, ad sá, sem mjög er ágjarn, svífst einkis, til þess hann ábatist; hjá honum gyldir enginn Guds ótti, samvitska, sidsemi né ærligheit; því segir og Postulinn enn aptur: ad þeir, sem ríkir vilji verda, falli í freistni og snorur margvísligar, sem steypi manninum í fordæmingu, sem ecki kann annars ad vera, því ágirndin er afgudadýrkan; Mammons þénarar géta ómoguliga Gudi þjónad, en ef þeir þjóna ecki Gudi, hvorjum þjóna þeir þá? Andskotanum, sem sýnir þeim fáfengiligan aud veraldar og hennar vegsemd, sem plagar ad fylgja audnum, uppá þad þeir afneiti Gudi, en lúti sér og missi svo andliga og eylífa blessun, og er þá nóg tilunnid; því hvad stodar þad manninum, þótt hann ávinni allan heiminn, en lídi tjón á sálu sinni. Til hvors ertu þá ad mæda þig, fávís madur! annadhvort máttu yfirgéfa audinn, sem marga hefir hendt, elligar hann yfirgéfur þig, þegar sála þín verdur af þér krafin, hvors verdur þad þá, sem þú hefir tilreidt? eda, hvad gott hefir þú af því gótsi, sem þú svo í þig svelgdir, ad þú varst aldrei mettur af? eylífan nábit, sem alinn verdur med eldi og brennisteini í helvíti, og þá sannast þad, sem stendur í Jobs b. 20. kap.: Þad góts, sem hinn ágjarni hefir í sig gleypt, mun hann uppspýa aptur, Gud mun

steyta það af hans kvidi. Fordast þessvegna, kristin sála! allt undirferli og mátalausan samdrátt, svo ecki verdi það þér til hneckirs, þegar þú átt ad gánga veg allrar veraldar! met ecki mikid ágæti heims þessa, en lát ord Drottins vera þér kærra enn gullid, og vertu ánægdur med þinn deildan verd! hvorr, sem svo er sinnadur, hann er fullrikur, því gudhrædslan er mikill ávinningur, med því hugarfari, sem lætur sér nægja lucku sína. Hinn þridji þáttur í Júdasar snöru, var foraktan Guds orda. Hvorsu margar áminningar hafdi hann heyrt af Jesú, bædi mót falsinu og ágirudinni og ødrum løstum? vissi ecki þessi falsari sjálfan sig, þegar Jesús taladi um sinn svikara í kvøldmáltídar salnum? en hann géck þá ecki út ad gráta, einsog Pétur, heldur fullur af Djøflinum, til ad framkvæma sinn ógudligan ásetning. Einsog hann nú gaf sig eckért ad Jesú ordum, heldur héldt áfram í sinni hreckvísi, svo féck hann heldur ecki neina huggun, þegar hønam lá mest á og hann átti ad deya. Gætum ad oss, í Guds nafni, ad ecki hendi oss það sama! hotum ecki umvondunina, né fleygjum bodordum Drottins á bak oss aptur, svo hann burtskúfi oss ecki einusinni, og þar sé enginn frelsari lengur! Sá, sem enga sámvitsku gjørir sér af Guds ordi til betrunar, hann má búast vid nagandi samvitsku til orvæntingar; en hvorsu aumur hagur er það! Júdas flýtti sér í snoruna; ó, þau sorgligu úrrædi, ad leita sér hægdar med hengíngunni! hvorsu órótt mun það hjarta vera, sem svo er á sig komid? voktum oss! voktum oss

vegna Guds og vorrar eylífu velferdar! ad af forøktun Guds orda alist ecki syndin til forherdingar, og forherdingin fædi svo af sér nagandi samvitsku til ørvæntingar. Ørvæntingin var sá seinasti hnútur, sem Andskotinn hnýtti ad Júdasar hálsi, svo hønum reid af. Þad tók yfir alla hans ólucku, ad hann snéri sér ecki til Drottins, né leitadi hans miskunar, heldur tók af sjálfum sér lífid, í fullkominni vantrú og þverúd síns hjarta útaf sofnadur og eylífliga fordæmdur ordinn, eptir ádur uppsøgdum dómi Drottins, hvad einnig snertir alla þá, sem í idrunarleysi, án sannrar trúar, enda sínar æfistundir, yfir hvørjum Guds reidi blífur. Nú, Júdas er farinn til síns stadar, en vér, sem hvorki viljum hafa samfélag med hønum lifandi né daudum, skulum vakta sjálfa oss. Viltu, kristinn madur! deyja Drottni? eg veit þú vilt, því sælir eru þeir, sem í Drottni eru burtsofnadir; en lif þú þá í Drottni, medan þú lifir, svo hvort þú lifir eda deyr, þá sértu Drottins. Lát ecki yfirstíga þig hid vonda, heldur yfirvinn hid vonda med gódu! kasta frá þér augunum, sem þig hneixla; lát ecki locka þig til ránglætisins, og haf þú eckért samkvæmi vid ófrjóssom myrkra verk; elska Guds ord framyfir alla hluti, lif eptir því, deydu uppá þad; hvørr þannig lifir, skal ecki ad eylífu daudann sjá; en kunni þig, sem ætíd er vid ad búast af breiskleika þíns holds, ad henda nockur hrasan, ligg ecki lengi í henni, heldur snú aptur í tíma, og til þess þú hagir þínu idrunar-verki réttiliga, þá lát þig af hjarta ángra þínar drýgdar syndir, játa þær med blygdun

og audmýkt fyrir þínum Gudi, einsog David; bid hann af hjarta fyrirgéfningar og fest þér einkum í huga þá dýrmætu huggan, ad Jesús hefir uppoffrad sjálfs þíns syndum á sínum líkama uppá tréd, og er réttlátur dáinn fyrir þig ránglátan, svo þú miskunar njótandi ydir; hérá skaltu reida þig, og vit, ad hans ord bregdast ecki, sem sagt hefir: Hvörn þann; sem til mín kémur, skal eg ecki frá mér reka; og þegar þú jafnframt ástundar heilagt liferni, fer ad Guds rádum og gjörir verduga ávöxtu idruninni, máttu víst vita, ad blódid Jesú Krists, Guds Sonar, hreinsar þig af öllum þínum syndum. O Drottinn, míns hjálprædis Gud! lát enga þvermódsku drottna yfir þræli þínum! uppvek mitt hjarta til réttrar idrunar, og lát mig ecki halda áfram í syndunum, þótt þær um stund huldar og óstraffadar séu; en seinast, þá eg skal fara burt hédan og vera hér ecki lengur, géf mér þá hreina trú, svo eg kunni án örvæntingar, í stödugu trausti, ad fela þér mína sálu á hendur! Lát þitt ord vera mína huggun í minni sídustu neyd, og þinn Anda vitna í mínu hjarta, ad eg sé þitt barn! Utsend þú þitt ljós og sannleika, sem mig leidi uppá þitt heilaga fjall og til þinnar tjaldbúdar, svo eg megi lifa og ríkja med þér eylífliga, Amen!

---

17. Hugvekja.

Um leirpotta-smids akurinn.

Kénnimannahöfdíngjarnir tóku þá þrjátíu

silfurpenínga og søgdu: pad hæfir ecki, ad vér látum þá í Guds kistuna, því þad er blóds-verd; en þeir héldu rád og keyptu fyrir þá akur leirpottasmids nockurs, vegfarendum til greftrunar; þessvegna er sá akur kalladur blóds-akur allt til þessa dags. Þá uppfylltist þad, sem sagt er fyrir Jeremías spámann: Þeir tóku þá þrjátíu silfurpenínga, er hinn seldi var borgadur med, hvørn þeir keyptu af Ísraels børnum, og hafa géfid þá fyrir leirpottasmids akur, eptir því, sem Drottinn hafdi mér bodid.

Þad hlaut allt ad fullkomnast, sem af mér var skrifad í Mósis logmáli, spámanna bókum og sálmum, sagdi Jesús við sína lærisveina; eitt af því var þad, sem Zacharias skrifar í 11. kap.: Þeir vógu svo mikid, sem gyldti þrjátíu silfurpeninga, og Drottinn sagdi til mín: Varpa þeim burt, svo þeir géfist pottmakarúnum. O, ein markverd summa! hvornin eg var verdur haldinn af þeim! og eg tók þá þrjátíu silfurpeninga og kastadi þeim í hús Drottins, svo þeir skyldu géfast pottmakaranum. Þetta fullkomnadist nú, þar bædi var Lausnarinn seldur Gydingum fyrir smánarligt þrælsverd, þrjátíu silfurpeninga, og þartil, þá Júdas var búinn ad hengja sig, þá vildu þeir hirda peningana, þó Júdas mætti fara sem hann vildi, og seldu þá leirkérasmid, en keyptu aptur akur vegfarendum fyrir legstad, hvad einnig var tilteiknad af Jeremiasi spámanni, hvorn

Matthæus nefnir, þegar hann keypti med verdi akurinn Anatoth, og lagdi kaupbréfid í leirkér, til merkis, ad Israels børn mundu aptur koma úr þeirri babýlónisku herleidingu og ná sínu frelsi aptur, einsog innlend í Gydingalandi. Einsog Gud hafdi nú hønd í því med, sem framkom vid Jesúm í pinunni, svo var þad ecki af hendingu, heldur hans rádstøfun, ad blódsverdid Jesú var látid aptur fyrir leirpottarans akur, útlendingum til greftrunar. Gættu því ad, sála mín! hvad þetta hefir ad merkja; einsog Gud skapadi manninn af jardar leiri, og hefir vald yfir sínum handaverkum, ad gjøra eitt kérid til heidurs, en annad til vansa, svo kallast hann opt í ritningunni leirkérasmidur, og medal annars hjá Esajasi í 64. kap., þar svo stendur: Drottinn! þú ert vor Fadir, vér erum leirinn; þú ert vor leirkérasmidur, og vér allir erum verk þinna handa. Hans akur er heimurinn, í hvorn hann fyrst sádi gódu sædi, en med því Andskotinn sádi þar sídan illgresi til fordjørfunar, þá hefir Gud safnad sér af heiminum søfnudi, sem er hans kirkja, hvar hann innsáir því góda sædi sinna orda! hún er hans akur, hans bygging og kornland; hana keypti hann med blódi síns Sonar, svo hún er Hakeldama eda blódsakur, því Gud hefir med sínu blódi afrekad søfnudinn; en med því oss veitast í skírninni þau miklu gædi, sem Jesús med sinni kvøl afrekadi, þá eiga hér heima allir þeir velgjørningar, sem vér, útlendir af náttúrunni til, þar inni medtókum, einkum rósemi sálarinnar, syndanna fyrirgéfningu og eylíft líf; þar

fyrir látum vér nú akur Drottins þetta sinn heita hans miklu miskunsemi, því hann er þolinmódur, líknarfullur og mikillar gædsku, hvør hans miskunsemi hressir og rósamar gjørir sálir allra þeirra, sem ervida og þúnga eru þjádir, engu sídur enn brandid af okrunum hjarta mannsins til líkamligrar endurnæringar. Þennan akur hefir Dróttinn falan og býdur hann upp, þegar hann segir: Sá ógudligi snúi sér til Drottins, þá mun hann miskuna hønum; en hann vard ádur ad kaupast, svo réttlætinu yrdi fullnægja gjørd; þad hid sama gat enginn af øllum þeim, sem hans þurftu, þad kostadi allt ofmikid, ad endurleysa sálirnar og vard vid ad blífa ad eylífu; því hefir Jesús gengid í borgun fyrir alla, og keypt akur Guds miskunar handa oss, og þad med sínu blódi, fyrir hvørt hann hefir fundid eylífa endurlausn, svo hann er borgunar-madurinn, en blódid hans verd. Þeir framandi, handa hvørjum akurinn er keyptur, erum vér, aumir menn, gétnir af syndsamligu sædi; vér erum fyrst útlendingar í þann máta, ad vor syndumspillt náttúra, sem vér fengum í Adams falli, útilokar oss frá Guds bædi nádar- og dýrdar-ríki, hvad ljóst er af því, ad enginn kann ad sjá Guds ríki, nema hann endurfædist, hvørju og til merkis vor fyrstu fedgini voru útrekin úr Paradís. Gud gjørdi ad vísu sáttmála vid Abraham og hans afkomendur, og stiptadi medal þeirra kirkju sína, mørgum øldum eptir syndafallid, þegar hann ádur hafdi almenniliga øllu mannkyni útgéfid fyrirheit vidréttingarinnar í því blessada kvinnunnar sædi; en ecki

var sá sáttmáli ödruvísi enn af nádinni, og grundvalladur á því fyrsta fyrirheiti, einsog sjá má í sendibréfinu til Rómverja, 9. kap. En ef Abraham og hans nidjar áttu af náttúrunni eda verkunum eckért tilkall til akurs Guds miskunar, þá miklu sídur vér, hvörra fedur voru fyrir utan Israels borgar-rétt og án Guds í heiminum. Í annan stad megum vér útlendir heita ad því leyti, ad sálin býr einsog géstur í hreysi líkamans, og svo lengi þad varir, erum vér framandi frá Drottni; en ecki er þarmed búid, ad sálin býr, einsog útlendingur, vid mikla mædu í þessu tjaldbúdar-hreysi, heldur veit aldrei nær enn því verdur svipt og nidurbrotid þá og þá, hún útdregin, én því kastad nidur fyrir sniann og madkana. Um þetta hefir Davíd þenkt, segjandi: Eg er pílagrímur og einsog húsmadur fyrir þér, allteins og fedur mínir; en strax eptir segir hann: Géf upp vid mig, svo eg endurlifni, ádur eg fer burt hédan og er hér ecki lengur; því hann hefir virdt þad fyrir sér, hvörsu aumt þad væri, ad vita eckért hæli sálu sinni, þegar hún skildi vid líkamann, og vissuliga er þad svo; því sagdi heidinginn fordum; mín blída sála! sem vída hvarflad hefir, gist í líkamanum og farid med honum, í hvada stadi fer þú nú, vidbjódslig, kold og nakin, og skémtir ecki einsog ádur? Mér virdist, sem madurinn hafi rétt mælt; því ef sálin er álitin hjálpar- og huggunarlaus, þegar madurinn deyr, er hana ecki ödruvísi ad meta, enn útkastad hræ, vidlíka og Jessabel undir múrnum í Jesreel; því segir Drottinn: Þeir munu útgánga og sjá hræ

þess fólks, sem misgjört hefir við mig, því þeirra maðkar munu aldrei deyja og eldur þeirra ecki slockna, öllu holdi munu þeir andstygð verða. Þessa vora sameiginligu neyð aumkaði nú Guðs Sonur, og bauðst til að kaupa sálum vorum hvíldarstað, svo ecki þyrftu þær eylifliga að hrekjast, hvað og var falt af álfu þess himneska Föðurs, þó með því móti, að Sonurinn útlegði það gjald, sem réttlæti Guðs væri fullnægt með fyrir allar syndir og ránglætíngar. Uppá þessa skilmála var kaupið samið: Faðirinn af einskjærri elsku vildi géfa út Soninn, og Sonurinn var reiðubúinn að gjöra Föðursins vilja, og géfa sig út til lausnargjalds fyrir alla, hvarmeð hann, að uppátekinni mannligri náttúru, tók sér fyrir að láta gjaldið af hendi og undirlagði sig mannligum eymdum, fátækur, freistaður, ofsóktur, forsmáður, allt þángað til hann borgaði hinn síðasta pening á krossinum, þegar hann hafði áður lýst, að allt væri fullkomnað. Það blessaða blóð, sem hann þá úthelti, var fullkominn skileyrir og sannkallað lausnargjald, því allt verður hið næsta eptir lögmálinu hreinsað með blóði, og án blóðs skéður engin fyrirgéfning; það var hið dýrmætasta og fullkomnasta lausnargjald, því ef uxans og hafranna blóð, og askan kvígunnar áðreifð, helgar hina saurugu til holdsins hreinsunar, hvörsu miklu framar mun þá blóðið Krists, sem sjálfan sig hefir án fleckunar, fyrir eylifan Anda, Guði offrað, hreinsa samvitskur vorar af dauðum verkum til að þjóna Guði lifanda. Svo veri nú Guð lofaður! keyptur er akurinn, útveguð

er náð og miskun Drottins til að taka við sálunum, einsog róligur hvildarstaður, þegar likaminn niðursáist i vansemd, og verður moldu ausinn; það er sá Abrahams faðmur, það mjúka móður-skaut, sú Drottins hønd, hvar réttlátra sálir snertir engin pina; til þessa má hvørr trúaður hlacka, eptir trúligt dags erviði. Þó er þess að gæta, að einsog þeir einir pilagrimar fengu legstað i leirpottarans akri, sem gengu til Jerúsalem, svo verður sá, sem njóta vill þessarar náðar, að halda sig við þá andligu Jerúsalem, sem er kristilig kirkja, því þar inni veitist þessi gáfa, sem áður er sagt; en hennar limir eru þeir, sem svo hafa iklæðst Kristi fyrir skirnina, að hann, fyrir trúna, byggi i þeirra hjørtum, af hvørri ibúð þeir, einsog frjóssamir kvistir i hønum innrættir, bera mikinn ávøxt; þeir enu somu eru ecki lengur géstir og framandi, heldur Guðs heimamenn og meðborgarar heilagra; þeir þurfa og engu að kviða, því hvørki dauði né lif fær skilið þá frá Guðs kjærleika i Kristi; svo hvørnig sem fer um likamann, má sérhvørt Guðs barn huggast þarvið, að Guðs miskunsemi hjúkrar að sálunni, þar hún i friðarins tjaldbúðum og hættulausum stað eptirfylgir Lambinu og lofar Guð án afláts, og mun á sinum tima samtengjast likamanum óforgengiligum og meðtækiligum fyrir somu dýrð, svo þetta geymslufé er øldúngis óhætt að eiga hjá Guði. Lofaður sértu, minn einka borgunarmaður, Jesú Kristi! að þú með blóði þinu hefir útvegað hvildarstað sálu minni, komið mér úr útlegðinni og innsett mig i riki þitt, i hvørju eg hefi

endurlausnina fyrir þitt blóð; og einsog þú, með miklu verði, keyptir mér þenna stórkostliga borgar-rétt, og hefir géfið mér ávöxtinn af öllu þínu erviði í mínum syndum, svo géf eg þér aptur sjálfan mig, með öllu því eg er og orka til lífs og sálar, því eg veit eg á mig ecki lengur, heldur er eg verði keyptur! Þú hefir mig að fyrra bragði elskað; eg útvaldi þig ecki, heldur þú mig, því tilheyrir þér hjarta mitt; þú einn skalt vera mín elska, mín íhúgan, mitt eptirlæti og eptirlángan; þú átt líka allt hvað mér kann að áskotnast með mínu litilfjörligu erviði í þínu akurlendi, kristninni, þitt er ríkið, mátturinn og dýrðin! Eg vil, meðan lífið endist, leitast við af öllu megni, að auðsýna mig þinn réttskickaðan verkmann, en þú ert sá, sem ávöxtinn géfur; en þegar eg hefi nú útþjónað og skal afleggja þetta mitt hreysi, vil eg feginn af þér þiggja, minn Herra! að þú unnir mínum moldarauka ærliga útför, með öðrum þínum börnum, svo eg ecki verði grafinn sem asni; en umfram alla hluti, lát þér þócknast að varðveita öll mín bein, og þeckja svo minn líkama fyrir þitt eigið frækorn, þá hann rís upp af jörðunni, að eg þá einsog hreint hveitikorn innsafnaður í þína kornhlöðu, og umvafinn á bindini lifendra, megi með þeim eylífliga lofa þig og vegsama, Amen!

18. Hugvekja.

Gydíngar løgsækja Jesús fyrir rétti Pílatusar.

Gydíngarnir gengu ecki inn í þínghúsid, svo ad þeir ecki saurgudust, heldur mættu Páskalambsins neyta. Pílatus géck þá út til þeirra og sagdi: hvørja ákjæru færid þér ígégn þessum manni? Þeir svørudu: ef hann ecki væri íllrædis-madur, þá hefdum vér ecki selt hann í hendur þínar. Pílatus sagdi: takid þér hann þá og dæmid eptir løgum ydar. Þeir svørudu: vér høfum ecki leyfi til ad dæma nockurn til dauda; svo þad ord Jesú uppfylltist, er hann sagdi um dauda sinn. Kénnimannahøfdíngjarnir og øldúngarnir tóku til ad áklaga hann hardliga og søgdu: þenna finnum vér ad frásnúa fólkinu og fyribjóda ad gjalda keisaranum skatt, en segir sig ad vera konúnginn Krist.

Hingadtil høfum vér heyrt hvørnig framfór Krists pína, bædi í grasgardinum, eda einsog fyrir Guds dómi, og líka svo fyrir enu andliga rádi í Jerúsalem. En nú kémur sá þridji atburdurinn, hvørnig fór fyrir þeim veraldliga dómstoli ens heidna landstjórnara, og lætur sig hér í ljósi, ecki sidur enn ádur, mikid próf uppá Jesú sárgrætiligu kvøl, hans sakleysi og hógværdar eptirdæmi; þartil í annan stad, rángferdugt grimdar-ædi ógudligra manna, sem fengu

nú loksins ad sjá vild sína á hønum fyrir þeim midur réttvísa dómara, einsog Jesús sjálfur hafdi fyrisagt. Gydíngar áttu nú ad því leyti bágara ad sønnu, enn ádur, ad þeir ecki hofdu dóms vald, heldur hlutu ad mæta fyrir Pilatusi einsog sakjóknarar; þeir vanræktu því ecki ad láta í ljósi fyrir alvøru sitt óttaliga heiptargéd og samvitskulausa forherdíngu, hvar á adra sídu sat — einsog vant er — hræsnin; hvørt þeirra hræsnis-dæmi oss kémur nú fyrst til hugleidíngar: Hofudprestarnir og øldúngarnir gengu ecki sjálfir inn í þínghúsid, svo þeir saurgudust ecki, heldur mættu neyta Páskalambsins. Alkunnugt er þad, ad Gydíngar álitu sig saurgada, ef umgengni hefdu med heidíngjum, sem álitu þá med forakti, og meiníng sú var svo inngróin, ad jafnvel þeir trúudu af umskurninni løgdu Pétri postula þad til lýta, ad hann hefdi umgengni med heidíngjum og bordadi med þeim; enda þóttust nú høfudprestarnir ecki géta jetid Páskalambid med gódri samvitsku, ef þeir gengju inn í heidins manns hús; þó finnst þad ecki í løgmálinu, ad þad ályktadi nockurn óhreinan, þó hann kæmi til heidins manns, heldur hefir þetta verid eitt af vidtektum Gydínga, uppá hvørjar þeir héldu meir enn Guds ord: en þeir sýjudu hér ad vanda mýfluguna, en svelgdu úlfaldann: þeir létust gjøra sér þánka af því, er í sjálfu sér ecki saurgadi, en sættu ecki því, sem gjørdi þeirra útvortis Gudsþjónustu ógylda og andstyggiliga, sem var miskunarleysi og úthelling saklauss blóds; eda lásu þeir ecki sjálfir þad, er Drottinn segir: Á miskun hefi eg þóknun og

ecki á offri? eda og hitt, sem Esajas segir: Þó þér bidjid mørgum ordum, vil eg ecki heyra, því hendur ydar eru fullar af blódi? En því er midur, ad vidlík hræsni og Gydíngar frømdu, er ennþá ecki útdaud, þar fótsporum þeirra fylgja: fyrst allir þeir, sem þykjast gódir og forsmá adra hjá sjálfum sér, hvorjir ad segja: komid ecki nærri oss, því vér erum heilagir! Þarnærst allir þeir, sem halda meira uppá útvortis breytni og sidvenjur, en sanna Guds dýrkun í anda og sannleika, vidlíka og Gydíngar, sem søgdu: hvørr, sem sver vid musterid, þad er eckért, en hvørr, sem sver vid gull musterisins, sá er sekur; hvørsu rekja má á þessum døgum vidlík hræsnis fótspor, vil eg ecki margt um tala; Gud sér og dæmir þad vel. En hér eiga, í þridja máta, skyldt allir þeir, sem af tærilæti og stórmennsku halda fyrir miskun ad hafa umgengni med þeim litilmótligu, eda hreinsa hendi ad þeim þó áliggi, en þykir engin litilmennska, heldur máské høfdínglígt ástundum, ad forsmá hreinar og einfaldar Guds orda kénníngar, leggja sig út fyrir ágirni og fédrátt, státsa og dramba, stundum í klædum ens fátæka, sem þó áttu apturskilud ad vera fyrir sólsetur, og í þessu og þvílíku hræsna hvørr fyrir ødrum, sem svo eru lyndir. Heyrid þó, þér páfuglar! ord Drottins: Hefir ecki Drottinn útvalid þá fátæku hér í heimi, sem eru ríkir í trúnni og ríkisins erfingjar, sem hann hefir lofad þeim, sem hann elska, en þér hafid forsmád þann fátæka! mun nockud ydar útvortis sidlætis skyn, ydar smásmuglig rádvendni, sem þér látist sýna í einni og annari um-

gengni, ydar miklu höfdings stycki i fordildarligum skenkingum, optast af annara, kunna ad réttlæta ydur, eda gjöra álitliga fyrir Gudi, þegar hjarta ydar er fullt af hofmód og hardýdgi, og þér yfirgéfid dóminn, miskunsemi og trúna? Látid ydur þad sagt vera, hvad Drottinn af ydur krefur, sem er: ad halda kjærleikann, fremja miskun, halda Guds ord og andmýkja ydur fyrir Gudi; þetta má nú sagt vera af hræsnis dæmi Gydinga. En þegar Pilatus, sem vel þeckti þá, sér ad þeir koma ecki inn til sín, gengur hann út til þeirra og spyr eptir sökum fángans, hvar ámóti þeir eru uppi med stóryrdum og segja: væri þessi ecki illrædis-madur, þá hefdum vér ecki fært hann til þín; þad er: þú mátt vel láta þér nægja, ad vér höfudprestar og öldúngar erum búnir ad ransaka málid, og höfum fundid þenna fyrir illrædis-mann, þad er nóg röksemd, þú hefir eckért ad gjöra, nema ad stadfesta vorn dóm. Þó Pilatus væri vondur, mega þó allir gudhræddir dómarar nockud gott af honum læra, því eptir því á madur ad taka, í hvorju ad er dygd nockur eda nockurt lof; en breyti nockurr eptir Pilatusi i ránglætinu, eda láti sér fara enn þá verr, hann gét eg varla kristinn kallad; en hvad gjördi Pilatus þá eptirbreytingarverdt? hann lætur sér ecki nægja myndugleika eda laus ord Gydinga, heldur vill vita, um hvad hann eigi ad dæma; svo eiga dómendurnir ecki ad láta gylda fyrir lög framburd og álit stórbockanna, því hjá Gudi er eckert manngreinar álit. Pilatus þócktist ecki ofgódur til ad gánga út og spyrja sig fyrir

um málið, þó hann hefði mátt virðast afsakaður að skipta sér um fángann, ámeðan Gyðíngar ecki frambáru sakargiftirnar; skømm gjørir hann dómendum þeim, er hvørki vilja víkja hendi né fæti til að leita Guðs og konúngsins réttar, finni þeir, til handa sjálfum sér, engan ábata í aðra hønd, þykjast afsakaðir, sé almúginn svo fávís, dofinn eða yfirhylmíngasamur, að hann kémur ecki fyrir løg óráðvøndu og hneixlanligu athæfi, og þó einhvørr vilji kvarta yfir illu framferði, slá þeir hann af laginu með stórmennsku, elligar smjaðuryrðum og lagaflækjum, er sá einfaldi trúir. Dyrnvisi breytti Job: það málefni, segir hann, sem eg ecki vissi, útspurði eg; jarlaens rángláta sundurbraut eg, og sleit ránið af hans tønnum. Pilatus hafði tilbúið snöðugt svar mót stórmennsku Gyðínga og sagði: fyrst þér viljið ecki gjøra mér aðra skýrslu á málinu, enn að þér hafið fundið þenna að vera illræðismann, þá takið þér hann og dæmið samkvæmt yðar løgum. Hér rak þá í stans og mundu nú til, að ens mikla ráðs dæmandi myndugleiki væri afmáður, og þeir hefðu ecki leyfi til að dæma nockurn til dauða; því liggur dómendum á að vera undir eins vísir og réttlátir, og fá þá, er rammgu málefni framfylgja, á réttan veg, sem best getur skéð, ef þeir fyrst biðja Guð um vísdóms anda, einsog Salómon, og þar næst láta ecki løgmáls-bókina gánga sér af hendi, og í þriðja lagi, setja sér í sinni, ætíð að fylgja sannleikanum, sem í sjálfum sér er krøptugur að niðurþagga mótmælendurna. Þegar Gyðíngar nú sjá, að þeir muni þurfa

meira enn einúngis makt sína, koma þeir fram með sínar lognu ákjærur; þennan, segja þeir, finnum vér, að hann frásnýr fólkinu, bannar að géfa keisaranum skatt og segir sig að vera konúnginn Krist. Jafnvel þó sýnast megi, að allt þetta lúti að einu, sem er uppreist ámóti því rómverska valdi, hvað þeir vissu helzt mundi gylda hjá keisarans lénsmanni, einsog þeir vildu segja: þessi snýr fólkinu frá hlýðni við keisarann og bannar að gjalda hønum skatt, en géfur sig sjálfan út fyrir Gyðinganna konúng, og á því að álitast fjandmaður keisarans; margir hafa og álitið kløgun þessa þannig: að þeir fyrst hafi skuldað Jesúm fyrir villu-lærdóm, að hann kéndi ámóti lögmálinu; þarnærst fyrir óróa, að hann talaði ámóti skattinum, og í þriðja lagi fyrir landráð, að hann gjørði sjálfan sig að konúngi. Hér kom nú fram á Lausnara vorum, einsog áður í høllu Kaiphasar, það, sem spáð stendur í sálmi Davíðs 35: Þar gengu fram illviljaðir vottar, og vitnuðu það á mig, sem eg var ecki valdur af; því allar þessar sakir voru lognar uppá hann, en áttu með réttu heima á oss, hvar fyrir hann borgaði hér það, sem hann ecki rænti. Hann var skuldaður fyrir að hann frásnéri fólkinu; øll vor náttúra er frásnúin Guði, og þánkar mannligs hjarta vondir frá barndómi, en einsog náttúran er spillt, svo er og allt framferðið, því vondt tré gétur ecki fært góðan ávöxt, svo þar er enginn, sem gott gjørir og ecki einn; héraf spretta margar hneixlanir, hvørs vegna Lausnarinn hrópar vei yfir heiminum; en hjá Jesú var eckért þvílíkt að

finna, heldur var hann lýtalaus og án synda, géck um kring, gjordi gott og græddi alla þá, sem af Djoflinum voru undirþryckttir, snúandi bædi med sínu blessada dæmi øllum lýd til Guds, og líka svo med sínum hjálpsamligu kénningum, þvi hann hafdi ord eylífs lífs; þó mátti þad hér heita um hann, ad hann fráснéri fólkinu. Hann var ákærdur um, ad hann bannadi ad géfa keisaranum skatt; en ecki hafdi hann til þess unnid; miklu heldur band hann ad géfa þad keisaranum, sem honum bæri, og til þess hann væri engum til hneixlunar, galdt hann sjálfur skattinn í Kapernaum fyrir sig og Pétur. En vér hofum rænt Drottinn med því, ad halda inni hans réttlátu skuldum, sem er skattur hlýdninnar, hvorja hann skilur sér, þegar hann segir: Þú skalt hlýda røddunni Drottins Guds þins og gjora eptir hans bodum og setningum; skattur lofgjordarinnar, hvorn hann heimtar med þessum ordum: Offra þú Drottni lofgjordinni! en þetta heyrum vér ecki, og erum hardla tómlátir í því, ad rækja hans bodord og setninga; ecki minna kaldsinna erum vér í því, ad hrósa hans velgjorningum, og því mátti Jesús heyra, ad hann med uppreistarsømum kénningum bannadi ad géfa keisaranum skatt og rédi fólkinu frá hlýdni vid hann. Hann segir sig ad vera konúnginn Krist, segja þeir seinast. Hér kom nú fram vid Jesúm allur ockar hofmódur og hrokafullt sinnislag, bædi í líkamligum efnum og einkum í andligum, þegar menn meta ofhátt sjálfa sig og góðverk sín; en svo var lángt frá því, ad hann vildi falla inni valdstéttarinnar embætti,

ad hann sagdi vid þann, sem bad hann ad hlutast til arfaskiptanna: Madur! hvorr setti mig arfskiptismann eda dómara millum yckar; og þegar fólkid i Galileu vildi gjøra hann ad konúngi, flýdi hann frá þeim. Enn þótt hans ríki væri ecki af heimi þessum, þá stjórnar hann þó i sinni miklu vegsemd á himnum, hvør á sídasta degi mun opinber verda. O, minn Jesú! sem mætt hefir minni ákjæru, lát þína ákløgun verda mér til forsvars, þegar eg á sídan stend frammi fyrir þínum dómi, einsog þú stódst nú frammi fyrir landstjórnarans rétti minna vegna, taktu þá sjálfur vid minu forsvari og lát syndir minar afmádar verda, fyrir þitt heilaga nafn, Amen!

---

19. Hugvekja.

Krists játning fyrir Pilatusi.

Pilatus géck i þínghúsid, kalladi Jesúm þángad og spurdi hann: Ertu Gydínga konúngurinn? Jesús ansadi: Talar þú þetta af sjálfum þér, eda hafa adrir sagt þér þad? Pílatus svaradi: er eg Gydíngur? þín þjód og kénnimannahøfdíngjar hafa fengid mér þig, hvad íllt hefir þú adhafst? Jesús svaradi: Mitt ríki er ecki af þessum heimi, þvi væri þad af hønum, þá mundu þjónar mínir strída ámóti þvi, ad eg seldist ecki Gydíngum á hendur, en ríki mitt er ecki þadan. Pílatus sagdi: þú ert samt konúngur; Jesús ansadi:

Þú segir, ad eg er konúngur, og til þess er eg fæddur og kominn í heim þenna, ad eg skuli vitna um sannleikann; því hvørr, sem elskar sannleikann, hann heyrir røddu mína. Pílatus sagdi: hvad er sannleikurinn?

Rabbi! þú ert Guds Sonur! þú er konúngur Israels, sagdi fordum Nathanael vid Krist; þessa játníngu hans stadfesti Drottinn vor í pínu sinni, því þessa játníngu gjørdi hann fyrir rádinu, ad hann Guds Sonur væri, og nú fyrir Pílatusi, ad hann væri Israels konúngur, hvørrar játníngar postulinn Páll minnist, 1 Tim. 6. og kallar hana þá gódu játníngu; en til hennar gaf Pílatus þó orsøk, því þegar hann hafdi heyrt ákjæru Gydínga, fer hann ad spyrja þann áklagada, og er ecki ólikligt hann hafi verid vidlíka sinnadur einsog sumir hofdíngjar, ad þeir láta sem sér sé óvidkomandi þad, sem Guds dýrd og eblíng kristiligrar kyrkju áhrærir, skeyta enda litid um, þó saudirnir eti þad, sem þeir hafa gruggad, og hinn fátæki kveini, ef þeir sjálfir fá nockud í pýngjuna; því sleppir hann því, sem hinir søgdu, ad Kristur frásnéri fólkinu, því þad komi sér ecki vid, og hann hafi heldur ecki skeytt um þad, hefir og þókt ótrúligt um skattinn, þar aldrei hefdi á því stórum borid, mætti og mótlíka gylda hvad Gydíngar noldrudu um hann sín ámilli, fyrst enginn vogadi annad en láta hann af hendi. Søkin um konúngs nafnid var øllu markverdari, af því Pílatus hafdi ecki tekid alla ákjæruna ødruvísi enn svo, ad

hún grundadi sig þará, hafdi og líkliga heyrt ad Gydingar þá og þá væntu eptir Messíasi, sem mundi frelsa þá frá annarligri yfirdrottunn og upprétta mikid ríki í Gydingalandi, hefir því hugsad ecki mætti vita, nema eitthvad væri farid ad brydda á þessu, og væri því víst athugandi. Því gengur hann í þínghúsid, tekur Jesúm med sér og spyr: hvort hann sé Gydinganna konúngur? Jesús spyr hann aptur: Hvort hann tali þetta af sjálfum sér, elligar adrir hafi sagt honum þad um sig? med ødrum ordum: hvørt hann hafi sjálfur ordid var vid nockur merki til þess, ad hann hefdi gjørt sig ad konúngi, elligar hvort hann trydi ad eins marklitilli søgusøgu Gydinga þarum, eda og, hvort hann meinti jardneskan og veraldligan konúng? Pílatus verdur nockud ófugur vid svarid og segir: er eg Gydíngur? hefi eg ecki annad ad stunda, enn ad skipta mér af draumórum Gydínga og þeirra Messías? elligar munu þeir nockud rádslaga vid mig, þó þeir hafi einhvørjar nýúngar í sinni? en þín þjód og høfudprestar fengu mér þig, einsog þann, sem rángliga vildi taka sér þenna heidur; eda hvad hefir þú adhafst, til þess, ad þeir ecki vilja leyfa þér ad vera medal þeirra? þú mátt víst hafa módgad þá á einhvørn hátt? Þad virdist, sem Pílatus med þessu móti hafi viljad locka Jesum til, ad fá vitneskju um, hvørt hann hefdi hugsad uppá konúngs-tignina. Nú kémur Jesús fram med sína hreinskilna játníngu: neitar ad sønnu ecki ad hann sé konúngur, en þó ecki sá konúngur, sem brúkadi veraldligt veldi, einsog Pílatus

meinti, hvartil hann færir þau røk, ad ecki sé hann uppi med vopn og verjur, einsog veraldligir konúngar, heldur sé hann hógvær og fátækur, og allir megi gjøra vid sig hvad þeir vilji, hvad Pílatús megi nú merkja þaraf, ad hann hafi nú verid tekinn í Jerúsalem og fángadur einsog lamb í kyrrþey. Pílatus tekur eptir því, ad hann eignar sér ríki, og spyr: hvørt hann kalli sig þá konúng? Jesús leggur hønum þá greiniliga út síns ríkis ásigkomulag: kvedst ad sønnu vera konúngur, en þó þvílíkur konúngur, sem sé sannleikans vottur, en ecki til ad brúka veraldligt herradæmi, og þad sé eiginligleiki þegna sinna ad trúa sannleikanum. Þetta hefir Pílatus líkliga ecki skilid, spyr því: hvad er sannleikurinn? og gengur sídan út. En vér, sem betur eigum ad vera uppfræddir enn Pílatus, skulum athuga þetta betur. Hér má fyrst heyra, ad Jesús er konúngur, einsog skrifad stendur: Eg hefi sett minn konúng yfir mitt heilaga fjall Zíon, þó er hans konúngsríki ecki med sama slag, sem veraldlig konúngaríki, heldur er þad af lángtum annari art, og hátt yfir þau upphafid; hér eru ecki gáfurnar óstadfastar og ófullkomnar, heldur sannarligar og ósleppi-fengar: hér eru ecki vopnin líkamlig til ad deyda líkamina, heldur andlig og krøptug ad umbreyta sálunum; hér eru ecki þeir fátæku undirokadir, heldur høfum vér þann Gud og þann konúng, sem frelsar hinn fátæka, þá hann bidur; hér er ecki útvortis státs og skarkali, heldur er øll prýdin innvortis; já, sjálfur konúngurinn er fátækur, svo hann audgadi oss med sinni fá-

tækt, og gæfi þeim aumu þess heldur djørfúng ad leita sín, þvi hann rekur ecki þann frá sér, sem til hans kémur. En þó hans riki væri nú þannig ecki af þessum heimi, þá hefir hann samt eitt eylíft og óbandligt tignar-nafn, lángt yfir alla heimsins stjórnendur, og heitir konúngur konúnganna og Drottinn Drottnanna; þeir verda allir ad þiggja af honum bædi vísdóminn og kraptinn til ad stjórna ríkjunum, eins lika tignina, umdæmin og audlegdina; allt er þad hans gáfa, sem hefir vald yfir konúnga-ríkjunum og géfur þau hvørjum hann vill, fyrir hvørn konúngarnir stjórna og rádherrarnir tilsetja réttindin. Veraldligir konúngar strída ad sønnu og þvinga adra undir sig med makt, þó med því móti, ad hann taki ecki á burt kraptinn sverds þeirra; en Satan og hans makt fær enginn høfdingi sigrad; þeim verdur bágt ad draga þann Leviathan med aungli, eda inngánga í hús ens sterka og taka frá honum herfáng hans; enginn er heldur svo sterkur eda voldugur, ad hanni fái daudanum af sér hrundid, þvi þó þeir heiti Gudir, verda þeir þó allir ad deya sem menn. En, þegar vor máttugi konúngur dró út ad berjast fyrir sinn lýd, úthellti hann ecki annarligu blódi, heldur gaf sig einn ámóti óvinunum, einsog David móti Goliath; hans þegnar studdu hann ecki, þvi hann tród aleinn vínþrúguna; en hvørsu krøptugliga vardist hann? hvørsu máttugur var hans armleggur? hvørsu voldugliga afklæddi hann høfdingjadæmin? hvørsu sterkliga útrycki hann þeim herleiddu af gryfju þeirri, er vatnslaus var? hvørsu

hetjuliga tók hann, fyrir daudann, maktina frá þeim sem daudans makt hafdi, nefnil. Djoflinum, og frelsadi svo marga, sem af daudans ótta voru þrælbundnir alla sína lífdaga? hvörsu dásamlig var hans stridsadferd, ad hann med sínum vanmætti er óvinunum yfirmáttugri ordinn? Já, minn Herra! fyrir þér mátti tapt géfa Djofull, synd, daudi og helvíti, allir þeir, sem oss hotudu, hvörsvegna allir þínir trúadir og útvaldir eylífliga lofa þig, segjandi: verdugt er Lambid, sem slátrad er, ad medtaka krapt, ríkdóm, vitsku, styrkleika, æru, prís og lof! Þar nú vor kóngur Jesús hefir yfirunnid og ódlast sigurinn, þá er ríki hans eylíft, sem aldrei mun eydileggjast né koma til annara; þad er andligt ríki, í hvörju hann, í hædina uppfarinn ad herleiddri herleidingunni, útbýtir oss sínum andligum þegnum, andligum gáfum: heilogum Anda, syndanna fyrirgéfningu og rósemi samvitskunnar, uppfyllandi alla hluti og voldugliga stjórnandi til Guds hægri handar, þartil hann afhendir á sídasta degi Födurnum ríkid, og stjórnar ecki lengur fyrir ordid og sakramentin, heldur verdur Gud allt í ollu. En nú stjórnar hann ecki med jardneskri adferd, heldur med ordi sannleikans, hvört ad er bædi sannleikur í sjálfu sér og verkar sannarligar verkanir, frelsandi frá Djofulsins lýgifullu adferd. Þetta er sá himneski sannleikurinn, sem þú, Drottinn minn og Gud minn! segist vera kominn í heiminn til ad vitna um, í hvörjum þú og bidur þinn himneska Födur ad helga þína trúada; þetta er þinn veldissproti, hvörn þú

réttir ad mér, aumum syndara! þegar eg hrædist fram fyrir Gud ad koma: þinn veldissprøti, med hvørjum þú typtar heidnar þjódir, sem leidbeinir þeim villtu, vidréttir þá nidurslegnu, ógnar þeim þverbrotnu, burtrekur alla makt óvinanna, um hvørn skrifad stendur: Stjórnar-vøndur þíns ríkis er réttlætis vøndur; þinn vøndur og stafur hugsvalar mér. Þannig er nú ríki vors Lausnara dýrdligt, andligt og eylíft ríki, og hans veldisstóll upphafinn yfir allt þad nefnast kann, bædi í þessum heimi og ødrum; en med því þad var andligt og ødruvísi enn heimsins ríki, svo Jesús ecki kalladi né þráttadi, ecki heldur brúkadi hofmód eda yfirlæti, þá sinnti heimurinn því ecki, heldur forsmádi og hatadi hann fyrir alla hans velgjørninga; því er ecki ad undra þó svo falli fyrir hans børnum, og á þeim rætist spásaga hans þessi: Fyrir því hatar heimurinn ydur, ad eg útvaldi ydur af heiminum. Séum vér þessvegna þegnar þessa konúngs, hvørs ríki ecki er af þessum heimi, þá lærum ad forsmá heiminn, en hafa himneskt sinni og hjartalag, einkum þar vér høfum hér ecki blífanligan samastad, heldur leitum ens ókomna; en viljum vér þess svo leita, ad vissir séum ad ríkja med vorum konúngi eylífliga, þá megum vér kapp á leggja ad vera af sannleikanum og heyra hans rødd, sem er sannleikans konúngur og oss rædur til idrunar og umbótar, en ecki lýgifulla rødd Djøfulsins, holdsins og heimsins, sem vilja dilla oss í andvaraleysinu. En þad er ecki nóg, ad vér heyrum konúng vorn tala í sínu ordi, þad heyrdu líka Hannas,

Kaiphas, Júdas, Pilatus og adrir, heldur verdum vér ad hlýda því, sem hans rødd kénnir, svo vér af henni umbreyttir í hjartanu, frelsadir verdum frá lýginni og myrkranna syndsamliga ríki, því hann segir: Ef þér haldid vid mína rædu, erud þér mínir lærisveinar, og þá þeckid þér sannleikann og sannleikurinn frelsar ydur. Pilatus spurdi Jesúm hér: hvad hefir þú gjørt? en hann mun á sídasta degi gánga eptir, ecki svo því, hvørsu margt eda mikid hvørr hefir heyrt, heldur hvad hann hafi gjørt eptir því. Þessvegna er þad ecki nóg fyrir þig, kristinn madur! ad þú heyrir rødd sannleiks-konúngsins af munni hans þjóna, sem tala í hans umbodi, heldur áttu ad hlýda henni, svo trúin finnist hræsnislaus, ófleckud og ávaxtarsøm í gódum verkum, en ecki vera glaumur eintómur, sem hrópar: Herra! Herra! en gjørir þó ecki vilja Fødursins, hvad reyndar engin trú er. Nansaka því dagliga sjálfan þig, hvort þú sért í trúnni, spyrjandi samvitsku þína á hvørju kvøldi, hvørnig þú hafir þann daginn hegdad þér, eptir røddu þíns hirdirs, og þar þú munt finna eptir hvørn dag ærid áfátt, ef þú vel lýsir med Guds orda ljósi ad framferdi þínu, þá drag ecki undan ad snúa þér til Drottins, og lagfæra þad, sem ábótavant finnst, og þegar þarmed fylgir idrandi og audmjúk bæn um syndanna fyrirgéfníngu og leidsögu Andans í Jesú nafni, verdur þér idranin tamari, og þú búnari bædi vid daudanum og dóminum. O minn Jesú! allt gjørdi eg illa, eg hrædist øll mín verk, en þú gjørdir allt vel, þarfyrir muntu láta mig lausan og

géfa mér upp alla skuldina. Sjá! eg vil elska þig af øllu hjarta, allri sálu og øllum kroptum, og þjóna þér í heilagleika og réttlæti alla mína lífdaga; hjálpa mér þartil, Drottinn minn! svo megna eg allt fyrir þig, sem mig máttugan gjørir, Amen!

---

20. Hugvekja.

Ønnur áklagan Gydinga fyrir Pílatusi.

Pílatus géck út aptur til Gydínga og sagdi til þeirra: eg finn enga søk hjá Jesú. En þá er Gydíngarnir tóku ad áklaga Jesúm hardliga, ansadi hann engu. Pílatus spurdi hann þá: svarar þú engu? heyrir þú ecki hvørsu hardt þeir áklaga þig? En Jesús svaradi engu ordi, svo landsstjórnarinn undradist þad mjøg. Gydíngar voru því ákafari og søgdu: hann hefir uppæst fólkid, med því hann hefir kénnt á øllu Gydíngalandi, og tiltekid í Galíleu allt híngad. En þegar Pílatus heyrdi Galíleu nefnda, spurdi hann: hvørt hann væri frá Galíleu? En er hann var þess vís ordinn, ad Jesús væri undir Heródesar stjórnarveldi, sendi hann Jesúm á burt til hans, því hann var þá líka staddur í Jerúsalem.

Pílatus var nú búinn ad rannsaka sakargiftirnar, sem Gydíngar høfdu borid fram uppá Jesúm, einkum þá um konúngs nafnid, og hefir virdst, ad hér

væri ecki um svo mikid ad gjøra, þar konúngur þessi hefdi ecki meiri myndugleika enn svo, ad hann væri einúngis sannleiks vottur, og ad Rómverjar hefdu ecki mikid ad óttast af hønum. Hann létst ad sønnu halda uppá veraldligan sannleika, en um þann himneska sannleika var hann nærsta fáfródur, mun og hafa òptar annad stundad, enn ad rannsaka sannleika trúarbragdanna, og þessvegna þókt þad kátligt, ad vilja kalla sig konúng i þesshàttar málefnum, einsog þessi vesælings madur vildi vera lás fyrir øllu viti, og hvorr mundi ecki hafa sinn átrúnad og halda sinni meiníngu, hvad sem hann segdi. Óskandi væri, ad oss færi nú betur i þessu, enn Pilatusi; sannleikann á ad sønnu ad elska og rækja, þvi sá, er talar sannleikann af hjarta, hann mun byggja i Drottins tjaldbúd; en eg er hræddur um, ad nockrir þeir, sem brjóta heilann um, ad rannsaka hvad sannast sé i veraldar visdómi, vilji og sannordir heita og réttdæmir, muni ecki gjøra sér mikla þánka um þad, ad prófa andana, hvort þeir séu af Gudi, eda skygnast smásmugliga inni þann himneska sannleika, sem David talar um, þegar hann segir: Drottins réttur er sannur, allur réttferdugur, hvartil eg vænti einhvør spor megi rekja nú á þessum døgum. Vegna ádursagdrar orsakar gengur Pilatus út aptur til Gydinga, og lýsir þvi, ad hann finni enga søk med Jesú; en þeir urdu þess ákafari, hvarvid Herrann þagdi aldúngis, jafnvel þótt sjálfur landsstjórnarinn æskti svars af hønum. En þegar þeir komu seinast upp med þad, ad hann hefdi ként i Galileu, hugs-

adi Pilatus ad koma málinn frá sér undir Heródes, sem þar hefdi umdæmi, og sætti því tækifæri, ad Heródes var þá staddur í Jerúsalem, hvørsvegna hann sendir Jesúm til hans. Lærum hér nú: fyrst, ad hugga oss vid sakleysi Jesú; Pilatus lýsti því opinberliga, ad hann findi enga søk med honum; þó var hann einsog sakamadur af hønum til dauda dæmdur; því þó þeir findi enga søk med hønum, var hann einsog sakamadur aflífadur, segir Postulinn. Fyrst hann píndist nú saklaus, þá fylgdi þad á eptir, ad hann dró annad til dauda, enn eiginligur tilverknadur, en þad voru syndir vorar, vegna hvørs hann er særdur, lemstradur og líflátinn. Já, minn Jesú! eg mætti søk bera fyrir þér og þínum himneska Født alla mína lífdaga, en hún lendti á sjálfum þér, því þú ert fyrir mig ad synd gjørdur; eg er í syndinni gétinn, af henni er allt høfudid sjúkt og hjartad veikt; hún hefir gjørt adskilnad milli mín og míns Guds, en med þér fannst engin søk og engin flærd í þínum munni. Þetta þitt sakleysi gafstu mér, því þú ert af Gudi gjordur réttlæti, vísdómur, helgun og endurlausn; eg átti þér skuldina ad gjalda, en þú géckst í borgun fyrir mig sjálfur; eg átti ad svara þér þínum rétti fyrir þínum dómi, en þú tókst málstad minn ad þér og uppá þig og svaradir allri sektinni, svo þó þad heilaga løgmál komi hér fram og leggi á mig úrskurdinn, med þessum røksemdum: Bølvadur sé sá, sem ecki heldur allt hvad skrifad stendur í Løgmáls-bókinni! þessi hefir þad ecki haldid, því er hann bølvadur; þá viltu,

minn Jesús! gánga fram og segja: eg finn enga sök með hønum; hefi eg ecki uppfyllt løgmálið? er eg ecki þess uppfylling til réttlætis þeim, sem trúir? Þar eg nú, løgmálsins Herra, hefi gjørst þess þjón, og gengið sjálfviljugur bæði undir þess hlýðni og bølvan, má eg þá ecki gjøra af minn hvað eg vil? eða má eg ecki géfa syndara þessum, er trúir á mig, réttlæti mitt og sakleysi? hvørr fær klagað yfir því? brestur nockuð á mína verðskuldun og fullnustugjørð? hvørr vill klaga þá útvøldu Guðs? er Guð ecki sá, er þá réttlætir? hvørr vill þá fordæma? Mun eg, sem forlíkunarmaður, og dáinn sem illvirki ámóti løgmálinu, en þó kominn að uppfylla það, fordæma þá? Lángt er frá því! því dæmi eg syndara þennan saklausan fyrir sakleysi mitt, er eg hefi honum gefið; með verði hefi eg keypt hann, og því er hann þjón minn, sem varðveitir orð minnar þolinmæði; eg skal líka varðveita hann á freistingar-tímanum, þá er þeir óguðligu verða heimsóktir, og standa þá fyrir øllum hans ákjærum. Þarnæst er merkjandi þøgn Frelsara vørs; við øllum ákjærum gjørðist hann einsog mállans eða daufur, sá er eckért forsvar í munni hefir; ecki lauk hann upp munni sínum heldur enn sauður fyrir þeim, er klippir hann, með hvørju hann auðsýndi, að vorar syndir bevgðu hann, en gaf oss undireins bæði djørfúng og fullt forsvar fyrir Guði, en einkum borgaði fyrir vor mørgu ónytju-orð og óþarfa mælgi. O! hvørsu má oss ofbjóða, þá er vér til þess hugsum, að reikníngur skal gjørast á síðan af hvørju ónytju orði. Hvør eru þau ónytju-orð? allt

hvad gengur fram yfir já og nei; allt, hvad vorri köllun ecki vidvíkur; allt, hvad ecki er naudsýnligt til naudþurftarinnar uppbyggingar, og géfur nád þeim, er þará heyra; af öllu þessu skal reikningur gjörast. O, Herra Gud! hvar vill þá lenda? Því hefir nú vor Jesús, sem einn gat med öllum rétti forsvarad sig, þagad og látid sig saklausan dæma, til þess, ad vér á hinum stránga degi hefdum þad forsvar, ad allt væri lagt á hann, er vér hefdum misbrotid. En einsog hann leid þegjandi, þá er hann galt vorra synda, þá er skylda vor í hans eptirbreytingu, ad lída med þögn og þolinmædi allt vort mótlæti, jafnvel órétt og árásir vondra manna, og segja med David: Eg vil þegja og ecki uppljúka munni mín-um, því þú, Drottinn! gjördir þad. Jeremias segir: Þad er manninum gott, ad bera okid í sínum úng-dómi, svo sá sé þolinmódur, sem yfirgéfinn er, þegar nockud yfir hann fellur, og þad hann stíngi sínum munni í moldar-dupt og vænti uppá vonina. Þessvegna vil eg nú gjarnan breyta eptir þér, minn Jesú! sem hefir lidid og mér dæmi géfid, ad eg fylgi fótsporum þínum, þú, sem ecki hallmæltir, þegar þér var hallmælt, og ecki ógnadir, þá er þú leidst, heldur fólst þad honum á hendur, sem dæmir rétt; hjálpa mér þartil, þú þolinmóda Guds Lamb! fyrir þitt heilaga nafn. Í þridja máta má hér sjá slæg-vitsku Pilatusar; hann vill koma med lempni öllum vandanum af sér uppá Heródes. Þad er gömul venja veraldarinnar, ad smeigja sér útúr og koma ödrum í netid; þó þad beri vid mönnum luckist þad

ecki betur á stundum, enn Pilatusi í þetta sinn, því vidlíkt er ecki vitska í sjálfu sér, þó hún sé kølluð svo, einsog Sírak segir: Prettvísi er enginn vísdóm-ur, og ógudligra manna hreckir eru engin hyggindi; en samt sem ádur verda menn ad sjá sig vel um, og hafa hoggormsaugu í dúfu hjarta, því eckért er tíd-ara í þessari verøldu enn prettirnir, og sá gálans-liga framgengur, kann andveldliga af þeim ad slís-ast; en eckért er betra ráð hér vid, enn samtengja vid varhygdina alvarliga bæn til Guds; þeir, sem ad hans rádum fara og vona á hann, hafa aldrei til skammar ordid; eg — segir hann — er ydar hugsvalan; hvørr ertú ad þú hrædist menniua, sem deya, elligar fyrir børnum þeirra, sem tærast einsog hey? Loksins skulum vid nú renna augum vorum eptir Lausnaranum og skoda þá hrakningsfullu mædu-gaungu, er hann þola mátti frá þeim eina ráng-láta til annars. Úr Grasgardinum var hann hrak-inn bundinn fyrir ædsta biskupinn Hannas, frá hon-um til Kaiphasar, frá þessum til Pilatusar, frá hon-um til Heródesar, og þá aptur á ný til Pilatusar, loksins dæmist hann til dauda, og allt þetta er fram-kvæmt fyrir hádegi. Audséd er, ad allt þetta ómak og hrakningur er honum aukid med syndum vor-um; þær løgdu veginn, sem hann hlaut ad leidast um, einsog óbótamadur. Vér fórum allir villt eins-og saudir, og hvorr horfdi á sinn veg; á vegum vorum var ecki annad enn hjartasorg og ógæfa, en fridarins vegur var oss ókunnur, heldur fetudum vér þann veginn, sem ecki er gódur; þjófurinn, hór-

karlinn, manndráparinn, okurkarlinn, fépúkinn og þessum líkir, er syndin og spillingin hefir gródursett í heiminum, telja ecki ómak sitt, til ad fá ásetníngi sínum framkomid. Allt þetta mætti Jesú á hans hraknings leid, er ad vísu var hønum yfrid ørdug, þar líkligt er, ad þrælar þeir, er fluttu hann, hafi ecki þyrmt hønum, og hefir hann þá undir eins leidt fætur sinna trúudu af þeim breida vegi, á fridarins veg. Vér erum á sífeldri hraknings-ferd, svo lengi vér búum í heimi þessum, hvørt spor liggur til grafarinnar, og í hvørju einu finnum vér ecki annad enn andstreymi og ervidi bædi ytra og innra, því madurinn er í sífeldu strídi á jørdunni, og hans dagar einsog daglaunarans; en Jesús hefir med sinni pínslar-gaungu áunnid oss rósama hvíld í himnaríki, ad aflokun voru ervidi á jørdunni, vid hvad allir trúadir mega hugga sig; því vér, sem trúum, segir Páll, inngaungum í hvíldina. Enn svo framt vér ødlast viljum þessa hvíld, megum vér ecki telja eptir oss, þó vér nockud þreytumst í vorri køllun, því enginn kémst vel af sinni þjónustu, nema hann hafi ervidi fyrir henni. Agæt er lífssaga Davíds, um hvørn Guds andi svo talar: Þegar Davíd hafdi á sínum tíma þjónad Guds vilja, sofnadi hann á burt, og er lagdur til fedra sinna; en þessi kostur er øllum víss, sem gánga í Davíds gudhrædslu og þolinmædis fótspor; þetta vil eg og ætíd hugsa, þá er mér verdur ørdugt í minni stétt, og til þacklætis og lofgjørdar vid þig, minn Lausnari! lída þá mædu, ecki ad eins med þolinmædi, heldur med eptirlæti. Eg vil segja

med postulanum: Vei mér, ef eg prédika ecki Evangelium; gjøri eg þad viljugur, fæ eg laun, en gjøri eg þad naudugur, þá er þó þad embætti mér á hendur falid. Géf mér, minn Jesú! ad finnast trúr allt til daudans, svo eg ødlist lífsins kórónu, og endi svo mínar æfistundir í þinni þjónustu, ad eg fari loksins í fridi, og haldi svo einn hvíldardag eptir annann í þínu ríki, Amen!

---

21. Hugvekja.

Um forvitni Heródesar og hvíta klædid.

Þegar Heródes sá Jesúm, vard hann gladur mjøg, því fyrir laungu hafdi hann girnst ad sjá hann, af því hann hafdi heyrt margt úm hann, og vænti, ad hann mundi sjá eitthvørt teikn af hønum gjørt, spurdi hann því um marga hluti; en Jesús ansadi hønum engu ordi. Kénnimannahøfdíngjarnir og enir skriftlærdu stódu og ákløgudu hann hardliga; en Heródes og hof-fólk hans forsmádu Jesúm og spottudu, færdu hann í hvítt klædi og sendu hann aptur til Pílatusar. Á enum sama degi urdu þeir Pílatus og Heródes vinir, því ádur var óvinátta mikil ámillum þeirra.

Hvørsvegna æda høfdingjarnir, og því hugsar fólkid svo fáfengiliga hluti? konúngar landsins taka sig upp, og høfdingjarnir halda samkomur ámóti Drottni

og móti hans Smurda? segir David; þenna spádóm heimfærdu postularnir í hinni fyrstu kristni uppá Krists pinu: allir komu þeir tilsamans mót þinu heilaga barni Jesú, hvort þú smurt hafdir, Heródes og hinn pontverski Pilatus, med heidingjum og Israels fólki, til ad framkvæma þad, sem hønd þín og rád þitt ádur fyrirhugadi ad ské skyldi. Þetta heyrum vér nú framkoma hér, því fyrir utan þad, sem adrir, er hér eru taldir, gjørdu til ad pína Herrann, þá kom hann líka fyrir þann gudlausa ref Heródes, sem ecki lét sitt eptirliggja í hædni og forsmán og skapraunum. Af þessu séſt, einsog David segir: ad sá hærsti muni hæda ad óvinum Krists, og ríki hans verdi ad standa þrátt fyrir þeirra þøck, þá segir oss líka Pínslarsagan, ad Jesús hafi ecki virdt Heródes vidtals, þótt hann spyrdi hann um ýmsa hluti; þetta gjordi hann þó ecki, blessadur, ad jøfnudi; en því þagdi hann nú? af því hann hafdi annad verk á hendi, enn ad leika fyrir Heródesi og hof-fólki hans, sem ecki leitudu uppfrædingar til ad ødlast Guds ríki, heldur sér til gamans og dægrá-styttingar, og segja ødrum frá, til skémtunar. Mundu nú ecki finnast þeir í heimi þessum, sem fara med Guds ord einúngis sér til skémtunar, þánkaog íhugunarlaust, hafa þad fyrir ølvísur einsog kvædi eda rímur, skrafa og skeggræda undir Guds orda heyrn og lestri? er þetta kristindómur, eda kristnum verdugt? er þad lángt frá því ad sverja vid Gud og Móloch? eda, hvorr er sá, er ecki sjái, ad med þessum hætti verdur Guds heilaga nafn fáfengiliga

brúkad, sem ecki mun verda óstraffad? Nockrir vilja heyra Guds ord, einsog nýúngu nockra, einsog Athenu-borgar-menn, er fleirstir voru enn somu, en adrir gjørdu gis ad lærdóminum, einsog optar skédur. Þessum eru þeir skyldir, sem fara med lofsaungva kristninnar til ad skémta sér med hljódunum og láta adra heyra þau, en sýngja þó hvorki med andanum eda hugskotinu. Fara nú ecki þessir óréttiliga med Guds ord? hafa þeir nockur not af því? Óskandi væri, ad þeir, sem eiga ad leidbeina ødrum á réttan veg, væru fríir frá þessu; en — því er midur! — hnýsast menn ecki á stundum býsna djúpt inní Guds leyndardóma, og dæma um þá eptir skammsýni sinni, elligar réttara, blindleika sínum og holdligri skynsemi, rétt einsog þeir graunþecktu Guds heimugligu rádstafanir elligar sinni hans? munu þeir verda vitrari vid þetta? Nei! þeir læra ad sønnu, en komast ecki til vidurkénningar sannleikans. Móses féck ecki séd andlit Guds, því mun ødrum best ad reyna ecki til þess, annars er hætt vid þeim fari einsog þeim, sem horfir í sólina, hann sér ecki þad, er hann sá ádur, heldur fær verk í augun, er ecki þoldu þessa miklu birtu, eins hefir Gud gjort vitsku þessarar veraldar ad heimsku, og þeir, sem héldu sig vísa, eru ordnir ad heimskingjum. Eg vil nú ecki tala um þad, hvornig menn eru búnir ad innfæra í hreinan og einfaldan Guds orda lærdóm ýmislig tvíræd ord ennar mannligu speki, er hin fyrsta kristni vissi eckért af ødrum ad segja, enn því skjæra Guds orda ljósi; hitt er víst, ad einsog Heródes

spurdi Jesúm á marga vegu, svo eru framkomnar margar ónaudsýnligar spurníngar, sem fordildarligar grillur mannligrar skynsemi hafa uppfundid, um hvad menn munnhoggvast, og þykist sá fræknastur, er gétur rekid annann í vordunna, álita þvílikt ecki einúngis einsog saklausa skémtun, heldur lofligar idkanir. O, hvorsu margfalda vanvirdu má Guds heilaga nafn lída, þegar svo vidber! eda munu þessir allir tala varligar um Gud enn Jobs vinir, hvorjum hann þó reiddist, og hvorr veit hve margar villur héraf eru komnar í heiminn? Lángtum odruvísi adferd hofdu postularnir: Mitt ord og mín prédikun var ecki í kuhandi ordum mannligrar speki, heldur í andans og kraptarins hreinum sannfæríngum, ad trú ydar sé ecki í mannligum visdómi, heldur í Guds krapti, segir Páll í bréfinu til Korinthuborgarmanna, 1 Cor. 2. og Timótheusi býdur hann á þennan hátt: Vitna fyrir Drottni, ad þeir ecki þrátti um ord til engrar nytsemi, ad fráснúa þeim er tilheyra. Lát nú þessvegna þessa vitríngа fara, þú gudhrædda kristna manneskja! og met þá miklu nád, ad Gud vill skiljanliga og greiniliga tala vid þig í sínu heilaga ordi, og seg med spámanninum: hvorsu fagrir eru á fjollunum fætur þeirra, sem fridinn boda; þenk med sjálfum þér: ad Gudi er full alvara, þá hann lætur boda idrún og syndakvittun í Jesú nafni, hótar þeim þverbrotnu reidi sinni, en lofar miskun þeim, er hlýdnast honum í trúnni; því hann er ecki madur sá, er lýgur, eda mannsins barn, ad hann idrist nockurs. Því ber þér líka med allri al-

vorngéfni, audmjúku og eptirtektasømu hjarta, ad hugsa og tala hérum, og hugga adra med þeirri huggun, sem þú ert af Gudi med huggadur, einsog postulinn býdur: Guds ord búi ríkugliga med ydur í øllum vísdómi, frædid og áminnid sjálfa ydur med sálmum, lofsaungum og andligum vísum, og sýngid med yndi Drottni lof í ydar hjørtum; en þá gjørir þú þad, þegar sálin dansar svo ámóti Jesú og øllum hans stórmerkjum, ad þú segir í þeli hjarta þíns: þegar eg heyri talad um þig, minn Herra Jesú, í ordi þínu, sem er kraptur Guds til sáluhjálpar þeim, er trúa, þá finnst mér, sem eg allur hressist og endurnærist; þínir vitnisburdir eru minn arfur eylífliga, því þeir eru mín hjartans gledi; þú ert ad sønnu í ordinu afmáladur fyrir augum trúar minnar, en þó sýnist mér hvad helzt, sem þú standir píndur fyrir sálu minni í því heilaga kvøldmáltídar Sakramenti, og bjódir mér fram alla þá blessunar ávexti, sem fljóta af pínu þinni og verdskuldun. O, hvorsu lífgar og endurnærir þessi andliga sjón hjarta mitt! mér finnst, sem eg uppljómist af einni dýrd til annarar og smacki krapt eptirkomandi aldar; þad eina brestur, ad eg ecki svo fullkomliga, sem eg vil, þykist géta notid þeirrar sælu, er Andinn segir mér, ad sé til þinnar hægri handar, einsog eg vildi, og því lángar mig ad sjá þig auglíti til auglítis, ecki einsog Heródes, er þig vildi sjá af nýúngagirni, heldur af sannri elsku og eptirlaungun trúar og vonar, sem ecki gétur sjálfri sér fullnóg ordid, fyrenn eg fæ ad sjá þig, einsog þú ert í dýrd þinni. O, hvorsu mína sálu lángar eptir þeim sæla

samfundi! nær mun eg þángad komast, ad eg fái ad sjá Guds auglit? Leid mig þángad, Lausnari minn! ad lokunum, þótt eg megi um stund bída þar eptir í voninni. Finni Jesús hjá þér þetta hugarfar, kristin sála! mun hann sinna þér betur enn Heródesi, því hann elskar sinn elskara, og opinberar sig fyrir honum, en vid Heródesi þagdi hann, því hann vill ecki láta géfa hundum helgidóminn, né kasta perlum fyri svín; Heródes var hrokafullur og vanvirdti Jesúm; en Jesús sýndi þad aptur, ad Gud vanvirdir þann, sem hann vanvirdir, hann stendur ámóti dramblátum og setur volduga af stóli, hvad og kom fram á Heródesi, sem endadi lastafullt líf sitt í útlegd og eymdarskap. En hvad gjörir nú Heródes, þá er hann fær ecki svalad forvitni sinni? hann vanvirdir Jesúm og spottar, færir hann í hvítt klædi og sendir hann aptur til Pílatusar, og nú verda þeir vinir, sem ádur voru hatursmenn, vegna metordagirni og drambsemi, því líkligt er, ad óvildin hafi aukist milli þeirra, bædi af því, ad Pílatus lét drepa í Jerúsalem nockra undirsáta Heródesar, og líka sat hann í ríki Archelausar bródur hans, svo hinn komst þar ecki inn, hvad heita átti erfdaríki þeirra brædra, eptir Heródes barna-mordíngja fodur þeirra. O, hvörsu skammarliga hafa þeir farid med Jesúm! Heródes, þessi sællífis kroppur, vanvirdti hann, og gaf honúm hvítt klædi, líkliga til hádúngar, líkliga til spotts vid konúngsnafnid, er honum var eignad; því þeir, sem vildu hefjast til hárra embætta hjá Rómverjum, áttu ad gánga í hvítum klædum; en af þessu hofum

vér, sem trúum, þá huggun, ad líka sem hann var optar klæddur spottligum búningi, svo hefir hann géfid oss fagurt brúdarskart, sitt eigid réttlæti, hvörju trúin íklædir sig og upphefur fagnandi sína lofsögn á þenna hátt: Eg gled mig í Drottni, og sála mín er gladvær í Gudi mínum, þvi hann hefir klædt mig hjálprædisins klædi og möttli réttlætisins klæddi hann mig, einsog brúdguma skrýddan kénnimannligum skrúda og brúdina í skarti sínu. Hid hvíta klædi Jesú var sakleysis merki, og þótt enginn vildi vid þad kannast í þad sinn, hefir þad víst skartad í augum þess himneska Födurs, einsog þad var vottur um hlýdni hans. En einsog eg er viss um þad, ad þad, sem gudlausir menn vildu láta heita hádúngar merki á Jesú, hefir litid út í Guds augliti fyrir hlýdnis og sakleysis merki, svo hugga eg mig þarvid mót öllum gétu-sökum mannanna, ad Gud prófar hjarta mitt, og veit hvört eg meina þad réttiliga; hann gétur og umbreytt rádum rángferdugra, og látid mig ödlast heidurinn, þegar adrir vildu vansa minn. Eg finn líka, ad minning þessa hvíta klædis er haldid uppi á himnum til heidurs Guds Syni, þvi birtust Englarnir í þesshattar búningi eptir Krists upprisu, og Jóhannes sá þá útvöldu á himnum eptirfylgja honum í hvítum klædum; en svo framt vér viljum sídar á himnum hafa þá hrósun, ad vér höfum í Lambsins blódi hvítfágad vorn klædnad, verdum vér ad taka hvítan búnad á oss hér á jördunni, þad er: ískrýdast svo réttlæti vors Lausnara fyrir trúna, ad í öllu framferdinu ljómum vér einsog himneskt

ljós í heiminum, hreinsandi oss af allri flekkun holdsins og andans og fullendandi heilagleika í Guds ótta. O, Herra Jesú! géf mér nád til, ad eg þjóni þér hreinferdugliga í trú, kjærleika, von og þolinmædi, einsog þú hefir tilbúid mig fyrir flekklausa brúdur handa sjálfum þér! íklæd mig ljómandi skarti þíns réttlætis, svo eg í því megi bædi deya og dæmast! Géf mér dags dagliga ad afklædast þeim gamla manni, en íklædast þeim nýa, sem eptir Gudi er skapadur í réttlæti og heilagleika; og einsog eg veit, ad þú hér med þinni millifør varst forlíkunarmedal millum tveggja fjandmanna, svo trúi eg miklu fremur, ad þú hafir sætt og útvegad mér frid hjá þínum himneska Fødur med þinni pínu og medalgaungu, fyrir hvørja allir hlutir fridstilltir eru, hvørsvegna eg einnig vil bidja þig, þú, mikla safnadarins Høfud! ad þú virdist ad stipta frid hér á jørdunni, medal þinna andligra lima, og burttaka allan kala og óvináttu frá þínu kristnu fólki, svo vér allir, sem nefndir erum eptir þínu nafni, mættum ástunda réttlætid, trúna, kjærleikann og fridinn, og vera þínir sannir lærisveinar og rétt børn þíns himneska Fødurs, og búum svo hjá þér og hønum í fridarins tjaldbúdum eylífliga, Amen!

---

22. Hugvekja.

Um Gydinganna krossfestingar hróp yfir Kristi.

Pílatus kalladi saman prestahøfdingjana,

høfudsmennina og almúgann og sagdi: Þér hafid framselt mér þenna mann, sem þann er leiddi fólkid afvega, og sjáid! eg hefi yfirheyrt hann í ydar áheyrn, en enga søk hjá hønum fundid, er þér klagid hann fyrir, ecki heldur konúngurinn Heródes, því eg sendi ydur sjálfa med hann til hans, og sjáid! eckert hefir þad uppá hann sannast, þad dauda sé verdugt, því vil eg géfa hønum rádníngu og láta hann svo lausan. En á hátídardeginum átti landsstjórnarinn, eptir venju, ad géfa fólkinu einhvørn bandíngja lausan, hvørn helzt þad vildi og um hvørs lausn þad beiddi. Nú hafdi Pílatus bandíngja nockurn, ófrægan mjøg, sem bædi var spillvirki og manndrápari, er Barabbas hét, er med upphlaupsmønnum var í myrkvastofu settur, hvørr í upphlaupinu hafdi víg unnid. Fólkid beiddi: ad landsstjórnarinn vildi gjøra, sem hann væri vanur. Þegar þeir voru nú til samans komnir, sagdi Pílatus til þeirra: Þad er sidvenja ydar, ad eg géfi ydur einhvørn bandíngja lausan, á Páskum; hvørn vilji þér nú ad eg géfi ydur lausan, mordíngjann Barabbas eda Jesúm, Gydínga konúnginn, sem nefnist Kristur? því vel vissi Pílatus, ad kénnimannahøfdíngjarnir høfdu af hatri ofurselt hann. En þá er hann sat á dómstólnum, sendi húsfrú hans þau bod til hans: haf þú eckért ad gjøra med þann hinn réttláta,

því margt hefi eg í draumi lidid hans vegna. Høfudprestarnir og øldúngarnir rédu fólkinu og eggjudu þad á, ad þad skyldi bidja um Barabbas, en lífláta Jesúm. Þá spurdi landsstjórnarinn: hvørn af þessum tveimur vilji þér ad eg géfi ydur lausan? Þá kalladi upp allur lýdurinn og sagdi: tak þenna burt og géf oss Barabbas lausan! Pílatus kalladi aptur til þeirra og sagdi, og vildi Jesúm lausan láta: hvad skal eg þá gjøra vid Jesús, sem kallast Kristur? Fólkid kalladi þá aptur upp og sagdi: krossfestu! krossfestu hann! Pílatus spurdi þá í þridja sinni: hvad hefir hann þá illt gjørt? enga daudasøk finn eg med hønum, því vil eg géfa hønum rádníngu og láta hann svo lausan. En Gydíngar hrópudu því ákafar: krossfestu hann! og þeir fylgdu sér því fastara þar med offa-hljódum, óskandi ad hann krossfestur yrdi, og þeirra hljód og einkum høfudprestanna tóku yfir.

Hundar hafa umkringt mig, og hópur þeirra ómildu hefir settst um mig, segir Messias, hann samlíkir og í sama stad óvinum sínum vid ljón og einhyrning, hvørju þad er samhljóda, sem stendur hjá Jer. 12: min arfleifd er ordin mér, sem ljón í skógi, og grenjar ámóti mér; enginn víghundur er svo ákafur í kríngum meinlaust dýr, bædi ad geya og bita; ekkért húngrad ljón øskrar eins feigdarliga eptir brádinni, ad ákéfd høfudprestanna og Gydínga-lýds

til ad koma Jesú í hel væri ecki feigdarligri, einsog vér strax heyrdum, ad hvörnig sem Pilatus leitadist vid ad hann mætti laus látast, urdu þeir því ólmari og óskudu ad hann krossfestur yrdi. Vér viljum af þessari grein Pínslar-sögunnar einkum taka eptir því, sem fylgir: fyrst, hvörsu Drottinn bædi elskar og líka þeckir og virdir sakleysid. Pilatus kallar hér opinberliga saman allar stéttir Gydínga, höfudprestana, höfdíngjana og alþýduna, og lýsir því hátt fyrir öllum: ad hvörki hann né heldur Heródes konúngur finni nockra sök hjá Jesú; svo géfur Gud og sannferdugu máli álit, líka fyrir vondum mönnum; konúnganna hjörtu eru í hans hendi, því verda þau ad lempa sig einsog hann vill, þegar hann brúkar valdid, svo líka hvörs eins ord, einsog sýnir dæmi Balaams. Vakti því hvörr sig, ad hann framgángi í sínu sakleysi med gódri samvitsku, sem er einsog járnmúr mót arásum vondra manna; hvörr þad sinnislag hefir, hann má ætíd hlacka gott til þess, ad þó óréttur og rángdæmi hafi um stundarsakir yfirhönd, uppvekur Gud ætíd einhvörn, sem rétt dæmir um hans málefni. Margur hefir mátt liggja undir órétti alla æfi, sem þar á eptir hefir ordid hinn frægasti af því, sem hann leid, og er þá gott nafn betra enn salve; margur hefir og ordid var vid þad, er Salómon segir: þegar einhvörs manns vegir líka Drottni, þá gjörir hann líka hans óvini til frids vid hann. En auk þessa verd eg ad minnast hins, ad hér má sjá huggunarrík skipti milli syndarans og Jesú; Jesús er hér á sama degi, fyrir sama dóm-

ara, í sömu sök, eins prófadri eptir og ádur, útbrópadur fyrst saklaus, og sídan dæmdur til dauda; syndarinn verdur í sama sinni, fyrir sama dómara Gudi, í sömu sök, sem hann er í fallinn, fyrst fundinn dauda sekur, og sídan strax úrskurdadur saklaus og réttlátur, fyrir þá endurlausn, er skéd er í Jesú Kristi. Svo er nú Jesús, af sjálfum sér saklaus, fyrir vora sök til dauda dæmdur; vér, af sjálfum oss sekir, fyrir hans réttlæti, dæmdir til lífsins. Pad bídur ecki lengi, Gud hafdi varla fellt dóminn yfir David af sjálfs hans munni, ad hann væri daudans madur, fyrr enn hönum var sagt aptur: Drottinn hefir í burt tekid þína synd, þú skalt ecki deya! fyrir hvörja nád vorum Jesú sén eylífar þackir! Pad annad, sem héraf skal læra, er: ad halda ecki ofmikid uppá vana og vidtektir. Gydingar höfdu leidt þad í venju, ad bidja um frelsi einhvörs fánga fyrir Páskana, kannské í þá minníngu, ad Gud hafdi um þann tíma frelsad þá frá þrældóminum í Egyptalandi, en þó hafdi Gud aldrei bodid þad, miklu heldur bannad ad taka forlíkun fyrir manndrápara. Varist allir kristnir menn, ad halda meira uppá vanann enn Guds ord, hvörsu lengi, sem hann hefir stadid, eda hvörsu réttur hann virdist. Þú kannt ad segja: ad Gudi misþóknist ecki þad, sem gjört sé í gódri meiníngu; en þad er med því móti, ad hún sé grundvöllud á Guds ordi, annars ecki; því sé madurinn sjálfrádur í sínu náttúrliga ástandi, kann hann ecki framar ad dæma um, hvad rétt eda rángt sé fyrir Gudi, enn blindur um liti; enginn er gódur,

nema Guð einn, og það eitt má heita gott, sem hann er höfundur að. Gydíngar álitu setninga sína góða, enn Jesús fann skorinordt að því við þá, að þeir ónýttu Guðs boð fyrir viðtektir sínar; svo eru Guðs dómar ödruvísi enn manna dómar; vondur vani er viðtekin villa; þess lengur, sem hún stendur, og því víðar hún dreifist út, þess skaðligri er hún. Dæm því ecki hvað rétt sé eða rángt, eptir þínum eða annara hugmyndum, heldur eptir orðinu og vitnisburðinum; svo ætla eg frekast kæmi inn afguðadýrkanin í Israel, að þeir, sem hana æfðu, meintu sig dýrka Guð þarmeð og gjöra rétt; eða hvað er það, sem Jesús segir um þá, er ofsóktu postulana, að þeir meintu sig þarmeð at gjöra Guði þóknanligt verk? Sjáum! hvörsu megn ólucka orsakadist af þessari Gydínganna venju bæði fyrir þá og Pílatus; þeir fengu ecki einúngis skálkinn lausan, til að ala upp illþýði í landinu, þeim sjálfum til hefndar, einsog raun gaf vitni síðar undir landstjórnendunum Albínó og Gessíó Flóró, heldur þar á ofan afsögðu sjálfan Guðs Son og báðu um morðíngjann, hvörju Pétur kastaði þeim í nasir seinna meir. Pílatus, sem búinn var að koma þeim vana á, að géfa almúganum eptir, ætlaði nú að nýta sér fylgi hans til að koma sínu fram, að ecki þyrfti hann að flecka sig á saklausu blóði, en hann varð þess seinna var, að asnanum hæfði svipan og hestinum beitslið, því nú mátti hann láta vera einsog almúginn óskaði, sem gjörði aðsúg að hönum og þvíngaði hann, mót hans ásetníngi; má því af þessu sjá, meðal annars,

ad einkis manns klókindi duga ámóti Drottni; þad hefir Pílatusi virdst andrádid, ad heldur mundu þeir kjósa Jesúm saklausan, og af hatri ofurseldan, enn mordíngjann Barabbas; en þad féll ødruvísi, því svo var ályktad, ad Kristur skyldi upprætast. Svo er nú mannlig slægvitska skammsýn og svikul og megnar eckért mót tilhlutun Drottins, því margar rádagjørdir eru í mannsins hjarta, en Drottins rád stendur stødugt. Í þridja lagi kémur fyrir ad athuga, hvørsu alþýda Gydínga, tilknúd af høfudprestunum, óskadi ad Barabbas fengi frelsi, en Jesús deydast. O, hvørsu illa launadi þetta blindada fólk þeim gódgjørdasama Jesú! engan hafdi hann frá sér rekid, er til hans kom, og opt miskunad óbedinn, en nú hrópar allur lýdur eckért minna, en krossfestu! og burt med hann! Hvad olli nú þessu gudlausa grimdaredi? mest vond rádlegging høfudprestanna og øldúnganna, og þetta dæmi ber oss ad taka til varhygdar. Varastu því, minn kristni bródir! ad hegda þér eptir heimi þessum; hald þad ecki allt gullvægt, sem þú sér til vildarmannanna, þó hinn fávísi og hræsnarinn hrósi því; leiddi sá blindi hinn blinda, er hætt vid þeir falli bádir í grøfina; varastu rádaneyti þeirra, sem hvetja þig til ens illa, því sæll er sá ecki stadnæmist á ógudligra vegi, og ecki situr á stóli hádúngar-manna; seldu aldrei vinfengi þíns Guds fyrir vináttu manna, og vit, ad framar ber Gudi hlýda enn mønnum; því sá, er þig afvega leiddi, mun hvørki létta undir straff þitt, né heldur frida samvitsku þína, þá er hún er saurgud, heldur mun

hvor sína byrdi bera. Ad þessu ættu þeir einnig ad gæta, sem yfir odrum eiga ad ráda; þeirra dómur verdur því þýngri, sem þeir hafa gjört fleiri ólucku-liga, þessvegna verda þeir vel ad gæta sín, ad enginn hafi illt af, vanda ord og gjördir, svo enginn leidist í freistni; breytum því ecki eptir Gydinganna höfud-prestum, sem lockudu almúgann ad kalla og kölludu sjálfir krossfestingu og dauda yfir Lausnara vorum; næm eru dæmin, einkum höfdingjanna; þad þykir fátækum mönnum frægd, ad apa eptir ordum þeirra og verkum, einkum sén þau vond, og alþýdan af Gommóra vill gjarnan vera, sem höfdingjarnir af Sódóma; og hvad er hér margt um ad tala? raunin er ólýgnust, hvörsu eptir konúngsins sid breytir allt hans lid, og þad lætur sig vída í ljósi er Salómon segir: Þegar höfdinginn hefir lýst á lýginnar ordum, verda allir hans þjónar ógudligir. Gætid ad þessu í Guds nafni! þér, sem adra hneirlid! Jesús segir: ad manni þeim væri þarfara, ad mylnu-kvarnar-steinn væri festur vid háls hans, og honum svo söckt í sjáfardjúp; þar nú mylnusteinninn er full-þúngur til ad halda þeim vid botninn, vid hvors háls hann festur er, svo hafa líka hin vondu dæmi þá náttúru, ad þau géta haldid þeim, er idka þau, föstum í óluckunni, og máské leidt adra med sér afvega, einsog Jóhannes segir: Bædi dýrid og hinn falski spámadur, sem teiknin gjördi fyrir því, var kastad í eldsdíkid, sem vellur af eldi og brennusteini. Festu því aldrei þenna stein vid háls þér, heldur kasta frá þér, í Guds ótta, þeim limunum, sem þig hneixla og

þú kannt adra ad hneixla med, en ástunda heldur, ad þú med gódum dæmum gjörir nockra hjálpliga og ryckir þeim úr bálinu; svo gjördi húsfrú Pilatusar, hún sendi til bónda síns og varadi hann vid ad forgripa sig á þeim réttláta, géfandi þar med dæmi, ecki einúngis öllum almenniliga, ad vara þann vid, sem villt fer, heldur einkum konunnum, ad þær séu gudhræddar, rádhollar og sinum eigin mönnum undirgéfnar, einsog Abigael, sem afvendti því illa og ödladist heidur og blessun, en ecki einsog Jessabel, sem villti bónda sinn Achab og kom mörgu illu af stad, en vard ad lokum uppetin af hundum, og lét eptir minningu skammà sinna svo lengi heimur stendur. Látum oss **loksins** renna hugà vorum til Lausnarans, hvör nú allt í kríngum sig heyrdi grimdarligt háreysti þeirra, sem hann útheimtu undir kvalir og krossfestíngu. Sjálfur þagdi hann, sem meinlaust Lamb, sem er einhvör hin ædsta gledi fyrir mig og alla idrandi syndara. Daudann hafdi eg verdskuldad, syndin áklagadi mig, lögmálid ógnadi mér og himinhrópandi syndir, af því þær útheimta bráda hefnd, einsog úthellíng saklauss blóds, nidurdrep voladra, syndir móti náttúrunni og innihald sannra launa, allt þetta hrópadi, og loksins sjálf samvitskan, þegar hjartad fordæmir hinn ógudliga; en, frá öllu þessu hefir kvalahrópid yfir Jesú frelsad oss, sem trúum á hann. Nú þarf eg ecki ad kvída ad um mig verdi úthrópad med höfud-engilsins básúnu: ad eg skuli fara bölvadur í hinn eylífa eld; nú skal eg ecki setja þad fyri mig, ad eg þurfi ad heyra óp

og ýlfrun í enum ytstu myrkrum, þar minn Jesús mátti heyra kvala-hrópið, þá er hann borgaði mig út frá óskøpum þessum, heldur lýsir nú sjálfur himininn friði og fyrirgéfningu; það byrjaðist snemma, þá er minn Lausnari fæddist, og Englarnir súngu dýrð Guði í upphæðum, frið á jörðu og mønnum góður vilji; þetta sama ítreka þeir útvøldu á himnum, hvar súngið er honum til-heiðurs: nú er heilsa og kraptur, ríki og máttur vors Guðs vorðinn hans Krists, því sá er útsnaraður, sem vora bræður áklagaði dag og nótt fyrir Guði. Þessi friður og fyrigéfning úthrópast yfir mér á jørðunni, þegar mér í Jesú nafni boðast yðran og synda fyrirgéfning, svo eg er nú í hans nafni blessaður, bæði í mínum inn- og útgángi; eg trúi einnig, að Drottins náðar-eyru standi opin fyrir hrópi bæna minna, þar minn brúðgumi segir: Mín dúfa í steinholunum, lát mig heyra raust þína! O, minn Herra Jesú Kristi! sem með ossa hrópi varst heimtur undir kvalir og dauða! þína dýrðligu hátign vegsama Englarnir, og þín sigrihrósandi kristni með æfarandi lofgjørðar hrópi, segjandi: heilsa sé þeim, sem á stólnum situr, vorum Guði og Lambinu! hvar undir sú stríðandi á jørðunni tekur og segir: tilkomi þitt ríki! hósíanna Syni Davíðs! blessaður sé sá, sem kémur í nafni Drottins! hvar til og mín sála, af æðsta hjartans fognuði, leggur sitt Amen! Lofi Drottinn øll hans verk í øllum áttum hans herradæmis! lof seg þú ønd mín Drottni! Amen!

23. Hugvekja.

Um Krists húdstrýkingu.

Þá tók Pilatus Jesúm og húdstrýkti hann.

Vor blessadi Endurlausnari hafdi ad sønnu átt hingadtil mædúsaman og forsmánarligan adbúnad i húsi Pilatusar, en nú hófst fyrir alvøru hans sárgrætiliga kvøl, þar Pilatus, yfirbugadur af grimdaræði Gydinga, fer med húdstrýkingunni einsog ad búa hann undir krossfestinguna, ad Rómverja sid, hvar hann, sem er ljómi Fødursins dýrdar og ímynd hans veru, mátti smánarliga afklædast, nakinn reirast vid kagann einsog óbótamadur, og þad allrahelgasta musteri hans líkama, í hvørju bjó øll fylling Guddómsins, sundurmerjast af þeim stáldregnu rómversku svipum, med hvørjum þeir miskunarlausu stríds-bodlar fyrir utan allan máta og medaumkun sundurslitu þad blessada horundid, sem nú mátti finna til óbæriligs svida, blána og þrútna og úthella sínu saklausa blódi. Kom nú, mín sála! og skoda stærd synda þinna, skoda þitt lausnargjald, skoda skyldu þína! O, mig auman mann! eg var fjøtradur og bundinn snørum Djøfulsins, mig umspenntu bønd daudans og Belíals bekkir skélfdu mig; sálin kveinadi og barmadi sér; samvitskan klagadi; sár mín voru fúin og luktudu illa; eg mátti gánga bjúgur og boginn, sakir minnar heimsku; mín synd hafdi gjørt alla mína sálu og allan minn líkama vanheilan og þreyngt sér igégnum hvørja æd líkamans og

hvørja tilhnegingu sálarinnar, svo þar vár engin heilbrygdi á minn holdi, og eckert heilt frá hvirfli og allt til ilja; hér á eptir reid løgmálid med sina bølvun og hótun fordæmingarinnar, einsog þúng svipa; hún snerti nockud biturt þann, sem ecki vissi sig um eitt augnablik hafa syndlaust lifad, og løgmálid væri andligt, en hann holdligur undir syndina seldur; þó vard vid þad ad blifa; Drottinn, sem hafdi løgmálid géfid, gat ecki umbreytst, þad ecki heldur. Løgmálid sagdi mér, ad eg væri fallinn i sekt, sektin, ad búast mætti vid straffinu; svo sló og lamdi løgmálid, en óttinn fyrir straffinu lemstradi og mardi i sundur þad, sem løgmálid allareidu flegid hafdi, svo sár min voru ecki ad eins vidkvæm, heldur og banvæn, ecki ad eins banvæn, heldur ólæknandi, og mér géck einsog Drottinn segir um Júda: Þin lemstur eru ørvæntanlig illska og þin sár ólæknandi. En þegar eg lá nú þannig útsnaradur i blódi minu og enginn aumkadist yfir mig, þá komstu ad mér, minn Jesú! og sagdir: Þú skalt lifa, og prýddir mig sidan adskiljanligum nádargáfum, svo eg mætti verda máttugur ad kallast þin brúdur; þad kostadi þó ecki minna, enn ad þú sjálfur ert bundinn og fjøtradur, og hefir gengid undir þá kvøl, sem eg átti ad lida, svo eg yrdi ecki ad eins fri frá straffinu, heldur ásjáligur i augum þinum og þins himneska Fødurs. Sannarliga hefir þú mitt kránkdæmi borid og minum pinum á þig hladid; þú ert særdur fyrir minna synda sakir, og lemstradur fyrir minar misgjørdir; hegningin hefir á þér legid, svo

eg hefdi fridinn, og fyrir þinar benjar er eg heilbrygdur vordinn; því ert þú ordinn hinn forsmánarligasti medal allra manna, madkur en ecki madur, spott manna og fyrilitning fólksins, ad þín forsmán yrdi minn heidur, þín harmkvæli minn fridur, og þinar benjar min lækning; þú hefir ecki litad kyrtil þinn i vinberja blódi, heldur látid þinn helgasta likama yfirdreifast þinn eigin blódi, og því vini hefir þú hellt i min sár, þar sem eg hrasadi ámedal ræningja; þad var sú eina bót, er átti vid þau meinin, sem ecki voru umbundin né med vidsmjøri mýkt, og engin ønnur, og einsog eckért var heilt á mér, svo ertu allur af sárum og benjum sundurflakandi; þú ert sá raudi og hvíti vinur, hetjan i raudlitudum klædum og blódugur brúdgumi ordinn. Þegar eg hugsa um þetta og minnist á þina kvalafullu húdstroku, þá brádnar hjarta mitt af skammfeilni; æ! hvorsu ójafnt høfum vid skipt saman, minn blídasti brúdgumi! þú hefir elskad og umfadmad mig óvirdtan og svívirduligan; eg hefi aptur bundid þig og húdstrýkt, svo tignadan og dýrdligan, því blygdast hjarta mitt, þegar eg i anda horfi á þig reirdan vid stólpann. Hvad hafdir þú til hogganna unnid? þú, trúi Drottins þjón! þú, hlýdni Sonur! eckért, alls eckért annad enn þad, ad eg var bædi kargur og óhlýdinn og ódyggur; því voru þín slog svo mørg, ad hinn ógudligi hefir margar plágur; því hafa plógmenn plægt á þínum hrygg og dregid djúpt plógfor sín, ad eg hafdi plægt ógudligleikann; því ertu svo vesælligur, ormæddur og afmyndadur,

ad eg var lifadur kálfur einsog Ephraim; því máttir þú standa med óvirdingu og verda vidbjódsligur, jafnvel vinum þínum og kunníngjum, ad eg hafdi hrósad mér af synd minni einsog Sódóma; þessvegna vil eg nú, med blygdun og kinnroda, skrída ad fótum þínum og væta þær med tárum mínum, þad er þad eina, sem eg gét bodid þér fyrir blóddropana, sem þú úthelltir mín vegna; tár augnanna fyrir forsmánina og blygdun míns andlitis; fyrir harmkvælin sundurknosadan anda; fyrir kjærleikann, elskandi hjarta, reidubúid ad gjøra þinn vilja, og fyrir kveinstafina kvak minna bæna med sífeldri lofgjörd. Lát mig nú, minn Lausnari! njóta nafns þíns og ómæliliga kjærleika! ad sønnu hefi eg húdstrýkt þig med syndum mínum, en álíttu þó framar til hvørs þad skédi, en hvørsu illa sá gjørdi, er þad orsakadi; feginn vil eg elska þig því heitara, sem þú hefir meiru til mín kostad, og heidra þig nú og eylífliga, og þad þess rækiligar, sem þú hefir meiri forsmán fyrir mig lidid. En því ertu órólig, sála mín? því hrellir þú mig? vertu med glødu gédi, því blód Jesú Krists, Guds Sonar, hreinsar þig af øllum þínum syndum; hann hefir þvegid oss af syndunum med sínu blódi, og gjørt oss ad konúngum og kénnimønnum fyrir sínum himneska Fødur. Reidi Drottins er snúin frá þrælunum, því Sonurinn tók vid høggunum, sem hann átti ad lída, og hefir svo í stadinn fyrir reidina innleidt nádina. Skuldin er lokin, sem vid áttum ad gjalda Gudi; Jesús skiladi því, er vér ræntum; hann hefir því ecki einúngis

fengid oss til handa uppgjøfina; heldur einnig barna-réttinn; ecki ad eins frelsad af útlegdinni, heldur géfid oss ríkid, svo vér erum ordnir Guds børn af reidinnar børnum, af synda-þrælum Guds og réttlætisins þjónar; af vanheiløgum og líkþráum heilbrygdir, hreinir og álitligir; af øreigum og einskisvirdtum, fullríkir og vegsamligir; af óvinum til nádar teknir; af framandi og fjærlægum, nálægir fyrir Krists blód, og af faungum Djøfulsins, himnaríkis erfíngjar, því Jesús, Guds Sonur, tók vid reidinni, hann var straffadur fyrir syndina; hann var sleginn med kránkdæmi; hann gjørdist fátækur og forsmádur; hann vard af Gudi yfirgéfinn, og yfir hann geysadi Satans og myrkranna makt, og þetta allt í vorn stad. Hugsa nú svo hér um, sála mín! ad þú undir eins athugir, ad þú átt þig ecki sjálf, heldur ertu verdi keypt; en hvílíku verdi? ecki forgengiligu verdi gulls og silfurs, heldur dýrmætu blódi Krists, þess saklausa Lambsins, þarfyrir áttu ad lifa honum, sem fyrir þig er dáinn. Þú ert nú heil ordin, syndga nú ecki framar, svo ecki hendi þig eitthvad verra. Jesús hefir látid allan sinn líkama særa þinna vegna, géf og þinn líkama til þess offurs, sem lifandi er og heilagt, og þína limu til réttlætis verkfæra Guds; hann hefir þjónad þér, þjóna honum aptur í réttlæti og heilagleika; hann hefir fundid til svida og verkja fyri þig, lát því ecki eptir holdinu þess girndir ad rækja. Stattu nú upp einsog ný sképna af þinni sóttar sæng, til ad þjóna trúliga herra þínum, einsog hann hefir þig kallad, svo þú afneitir ógudligu at-

hæsi og veraldligum girndum, en lifir réttferdugliga og gudliga í heiminum. Minnstu einnig á blódbenjar Lausnara þins, ad þú sért reidubúinn ad bera hans benjamerki, einsog Jób og Lazarus, ef hann vill svo vera láta; þad er mikill óréttur, ad Guds Sonur saklaus skuli vera straffadur, en sá, sem syndgad hefir, vilji eckért lída, bædi til þacklætismerkis vid hann og áminningar um synd sína, svo hann idrist hennar og sleppi svo frá eylífu straffi. Seg því, sála min! þegar þú nockur harmkvæli lídur: eg vil bera reidi Drottins, því eg syndgadi móti hónum; þvilik reidi er þér ecki banvæn, heldur verkar hrygd eptir Gudi, hvörrar þú munt ecki idrast. Drottins sløg eru þér ecki óvildar-teikn, heldur frambýdur Gud sig þér einsog fadir barni sínu; hann sló Soninn í reidi, svo hann slái þig í nád, en þau sløg eru þér viss pantur, ad þú sért samarsi Guds Sonar, því þad er sönn ræda, ad ef ad vér med lidum, þá munum vér med ríkja. Vird líka svo fyri þér hrygd og harmkvæli þins Lausnara, ad þú haldir þér frá hégómligri offa-kjæti, því betra er þér ad gánga í sorgarhúsid med Jesú þinum, enn dryckjuhúsid med heimsins börnum; skömm er því, ad þrællinn hlær og leikur sér, en Herrann andvarpar og kveinar; en hvad segir hann? vei ydur, sem nú hlæid! þér munud æpa og gráta, en sælir eru þeir sem harma, því þeir skulu huggadir verda. O, minn Jesú! sem hryggur og afmyndadur ert ordinn, vegna minnar vanvirdu! géf mér ad reikna þetta fyrir minn mesta heidur, og þjóna þér svo og eptirfylgja í sannri

hlýdni og heilagri þolinmædi allt til æfiloka, svo eptir það eg hefi borid þína vanvirdu hér í heimi, mun eg med þér vegsamligur verda annars heims, Amen!

---

24. Hugvekja.

Um purpurann og þyrni-kórónuna.

Strídsmenn landsstjórnarans leiddu Jesúm inn í þínghúsid, kølludu saman allan hópinn, afklæddu hann og færdu hann í purpuraklædi; þeir fléttudu kórónu af þyrnum og settu á høfud hans; létu reirvønd í hægri hønd hans, beygdu sig fyrir hønum, spottudu hann, heilsudu hønum og søgdu: heill sértu Gydínga konúngur! slóu hann í andlitid og hræktu hønum um høfud hans, féllu svo á kné og lutu honum.

Eg snéri baki mínu ad þeim, er mig slóu, og kinnvanngum mínum ad þeim, sem áreittu mig; andlit mitt byrgda eg ecki fyrir vanvirdu og hrákum, segir Esajas í 56 kap. undir persónu Messíasar. Opt kom þetta framm vid Krist í pínu hans, en þó einna mest í húdstrokunni; þá baud hann bakid fram þeim, er slóu hann, og líka undir eins vid hrákum, hár-reitingum og hádúngum ógndligra strídsþræla, einsog vér strax heyrdum, ad þeir, sem áttu ad húdstrýkja hann, fóru med hann inn í þínghúsid, søfnudu saman allri þeirri rómversku herfylkingu, af-

klæddu hann fötum sínum, og eptir húdstrýkínguna færdu hann, til adhláturs, í purpura kápu, setja þyrni-kórónu á höfud hans, fá hönum reirvönd í hönd í stad veldissprotans, og svo ad lotníngin sambydi skrúdanum, gjöra þeir sér látalæti ad heidra hann einsog konúng, en þess ámilli lemja hann med reirvendinum hans blessada höfud, afmynda svo hans helgustu ásjónu med höggum og blódi og hrákum. O, hvílík mannvonska! Af þessum margföldu hádúngum vors Lausnara, skulum vid nú, sála mín! athuga fáeina lærdóma. Sá fyrsti er: ad Jesús er í kvölinni afklæddur, svo hann útvegadi oss upprunaréttlætid. Adam var skapadur eptir Guds mynd, hvorri hann og allir nidjar hans töpudu vid fall hans, en vid þad innleiddist í heiminn forsmán og nakleiki; hann blygdadist ecki, þó hann væri nakinn, medan hann bar Guds mynd, en eptir fallid bar klædleysi náttúrunnar hönum vitni um vansa syndarinnar. Svo er því líka varid fyrir oss nidjum hans, því einsog vér fædumst naktir í heiminn, svo erum vér í andligan máta voladir, naktir og blindir; en þad er ecki þar med búid: vér erum aptur, í stadinn fyrir heilagleikann, íklæddir ránglætinu, skémdir á öllum kroptum og tilhnegíngum, og öldúngis fráskildir því lífi, sem í Gudi er, hvaraf vafalaust fylgir skömm, blygdan og sneypulig burtskúfan úr Lambsins brúdkaupi; en til þess þad mætti bætast og vér aptur nædum klædi réttlætisins, er Jesús fyrst afklæddur, og sídan aptur klæddur annarligum fötum til hádúngar, einsog vér mistum fyrst Guds

mynd, sem oss var eiginlig og medskøpud, en færdumst aptur i ena mestu ómynd, sem oss er annarlig og ecki medskøpud. Jósúa, hinn ædsti kénnimadur, stód fordum fyrir Drottni i óhreinum klædum og Satan hønum til hægri handar, en Drottinn baud ad færa hann i helgidaga klædid, og allteins hefir Jesús vid oss gjørt. Klædin hylja lýtin; hans purpurakápa hylur misgjørdir minar, þvi hún var eitt af þvi, sem hann leid mér til miskunar; breid þú nú skickju þina yfir þina þjónustu-kvinnu, sagdi fordum Rúth vid Bóas, þvi þú ert erfinginn; sama vil eg einnig segja: hyl mig, Jesú! undir vængjum þinum, og lát mitt athvarf vera undir þinna vængja skugga, þvi þú ert erfinginn, sem Fadirinn hefir géfid heidingjana til arfleifdar. Klædid er til prýdis; Jesú réttlæti prýdir oss i Guds augliti, þar ecki ad eins eckért ber á syndum vorum, sem réttlættir erum fyrir trúna, heldur er daudi og upprisu kraptur Jesú máttugur i þeim til ad framleida dygdir þær, sem skarta i augliti Guds, þvi hvørr, sem heldur vid Krist og hønum er iklæddur, sá ber mikinn ávørt, og fær sagt med Jób: Réttvisin var minn klædnadur, hvørri eg klæddist einsog ødrum kyrtli, og dómur minn var veldishúfa min. Jesús var, einsog strax var sagt, fyrst afklæddur sinum eigin føtum, og sidan iklæddur annarligum; i vorri endurnýun skulum vér, sem af trúnni réttlættir erum, fyrst afklædast annarligum føtum þess gamla manns, er skémmir sig i girndum villudómsins, og sidan iklædast eiginligum, edur þeim nýa manni, sem eptir Gudi er skap-

adur í heilagleika og réttlæti, og á þenna hátt eigum vér ad nýta oss þetta atvik hans pínu. Í ødru lagi, þá hefir Jesús í pínu sinni burttekid bølvun en útvegad blessun; þeir fléttudu kórónu af þyrnum og þreyngdu henni á Jesú hofud; audséd er, hvørsu mikid kvalrædi þad aukid hafi Lausnara vorum, þegar þeir þreyngdu á høfud hans þessum þyrnikransi med hans stíngandi broddum, sem æ dýpra innþreyngdust af høggunum; hvørsu munu þá þau blessudu augu, sem eru einsog eldslogi, og þad andlitid, sem yfirgengur allan frídleika og ljómadi einsog sól á fjallinu helga, hafa afmyndast af blódinu, er sídan blandadist saman vid hrákana? Allt er þad skéd oss til huggunar. Þegar Drottinn bølvadi jørdunni eptir fallid, sagdi hann vid manninn: Þyrna og þistla skal hún bera þér, og þessi bølvunar ávøxtur vard nú pínslarfæri Jesú, til merkis þarum, ad einsog Adam med óhlýdni sinni leiddi bølvun yfir jørdina hennar innbúa, svo hefir Jesú hlýdni leidt blessun yfir oss og vor handaverk, því einsog fyrir eins manns óhlýdni eru margir syndarar vordnir, svo verda og margir réttlátir fyrir þess eina hlýdni; en séum vér fyrir hans hlýdni réttlátir, verdum vér og hluttakendur blessunarinnar, og megum eigna oss þad fyrirheit, sem Drottinn gefur sínu fólki: Eg vil bænheyra jørdina, og jørdin skal bænheyra kornid, vínid og vidsmjørid, og þau skulu bænheyra Jesreel; þessvegna, þegar Drottinn blessar oss og jørdin ber sinn ávøxt, eigum vér ad taka oss orsøk þaraf, ad hugsa um Jesú pínu, og lofa svo Drottinn, hvørr

að er góður, og hvors miskunnsemi varir eylifliga. Kristur hefir einnig látið sig krýna með bölvunarinnar kransi, svo hann sannaði sig að gánga undir bölvun lögmálsins, sem einnig opinberaðist í krossfestingunni, til þess í hönum framkæmi blessan Abrahams ámeðal heiðinna þjóða, og vér meðtækjum svo fyrirheitinn anda fyrir trúna; því er sú trú mín: að í stað þessarar þyrnikórónu Lausnara míns, muni Drottinn kóróna mig með náð, einsog öðrum skildi, og hafi geymt mér í öðrum heimi óvisnanliga kórónu dýrðarinnar á himnum; því skal eg þess heldur sneiða mig hjá þyrnum hræsninnar og óguðligs athæfis, með hvorju Lausnari minn verður forsmáður. Í þriðja lagi skulum vér athuga: að einsog Jesú var fenginn reirvöndur og veitt konúnglig lotníng uppá spott, svo verður hann af mörgum hæddur, sem optast skéður með hræsnisfullri og hálfvolgri Guðsþjónustu, hvað heita mátti saurugt brauð á Drottins altari, um hvað Drottinn brixlar Gyðíngum; og eiga enn sömu sneið allir hræsnarar, sem látast falla fram til bæna, en hafa enga blygðun í hjartanu fyrir Guðs hátign, eða eptirlaungun að öðlast þá hluti, sem þeir biðja um, heldur þylja í gaupnir sér, annaðhvort eckért, eða það, sem þeir sjálfir eckért eptir hugsa, og þykjast hafa öllu vel aflokið, ef þeir falla fram, einsog aðrir, líkir Gyðingum, sem báðust fyrir á torgum og gatnamótum, svo þeir sæjust af mönnum. Eg vil ecki tala margt um þá, sem látast falla fram fyri Guð í skriptastólnum til að játa syndir sínar í áheyrn hans þénara, en finna þó

ecki meira til þeirra, enn daudur madur til sárs-auka, þeir eru allir hinir sømu, og þykjast hólpnir, fái þeir svikid út heilaga aflausn og Sakramentid þrisvar eda fjórumsinnum á ári hvørju, en gjøra sér litla eda enga þánka um idrun og lífernis betrun. Varastu þetta, kristinn madur! og vit, ad Gud lætur ecki hæda ad sér; minnstu á reirvønd Jesú, og vertu ecki óstødugur í verki Guds, einsog reir af vindi skékinu. Vidurkénn þú ætíd og lát þér til rifja renna þinn eigin vanmátt og óverdugleika, þegar þú kémur fram fyri Gud, og mun þá Jesús ecki sundurbrjóta marinn reir. Minnstu, ad þeir hræktu á Lausnara þinn; vertu þvi ecki hálfvolgur, ad ecki skirpi hann þér út af munni sínum. Hugsadu um hvørnig þeir hneigdu sig fyrir hønum; vakta þvi fót þinn, þá er þú gengur inn í Guds hús, og kom svo þú fáir heyrt, en framber ecki fávíss manns offur; og, þegar þú, í þínum bænastad, kastar líkamanum fram fyrir Guds hátign, þá gleymdu ecki ad beygja hjartans kné, fyrir Fødur vors Drottins Jesú Krists, og ákalla hann í anda og sannleika, án allrar hræsni, hafandi þá í fersku minni bædi þessar og adrar hádúngar hans, svo þú bidjir í trúnni og ødlist þad, er þú umbidur; þá géfst þér orsøk med upplyptum høndum og hjarta ad fagna í Gudi heilsugjafara þínum. Í fjórda máta, hefir Jesús med hádúngum þeim, er hann leid, frelsad oss frá þeirri eylífu hádúng og spotti. Vér høfdum til þess unnid, sem Jesús leid, og áttum bædi ad smánast og kveljast þar, sem reykur kvalanna uppstígur eylífliga, og lída þá hádúng,

sem er óbærilig; en Jesú kvøl og háðúng hefir oss frelsað hér frá; hann er háðúng klæddur, svo vér ecki iklæddumst bølvun; hann er þyrni krýndur, svo Guðs reiði eldur, kveiktur í syndum vorum, brynni ecki til helvítis; það er spýtt í ásjónu hans, svo hráki syndanna, sem Adam, faðir vor, hrækti oss í ásjónu, yrði oss ecki til eylífrar blygðunar; því skal sála vor lofa hans heilaga nafn, að hann frelsaði hana af myrkranna djúpi, og reikna nú í trúnni þessa og alla hans forsmán fyrir upphefð vora; hans hráka, vor augna-smyrsli til að sjá syndir vorar, og Guðs reiði gégn þeim, og þá dýru borgun, sem fyrir þær er komin; hans høgg og sløg, vora endurnæringu. Í þessari trú vil eg nú, minn Jesú! forsmá heiminn en hrósa mér ætíð af þínum krossi, fyrir hvørn mér er heimurinn krossfestur og eg heiminum, því eg veit, að þú ert með dýrð og heiðri kórónaður í himneskri vegsemd, og að minn borgarréttur er hjá þér á himnum; en þareð þú virðist að kalla mig bróður þinn og þínir heiløgu Englar samþjón sinn, þá vona eg, fyrir þitt úthellta dýrmæta blóð, að komast í søfnuð frumgétninganna, sem uppteiknaðir eru á himnum. En — hvað skal eg aptur endurgjalda þér? Drottinn minn! eg vil sýngja fyrir þér, Drottinn! svo lengi eg lifi, og leika fyrir þér, minn Guð! meðan eg er til; en mitt líf náir ecki lángt til, því vil eg prísa þig ætíð og eylífliga. Það, sem eg játa með munninum vil eg líka með verkunum auðsýna; eg vil hlýða þínum boðum; talaðu einúngis, og þjón þinn skal heyra það; þínum fót-

sporum vil eg fylgja; drag þú mig eptir þér, þá vil eg hlaupa. Lof og dýrd sé þér ad eylífu, Amen!

25. Hugvekja.

Um Krists útleidslu af þinghúsinu.

Pílatus géck út af þínghúsinu, og sagdi til Gydínganna: sjáid! eg leidi nú Jesús út híngad til ydar, svo ad þér vitid þad, ad eg finn enga søk med hønum. Jesús géck út, bar þyrni kórónuna og purpura klædid. Þá sagdi Pílatus: sjáid manninn! Þegar kennimanna-høfdíngjarnir og þeirra áhángendur sáu hann, hrópudu þeir: krossfestú, krossfestú hann! Pílatus ansadi: takid þér hann og krossfestid, því eg finn enga søk med hønum. Gydíngar svørudu: vér høfum løgmálid, og eptir því á hann ad deya, því hann hefir sjálfur gjørt sig ad Syni Guds.

Hér út, hér út, þú blódhundur! þú órádvandi madur! sagdi fordum Símei vid David, þá er hann géck sinn sorgar-gáng út af Jerúsalem. Furdanlig óskammfeilni mátti þad vera, ad heiptarfullur þræll skyldi voga ad kveda svo ad konúnginum, þó hann væri í þad sinn rekinn frá ríki, en ecki var sídur furdanlig bædi hørmúng Davids, sem heyrdi þetta fram vid sig koma, þar hann géck berfættur med huldu høfdi, og líka hans þolinmædi ad lída þad

strafflaust, og lofa ecki Abísai ad taka höfudid af íllmenninu. En meiri hörmúng mátti þó Davíds Sonur Jesús lída, og enn skjærara ljómadi hans þolinmædi, þegar hann med þyrni-kórónu á höfdi, óþeckjanligur af blódi og hrákum, sundurflakandi af benjum, med purpura-flík þar utan yfir, var leiddur út í angsýn Israels, og upplauk þó ecki munni sínum heldur enn Lamb, en höfudprestarnir og illþýdi þeirra öskrudu bölvandi yfir hönum og sögdu; hér út! hér út! med þennan illvirkja! lát hann krossfestast! lát hann krossfestast! Því þó Jesús væri svo hörmuliga útleikinn, ad jafnvel hjarta heidins manns kjæmist vid þar af, svo hann sagdi: sjáid manninn! þá sefadist ecki offsi þeirra vid þad, og þegar Pilatus taldi sig alvarliga undan ad krossfesta hann, sögdu þeir hann ætti þó vissuliga ad deya eptir lögmálinu, því hann hefdi gjort sig ad Guds Syni; þannig rángfærdu þeir lögmálid, því hvorki skipadi þad ad krossfesta gudlastara, heldur ad grýta þá til heljar, og ecki heldur átti þetta heima á Jesú, hvörn Fadirinn helgadi og í heiminn sendi; han tók ecki rángliga ad sér þann heidur, ad heita Guds Sonur, heldur var hann þad af náttúrunni til; hvort Gydínganna dæmi allir ættu ad varast, ad þeir ecki af hefndargirni dragi lögin á eyrunum, til ad koma fram ránglætinu; því dómurinn tilheyrir Drottni, og hvörr, sem réttinn villir, má svara Gudi rétti sínum. Dómendum er líka vant, þegar einhvorjir ákafa-menn standa ad málum manna, ad ecki láti þeir hrekja sig frá sannleikanum; því bad Salómon

um vitsku til ad dæma Israel; þetta skal nú þannig sagt vera um Gydinga. Um vorn Jesúm er hér tvennt ad athuga: hans kvöl og sakleysi hans; þad sídara er oss til huggunar, þvi þad sýnir, ad fullkomin bót er komin fyrir vorar syndir; þvi enginn gat saklaus verid af öllum Adams nidjum, nema Gud væri i hönum, og alla þá innilykur Guds Andi undir óhlýdninni nema Jesúm einn, sem var bædi Gud og madur, og þess-vegna eigum vid, sála mín! þess rækiligar ad hugsa um pínu hans, og líta á hann i trúnni og andanum, þar hann er af Pilatusi útleiddur, hæddur, húdstrýktur, þyrnikrýndur og hádugliga búinn. Hvad hafid þér hér, ó Zions dætur! ad sjá á ydar konúngi og brúdguma? þyrni-kórónu og purpura-klædi, til hádúngar yfir hann lagt, allan líkamann bláan og blódrisa; hér kom fram spádómur Esajasar: Vér sáum hann, en þar var ekkért girniligt á hönum; gángid út og sjáid konúnginn Salómon med kórónu, sem módir hans kórónadi hann med á hans trúlofunar degi, á þeim gledinnar degi hans hjarta, stendur i Lofkv. 3. kap. En hér er meiri enn Salómon; Salómons herra, sú Davids rót og þó Davids Drottinn, Konúngur Konúnganna, og Drottinn Drottnanna. Hvör er þá hans heidurs kóróna, þegar hann trúlofadi sér i nád og miskun, réttlæti og dómi, hana, sem var i óvináttunni? hvada höfudprýdi setur Israels samkunda, hvörrar limur hann var, uppá hann? Þyrni-kórónu, sem jördin, vegna syndanna bölvud, lét til ad hæda og kvelja med sinn Skapara, sem þá leik sér á jardarhnettinum. Æ! hvörr er mad-

urinn þess, Drottinn! ad þú svo minnist hans; ó, hvørsu minni erum vér øllum þinum miskunnsemdum! Vid áttum, sála mín! med blódskuld og bølvan ad rekast út frá Gudi í hin ytstu myrkur og aldrei sjá hans blída aúglit; því er nú Guds Sonur útleiddur med blódugan líkama, búninginn spottligan, høfudid hádúng kórónad, þegar hann galt fyrir allrar veraldar syndir. O, hvørsu vidurstyggiligur hlutur má þá syndin vera í Drottins augum, þar hans plágur, móti hvørjum syndgad var, eru svo margbreyttar ordnar, þegar á sjálfan hann hlódust syndirnar. O, hvørsu blindur er eg! þegar eg læt girndina teygja mig og locka til ad drýgja syndina, ad eg géf mér þá ecki stundir til ad hugsa um hennar vidurstygd, svo eg vita megi, ad verdlaun hennar er daudinn. O, minn Gud! miskuna þú mér eptir mikilli miskun þinni, og eptir stærd miskunsemda þinna afmá þú ránglæti mitt! En lofa þú, sála mín! Drottinn; því einsog eg heyri nú, ad Jesús er í sinni vanvirdu útleiddur í augsýn himins og jardar, svo er fyrir þenna hans sorgar-gáng oss, sem á hann trúum, greidur vegur tilbúinn í Guds nádar-ríki hér í heimi, og hans dýrdar-ríki annars heims; hann er vegurinn, sannleikurinn og lífid; hann er dyr saudanna; ef nockurr gengur inn fyrir hann, sá mun frelsast, hann skal gánga út og inn og finna sitt fódur. Svo veri nú blessadur Drottinn Gud Israels! ad hann vitjadi og gjørdi frelsun fólki sinu, og hefir látid sinn Son kvelja, til ad taka burt frá oss bædi blódskuldina og bølvunina, en géfid oss í

hønum lidugan adgáng til sinnar nádar, bædi þeim, sem nálægir voru, og oss sem vorum fjærlægir, bædi Gydingum og Heidingjum, svo hér er enginn fráskilinn, sem nýta vill sér þetta blessada lausnargjald, heldur eru þeir allir konúngligur kénnimannsskapur, útvalid slekti, fólk eigindómsins, til ad kunngjøra dygdir hans, sem oss kalladi frá myrkrunum til síns dásamliga ljóss. En fyrst þessu er nú svo varid, vil eg ætíd hugga mig vid þessa hrygdar útleidslu Lausnara míns, og til hennar hugsa, þegar eg geng út og inn ad gjøra verk minnar køllunar, treystandi því, ad Jesús muni mitt litilfjørligt ervidi blessa; já, ætíd þegar eg geng út, og mæni augum mínum til himins, hugga eg mig þarvid, ad Drottins miskunsemi er ný og fersk yfir mér; og loksins, þegar lík mitt verdur útborid af húsinu til grafarinnar, mun Jesús láta mig njóta þessarar sinnar útleidslu og allrar verdskuldunar, svo líkaminn hvíli med fridi í sínu svefnhúsi, en sálin berist af Englunum í Abrahams fadm; þá mun Jesús minn, í stad þyrnikórónunnar, sem hann bar, géfa mér réttlætisins kórónu, þángad til geymda mér; í stad purpura-kápunnar óforgengiligt dýrdar-skart, gjørandi minn litilfjørligan líkama líkan sínum dýrdliga líkama; þá fullkomnast á mér þad fyrirheit: Hvørr, sem yfirvinnur, hann skal skrýdast med hvítum klædum. Þared þrælar Pilatusar høfdu nú hendur á Jesú, þá mun eg medtakast af Englunum í þeirra samfélag, þegar kornskurdar-mønnunum verdur skipad ad safna hveitinu í kornhlødu húsfødursins. Nú sagdi Pi-

latus um hann: sjáid manninn! á þeim endurnæríngar-degi munu þeir heilogu Englar segja um mig: sjáid! þessi hefir gengid igégnum margar hørmúngar og hvítfágad sinn sída búnad i Lambsins blódi; hann hefir nú yfirunnid fyrir Lambsins blód. O, hvorsu mun eg þá fagna og segja: lofadur sé Gud, sem mér hefir sigurinn géfid fyrir Drottinn minn Jesúm Krist! Og nú, til þess eg kunni því heldur ad styrkjast í trúnni hérum, þá hugga eg mig helzt vid þad, sem óvinir Jesú komu upp med honum til fordæmingar, ad hann hefdi gjørt sig ad Guds Syni. Eg veit ad Jesús er sannarliga Guds Sonur; hann hefir fyrir mig, auman syndara! úthellt sinn blódi, hvør úthellíng og fridþægingar offur ecki er til ónýtis; því fyrst Gud gaf mér Soninn, mun hann géfa mér alla góda hluti med honum, og í þessum Guds Syni eru oll hans fyrirheit já og amen. Já ad vísu ertu, minn Jesú! Guds Sonur; um þig hefir vitnad þinn himneski Fadir: Þessi er minn elskuligur Sonur, í hvørjum mér velþóknast; þú hinn sanni Guds Son ert mannsins Son ordinn, svo þú, sannur Gud og sannur madur, frelsadir þitt fólk af þess syndum, hvørsvegna þú heitir Jesús, já, minn Jesús og minn Endurlausnari, minn Drottinn og minn Gud! þará féstir sig min trú, ad Guds Sonur hefir elskad mig, og géfid sjálfan sig út fyrir mig; eg er fullviss um, ad þú, eylífi Guds Son, minn Lausnari! hefir géfid oss, sem á þig trúum, sonar-leifdina, hvad þinn Andi, sem er pantur minnar arfleifdar, vitnar í minn hjarta; þú hefir

géfid þeim, sem þig meðtóku og á þig trúa, makt Guðs börnum að verða, svo vér erum ecki lengur þjónar, heldur synir; en fyrst vér erum synir, þá erum vér Guðs erfingjar fyrir Krist; þeim enum sama Guðs Syni sé heiður og eylíft veldi um allar aldir alda, Amen!

---

26. Hugvekja.

Samtal Krists og Pílatusar.

Þá Pílatus heyrdi þau ord — ad Jesús væri Guds Sonur — óttadist hann enn meir, géck inn aptur í þínghúsid og spurdi Jesúm: hvadan ertu? en Jesús þagdi. Þá spurdi Pílatus aptur: talar þú ecki vid mig? veitstu ecki, ad eg hefi vald til ad krossfesta þig og vald til ad géfa þig lausan? Jesús ansadi: eckért vald hefdir þú yfir mér, væri þér ecki géfid þad hér ad ofan, því er þess synd meiri, er seldi mig þér. Eptir þad leitadist Pílatus vid ad láta hann lausan; en Gydíngarnir hrópudu og sögdu: ef þú lætur þenna lausan, þá ertu ecki keisarans vinur; því hvörr, sem gjörir sig ad koníngi, hann er á móti keisaranum.

Í þessu samtali Pílatusar vid Frelsarann er eink- um þrennt athugaverdt, sem er, fyrst: Gudhrædsla Pílatusar; þá hann heyrdi nefndan Guds Son,

óttadist hann enn meir, segir Textinn. Hann hefir víst ádur verid óttablendinn og í efa, hvad hann skyldi gjøra vid Jesúm, einsog sjá má af mørgu því, sem framfór fyrir hans dómi; en nú gaf þó á fyrir hønum, þegar Gydingar komu upp med þad, ad Jesús hefdi gjørt sig ad Guds Syni. Heidíngjar voru þeirrar meiningar, ad Godin ættu børn, og kæmu á stundum saman vid mennina til barnsgétnadar, svo lángar ættartolu-þulur má finna um þeirra kynkvíslir. Nú hafdi Pilatus heyrt margt undarligt um Jesúm; konu hans hafdi og dreymt um daginn; því hnyckti hønum vid, þegar þeir komu upp med þad, ad hann hefdi gjørt sig ad Guds Syni, einkum þar hann var nú búinn ad láta húdstrýkja hann og hæda; hugsar best ad vara sig á þessum ókéunda manni og undarliga; gengur því aptur inn í þínghúsid, tekur Jesúm tali og spyr hvadan hann sé. Gætum nú ad þessu: heidíngjar þjónudu med miklum ótta, blygdun og lotníngu sínum afgudum, gjørandi sjálfum sér ónýta þánka; þad sýndi sig í Lystris, þegar þeir vildu offra þeim Páli og Barnabasi og søgdu: Gudirnir eru ofan stignir og ordnir mønnum líkir; eda þegar þeir hrópudu einsog ódir í Ephesusborg: mikil er Diana þeirra í Ephesó, hvad Cancellérinn þar í stadnum sagdi væri ómótmælanligt. Svo blindir voru nú mennirnir á medan Gud leid fávitskunnar tídir, ad þeir óttudust fyrir þeim hlutum, er sumpart voru daudir menn, sumpart dýr og skridkvikindi jardar, sumpart stockar og steinar, þeirra eigin handaverk, hvarum David talar: Heid-

ingjanna afgudir eru silfur og gull, handaverk manna, hafa munn og mæla ecki, augu og sjá ecki, eyru og heyra ecki, og þar er ecki andi í þeirra munni. Ef nú heidíngjarnir voru svo ræķiligir í villu sinni, til ad þjóna þvi, sem eckert var, svo þeir lika uppreistu altarid þeim ókénnda Gudi, hvørsu miklu framar ættum vér, sem sannfærdir erum í vorum hjørtum, ad Drottinn vor Gud er einn einúngis Drottinn, ad óttast hans skélfiligu hátign, sem er fortærandi eldur, hvorr ad er Jehóva, og vill ecki sína dýrd ødrum géfa; eda munum vér ecki réttlæta heidíngjana, þad er: sýna þeir sén vøndunarsamari enn vér, þegar vér þjónum med meira kaldsinni þeim sanna Gudi, enn þeir sinum gjordar-gudum, hvad Drottinn færir til íhugunar sinu fólki, þá er hann brixlar þeim þarum, ad heidíngjarnir hafi ecki skipt um Gudi, en þeir hafi yfirgéfid sig? Þjónum þarfyrir Drottni med hrædslu og gledjum oss med ótta; minnumst vid Soninn, svo hann verdi oss ecki reidur og vér fyrirførumst á veginum; verum glóandi í andanum, Drottni þjónandi, og køstum frá oss allri hálfvelgju, hvørri Drottinn vill útskirpa, og høfum ætíd minnisfasta þá hollu rádleggingu Péturs, er svo hljódar: Fyrst þér ákallid Fodurinn, sem dæmir án manngreinar álits, þá hagid ydar umgengni med ótta, svo lengi þér erud hér til húsa. Í ødru lagi eru eptirtektaverd maktarlæti Pilatusar; veitst þú ecki, segir hann, eg hefi vald til ad krossfesta þig og vald til at láta þig lausan? hvarmed hann lætur, ad sér muni leyfast ad taka til maktarinnar, ef hann vildi,

hvornig sem málavertirnir væru; og þessi þánki bleckir og hefir bleckt marga, ad fyrst þeir hafi valdid i hendinni, þá muni þeim flest leyfast, og þeir megi gjøra hvad þeir vilji. Skalt þú nú stjórna rikinu i Israel? sagdi Jessabel vid Achab, þegar henni þókti ecki mikid koma til konúngstignarinnar, ad Naboth mátti halda vingardinum, sem konúngur lagdi føl- un á. En hvad segja menn nú? skal ecki þessi eda hinn vesælingur sitja og standa þar, sem eg vil? hvørjum Drottinn vill aptur svara og segja: Sakir eydileggingar þeirra fátæku vil eg uppstanda; en þegar Drottinn er uppstandin, þá ætla eg fari af stórmennskan; þá kémur ad því, sem Elihú sagdi vid Job: Hann sundurknosar þá vegsamlign og setur adra i þeirra stad. Rétt svaradi Jesús Pilatusi, sem von var: Þú hefdir enga makt yfir mér, nema hún væri géfin þér hér ad ofan; enga makt hefir þú, ó, mad- ur! yfir ødrum, nema Gud hefdi géfid þér hana; en ef hann, sem húsbóndinn er, setti þig hærra en hinn lægra, og þad af nád sinni, mun hann þá ecki hafa vald til ad umbreyta þér aptur og segja vid hann: þoka þér upp betur, en vid þig: gef þessum rúm. Sérhvort vald er undir hærra valdi, og hvad sá minni óttast af ydur, med því ógnar ydur annar stærri, sagdi einn af þeim gømlu. Gæt þess þú, sém maktina hefir, ad Gud hefir géfid þér valdid, og af því áttu reikning ad standa þeim ædsta dóm- ara; einn herra hefir þú á himnum, og hjá hønum er eckért manngreinar álit. Víst máttu virdinguna hafa, því hún er géfin þér ad ofan; Gud hefir sett

tign þinni verndarbréf, þegar hann segir fyrir þjón sinn Pál: Hvørr, sem valdstjórninni mótstendur, sá mótstendur Guds skickun, en þeir, sem móti standa, munu yfir sig leida dóms áfelli, einsog til dæmis Kóre og hans félagar, sem settu sig upp ámóti Mósi og Aron, hvørja jørdin svalg lifandi; því má hvørr einn med gódri samvitsku bera þann virdingar titil, sem Gud hefir uppá hann sett, en vilji nockurr dreissa eda dramba þaraf, vilji nockurr gjøra sig gildan af því ad róta í rógsmálum til ad fella þann fátæka, einsog sumir gjøra sér ærn af á stundum, þá er hætt vid ad tignar-sætid hallist, því stolt géd er undanfari hrøsunarinnar, og Drottinn hrópar vei yfir þeim, sem tilsetja ránga setninga og láta skrifa, því þeir láti skrifa mæduna; hvør ord sýnast rétt þeckjanliga eiga heima á þeim óróafullu laga-þvættaurum, sem traudliga géta haldid kyrru fyrir. Hér eru og þeir undirgefnu minntir á sína skyldu; fyrst herrunum og yfirvøldunum er géfin maktin ad ofan, þá eigum vér þess heldur ad virda þá einsog Guds þénara, einsog Pétur kénnir, segjandi: Verid undirgéfnir allri mannligri skickun, sakir Drottins; þad er Guds sverd, sem yfirvaldid ber, þessvegna ber ad hafa þad í heidri, því þad er oss til góda og ógnar þeim óráðvøndu en forsvarar þá frómu; þad er mikil nád Drottins, ad hann sendir yfirvøldin, því væri þar eckért yfirvald, yrdi mesta regluleysi og heimurinn ad Madianita herbúdum; en móti þessu skulum vér taka med hlýdni og undirgéfni, því ella fær valdstjórnin ecki komid vid sínu embætti oss til forsvars

og þaradauki hafa þeir óhlýdnu stórs straffs ad vænta, einsog ádur er sagt. Hugleidid nú, þér, skynlausar bestiur! sem hrósid ydur af því fyrir ydar líkum, ad þér géfid lítid eptir yfirbodurum ydar; sjálfur Guds Sonur stendur hér fyrir dómstóli Pílatusar, eins ránglàts manns, og játar, ad honum sé í þad sinn géfin makt yfir sér, en ad ofan; en þér syndugir og einkisverdir hjá honum, skammist ydar ecki ad forsmá þá, sem yfir ydur eru séttir í Guds stad. Heyrid því ord Drottins: Gud veit, segir Pétur postuli, ad vardveita þá ránglátu til dómsdags, ad straffast, en einna mest þá, sem gánga eptir holdinu í saurugleikans girndum og forsmá yfirvöldin, eru dristugir, sérgódir og svífast ecki ad lasta tignarvöldin. Loksins má læra af andsvari Krists, ad ein er synd annari stærri og verdskuldar þýngra straff. Sá hefir meiri synd, sem mig seldi þér, segir Drottinn vid Pílatus; hann lýsir því, ad Pílatus hafi synd, þó segir hann Gydinganna synd sé stærri, því þeir syndgudu af hatursfullri forherdingu, og þeim var til meira trúad enn Pílatusi, hvørs og Jesús gétur: Væri eg, segir hann, ecki kominn og hefdi talad til þeirra, þá hefdu þeir ecki synd — hann meinar: ecki svo stóra; — en nú hafa þeir ecki yfirhylmingu, hvarmed þeir afsaki synd sína. Athugum þetta! þess meiri, sem gáfurnar eru, þess þýngri er reikningsskapurinn, séu þær misbrúkadar; þess skjærara, sem Guds ord ljómar, þess hrædiligri verdur dómur þeirra, sem þad forakta; því bæriligra mun Sódóma verda á dómsdegi en Kapernaum. Nú

viljum vér loksins bidja þann mikla dómara veraldarinnar, ad vardveita bædi yfirbodna og undirgéfna, svo yfirvaldid med réttvísi og rOksemi straffi og burttaki ránglætid, haldandi líka sjálfum sér med kostgæfni þar frá, en verandi lögum og rétti undirgéfnir, bædi í réttargánginum og framferdinu, en undirsátarnir, eptir skyldu sinni og bodordi Drottins, séu þeim hlýdugir, uppá þad þeirri sönnu trú, sem vér med munninum vidurkénnum, fylgi kristilig regla, sidsemi og frómleiki, í þessu voru fátæka födurlandi, honum almáttugum til dýrdar, en oss til velferdar, Amen!

---

27. Hugvekja.

Samtal Pílatusar og Gydinga á dómstólunum.

Þegar Pílatus heyrdi þad ord, leiddi hann Jesúm út og settist á dómstólinn, á þeim stad er kallast hái-flötur, en á hebresku Gabbatha, en þad var adfángadagur Páska nærri sjöttu stundu. Pílatus sagdi þá vid Gydínga: sjáid! þar er ydar konúngur; en þeir kölludu: burt, burt med hann! krossfestu hann! Pílatus svaradi: skal eg krossfesta konúng ydar? Kénnimannahöfdíngjarnir sögdu: vér höfum engan konúng utan einúngis keisarann.

Ogudligur madur flýr og enginn eltir hann, segir Salómon; þad sannadist hér á Pílatusi, hann setti

alt fyrir sig, nema þad, sem hann átti, sem var, ad styggja Gud med ránglætinu, en einkum vard hann yfirbugadur og misti alla tilfinníngu réttlætisins, þegar þeir fundu þad upp ad segja: ad hann ecki væri vinur keisarans, ef hann léti Jesúm lausan, því hann vissi ad Drottinn hafdi eckért gjört mót keisaraligu valdi, vildi samt ecki eiga þad á hættu ad sleppa honum, ef einhvørr kynni ad leggja þad út til misþánka fyrir keisaranum, ad Pilatus hefdi dregid yfir hann skugga, sem sér hefdi eignad konúngdóm í Gydíngalandi. En svo fer fyrir fleirum, sem meira meta mennina og sitt eigid gagn, en Gud og sámvitskuna, ad þeir eru aldrei í ró og velkjast milli vonar og ótta; þad er, sem Drottinn segir: ad strái erud þér óléttir, þér munud fæda hálm, ydar eiginn andi mun ydur fortæra. Pilatus er hræddur, ad Gydíngar muni rægja sig vid keisarann, svo hann missi nafnbætur sinar; en hann sat þó ecki lengi í heidrinum; þeir rægdu hann ad lyktum, þó ecki væri þad fyrir þetta, svo hann loks firrti sig lífinu í eymd og örvæntingu. Svona kemur straffid yfir þá ógudligu, sem þeir óttast, því þeir gleymdu ótta Drottins, en óttudust þad, sem ecki var ad óttast og flúdu, þótt enginn elti þá. Hvørr, sem nú vill óhultur búa og róliga samvitsku hafa, hann skal varast þetta, ad sjá hvad rétt er, en vinna þad fyrir sinn eiginn tilgáng, vináttu eda ótta fyrir mönnum, ad gjöra þar þvert ámóti; þad er mikil ólucka og mikil bölvan, þad er ad gjöra sig hádúng Drottni og vanhelga hann fyrir einn mjölknefa; þad er Eli sona

misgjørd, sem vanvirtu offur Drottins, en vildu sjálfir hafa það feitasta úr fórnar-pottinum. Haf því, kristinn maður! ætíð Guðs ótta og réttvísina fyrir augum þér; helgir þú Drottinn, og sé hann þín ógn og ótti, þá máttu vera óhræddur fyrir því øðru, sem þeir óguðligu óttast, og lifa í kyrrð með róligum geðsmunum, því réttlætisins ávøxtur mun friðurinn vera, og réttvísinnar nytsemi mun vera eylíf kyrð og øruggleiki, segir Esajas. Vér skulum nú láta Pílatus og hans líka búa við sitt hjarta og háttalag, en snúa þaunkum vorum til Jesú, þar hann stendur bundinn fyrir dómstóli þessa samvitskulausa víkings, af honum í spotti konúngur nefndur, en af Gyðíngum afsagður og heimtur undir kvalirnar; því þegar Pílatus, sem nú var búinn að sleppa øllum sannleiks ástæðum, hafði ályktað með sjálfum sér, að láta svo fara, sem Gyðíngar vildu, svo hann kæmist ecki í misþánka fyrir of-frekt meðhald málsins, leiðir hann Jesúm út að nýu, í sínum spottliga búnaði, kvalinn og ørþjáðan, og setur sig á dómstólinn; þá kaldsar hann uppá Gyðínga, bæði til vanvirðu við þá og Jesúm: sjáið! þarna er konúngurinn yðar! og þegar þeir tóku amóti þessu með sínu venjuligu krossfestíngar-hrópi, segir hann aptur í spotti: skal eg krossfesta konúng yðar? en spurníngunni svara þeir lærðu høfuðprestar með þessum orðum: engan konúng høfum vér, nema keisarann, hvarmeð þeir neituðu allri von og huggun Israels, og søgðu sig úr sáttmála Drottins, sem hann hafði gjort við feður þeirra,

einkum Davíds, hvors ríki þeir nú áfsøgdu med øll-
um þeim fyrirheitum, sem þar uppá hlýddu, en ját-
udu sig undir þad vald, sem fjarlægt var borgar-
rétti Israels, og reiknast nú ecki lengur synir fyri-
heitisins, heldur afbrotnir kvistir, í hvorra stad heid-
íngjarnir eru innplántadir á þad góda vidsmjørstré,
Krist; þessvegna tokum vér nú, heidingja-børnin, feg-
ins hendi móti Israels konúngi, hvørjum hans eig-
in afneitudu fyrir Pilatusi, líka sem fedur þeirra
fordum vildu ecki láta Drottinn ríkja yfir sér, og
hann gaf þeim konúng í reidi sinni. Svo veri Jesús
oss blessadur og velkominn konúngur! segjum allir
fagnandi: Blessadur sé sá, sem kémur í nafni Drott-
ins! hósíanna í hæstum hædum! Hann er sá kon-
úngur dýrdarinnar, um hvorn skrifad stendur: Látid
portin vid opin og gjørid háar dyrnar í veroldinni,
svo konúngur dýrdarinnar megi þar inngánga; hann
er konúngur réttlætisins og fridarins; hann er kon-
úngur Englanna, hvørn þeir tigna og tilbidja; hann
er kónúngur vor mannanna, hvorjum heidingjarnir
eru til arfleifdar géfnir, og veraldarinnar endimerkur
til eigindóms. Komum því og látum oss lofsýngja
Drottni og hátt lofa styrk vors hjálprædis! Látum
oss med þackargjørd fyrir hans augliti koma og med
sálmum honum lofsýngja, því Drottinn er voldugur
Gud og máttugur konúngur í tign og vegsemd og al-
máttugur konúngur yfir alla Gudi! Já, vissuliga er
hann hátt upphafinn konúngur í tign og vegsemd og
almáttugur konúngur! allt vald er hønum géfid á
himni og á jørdu; hann hefir Fadirinn sett sér til

hægri handar á himnum, lángt yfir alla Engla, höfdíngjastéttir og maktarvöld; yfir hans hátign má hvör sképna á himni og á jördu falla í undran; segjum því med Davíd: Drottinn! konúngur, dýrdliga prýddur! Drottinn er prýddur og hefir ríki stiptad svo vídt, sem veröldin er; en þó er hitt ecki sídur ad undra, ad hann, svo dýrdligur og heilagur, stendur hér bundinn fyrir dómstóli ránglàts manns, hæddur, vanvirdtur og affsagdur af öllum, sem er einstök reynsla uppá þá andvirdiligu þjóns mynd Guds Sonar. O, hvörsu mikid hefir þig kostad, minn Jesú! ad gjöra oss ad konúngum og kénnimönnum fyrir þínum himneska Födur, það er: veraldar konúngum, sem þó eru hold, þyrnir í augum, vilji nockur setja sig upp á móti þeirra konúngs tign; en þú ert hér affsagdur, og ecki einúngis affsagdur, heldur einsog illvirki fordæmdur. Þessa trúi eg, Drottinn minn! þú munir láta mig njóta, þegar þú kémur í skýum himins med mikilli dýrd til ad halda dóminn, sitjandi á sæti veldis þíns. Þú varst nú, vegna synda minna, affskræmdur og óþeckjanligur, svo þeir, sem þig sáu, litu á þig sumir med hatri, adrir med vanvirdu, en þó mun eg sjá þitt auglit í réttlæti og saddur verda, þegar eg uppvakna eptir þinni mynd. Þú varst nú sakfeldur og til dauda dæmdur, en eg verd þá afleystur og úrskurdadur til lífsins, því þá ertu fullkomliga búinn ad kasta syndum mínum í hafsdjúpid. Þú varst nú kalladur konúngur í spotti og affsagdur af Gydíngum, en þá muntu í raun og sannleika géfa mér ríkid, þegar þú þannig talar til þinna

trúadra: Komid! þér, blessndu Födur míns! og erfid þad ríki, sem ydur var ætlad frá veraldar upphafi. Nú hrópudu Gydíngar: Burt med hann! en þá verd eg kvaddur til ad koma í samfélag Englanna og útvaldra, til ad vera med Gudi alla tíma; og fyrst eg þessa vona, þá skal eg ecki afsegja þig einsog Júdar, heldur med hjarta og munni og öllu mínu framferdi játa þig fyrir minn konúng. Eg vil segja med Tómasi: Drottinn minn og Gud minn! og med David: minn konúngur og minn Gud! eg vil, einsog þinni brúdur hæfir, gleyma mínu fólki og míns födurs húsi, svo eg megi þér þócknast, því þú ert minn Drottinn og þig skal eg tilbidja; en sértu minn Drottinn, þá játa eg mig þinn þræl; já, sannliga, Jesú! eg er þræll þinn, sonur ambáttar þinnar. O, hvörsu mikill heidur og vegsemd er mér, ad þú virdist ad kalla mig svo, og ad eg megi lifa og deya í þinni þjónustu, því vil eg ecki skipta vid nockurn herra-titil, sem brúkast í þessum heimi; eg vil heldur vera dyravördur og hinn audvirdiligasti í þinn húsi, enn búa í tjaldbúdum óguðligra vid álit og allskonar fullsælu; og því skyldir þú ecki, mín sála! vilja allt lída med þínum konúngi, hönum þjóna og fyrir hönum audmýkjast? Þú heyrir hvörnig hann játadi: ad sitt ríki væri ecki af þessum heimi, og þar med afsagdi veraldarinnar yfirlæti, en tók vid þyrni-kórónu í stad gull-kórónu; þeir afsegja hans konúngs tign, og hengja hann skömmu sídar uppá krossinu; mun hann ecki med þessu hafa borgad fyrir dramblæti ens fyrsta manns, sem vard uppblásinn móti Gudi, og þad skad-

liga dramblæti, sem vid ockur lodir sídan, líka í hinni mestu vesæld? Hann er líka leiddur til ens háa steinstrætis til ad fordæmast þar, af því vér höfum á stundum viljad hreykja oss nógu hátt uppá þad háa í heiminum, og áttum því ad dæmast nid-ur til falls; en vegna hans forsmánar og fordæm-ingar, sem skédi á þessu háa steinstræti, mun vissuliga reidin sefast, og ockar hrapan ecki svo hraparlig verda, sem steini væri á sjó kastad; því skulum vid, sála mín! aptur á mót lítilætast í andanum, falla hön-um til fóta og kjósa heldur ad tína molana undir hans bordi, en upphefjast med þeim stoltu og skipta herfángi med þeim ógudligu. O, Herra Jesú! hvörn Gydingar afsögdu og afneitudu fyrir Pílatusi, þín börn, sem voru í fjærlægdinni, en nú eru nálæg, ásamt med leifunum af Israel, allur þinn söfnudur af Gydingum og heidingjum, eitt saudahús undir þér, þú mikli Hirdir saudanna! gledur sig þaraf, ad þú, Drottinn! ert konúngurinn, viljandi þér þjóna og undir þínum merkjum strída, haldt svo þessum þínum þegnum vid makt, fyrir þinn guddómliga krapt og útréttann armlegg, ad hún, sem kollud er eptir þínu nafni, þín brúdur, kristilig kirkja, megi loksins, ad yfirunnum öllum óvinum, hrósa med þér dýrdlig-um sigri í himnaríki eylífliga, Amen!

---

28. Hugvekja.

Um Pílatusar handa-þvott og dóm.

Þegar Pílatus sá, ad hann kom engu til

vegar, heldur ad yrdi enn meira upphlaup af, tók hann vatn og þvodi hendurnar fyrir fólkinu og sagdi: saklaus er eg af blódi ens réttláta, sjáid þér til! Þá svaradi gjørvallur lýdurinn: hans blód komi yfir oss og yfir børn vor. En Pílatus þenkti fólkinu fullnægju ad gjøra, og dæmdi, ad ské skyldi beidni þeirra.

Þetta gjørdir þú, og eg þagdi, þá meinar þú, ad eg muni vera líkur þér, segir Drottinn vid hinn ógudliga. Opt hafa menn gjørt sér þær hugmyndir, ad fyrst Gud lætur þá sjálfráda, muni hann annadhvørt ecki skeyta um hvad þeir gjøra, eda samþyckja þad og vera eins syndur og þeir; þad kom og hér fram; Pílatus vissi í samvitskunni, ad hann dæmdi rángan dóm, en þad vill hann Gud haldi sér til góda, fyrst hann þvodi hendurnar; Gydingar þóktust svo vissir um, ad Gud væri búinn ad samþyckja þeirra meiningar, ad þeir gjørdu sér enga þánka af, ad óska þad blódskuld Jesú skyldi lenda á sér og børnum sínum, og er héraf þrennt athugandi: 1) hvørnig Pílatus dæmdi; 2) hvørnig hann þvodi hendurnar, og 3) hvørnig fólkid formælti sér. Þegar Pílatus sá, ad hann féck ecki adgjørt, hugsadi hann ad fullnægja fólkinu, og dæmdi ad ské skyldi beidni þeirra, segir Textinn. Hvad gjørdir þú, Pílatus! af því valdi, sem þér var í hendur fengid, þegar þú, hræddur fyrir upphlaupi, létst almúgann kúga þig til þess, ad gjøra sinn vilja, er sjálfur áttir ad halda hønum í taumi

frá ad yfirfalla þann saklausa? hvad gjørdir þú af þínu dómara embætti, þá er þú dæmdir ad ske skyldi beidni þeirra, sem bádu um þad, sem var þvert ámóti réttvísinni? eda hvílíkur dómari er þad, sem dæmir allt eptir því, er adrir vilja, og lætur hann vera dómara í eigin søkum? O, Gud gæfi, ad þessi ógudligu dæmi finnduſt ecki hjá vorum yfirvøldum! Pilatus var búinn ad ransaka málid; hann frikénndi Jesúm optsinnis bædi fyrir og eptir dóminn, þó, ad svo vøxnu máli, dæmir hann samt Jesúm til krossfestíngar, þvertámóti eigin medvitund; en vegna hvørs? því hann hræddist upphlaup; hélt hann mundi verda rægdur vid keisarann, og í þridja lagi, vildi gjøra almúganum til vilja. Mun nú ecki Pilatus kunna ad eiga sér stallbrædur í þessu, sem þó látast lasta þessa hans adferd? þad hjálpadi vel prestahøfdíngjunum ad koma fram sínu máli, ad Pilatus var óttablendinn. Þar, sem óttinn situr med í dóminum, þar fara sjaldan høfdíngjarnir sekir af þinginu. Þegar menn fengu ad vita Jessabelar vilja, mega ljúgvottarnir gánga fram mót Naboth; þegar David skrifar Jóab til, ad setja Uriam þar, sem stridid var hardast, vill hann ecki brjóta af sér konúngs hyllina, þó hún stædi ecki mjøg lengi. Almúginn, med sinni heimsku og óframsýni, gjørir líka opt mikid ad verkum; margur skálkur hefir svo sloppid, ad almúginn hefir hylmad yfir hann sjálfum sér til ólucku, einsog til dæmis: Benjaminitar, sem ecki vildu framselja skálkana af Gibea. Pilatus vildi fullnægja fólksins bón, og dæmdi, ad ské skyldi beidni

þeirra; en hún var sú: ad láta mordingjann Barabbas lausan, en krossfesta hinn saklausa Jesúm; hann hefir ecki viljad tapa hylli fólksins, þar hann hefir álitid sér þad ábata-von, en þar, sem hætt er vid ad valdsmadurinn missi annadhvort ávinning sinn, eda vinur hans á í hlut, þá er ecki gott ad sækja um mál eda koma upp um illmenni, med því líka aldrei er ad orvænta, ad einhvörr kunni ad sýna í því kunst sína, ad forsvara Barabbas og taka ad sér málefni skálksins, svo sem dæmin hafa géfist, þó menn vita megi hvörsu megn ólucka héraf flýtur, þar bædi alast upp í landinu klækir og ódygdir, og líka fylgir á eptir straff og vanblessan í öllum stéttum. Nógu dýrt máttu Israelítar borga Achans fóla, sem hann hafdi fólgid í tjaldi sínu; en hvad skal þá verda, þegar Achan stelur, en yfirvaldid felur? Ecki er þess gétid, ad Pílatus hafi verid í þetta sinn med mútum ginntur, þó hann liti eptir sínu eigin gagni; en óskandi væri, ad menn létu nú ecki bera fé í augu sér, til ad sjá ecki hvörja svívirding, sem æfd er, eda hvört sá, sem rétt hefir, má ecki stundum lída og liggja undir; þó hefir Gud gjørt rád fyrir þessu, þar hann segir: Þú skalt ecki álita nockurs manns persónu, og ecki heldur gjafir þiggja, því gjafirnar blinda augu vísra manna, og umhverfa málum réttferdugra. Hvad kémur til, ad svo fer ódum í vøxt lestir og ódygdir, ad varla er annad sýniligra, enn úr þessu landi ætli ad verda ein Sódóma, svo ef Michæas lifdi á vorum døgum, mundi hann líta í kríngum sig og segja: Aví! mér gengur

einsog þeim manni, sem seinni leit berjanna hefir í víngarðinum, þar engin vínþrúga finnst til að eta, og vildi þó feginn hafa fundið þann besta ávöxt; það réttvísa fólkið er burt úr þessu landi, og þeir réttlátu eru ecki meir meðal fólksins. Hvað, segi eg, mun þessu valda? fyrst er það umsjónarleysi þeirra, sem yfir eiga að segja, en hirða lítið um á hvörju gengur, ef sjálfir þeir einkis imissa, og því gjörir hvörr það hønum rétt virðist; þarnæst girnd til eigin hugsmuna, hún smjaðrar einsog þjófgéfinn hundur, til að tína upp allt hvað niðurfellur, og vill hafa einhvörn ávinning af øllu því, sem við ber, og er þá ecki von að vel fari, þegar vøkumennirnir eru bæði hljóðlausir til að umvenda og gráðugir til að eta, hvörja sneið ecki að eins eiga óhlutvandir kénnifeður, heldur og líka þeir veraldligu; í þriðju roðer ófeamsýn miskunsemi, hún strýkur sig með hórufarva, og vill láta segja um sig: sælir eru friðsamir, þó hún eigi þar hvörgi skyldt við, því þessir hræsnarar eru opt grimmustu dýr í sjálfum sér, einsog Saul, sem miskunaði Agag, en drap þá saklausu kénnimenn í Nóbe, ofsókti Davíð trúan og hollan, og vildi taka lífið af sínum eiginn ærliga syni; seinast allra situr óttinn, sem haltrar á báðar hliðar, og þorir hvörigum fæti rétt niður að stiga; því þótt sumir séu ecki lángt frá því sinnislagi að gjöra rétt, þá þora þeir þó ecki, þegar miklir eiga hlut að, hvörsvegna løgmálið, sem er frjálst, vogar ecki að lypta upp høfðinu og verður þrælkað, fer þá og skørin uppi beckinn, þegar løgin verða að hlýða ótt-

anum, sem þó átti ad koma af lögunum. Þessar eru nú þær helztu orsakir, hvaraf margar ódygdir spretta; illmenninu leyfist allt, því almúginn hræsnar; þeir mektugu skjóta skjólshúsi yfir skálkana; höfdíngjarnir vilja sigla milli skérs og báru, þeir eru stundum hirdúlausir, stundum sjá sinn ávinning og vilja ecki fráskáka sér, stundum vilja ávinna sér fánýtan lofstýr, stundum hafa bádar hendur bundnar og voga ecki neitt ad gjora; fyrir þetta og þvíumlíkt má hinn fátæki falla og missa lög og rétt, en vondir menn eta almúga Drottins. Hvad skal hér til segja? Gud! tak þig upp og dæm þú landid, því þú ert erfdar-herra ámedal heidíngjanna. — Pilatus þvodi hendur sínar fyrir fólkinu og sagdi: saklaus er eg af blódi þess réttláta, sjáid þér fyrir! Þetta var mikil hræsni og heimska; hræsni, ad vilja láta adra sjá, einsog væri hann saklaus, þar þó samvitskan sakfeldi hann; heimska, ad meina, Gud, hvorn hann vissi alvitran og réttlátan, mundi ecki eins tilreikna sér blódskuldina, þó hann þvægi hendurnar; og sannliga var þvottur þessi vitni um óróliga samvitsku, því hefdi hann ecki fundid þá sök í samvitsku sinni, hefdi hann ecki hendurnar þvegid, eda hvort þvær nockurr þad, sem hreint er? hvada hrósun hafdir þú, ó Pilatus! af handaþvottinum, þegar þitt eigid hjarta fordæmdi þig? vitnisburdur gódrar samvitsku er sú rétta hrósan, hvar hann finnst ecki, er allur útvortis þvottur ónýtur, einsog allt heilagleika skin; þad er Pharisæara þvottur, er héldu bikurum og diskum útvortis hreinum,

en hið innra var fullt af ráni og óhæfu. Varastu þessvegna, kristinn maður! heimsku Pilatusar, því þó þú fáir dulist fyrir mönnum, þá blindar þú aldrei augu Drottins, sem ransakar hjörtun og nýrun; hann getur sagt við hvörn einn: eg veit þín verk; hann hrópar því vei yfir öllum þeim er huldir vilja vera fyrir Drottni. Viljir þú þvo þig, þá þvo þig ekki einsög Pilatus og Pharisæarnir, heldur hreinsa það innra; hreinsa þú hjartað, af hvörju framkoma þau óhreinu holdsins verk, sem allan manninn saurga; í hjarta þínu vill Guð byggja, en hann á ekki samsæti við Belial; ekkert óhreint vill hann hafa í þeim stað, hvar hann inni byggir; þvo þú hjartað best, því hreinhjartaður mun Guð sjá; en það á að ské með heitum iðrunar-tárum, sem framfljóta af sundurknosuðum anda, hvar við tengjast skal ádreifing blóðsins Krists í trúnni, fyrir hvörja Guð hreinsaði heiðingjanna hjörtu; þá er hjartað rétt þvegið, því ef hafranna og kálfanna blóð, og askan kvígunnar ádreifð, gjörði forðum þá saurugu hreina til holdsins eður útvortis hreinsunar, hvörsu miklu framar mun þá Krists blóð, sem sig hefir fyrir eylífan anda Guði offrað, hreinsa samvitskur vorar af dauðum verkum, til að þjóna Guði lifandi; sjáum svo vér af þessari grein, að þar, sem Krists blóð er ádreift fyrir trúna til réttlætingar, þvæst og sori syndanna burt af hjartanu til endurnýúngar lífdaganna, og það er það, sem Jacob segir: Hreinsið hendurnar, þér, syndarár! og gjörið hjörtun skírlíf, þér efablöndnu! Þetta er sú þvottar

regla, sem Gud sjálfur kénnir oss: Þvoid ydur, hreinsid ydur, takid á burtu ydar illu breytni frá augum mínum; látid af illu og lærid gott ad gjøra; og á þenna hátt skulum vér þvo oss betur enn Pílatus, þegar hann létst teikna þad med handaþvottinum, ad hann væri saklaus af blódi þess réttláta. Þá svaradi allur lýdur: hans blód komi yfir oss og yfir børn vor! Lítid mundu þessir eptir Abels blódi, lítid eptir Jóabs dæmum, lítid eptir Jesú ordum, ad yfir þá mundi koma allt réttlátt blód. Var þá þetta ecki nóg, þó ecki hefdi Guds Sonar blód bættst þar ofaná? dugdi þad ecki, ad syndin hrópadi, þótt ecki hrópudu þeir líka? máttu þeir ecki vera ánægdir med blódskuldina yfir sínum eigin høfdum, þó ecki hefdu þeir viljad leggja hana á nidja sína í ytstu kynkvísl? En þeim verdur ad þessu enn í dag, þar þeir, híngad og þángad sundurdreifdir, eru vottar øllum heiminum þarum, ad þeir séu svikarar og mordíngjar þess réttláta. En hvad kom þeim til þessa ædis? mest þad, ad fólskan og ákéfdin blindadi þá svo, ad þeir gættu ecki hvad þeir tøludu eda gjørdu. O! hve satt er þad, sem Jakob segir: Mannsins reidi verkar ecki Guds réttlæti; hvørr er sá, sem rétt metur í reidi sinni, hvad rétt sé fyrir Gudi eda ecki? Verum því tregir til reidi, og hendi oss þad, ad oss renni í skáp, þá berum oss ad sjá til vér syndgum ecki, og høfum svo mikid, sem møguligt er, framferdi vort í taumi, og ecki sízt túnguna, med hvørri margur óttaliga syndgar, þá svo ber vid, og gætir ecki ad því, ad óþolinmædi

og formæling ens offafulla lendir tídast á hans eigin høfdi, einsog sýnir dæmi Símæi og Israels fólks, sem Drottinn dæmdi eptir þeirra eigin óþolinmædis-ordum í Kades-Barnea. O, Herra Jesú! sem ráng-liga varst dæmdur, en munt aptur koma til ad dæma lifendur og dauda, vertu med dómendunum, svo þeir vandi dóma sína, einsog þeir, sem eiga þér eitt sinn reikning ad standa, þú, ædsti dómari! hreinsa og þvo vor hjørtu af syndunum med þínu blódi; hreinsa og hendurnar af øllum vondum verkum; þvo svo bædi høfud og hendur, ad vér vardveitum leyndar-dóm trúarinnar í hreinni samvitsku, og lát þitt sak-lausa blód koma yfir oss og børn vor til fyrirgéfningar og eylífrar sáluhjálpar, Amen!

---

29. Hugvekja.

Um Barabbasar frelsi.

Pílatus gaf Gydíngum Barabbas lausan, sá er fyrir upphlaup og manndráp var í myrkvastofu settur, um hvørn þeir bádu; en Jesúm húdstrýktan framseldi hann þeim, ad hann krossfestur yrdi.

Allir þeir, sem nockud hafa numid af heilagri Ritn-íngu, vita, ad Gud skipadi ástundum spámønnunum ad gjøra eitt og annad fáheyrt, fólkinu til teikns, einsog þá, er Esajas átti ad gánga berfættur; Jere-mías bera járnokid; Ezechiel afraka hár sitt og skégg,

og margt fleira þesshattar; því ecki áttu spámenn-irnir einúngis ad prédika med ordum, heldur á stund-um, einsog med skuggsjá og málverki, leida fólkinu, med sínu eigin framferdi, fyrir sjónir þá hluti, sem voru því alkunnir, svo hædi ord og athafnir þeirra voru spádómar. Jesús er sá mikli spámadur, takmark, máti og midill allra spámanna. Allt hans liferni var ad sønnu háleitt og guddómligt, en þó einkum hans pína, med hvørri hann til lykta leiddi þad mikla verk vorrar endurlausnar, og fullkomnadi allt hvad af honum var skrifad. Þessi hans pína hafdi ecki ad eins krapt fullkomins og almenniligs lausnar-gjalds, heldur koma fram í henni ýmsir atburdir, sem útløgdu hennar dýrdligan ávøxt og voru mønn-unum einsog teikn eda tabla uppá þad, sem hún hefdi ad merkja. Eitt af þessu var þad: ad þegar Jesús var til dauda dæmdur, var mordinginn í hans stad laus látinn, og þessi hét Barabbas. Barabbas segja lærdir menn merki svo mikid, sem Fødur-son, eda sonur Fødursins. Adam var Guds sonur fyrir skøpunina, en gjørdist Satans barn fyrir yfirtrodsl-una, þá er hann setti sig upp ámóti Gudi einsog upphlaups-madur, og einsog manndrápari leiddi daud-ann yfir sig og allt mannkynid, þarmed komst hann í fángelsi og vard á vilja og tilhneigingum bundinn og bugadur frá øllu gódu, bundinn og útilokadur frá himnaríki, bundinn til eilífs dauda og fordæm-ingar; en einsog hann var rót alls mannkynsins og allir syndgudu í honum, svo áttu allir hans nidjar sama kost, því frá hønum þrengdi sér daudinn til

allra manna; en þegar Jesús var til dauda dæmdur, vard Barabbas laus, það er: Adam og hans nidjar, sem Jesúm medtaka nádu, eptir sínum fyrirheitum og sonarleifdinni; því einsog fyrir eins manns óhlýdni eru margir syndugir vordnir, svo verda og fyrir þess eina hlýdni margir réttlátir. Þared allir eiga nú kyn sitt ad rekja til Adams, svo má hvörr einn þetta dæmi uppá sjálfan sig heimfæra og segja: eg er Barabbas, sem Adam gat eptir sinni mynd, einsog upphlaups-mann, mordingja, ófrægan og fángadan, en þú, Jesús! ert genginn í minn stad og undir mitt straff, þarmed hefi eg ødlast frelsi og heidur. Barabbas var upphlaups-madur; en hvörsu opt setjum vér oss upp ámóti Drottni, þegar vér viljum ecki láta hans Anda vid oss ráda, heldur føllum í sid med Djøflinum, holdinu og heiminum? Þá er þar ad komid, sem Drottinn segir: Eg er Fadirinn, hvar er þá minn heidur? eg er Herrann, hvar er þá minn ótti? Barabbas var manndrápari; opt hendir margan óréttvís og óframsýn reidi, opt leyníst í hjartanu kali og óvild hjá þeim, sem þó annars vita mættu, ad hvörr sinn bródur hatar, sá er manndrápari; hvad er manndráp ad skadligra, enn ad deyda sína eigin sálu, hvad þó svo opt skédur, sem vér útsløckvum hræringar ens andliga lífsins, svo fólgid med Gudi í Kristi, med háskasamligum yfirrádum syndarinnar í vorum daudliga líkama, og hirduleysi í því, ad krossfesta holdid med þess girndum og tilhneigingum; ecki ad tala um vond eptirdæmi og hneixlanir, sem marga afvega-

leidir, bædi þegar forsómad er ad vandlæta í Guds stad, og líka ödrum géfin orsök til ásteytingar med framferdinu, sem heitir ad láta þann blinda villast á veginum. Barabbas var ófrægur; af því vér förum illa med Guds gáfur, brestur oss ecki heldur áklagendur, heldur enn ránglá ta rádsmanninn. Hvörju fær syndarinn svarad? med hvörju forsvarad sig? þar, sem Gud sjálfur sér og veit, samvitskan vitnar, logmálid hótar, sképnurnar andvarpa, Djöfullinn klagar, hvad vill héraf fylgja? eckert annad enn þad, ad einsog Barabbas var innkastad í fángelsi, svo séum vér allir rétt-tækir undir fángelsi daudans; þar skélfir logmálid, þar plágar endurminning syndanna, þar stendur fyrir dyrum skélfilig eptirvænting dómsins og kvídi fyrir straffinu, sem ecki veit nær þá og þegar á dettur. Þetta er nú vor rétti födurarfur, því allar þessar og adrar vidlíkar syndir liggja í þeirri spilltu náttúru, fylla samvitskuna fyrst med kaldsinni og tilfinningarleysi, sídan med kvída og órósemi, og leida svo loksins eptir sig daudann. En eylífar þackir séu Gudi! ad bædi eg og adrir Barabbasar líkar, höfum heyrt glediligan bodskap í vort fángelsis-hús, því einsog fordum Evilmeródach upphafdi Jójachins höfud af fángelsinu, og lét hann eta braud vid bord sitt, svo hefir Jesús umbreytt fángelsi vorn, og sett oss til bords med Abraham, Isaak og Jakob í ríki himnanna, þar sá lífslátsdómur, sem oss yfir höfdi héck, er fallinn yfir sjálfan hann, hvad hann lætur úthrópa um allan heiminn, bodandi idrun og syndafyrirgéfningu medal allra þjóda.

Þessi dýrmæta syndafyrirgéfning er réttkølluð lausn af fjøtrunum og útleiðsla af myrkrastofunni; þegar fánginn er leystur og settur á frían fót, þá veit hann að hann hefir fundið náð, svo ecki þarf hann lífláti að kvíða, og undireins er dauðans skélfing og ótti horfinn. Þegar mér í Evangelió boðast syndanna fyrirgéfning, þá hægist samvitsku minni og kémur friður, því eg veit að Guð ætlar sér ecki að láta mig tapast, með því hann sjálfur var í Kristi og friðþægði heiminn við sjálfan sig, tilreiknandi þeim ecki syndir þeirra, og hefir uppreist meðal vor embætti forlíkunarinnar; í þetta forlíkunar-embætti hefir minn Jesús lagt kroptuga sannfæríngu um, að han vilji láta mig lausan, og géfa mér upp alla skuldina, því svo segir hann við Pétur: Hvað þú leysir á jørðu, skal á himnum leyst vera, hvað hann og ítrekaði við alla postulana, bæði fyrir og eptir sína upprisu. Þegar eg þá, í krapti þessara orða heyri mér boðaða heilaga aflausn af hans þénara, þá er einsog hann gángi að mér og leysi fjøtur nún, einsog hann lét Engilinn gjøra við Pétur, því þá finn eg í mínu hjarta krapt af því orði, sem um hann er ritað hjá Esajasi í 61. kap.: Andi Drottins er yfir mér, því smurði hann mig til að prédika, þeim fátæku sendi hann mig, að boða þeim herteknu lausn og ennm fanngaðu frelsi. O! hvorsu greiðist þá minn gángur og lifnar minn andi, einsog væri eg af fángelsi sloppinn, þá eg nú, réttlættur af trúnni, hefi fengið frið við Guð, fyrir Jesúm Krist, og í stað þrælsóttans er kominn sonarligur útvaulíngar-

andi, reidubúinn ad þjóna Drottni í heilögum skrúda, réttlætinu, gudhrædslunni, trúnni, kjærleikanum, þolinmædinni, hógværdinni, þá óttast eg ecki daudann né dóminn; ecki daudann, þvi eg veit, ad þó mitt jardneska tjaldbúdar-hreysi nidurbrjótist, hefi eg þó byggingu af Gudi, hús eylift á himnum; ecki dóminn, þvi Gud hefir hladid á minn Lausnara öllum mínum syndum, svo hann er til dauda dæmdur fyrir þær allar; en sé hann til dauda dæmdur fyri þær allar, þá er engin tilbaka, sem kunni ad fordæma mig, þvi þar er engin fordæmíng á þeim, sem eru í Kristi Jesú. En fyrst vér nú vitum ad ver stöndum í þessu frelsi Jesú Krists, ad hvort vér lifum eda deyum, þá séum vér hans, þá skulum vér med þackláti vidurkénna þá heilsugjöf, og med hjarta og munni og öllu voru framferdi láta ásannast, ad vér erum frelsadir fyrir hann af fángelsi daudans; fyrst hann frelsadi oss út af vorri ángist og leiddi oss út af myrkrunum og skugganum og sundursleit vora fjötra, þá skulum vér Drottni þackir gjöra fyrir hans miskunsemi og dásemdir þær, er hann veitir mannanna börnum, ad hann sundurslær eirhlidin og sundurbrýtur járngrindurnar. Og þared vér nú um þetta dýrmæta frelsi höfum svo mikinn hóp vottanna í kríngum oss, þá látum oss afleggja syndina, sem vid oss lodir, en hlaupa med þolinmædi í þá orustu sem oss er fyrirsett, til þess, ad vér lausir frá vorum sálar óvinum, kunnum svo ad umgángast í þessum heimi med vorum Gudi, ad vér séum hreinir og án hindrunar allt til dagsins Jesú Krists, á hvörjum

vér munum frelsadir verda, einsog Barabbas slapp undir páskana, því þá er dagur endurnæringarinnar og endurskickunar allra hluta; brúdkaupsdagur Lambsins, þá hans brúdur verdur innleidd, og loksins sá mikli Sabbatsdagur, sem eylífliga mun vara; þá mædir ecki Guds born fángelsi þessa daudliga líkama, þegar þad forgengiliga er íklædt óforgengilig-leikanum; ecki syndin, sem þar inni byggir, ecki harm-kvælin og daudinn, sem syndinni fylgja og þad nidurbrjóta, heldur verdur þad fullkomin frelsan á sálu og líkama, med ævarandi gledi og fognudi, þegar þad fullkomnast, sem skrifad stendur: Þeir endurkeyptu Drottins munu aptur snúa til Zion, med hrósun, eylífur fognudur mun á þeirra høfdum vera, gledi og unadsemd munu þeir hondla, en sorg og andvarpan mun burt frá þeim flýa. Þessi er nú ávøxtur Jesú daudadóms; hann er fordæmdur, Barabbas laus gefinn og adrir aumir Adams nidjar, hvorsvegna vér allir, sem trúum oss fyrir hans dauda lífid odlast hafa, segjum lof og dýrd þessum vorum borgunar-manni, hér í tímanum og sídar í eylífdinni, Amen!

---

30. Hugvekja.

Um Krists krossburd.

Þá tóku þeir Jesúm, eptir ad þeir høfdu spottad hann, færdu hann úr purpura-káp-unni og klæddu hann í hans eigin klædi,

leiddu hann sídan út ad hann krossfestur yrdi, og hann bar sinn kross. En í því þeir gengu og leiddu hann út, hittu þeir mann nockurn, sem fram hjá géck, frá Cyríneu, ad nafni Símon, fadir þeirra Alexanders og Rúffí, sem kominn var af akri, hann tóku þeir, og þrengdu hønum til ad bera krossinn, og løgdu hann uppá hann, ad hann bæri hann eptir Jesú.

Hvorra dýra blód, sem innborid var af þeim ædsta kénnimanni í helgidóminn fyrir syndirnar, þeirra sømu hræ voru einnig uppbrend utan herbúdanna; fyrir þad hefir einnig Jesús, uppá þad hann helgadi fólkid fyrir sitt eigid blód, utan borgarhlids lidid, þá látum oss útgánga til hans, út fyrir herbúdirnar og bera hans vanvirdingu, segir postulinn, Ebr. 13. Tvennt kénnir oss Guds Andi hér; fyrst þad: ad Jesus sé eitt almenniligt forlíkunar offur, fyrirmyndadur med syndafórna-hafrinum, hvørs blód sá ædsti prestur átti á forlíkunar-hátídinni ad innbera í þad allrahelgasta, en brenna kroppinn utan herbúda, og því hafi Jesús pínst utan borgar, og inngengid svo, fyrir sitt blód, í þad allrahelgasta, nefnil. himininn, ad útvegadri eylífri endurlausn; þar næst: ad vér látum oss gánga svo til hjarta þessa dýru fórn, ad ecki vilum vér fyrir oss ad afneita heiminum og sjálfum oss, en bera krossinn eptir Jesú, og þessvegna, þar vér nú heyrum hvørnig þeir vægdarlausu bodlar, ad upplesnum blóddóminnum, leidir ordnir sjálfum sér ad spotta Lausnarann,

færa hann med nýum sársauka og benja uppýsingu úr purpura kápunni og í sín eigin klædi, leida hann sídan út af Jerúsalem til aftøkustadarins med því púnga krosstré á sínum blessudu alsærdu herdum, undir hvørt þeir naudgudu loksins framandi manni, þá látum oss hugleida þenna merkiliga atburd, og af honum draga eptirfylgjandi gudrækiligar hugleidíngar.

Sárin á Lausnara vorum vorn uppýsd bædi oss til vidvørunar og huggunar. Þeir, sem án alls Guds ótta leggja synd á synd, þeir rifa upp aptur Krists benjar; því Guds Andi vitnar ljósliga, ad þeir krossfesta hann á ný, sem er hardla vidbjódsligt og leidir eptir sig óttaligt straff; þetta gétur og komid fram vid hann á limum hans, þegar vondir menn auka sorgfullu hjarta frekari sorg, elligar brixla Guds børnum um bættar og fyrirgéfnar syndir. Fordumst því í Guds nafni! sidi þeirra, sem þannig breyta. Ef vér høfum syndgad, sem ecki er ad efa, þá vitum ad þad er nóg, ad hafa þá umlidnu æfi gjørt vilja þeirra vantrúudu; séu oss syndirnar fyrirgéfnar, þá athugum, ad vor sídari kjør, verdi ecki verri hinum fyrri. Dýrmæta huggun fáum vér og dregid oss af þeim nýa pinslar-auka Drottins; ó, hvørsu opt ýfast hin gomlu meinin fyrir syndaranum, þegar hans fyrri syndir hvarfla honum í huga, og finnur líka, ad vanmáttur hans er svo megn, ad annadhvørt henda hann aptur þær sømu elligar adrar jafnvægar, og þótt aldrei væri þad, þá veit hann samt, ad dagliga syndgar hann og verd-

skuldar ecki annad enn straff; þá kémur þad fram, sem Davíd segir: Min sár lukta illa, þar er fullt af roda sakir heimsku minnar. Þessvegna eru nú Jesú benjar uppþýsdar, ad sérhvorr kristinn madur, sem dagliga vefst í óróa þessum, en leitast þó vid ad deyda, fyrir andann, holdsins girndir, vanti aldrei huggun, þegar hans synda-sár svída upp aptur og aptur, því vér erum læknadir fyrir hans benjar, og hans hlýdni er sú nádar-gáfa, sem hjálpar af mörgu falli til réttlætis. Þess optar, sem eg nú finn til minna andligra meina, þess optar skal eg hugsa til sáranna míns Jesú, og leggja þarvid mín harmkvæli, segjandi med Davíd: Miskuna þú mér, Drottinn! því eg er veikur; lækna þú mig, því mín bein eru skélfd og mín sála er nærsta mjög hreld; ó, Drottinn! hvörsu lengi? Enginn skal telja sig undan ad létta undir mótlæti trúadra, eptir því, sem hann hefir rád til. Vor Lausnari, sem bera átti krossinn, hefir ad vísu vanmegnast undir þeirri þúngu byrdi, því ecki mundu þeir hafa fengid annann honum til léttirs, hefdu þeir gétad séd, ad hann mundi áfram komast med kross-tréd; nú situr hann til hægri handar Gudi, og ber alla hluti med ordi síns kraptar; en vér skyldum minnast þess, sem hann segir: Fátæka hafid þér jafnan hjá ydur, en mig hafid þér ecki ætíd, og finnist þessvegna viljugir ad styrkja þær veiku hendur og skjálfandi kné. Mikid var óþacklæti fólksins í Gydingalandi, svo sem annars plagar almenniliga ad vera í heiminum; Jesús hafdi mörgum hjálpad af sjúkdómum þeirra, og eng-

ann látid synjandi fara; en nú, þegar honum lá á hjálp, skammast sín allir ad brúka heila og hrausta limi honum til hægdar og létta med honum undir krossbyrdina; en sama er ad segja um oss: hafi Gud géfid einhvörjum þær gáfur, sem annar má þarfnast, þá er þad mesta óþacklæti vid gjafarann, ad brúka þær ecki til hjálpar sínum naudstöddum bródur, þad er einsog ad synja Jesú um þad, sem sjálfur hefir hann gefid, því hann vill segja: Hvad þér ecki gjörduð einum af þessum mínum minnstu brædrum, þad gjörduð þér mér ecki; hafi nú einhvörr af oss ödlast einhvörja nádargáfu, svo þjóni hvörr ödrum þarmed, einsog trúir rádsmenn yfir Guds ýmisligu nád; þad mun ecki ávartarlaust, þar Jesús vill ecki láta vatnsdryck ólaunadan í lærisveins nafni géfinn. Gudspjalls-sagan nefnir hér med nafni, bædi þenna Símon, sem krossinn bar eptir Jesú, og líka syni hans Alexander og Rúffus; hvort þad hefir verid sá Alexander, sem umgétur í Postulanna Gb. 19. kap., ad Gydingar hafi dregid fram af skaranum, þegar upphlaupid vard í Ephesusborg, eda sá Rúffus, sem Páll bidur ad heilsa til Rómaborgar, og kallar útvalinn í Drottni, vita menn ecki med vissu, þó mun Gudspjallamadurinn Markus því ad eins nefna þá, ad þeir hafi verid kunnugir og nafnfrægir ámedal safnadanna, þegar hann skrifadi sitt Evangélium. En hvörnig sem þessu er varid, þá er hitt víst, ad einsog heilagur Andi gétur hér bædi Símonar og sona hans, svo verdur minning ens réttláta í blessun, og þar er minnisbók

uppteiknud fyrir Drottni uppá alla þá, sem óttast hans nafn; þeim, sem miskunsemina fremur, vill hann miskunna og ecki einúngis þeim, heldur þeirra sædi eptir þá, því hans miskunsemi varir frá einni kynslód til annarar, yfir þeim, sem hann óttast. Hvorr, sem þessvegna er svo skapi farinn, ad vilja draga saman til handa børnum sínum, hønum er besta rád ad idka miskunarverkin, þad er hinn óhættasti fjársjódur, því sædi ens réttláta og gódgjørdasama mun voldugt verda á jørdunni, og ætt þeirra gódu mun blessud verda, segir Davíd, Ps. 112. — Símon þessi merkir og køllun heidíngjanna. Gydíngar, innfæddir í Jerúsalem, vildu ecki bera Jesú kross, því verdur þartil framandi madur, þó hann sé í fyrstu naudugur. Þegar Gydíngum vard sá krossfesti Jesús ad hneixlun, þá erum vér, sem framandi vorum frá Israels borgar-rétti, tilknúdir af krapti andans, sem hefir téd sig kroptugan í Evangélíó, til ad gánga undir krossinn, þad er: leiddir til trúarinnar á þann krossfesta Jesúm, einsog hann segir í eptirlíkingunni: Naudgid þeim hér inn ad gánga, svo ad hús mitt verdi fullt; móti hvørri nád vér ættum ad taka med audmýkt og athuga, einsog Páll rádleggur: því ef Gud þyrmdi ecki þeim náttúrligu kvistum, má vera hann þyrmi oss ecki heldur, og því skyldum vér ecki gledja oss af ordinu út af krossinum, þar vér trúum. Jesús, ásamt sínum krossi, hefir borid vorar syndir, hvad fyrimyndad er fordum, med því, ad Abraham lagdi fórnar-vidinn uppá son sinn Isaak. Gud lagdi á Jesúm vorar

syndir og bölvun lögmálsins; hefdi ecki svo verid, hefdi hann aldrei krossinn borid eda uppá hann fest-ur verid, en því bar hann vidinn, á hvorjum hann átti ad steikjast í reidi-eldi Guds, ad hann andsýndi sig ad vera þad Guds Lamb, sem ber heimsins syndir; þegar Gud skipadi Abrahami ad offra Isaak, þá vildi hann ecki ad eins reyna trú hans, hlýdni og elsku, heldur teikna þetta blessada lausnargjald, sem hann hafdi ádur fyrirhugad, hvorsvegna hann ecki vildi láta deyda Isaak, því hann hafdi tilætlad sinn eiginn son, hvad Abraham og fyrisá í trúnni, þar hann sagdi: Gud mun sjá sér fyrir fórnarlambinu, svo sem Jesús og sannliga er Lamb frá heimsins upphafi slátrad. En hafi nú Jesús, ásamt sínum krossi, borid vorar syndir, þá er þeirri byrdi létt bædi af mér og ödrum syndurum; sé hann burtskúf-adur af landi þeirra lifendu, þá þarf eg ecki ad hrekjast med sóla synda minna á baki frá augliti Guds í þad fúla eldsdiki, sem kallast sá annar daudi; og þar vér þessu trúum, skulum vér þess viljugri vera ad taka uppá oss Jesú sæta ok og léttu byrdi, ecki ad eins í hlýdninni, heldur þolinmædinni, med því þessi krossgángan Jesú hefir helgad, blessad og innvígt allt vort mótlæti; ecki einúngis hefir hann borid krossinn oss til forlíkunar, sem ádur er sagt, heldur til eptirdæmis, þar hann segir: ad hvorr sinn lærisveinn vilji vera, skuli hann uppá sig taka, og þarf enginn ad skammast sín þarfyrir. Um Krist er spád: ad hans höfdingjadómur sé á hans herd-um; þad kalla eg, medal annars, hafi fullkomnast,

þegar hann bar krossinn, því fyrir hann hefir hann afklædt höfdingjadæmin og leidt oss af þeirri gryfjn, sem ecki var vatn inni; skyldi eg þá skammast min fyrir svo háleitt sigurmerki? einkum þar vér heyrum, ad hörmúngar Guds barna nefnast kross einúngis í Nýatestamentisins bókum, í þá minning, ad Jesús bar krossinn, svo þetta nafn er nú svo vegsamligt, sem þad var ádur smánarligt; því er þad heidur ad líkjast Kristi, einkum þar hann er svo miskunsamur, ad í því hann leid, kann hann ad hjálpa þeim, sem freistadur er. Ad þessu skyldi þeir gæta, sem naudgast undir krossinn einsog Símon; eg tala ecki um þá ógudlign, sem okid í sundur brjóta, og vilja öldúngis ecki offsækjast med krossinum, heldur þá, sem vilja ad sönnu med þolinmædi hlaupa í þá orrustu, sem þeim er fyrisett, en kvída þó fyri sér, sakir veikleika holdsins, sem er óþolinmódt og vill ógjarnan missa sitt eptirlæti; þeim er einsætt og óhætt ad bidja Jesúm ad hjálpa uppá vanmátt sinn, hann vill þad vissuliga gjöra, því Drottinn leggur oss ad sönnu byrdi á herdar, en hann hjálpar líka til ad bera hana. Ef sá, sem þurfti med þriggja brauda handa gésti sínum, gat med brekun sinni komid vini sínum á fætur um nótt, þá mun miklu fremur vor trúfasti vinur Jesús, þegar sjálfur hann sendir oss krossinn, láta oss eptir af sínum nádar-féssjódum þær vistir, sem vér eigum þessum blessada gésti med ad fagna, sem er kjærleikurinn, trúin, og þolinmædin, þegar vér þess idugliga og alvarliga á leit förum; aldrei þarftu, kristinn madur! þarum ad efast;

þótt enginn vilji vid þig kannast, gétur Jesús ecki gleymt þér, því hann þeckir sína; þótt enginn adstodi þig, veitir hann þér lid, því hann freistar einkis yfir megn fram; þótt allir forsmái þig og burtskúfi þínu nafni, þá er þitt nafn skrifad á himinum; þótt enginn hirdi um hvad þér lídur, þá telur Drottinn þinn flótta og samansafnar þínum tárum; sértu þarfyrir kalladur undir krossinn, þá hlýd ecki fortölum holds og blóds, sem er nauduuarsamt, heldur festu augun á þeim uppbyrjara og fullkomnara trúarinnar, Jesú, hvorr í stad þess fagnadar, sem hann mátti hafa, leid krossinn, því hann aktadi ecki þad spott og situr til Guds hægri handar; hann hefir borid á undan, þú átt ad gánga á eptir; hann bar þýngri partinn, þér er ætladur sá léttari; krossgángan leiddi hann til dýrdarinnar, þig í sama máta, því fyrir margar hörmúngar byrjar oss inn ad gánga í himnaríki; en þú átt ad gæta þess, ad þad sé Jesú kross, en ecki ræningjans, sem þú ber; þad er: þú átt ad varast ad draga ok med ógudligum, svo þú þurfir ecki ad verda med þeim hluttakari í straffinu, hvad ecki er rétt kalladur Jesú kross; hvarfyrir Pétur postuli gjörir greinarmun á því, ad lída einsog þjófur og illvirki eda hlutsamur, og lída einsog kristinn. O, þú mikli krossberari, Jesú! sem sagt hefir: Þeim, sem yfirvinnur, vil eg géfa ad skrýdast med hvítum klædum, og hans nafn vil eg ecki útslétta af lífs-bókinni, og hefir til ævarandi minníngar uppteikna látid nafn Símonar og sona hans, sem eptir þér bar krossinn; minnstu mín í miskunsemi þinni

og gleym öllum mínum syndum; minnstu líka barna minna, og géf ad þau gángi í sannleikanum; lát þau hvíla undir skugga vængja þinna, og mitt og þeirra nafn vera skrifad hjá þér í lífsbókinni. Géf oss öllum, sem á þitt nafn trúum og sem nú erum innplantadir í þínu húsi, ad blómgast í þínum forgardi eylífliga, Amen!

31. Hugvekja.

Prédikun Krists fyrir kvinnunum.

En Jesú fylgdi eptir mikill fjöldi fólks og svo kvenna, sem grétu hann og aumkudu; en Jesús snéri sér til þeirra og sagdi: Þér, Jerúsalems dætur! grátid ecki yfir mér, heldur yfir sjálfum ydur; því sjáid! þeir dagar munu koma, á hvörjum segjast mun: sælar eru óbyrjur og þeir kvidir, sem ecki hafa fædt, og brjóst þau, er ecki hafa sogin verid; þá mun verda sagt til fjallanna; hrynjid yfir oss, og til hálsanna: hyljid oss!

Med tvennu móti er harmurinn, annadhvört hjálpsamligur eptir Gudi, eda skadligur eptir heiminum; á hvörttveggja minnist Páll: Hrygd eptir Gudi verkar idrun til sáluhjálpar, hvörrar madur mun ecki idrast, en heimsins hrygd verkar dauda. Þesshàttar heims-hrygd kann ad ské med mörgu móti: nockrir hryggjast, þegar þeir ecki fá svalad girnd sinni svo

sem Ammon og Achab; nockrir, þegar þeir eru ordnir til skammar med sína fyrirætlun, einsog Achitophel; nockrir, ef þeir mega fara á mis vid eigur sínar, einsog hinn ríki únglíngur; nockrir mæda sig í morgn og velkjast í sorgum þessa lífs, hvàd eg ætla sé allur fjøldinn. En yfirhøfud ad segja: kémur hrygd heimsins af því, ad menn meta mikils þá hluti, sem heimurinn er fullur af, sem er: fýsn holdsins, fýsn augnanna og drambsamt líferni, elska þá, og þad eptir því, sem hvorr er lyndur til, svo einn berst vid þennan hégómann, annar vid hinn, þridji hefir margt fyrir stafni í einu. Nú géta þeir, sem svo eru lyndir, aldrei farid á mis vid sorg og óróa, því bædi vill þar svo margt til ad ødlast þá hluti, sem heimurinn hefir mætur á, og þartil eru þeir svo slyppifengir og óstødugir í sjálfum sér; því er þad heilla ràd fyrir alla þá, sem ecki vilja hryggjast eptir heiminum til dauda, ad temja sér þad hugarfar, ad forsmá hann, hvad ecki sízt kann ad ské med því móti, ad ver setjum oss fyrir sjónir, hvorsu allt stundligt sé hverfult, sem menn þó plaga ad gángast fyrir, hvad vér kunnum ad sjá á høgum hans, medal annars, sem settur var erfíngi allra hluta, en hafdi þó ecki, hvar hann kynni ad halla høfdi ad, nefnil. Jesú Kristi, þegar hann bædi bætti fyrir ofmetnad vorn, og líka undireins kénndi oss, hvors þeir mættu vænta í heiminum, sem stunda eptir því óhræranliga ríki, hvørt hann med sinni fyrirlitníngu afrekadi. Vér heyrdum nú strax, ad þegar hann, med mikilli vesæld, forsmán og harmkvælum, ber

krossinn út af Jerúsalem, þá fylgdu honum vinir hans grátandi til aftökustadarins, sem skömmu ádur höfdu súngid sitt fagnadarríka hósíanna, út af öll- um þeim dýrdarverkum, sem þeir höfdu heyrt og séd, þegar hann reid inn til Jerúsalem; ó, hvörsu snögg umskipti urdu hér! þá fylgdu vinir hans honum inn sýngjandi, nú gánga þeir út med honum grátandi; þá reid hann á ösnu, nú liggur krosstré á baki hans; þá voru breidd undir hann klædi, nú er hann af- klæddur sínum eigin klædum; þá dreifdu þeir kvist- um á veginn, nú ber hann þyrni-kórónu; þá var hrópad: Blessadur veri sá, sem kémur í nafni Drott- ins! nú var kallad: burt med hann; þá geck fólkid ámóti honum, nú reka þeir hann, sem óbóta-mann á undan sér; þá þjónudu honum lærisveinarnir, nú leida hann strídsþrælarnir. Hafi nú Herra himins og jardar mátt reyna þetta brigdlyndi, þá er fávitska fyrir oss þrælana og aumingjana ad ætlast til betri kosta, einkum eptir þad, vér erum gengnir í hans þjónustu, hvörs ríki ecki var af þessum heimi; og hvad skyldu menn ætla uppá stadfast gengi í þessari veröld? hún er þá allra folskust, þegar hún lætur all- ra blídast. Saul vill láta Davíd gángast upp vid þad, ad heita mágur konúngsins, svo hann falli í hendur Philistæanna; þegar Ammon er gladur í Ab- salons géstabodi, er hann sleginn í hel; þegar Ham- an er bodinn í veitslu drottníngarinnar, er honum ólucka hugud; Uría fylgir konúngligur skeinkur og undireins banabréfid; hvad skal eg þá mæda mig med því ad elska þad, sem ecki sýnir mér stödugri

rækt enn svo? og hvad meira er ad segja: þad getur svo fallid, ad hlutir þeir, sem allra ágætastir og inndælastir eru, verdi ad mesta sorgar-auka. Jesús segir hér: ad þeir dagar muni koma yfir Jerúsalem, á hvørjum menn mundu kalla óbyrjurnar heppnar. Hvørsu mikils metid var á þeim døgum ad fæda børn, og hvílík fyrilitning þókti ad óbyrjuskapnum, er kunnugra enn frá þurfi ad segja; en þar kom, ad frjóssemin og barugétnadurinn vard Jerúsalems mædrum ad mesta harmi, þegar þær sáu børn sín kveljast af húngri, falla fyrir sverdi, seljast í þrældóm, og lída allskyns ófarir, hvørsvegna ríkis-kona nockur neyddist til ad eta lífs-ávøxt sinn. Svona kann nú ad fara fyri fleirum, ad þad, sem þeim þókti vænst um, verdi þeim til mestu hugraunar; því virdist mér ecki heimurinn, né heldur neitt, er í augunum glansar, þess vert, ad eg þreyti mikid huga minn med því, þar eg sé, ad á þvílíkri órósemi verdur enginn endir, hvort heldur eg hreppi, þar kémur ætíd annad og annad, ætíd nýtt og nýtt, svo sá hefir nóg ad gjøra, sem mædir sig med elsku fallvaltra hluta, og — hvad yfir tekur — hann tapar þeirri unadsemd, sem hann hafa skyldi í Gudi sínum, gjørdist svo hans óvinur, missir leidsøgn Andans, en hrapar í skadligar girndir, og þannig verkar hrygd heimsins daudann. En hvílík er þá sú hrygd eptir Gudi, hvørrar ecki þarf ad idrast? hún kann og ad vera med mørgu móti, svo sem: þegar menn hryggjast af sínum vidlodandi brestum og ófullkomligleika, einsog Páll; af illu athæfi, sem framfer, Gudi til styggdar,

einsog Loth; af eptirlaungun Guds adstodar, einkum þá madur heyrir brixli annara, einsog Davíd; en þó einkum og allrahelzt, þegar menn hryggjast af því, ad þeir móðgad hafi þann góda Gud og fá hjartanliga laungun til hans nádar, og því segir postulinn, ad hrygd eptir Gudi verki idrun. Þvílika hrygd hafdi Davíd, sú bersynduga, tollheimtumadurinn, Pétur og fleiri adrir, af hvörjum dæmum sumumhvorjum má og sjá, ad hún pressar opt tárin af augum Guds barna, og til hennar rædur oss Guds Andi mjog þrásamliga; en til þessarar hrygdar er eckért kroptugra medal, enn ad virda gaumgæfiliga fyrir sér pínu vors Jesú. Lofsvert er ad vísu dæmi þessara kvenna, sem Herranum eptirfylgdu grátandi, því þarmed sýndu þær elsku þá, sem þær hofdu á honum; en þó á ecki vor harmur af hans pínu ad vera fólginn í því, ad vér aumkum hann, einsog þær, því ad því fann hann; hann er nú líka frá ángist og ollum harmkvælum upphafinn til eylífrar vegsemdar, og er honum því marklitil þjónusta í medaumkun vorri; þarfyrir segi eg ecki ad Drottinn áliti þad ecki nádarsamliga, þegar kristinn madur í einfeldni hjarta síns fellir medaumkunar tár, þegar hann heyrir talad, eda sjálfur hugsar um Jesú pínu, þad kann og ad innræta honum margan gódan þánka; hitt segi eg, ad vor harmur af Jesú pínu á ecki ad vera einúngis medaumkun, einsog þegar vér sjáum eda ímyndum oss eitthvad aumt, því vér megum ecki meta pínu vors Jesú í hjarta voru, einsog einbera kvol og þjáningu góds og réttláts manns, heldur

sem lausnargjald vort og borgun fyrir syndirnar, og því á það að vera helzta ástæða harma vorra, sem hann segir hér: að vér grátum yfir sjálfum oss, grátum yfir syndum vorum, sem deydt hafa Höfdingja lífsins. Guds lögmál afmálar að sönnu vidbjód syndarinnar og hennar straff, en svo þú, syndugur madur! sjáir það sé meira enn í ordi kvednu, þá virdtu fyrir þér, hvornig Jesús var útleikinn, þá á hann hlódst straff synda þinna og bölvan lögmálsins, og gæt þess undireins, að hann var Guds náttúrligur Sonur; en ef svo géck hardt að honum útvortis, að hann var líkari madki en manni, svo jafnvel týranninn aumkadi hann, og innvortis svo, að hann kvadst af Gudi yfirgefinn, hvad heldur þú þá hefdi ordid um þig, sem ert hey og gufa, hefdir þú átt að mæta Guds reidi eylífliga? því ecki var þess von, að hún mundi hafa kunnad á þér að sefast. O! skyldi oss þá ecki til hugar koma að gráta þaraf, að Guds Sonur, orþjádur, afskræmdur, spottadur og hörmuliga kvalinn er einsog hann kalli til vor og segi: þú hefir látid mig erfida í þínum yfirtrodslum? Ætti oss ecki að gánga það nærri hjarta, sem gjordi hans sálu hrygga allt í daudann? megum vér ecki skammast vor fyrir þeim hærsta dómara, að vér höfum deydt Son hans? er það ecki nóg, að vér höfum krossfest hann einusinni, þó ecki gjörum vér það á ný, med þverúdarsamligri idkun glæpanna? en það er þó sem yfirtekur, að Guds Sonar blódugur sveiti, húdstroka, krossfesting, forsmán og beiskur daudi, hefir þó ecki svo deydt í oss hinn gamla

manninn, ad vér tækjum oss abl af hans dauda og upprisu, til ad deya frá syndinni, en lifa réttlætinu. Þegar eg, aumur madur, hugsa til þess, hvørsu óþacklátur eg er fyrir Jesú pínu, dofinn, kaldur, andvaralaus og óstodugur í mínu idrunarverki, mætti eg þá ecki setja þad fyrir mig, ad einsog Jesús fyrisagdi hér Jerúsalems borgurum þad straff, sem þeir ecki gættu ad, en Gud hafdi ályktad, svo mun Drottinn hafa hugsad sér, ad leida yfir mig ólucku og vitja synda minna, þegar hans tími kémur? má þá ecki umþenking þessi vekja mig til ad gráta mínar syndir og leita í tíma lags vid, ad flýa fyrir tilkomandi reidi? En þegar svo er komid, þá mun Jesús ecki draga lengur í hlé sín pínslar-sár, heldur sýna mér í Evangélió ávoxt sinnar pínu, sem er syndanna fyrirgéfning; þar kemur þad fram, ad hrygdarinnar eptir Gudi unni enginn idrast; því þegar idrandi madur af umhugsan Jesú pínu grætur sonnum idrunar-tárum eptir Guds nád, þá fær hann undir eins ad smacka hve sætur Drottinn er, og blandast svo idrunar- og eptirleitar-tárin saman vid fagnadar-tár, þegar hann í andanum og trúnni finnur sinn Frelsara, einsog þá Jóseph og Benjamín grétu af feginleika, og fullkomnast þá, þad skrifad stendur: Þeir, sem med tárunum nidursá, munu med fognudi uppskéra, því Guds ríki er réttlæti, fridur og fognudur í heilogum Anda. O, Jesú! sem fyrisagdir Jerúsalems innbúum þad straff, sem koma mundi yfir þá og nidja þeirra, af því þeir þecktu ecki sinn vitjunar-tíma, lát mínar syndir fyrir þína

dýru fórn, einsog ský afmádar verda, svo hvorki komi þeirra gjöld fram vid mig né nockurn annann eptir mig! Bænheyr þad, Drottinn minn! fyrir þitt háleita nafn, Amen!

---

32. Hugvekja.

Um græna og visna tréd.

Ef þeir gjöra þetta vid þad blómgada tréd, hvad mun þá ské vid hid þurra?

Jesús hafdi í fyrifarandi ordum fyrisagt þad straff, sem koma mundi yfir Jerúsalem, hvar inni allir idrunarlausir eiga óskilid mál, þvi þeir munu segja til fjallanna: fallid yfir oss, og til hálsanna: hyljid oss. En í þessari grein, hvarmed hann ályktadi sína kvedjuprédikun til kvennanna, færir hann rök til þess, af samlíkingu þess græna og visnada trésins, þeirrar meiningar: ef menn höggva upp og brenna frjóssamt tré, þá er ecki líkligt þeir láti þad standa, sem fúid og ónýtt er; ef Guds reidi fellur yfir mig, heilagan og réttlátan, hvad mun þá ské vid óvini Guds og umbótarlausa syndara? og samhljódar þetta því, sem Jóhannes segir: Öxin er sett til rótar trjánna, því mun hvort þad tré, sem ecki færir gódan ávort, upphöggvast og í eld kastast. Hér skulum vér læra: ad Jesús, Guds og Maríu Sonur, er þad græna og ávartarsama tré; hann er sá réttláti kvistur, sem Drottinn hét ad uppvekja Davíd, og sú ávartarsama

grein af rót Jessæ; hvad kunni blómligra ad vera enn Gud í mannligri náttúru? en í Kristi býr öll fylling Guddómsins líkamliga, hvör ed verkadi allrahanda ávöxtu, sem sjálfkrafa spruttu af þessu lífsins tré, einsog þá Arons vöndur blómgadist af sjálfum sér; Gud hafdi smurt hann med vidsmjöri fagnadarins, og meddeilt hans manndómi óendanligar gáfur, hvörjar útstrjáludu sínum ávöxtum til mannanna sona, hvaraf og þeckjast mátti, ad hann væri sendur heiminum til lífgjafar; þad sagdi hann vid lærisveina Jóhannesar Skírara: Kunngjörid Jóhannesi, sagdi hann, hvad þér heyrid og sjáid: blindir fá sýn, haltir gánga, líkþráir hreinsast, daufir heyra, daudir upprísa og fátækum bodast Evangelíum; og sömu rök brúkadi Pétur í Kornelíusar húsi, til ad sanna, ad hann væri heimsins Lausnari, þá hann segir: Jesúm af Nazareth smurdi Gud med heilögum Anda og krapti, hvör ed um kríng géck, gjördi gott og græddi alla þá, sem af Djöflinum voru undirþryktir. Sætt smöckudu þessir ávextir mönnunum, einkum þeim, er fundu hunáng á hvörjum kvisti; því einsog öll hans verk voru heilög, heilnæm og huggunarrík, svo voru og öll hans ord og umgengni; hann sagdist vilja endurnæra alla þá, sem ervidudu; hann medtók þá bersyndugu og át med þeim; hann fann krapt út af sér gánga, þegar þeir veiku snertu hann; hann kalladi á þá, sem beiddu hann ad hjálpa sér, þegar adrir skipudu þeim ad þegja, og engan rak hann frá sér allt fram í andlátid; hans rykti géck ecki einúngis út um allt Gydíngaland, heldur allt Sýrland og um-

kringliggjandi lönd, og nú eptir hans upprisu um allan heiminn, hvar hans brúdur skémtir sér vid þessa ávexti og segir: þínar ilmanir eru gódrar luktar, þitt nafn er einsog útfljótandi vidsmjör. Sætan ilm luktadi líka sjálfur Gud af þeim ávöxtum, og hafdi staka velþóknun á þessu græna tré, einsog þad auglýsti sig vid ána Jórdan; þegar hann fæddist, dansadi himininn, og Englar súngu dýrd Gudi í upphædum; þá fagnadi jördin yfir fridnum og Guds velþóknun á mannkyninu; hirdararnir, sem heyrt höfdu til Englanna og fundu barnid, lofudu gladværir Gud fyrir allt, sem þeir höfdu heyrt og séd, ad eg ecki tali um Maríu, Elizabeth, Zacharias, Simeon, Önnu og önnur gudhrædd hjörtu. Var nú þetta góda tré þóknadist Gudi og mönnum, var líkligt ad hefdi mátt standa áugurlaust, en því var ecki svo varid, heldur var Jesús plágadur, hæddur, hatadur, hrjádur og hrakinn, og þad þegar í frá barndómi, en þó einkum í pínunni, þegar reidistormur Guds geysadi yfir hann, svo hann skókst, skalf og titradi, sem ljóst er af hans lífs- og píslar-sögu. En hvad olli þessu? hvörnig er Gud honum reidur, í hvörjum hann hefir alla velþóknun? hvörsvegna straffast hann, sem ecki vissi af synd? því er hann hrjádur af heiminum, sem heiminum gaf líf? Þad kénnir Jesús hér, þegar hann nefnir visna tré; því ad allt mannkynid í heiminum var þornad tré; ef rótin er heilög, þá eru kvistirnir heilagir, segir Páll, eins má og segja: ef rótin er eitrud, þá eru kvistirnir eitradir. Adam var ad sönnu heilagur og réttlátur

skapadur, en hann eitradist og spilltist allur í fallinu; en einsog hann vard, svo urdu limirnir, þad er mannkynid, svo þar er enginn, sem gott gjörir, ávextirnir eru ecki ad eins engir, heldur eitradir ránglætis ávextir, Sódóma vínber, fjandskapur ígégn Gudi, því géck oss einsog trénu, sem gétur um hjá Lúkasi í 13. kap., sem Herrann skipadi upp ad höggva, svo þad hindradi ecki hardlendid; en þegar svo var komid, aumkadi oss Guds Sonur og bad oss vægdar, einsog gardvördurinn, sem bad ad lofa trénu ad standa eitt árid enn; en þad leid ecki Guds réttlæti, nema med því móti, hann sjálfur tæki ad sér ad rækta hid þurra tré, og tæki ecki ad eins uppá sig syndanna gjöld, heldur kæmi því lagi á, ad þad kynni framvegis ad verda frjóssamt; þarfyrir hefir hann vorri náttúru íklædst, og í henni géfid frá sér vökvann, bædi til ad fridstilla Gud og líka ad koma vetskja í þær þurru greinir, þad er hans blód, sem hreinsar samvitskurnar af daudum verkum til ad þjóna Gudi lifanda; því er hann svo hörmuliga útleikinn, ad hans sorg og hádúng yrdi fridþæging syndugu mannkyni, hann er ad synd gjördur, svo vér yrdum Guds réttlæti; hann hristist ecki ad eins, sem tré fyrir stormi, heldur pressadi reidi-eldur Guds hans vökva svo út, ad hann sveittist blódinu, hvarmed limdir eru vid hann þurru kvistirnir, svo þeir blómligir yrdu í trúnni og kjærleikanum og gódum verkum, því hvorr í honum blífur, ber mikinn ávöxt, og þetta skédur nú í skírninni, þá vér, fyrir nád endurfædingarinnar, fáum krapt af hans dauda og

upprisu, til deydingar þess gamla og upplifgunnar ens nýa manns: svo er hann þá kvalinn bædi til ad sætta oss vid Gud og innplanta sjálfum sér; en med því hann hafdi þetta ad sér tekid, leid ecki Guds sannleiki og réttlæti, ad hans hold upphefdist á Guds tignarstól, fyrr en þad var útrétt fyrir hans kvol og dauda, einsog hann sjálfur segir: Byrjadi ecki Kristi þetta ad lída, og inngánga sídan í dýrd sína. Af þessu er merkjandi: ad fyrst Gud vildi endiliga straffa sinn Son fyrir annarligar syndir, þá lídur hann ecki ránglætid strafflaust á þeim idrunarlausu, og þetta er sú helzta ástæda og meining þessara Jesú orda. O! hvorsu villt og blind er sú mannsképna, sem dag eptir dag liggur vísvitandi í syndum og glæpum, í þeim fávitsku þánka, ad fyrst Gud ecki strax straffar, þá muni hann leida hjá sér vondskuna framvegis, og því sé ollu óhætt, Gud hafi því gleymt, hann hafi bygt sitt andlit og sjái ecki framar, og þessir eru þánkar enna ógudligu, einsog Davíd kénnir; Varid ydur á þessu, ó, þér fávísu bornin! vitid, ad Drottinn þegir ecki æfinliga, heldur vaknar hann umsídir; eg þegi um stund og er hljódur og aptra mér, en nú vil eg svo hátt hrópa, einsog sú er barn fædir, og eg vil eyda þeim og uppsvelgja þá, segir hann sjálfur. Pad græna tréd var ecki sparad, skyldi þá ecki miklu framar þad tré, sem ecki gjorir gódan ávoxt, upphoggvast og í eld kastast? ef dómurinn byrjast á Guds húsi, hvad mun þá ské vid þá, sem ecki trúa Evangélió? og ef sá réttláti verdur naumast hólpinn, hvar mun þá synd-

-arinn birtast? Þessvegna, ó madur! ef Drottins þolinmædi lídur þig og dregur undan straffid, þá haldtu hans seinlæti þitt hjálprædis medal. Jesús bidur ecki, ad þú skulir standa æfinliga, heldur eitt árid enn, eda svo lengi, sem hans miskunsemi sýnist fullreynt vera til vid þig; brúka þann tíma til ad leita Drottins, en ecki til ad uppfylla mælir syndanna. O Gud! vertu mér syndugum líknsamur! eg hefi lengi stadid ávartarlaus og visinn fauskur, en uppræktu mig þó ecki í þinni reidi; hyl mig, ó þú græna tré, Jesú! á tíma reidinnar, því eg forlæt mig uppá þitt vængja-skjól, þartil ólukkan er framhjá farin. Loksins eigum vér héraf ad læra, ad oss byrjar mótlæti ad lída; því hafi þad græna tréd mætt hrakníngi, þá er ecki ad undra þó oss hendi þad sama. Guds Sonur géck inn í sína dýrd gégnum pínsl og dauda, svo byrjar oss fyrir margar hormúngar inn ad gánga í Guds ríki; hann slapp ecki undan, sem hvorki mótgáng né dauda hafdi verdskuldad, hvad þá vér, sem berum vonda ávexti, þar verdlaun syndarinnar er daudinn. En þó þessu sé svo varid, megum vér samt í öllu andstreymi hugsa til Jesú, og svala oss í hans nádarvökva. Jónathans augu upplndust fordum, þá hann drap sínum stafsenda á hunángid, svo hann hresstist og lifnadi vid, en miklu framar upplýsast augu vor, sem trúum, í öllu mótlæti, þegar trúin smackar þá sætu ávexti, sem framfljóta af velgjörníngum Jesú, hvörr ad er lífsins braud, sem af himnum er ofan komid og heiminum gefur líf, því þá sannfærast þeir um, ad enginn fær

þá af hans hendi slitid, verda því máttugir midt i vanmætti sínum, fyrir krapt hans, sem í þeim byggir. O Herra Jesú! þú græna tré, sem pressadur ert mér til lækníngar og vökva! snú þér til mín í öllu mínu mótlæti, svo vökvi gædsku þinnar endurnæri mitt hjarta, og verdi í mér sú uppspretta, sem framflýtur til eylífs lífs, Amen!

---

33. Hugvekja.

Um Krists krossfestingu.

En tveir spillvirkjar voru einnig útleiddir med Jesú, ad þeir ásamt hönum væru líflátnir. Þeir leiddu hann út á þann stad, sem á hebresku hét Golgatha, sem þýdir á norrænu höfudskelja-stad. Þeir gáfu hönum edik ad drecka, samblandid víni, myrru og galli; en þegar Jesús smackadi þad, vildi hann ecki drecka. Þeir krossfestu hann á þessum stad Golgatha og þá tvo spillvirkja med hönum, einn til hægri og hinn til vinstri handar, en Jesúm í midid. Þá uppfylltist ritníngin, sem segir: ámedal spillvirkja er hann reiknadur.

Vér lesum í Opinb. b. Jóhannesar 5. kap. ad hann sá midt ámilli stóls öldínganna og þeirra fjögra dýra standa lamb, einsog því væri slátrad. Þad, sem þeir útvöldu sigrihrósandi una sér vid frammi fyrir Guds stóli á himnum, þad sér sú stridandi

kyrkja í trúnni hér á jørdinni, Lambid Guds, Jesúm Krist, slátradan og fórnfærdan til sætleiks ilms Gudi; því hann er oss í ordinu afmáladur og medal vor krossfestur, og nú erum vér komnir ad hans sínta pínslar-stad, sem er fjallid Golgatha, hvar þettá blessada Lamb var fullkomliga slátrad; híngad til hefir hann verid búinn undir fórnfæringuna, en hér er fórnin upptendrud; lyptum því upp hugskotsins augum og horfum á, því hér fáum vér ad sjá, ecki ad eins fullkomnun lausnargjaldsins, heldur hid skjærasta kjærleikans og þolinmædinnar eptirdæmi og fullkomna reglu til ad deya sáluhjálpliga á burt úr heimi þessum. Vér heyrum nú fyrst af pínslarsøgunni, ad þegar strídsmennirnir eru komnir med hann í aftøkustadinn og farnir ad framreida pínslarfærin, þá géfa þeir honum ad drecka myrrublandid vín med galli meingad, hvad Jesús ad sonnu smackadi, svo spádómarnir uppfyltust, en vildi þó ecki drecka, uppá þad, hann ecki stytti fyrir sér kvolina, heldur til lykta leiddi allt hvad um hann var ritad. En vér skulum þad héraf læra, ad einsog hann hafnadi hér gallblandinu, svo burtskúfar hann frá sér allri hálfvelgju og hræsni, í hvørn helzt máta, sem hún framkémur vid hann eda limi hans. Gallbland má kallast fyrst og fremst allt undirferli og fals, sem forblómad er med føgrum ordum, en þad frambera allir þeir, sem gjora munn sinn klockvari enn vidsmjør, en hafa þó stríd í sinni; þad má líka heita allt þad gudræknis-skin, sem ecki hefir art sannrar gudhrædslu, heldur nálægist Gud ad eins med vor-

unnum: líka øll sú vinátta, sem ecki er af hreinu þeli, og lokſins sú idrun, sem er án sannrar trúar, án hvørrar ómøguligt er Gudi ad þócknast, eda hafa nockra sonarliga vidleitni til ad gjøra hans vilja; engin þesshattar óheilindi vill Gud hafa, því hann er trúfastur og sannleiksfullur, og hatar alla hræsni og ódygd. En líka sem þetta er oss til vidvørunar, svo er og hitt til huggunar, ad þó vér med Jesú megum smacka á súru í heimi þessum, og fá fleytifullan-mælir tára, þá er þad øllu gott fyrir oss, því fyrst hann smackadi sjálfur þad beiska, þá bædi vill hann og kann ad hjálpa þeim, sem freistadur er; hann sjálfur drack þad bølvada og banvæna, svo þad yrdi blessad og heilnæmt, sem oss er ætlad, og vér megum trúgódir bidja og segja med spámanninum: Straffa þú mig, Drottinn! þó med réttlæti, ecki í reidi þinni, svo þú gjørir mig ecki ad engu, og þetta skédi nú, þegar hann gjørdist bølvan fyrir oss, og var hengdur uppá tréd, einsog Gudspjallssagan segir: Þegar þeir komu á þann stad, sem kalladist hausaskéljastadur, þar krossfestu þeir hann. Þetta var hid forsmánarligasta lífs-straff, sem brúkad var vid verstu glæpa-menn og illþýdi, engu álitligri enn hengingin nú á døgum, en þó miklu kvalrædisfyllra, þar bædi var líkaminn teygdur lid frá lid, til ad hegda honum eptir trénu, og svo líka rekinn járnfleinn ígégnum lófana og risturnar, á hvørjum fjórum járngoddum hánga mátti allur líkamans þúngi, med enni mestu forsmán og kvalrædi, yfrid lángan tíma, uns þeir krossfestu slokuudu lokſins útaf med láng-

varanligri kvöl. Þetta kvalafulla straff mátti nú sjálfur Guds Sonur lída, þegar hann galdt vorra synda skuld, hvorsvegna vid, min sála! hverjum sá krossfesti Jesús er Guds kraptur og vísdómur, skulum þess heldur láta þessa hans krossfestingu gánga ockur til hjarta, og virda hana fyrir ockur í trúnni. Eva, formódir vor, rétti fyrst höndina til eplisins, sem Gud hafdi bannad, og sídan ad munninum; nú eru Jesú hendur teygdar út fram med trénu, og ad hans munni borid edik og gall. Eptir fallid stódu þau Adam og Eva nakinn milli trjánna; nu hángir Jesús nakinn á trénu. Þar sem Adam og Eva stódu, kvaldi þau samvitskan og hrædiligur ótti fyri Guds reidi, og vildu því fela sig fyrir Gudi, hvörs rödd þau hræddust; þar, sem Jesús héck, fann hann ad sönnu til Guds reidi og helvítis ángistar, þó var hann sér engra synda medvitandi, heldur var þá ad útrétta Guds vilja, og því skammadist hann sín ecki, né vildi fela sig, heldur sýndi sig opinberliga Gudi og mönnum, einsog lýtalaust fórnar-lamb; en þared allir menn fengu af Adams óhlýdni alla ólucku, syndina, daudann og fordæminguna, svo vard og þetta Jesú fridþægingar offur öllum mönnum orsök til allrar blessunar, og innleiddi réttlætid, lífid og sáluhjálpina, einsog postulinn kénnir, segjandi: Líka sem fyrir eins manns óhlýdni eru margir syndugir ordnir, svo verda margir réttlátir fyrir þess eina hlýdni; og enn framar: Þó hann væri Guds Sonur, hefir hann þó, í því hann leid, hlýdni lært, og þá hann fullkomnadur var, er hann ordinn öllum þeim, sem

hlýdugir eru, orsök eylífrar sáluhjálpar. O, hvörsu mikil sekt mátti þad þá vera, sem útkrafdi þvílíka borgun! O, þu eylífi ædsti kennimadur, minn Herra Jesú! hvörnig ertu útleikinn, þegar þú ert ad borga fyrir syndir mínar? Þú hefir ecki blódugar hendur af kvikinda blódi, einsog sá ædsti kennimadur fordum, þegar hann var ad forlíka fyrir fólkid, heldur af þínu eigin blódi, Guds blódi, sem fullkomna kvittun syndanna kann ad afreka betur enn fénadarblódid fordum, sem var árlig minning syndanna, en gat ecki burt-tekid þær. En hvada sár eru þar i höndum þínum? minn elskuligi! þad eru markteikn minna blódugu illgjörda; ydar syndir byrgja Guds andlit frá ydur, svo hann heyrir ydur ecki, því ydar hendur eru af blódi saurgadar, segir ritningin; þessvegna eru sárin i höndum Lausnara míns, ad blódid, sem dundi af þeim, þvær blódid af mínum höndum, þad er: hreinsadi og afmádi saurugleika minna vondu verka; mitt réttlæti er einsog saurugt klædi blódfallssjúkrar konu; en ef svo er réttlætid, hvad mun þá ránglætid? Þessi saurgun fæst ecki afþvegin, nema i þeim opna uppsprettu-brunni, sem Drottinn hefir sett i Zion, til ad afþvo Jerúsalems saurindi; hann sé eg nú opnadan, þegar eg horfi á þau blessudu naglafor i höndum Lausnara míns; þari skal eg stinga fingri trúar minnar og segja: Drottinn minn og Gud minn! af þessu skal eg dæma, ad eg sé teiknadur i bádar Jesú hendur, og úr þeim fái mig enginn slitid. En framar: þá eg hugleidi krossfestingu míns Drottins, sé eg fæturna eins útleikna og

höndurnar; svo var líka á mér; einsog höndurnar voru líka fæturnir blóðugir; á vegum mínum hefir verið ógæfa og hjartasorg, og friðarins veg þeckta eg ecki; því bar mér að bindast á höndum og fótum og kastast í hin ytstu myrkur; því eru nú fæturnir, sem gengu um kring til að gjöra gott: þeir fætur, hvorra skör jörðin er, og eru sem glóandi látún: þeir fætur, sem litaðir eru blóði ormanna, svo fastir, að þeir géta hvorgi hrærst, og í sínu eigin blóði litaðir, uppá það, að gángrúm gjörðist fyrir fætur mína og þeir greiddust fram á veg friðarins; því skal eg að þessum blessuðu fótum lúta, þá kyssa og á þeim þreifa í andanum og trúnni, og einsetja mér að feta í fótspor hans, er svo mikið hefir fyri mig liðið, bæði mér til forlíkunar og eptirdæmis. En hvað skal eg segja? eg finn mig vera hneigðan til alls ills; ó, að mitt óstýriláta hold mætti krossfestast með þér, Lausnari minn! svo eg fái sagt með postulanum: Eg er með Kristi krossfestur. O, að eg mætti frá allri synd svo bundinn og hindraður vera, einsog þú varst negldur við krossinn, uppá það minn andi þjóni þér hindrunarlaust! Þetta veitstu, Drottinn minn! eg af hjarta girnist, þarum skal eg og daglíga biðja, og bera svo þína kross-minníngu í hjarta mínu, að eg leiti lags við á hvörjum degi að krossfesta holdið með þess girndum og tilhneigíngum, og aldrei ljá mína limu til ránglætis verkfæra syndinni, heldur til réttlætis verkfæra Guði, því þá loksins fæ eg sagt með góðri samvitsku: gjöri mér hér eptir enginn ónæði, því eg ber benja-merki míns Jesú

á mínum líkama. Því skyldi eg nú þetta ástunda, þar þú, heilagur, hreinn og fráskilinn syndunum, hvorn Fadirinn helgadi og í heiminn sendi, ert í þinni krossfestingu med spillvirkjum reiknadur, einsog sagt hafdi Esajas spámadur. Þetta er án efa skéd til þess, minn Herra! ad einsog þú géckst í minn stad, og tókst vid mínum illverkum, svo skyldi eg fá barnaréttinn og verda í útvaldra tølu reiknadur fyrir þessa hlýdni þína; og þar eg hefi þessa von til þín, þá ætti mér ad vera umhugad ad hreinsa sjálfan mig, einsog þú ert hrein, og útslөckva ecki med vísvitandi syndum þann góda sonarleifdarinnar anda, fyrir hvorn eg kann ad segja: Abba Fadir! En þó mér kunni margt á ad verda, og holdid fái á stundum yfirhønd, þá muntu samt ecki oldúngis burtskúfa mér, þú, sem bedid hefir fyrir yfirtrodslu-mønnunum, undireins og þú varst reiknadur med spillvirkjum. Hvad er þá eptir? og hvornig skal eg framar nýta mér þína krossfestingu? eg vil hugsa um hana svo lengi, sem eg lifi, eg vil hrósa mér undir sigurmerki krossins, hvad sem ágengur, þad skal vera minn vísdómur, mín andæfi, mín vegsemd ad una mér vid þig, minn krossfesti Jesú! Eg héldt mig eckért vita, nema Jesúm Krist, og hann krossfestan. Uppá þetta forlikunar-altari skal eg offra øllum mínum andvørpunum, hvad, sem mér áliggur, og þarvid hvíla huga minn í allri sorg og andligu volædi, ad fyrir þitt krossblód hefir Gud fridgjørt og forlikad fyrir þig alla hluti vid sjálfan sig; svo er eg þá líka forliktur og skal þessvegna segja, þegar

sála mín verdur órólig, og mér stendur ógn og kvídi af Guds reidi: sú dýra kvol Jesú Krists, sem skédi á krossinum mér til forlíkunar, sé og veri medtekin af Gudi fullkomin borgun fyrir allar mínar syndir, og ein eylíf óbrygdanlig sáttargjørd. Þessu hefir þú, himneski Fadir! lofad, sem sendir þinn Son, svo ad heimurinn frelsadist fyrir hann; þessu hefir þú, Jesús! lofad, sem mig elskadir og gafst þig sjálfan út fyrir mig; þessu hefir þú, heilagur Andi! lofad, sem stadfest hefir í mér vitnisburdinn Jesú; hér uppá er eg inntekinn í þinn nádar-sáttmála og skírdur í þínu nafni, ó þú blessada þrenning! svo reidi eg mig þá hér uppá, í nafni Fødurs og Sonar og heilags Anda, Amen!

---

34. Hugvekja.

Fyrsta ord Krists á krossinum.

Jesús sagdi: Fadir! fyrirgéf þeim þad, því þeir vita ecki hvad þeir gjøra.

Þad er næsta huggunarríkur sannleiki, sem skrifadur stendur í sendibréfinu til Hebr. 9 kap.: Kristur er einusinni offradur til at burttaka margra syndir. Tvennt kénnir oss hér heilagur Andi: fyrst ad Kristur sé offradur, þad er: píndur og dáinn, og þad einusinni, því hans fórn var fullkomid lausnargjald, og þurfti ecki optar ad ítrekast; þar næst: til hvørs hann sé fórnfærdur, sem er: ad burttaka

margra syndir; hvørttveggja audsýndi Jesús í kross-festingunni; því þegar þeir negldu hann blessadan ofan á tréd, snéri hann augunum og breiddi fadm-inn móti sínum himneska Fødur, svo sem hlýdnasta og elskuríkasta barn, flaut þar í blódi og tárum, skjálfandi, nakinn og vanmáttugur af ofbodi kvalanna; þar med audsýndi hann sig einsog opinbert forlik-unar offur; en einsog þá var af kvølurunum fram-id þad skammarligastá illvirki, sem nockurutíma hefir fyrir Guds augu komid, til ad svívirda med hans guddómliga hátign og upphvetja hans reidi, svo féck nú þessi ædsti Biskup, sjálfur kénnimadurinn, sjálf fórnin, hid hentugasta tækifæri til ad sýna, til hvørs hann væri krossfestur, sem er: ad burttaka margar syndir; þarfyrir bidur hann med upplypt-um augum og útbreiddum ørmum sinn himneska Fødur líknar sínum kvølurum, og vill þeir njóti líka ávaxtarins af sinni pínu og segir: Fadir! fyr-irgéf þeim, því þeir vita ecki hvad þeir gjøra, svo hann framkvæmdi hér báda parta síns embættis, þess kénnimannliga: bædi ad fórnfæra og bidja fyrir syndurunum. Fadir! fyrirgéf þeim! segir brunnur gædskunnar: hann vill segja: eg veit, Fadir! hve heitt þín reidi brennur yfir þessu ógud-liga verki, en far þó ecki áfram med hana, heldur lít á mig, sem nú er ad útleggja þá fórn, sem ályktud er frá eylífd ad gylda skuli fyrir alls heims-ins syndir, hún er og útløgd fyrir þessa synd; líttu því ecki svo á tilverknad kvalaranna, heldur lausnargjaldid, sem eg er nú ad útleggja fyrir þá,

Fadir! fyrirgéf þeim, þeir eru blindadir; þeir vita ecki hvad þeir gjora; en þú, sem veitst þad, þú veitst líka til hvörs þad skédur; lát því meira gylda fyrir þínu augliti verdskuldun og tilgáng minnar pínu, heldur enn vondsku þeirra, sem hana nú á leggja. Þessi grunnlausa gædska vors Lausnara ætti nú svo ad gánga oss til hjarta, ad vér lærum af hans dæmi ad fyrirgéfa þeim, sem oss á móti brjóta, á hvörju mjög svo rídur öllum þeim, sem vilja fá fyrirgéfningu eigin synda; því ef þér ecki fyrirgéfid mönnunum þeirra brot, mun minn himneski Fadir ecki fyrirgéfa ydur ydar syndir, segir Jesús. Einsog Lausnarinn kénndi oss ad læra af sér hógværdina, svo kénndi hann hana best þá honum var mest á móti gjört. Kvalararnir spörudu hér enga grimdar adferd, en hann var miskunsamastur, þegar enginn miskunadi honum; og fyrst nú minn Lausnari ecki hallmælti þá honum var hallmælt, og ecki ógnadi þegar hann leid, skyldi eg þá ecki minnast á, ad þegar hann leid og honum var hallmælt, var hann ad borga mig út undan helvítis pínslum, og læra þad af honum, ad elska óvini mína, einsog hann hefir bodid? skal eg nockud halda þeim þyki mikid koma til Jesú pínu, sem gjöra hér þvert á móti og leitast vid á allar lundir ad fá hefnd yfir hvörju afbroti, og fái þeir ecki skeytt skapi sínu, bölva þeir, ragna, sverja og særa, einsog gætu þeir séd, ad mótpartur þeirra færi kvikur til helvítis, ef þeir mættu ráda. Dáfalliga breyta þessir eptir Jesú! hann sagdi: Fadir! fyrirgéf þeim

þeir segja: Drottinn hefni á þeim! Þú villt kannské segja: eg er saklaus við þenna eda hinn, sem mér illa tilgjörir, er þá ecki von mér gremjist? eg hefi gjört honum til góda, skyldi mér ecki svída? Var þá ecki Jesús saklaus? hafdi hann ecki gjört ollum gott? þú kannt ad vera saklaus vid manninn, en Jesús var saklaus bædi fyrir Gudi og monnum, og þad skilur ycknr, þvi þú mátt bera sok fyri Gudi alla þína daga; en hann er á stundum svo lyndur, ad hann lætur órétt vondra manna koma fram á þeim, sem hann vill straffa, einsog sýnir dæmi Davíds, og þvi eru þeir opt þad hris, sem hann brúkar á ránglæti mannanna, einsog hann kallar konínginn af Assýria vond sinnar reidi; og fyrst þessu er svo varid, hvad viltu þá segja, þó einhvorr gjori þér órétt óverdskuldad, nema þad, sem Davíd sagdi, þegar Simei bolvadi honum: Láttu hann bolva! fyrst Drottinn hefir sagt vid hann: Þú skalt formæla Davíd. Þad er ecki barnsins ad brenna vondinn, heldur fodursins; straffi Gud mig med annara illsku, þá er hans réttur ad hefnast á þeim, eg vil þegja á medan og upplúta ecki munn minn, því Drottinn gjorir þad. Eg hefi engan rétt til ad hefna á mínum haturs-manni, þvi Guds er hefndin; ef eg þá hefni min á honum, þá er eg ecki honum betri, þvi einsog hann gjordi mér órétt, svo gjori eg honum órétt i þvi, ad taka ad mér þá hefnd yfir honum, sem mér ecki tilheyrdi, fæ ecki heldur óréttinn med odrum órétti burttekinn, þvi ecki fæ eg aungad aptur, þó eg slái

út auga þess er blindadi mig; þá gét eg heldur ecki bedid Gud ad dæma mitt málefni, þegar sjálfur eg er búinn ad leggja á smidshöggid og taka hefndina fram yfir hendur á honum, og því vil eg heldur hafa Salómons ráð, svo látandi: seg þú: ecki vil eg endurgjalda íllt, bíd þú eptir Drottni, og mun hann frelsa þig; og hvad skyldi eg þá heldur formæla eda óska ílls þeim, sem brýtur vid mig? skal hann batna vid þad? nei, lángt frá! heldur kann med því móti litil átylla ad verda orsök mikillrar ólucku, og litill neisti ad miklu báli, og því segir Jakob; ad hatursfull túnga sé litill eldur, sem uppbrenni mikinn efni-vid; hún flecki alla umgengni mannsins, og hvar, sem hatur sé og þráttan, þar sé vanskickan og allt íllt framferdi. O! hvörsu betra er þá, ad halda gédsmunum sínum í taumi og yfirvinna hid vonda med gódu! med því móti kann sá ad ávinnast, sem rángt gjordi, svo vér fáum kjærleiksfullan bródur í stad fjandmanns, sem er miklu meiri ábati. Eg vil nú ecki tala um hvada heimska þad sé, ad skeyta skapi sínu á ödrum, en taka í stadinn óróssemi samvitskunnar og sturlun og vandrædi, og þad, sem yfirtekur, óblídu Guds og apturhald sinna eigin synda, hvar þó er ecki vid ad dyljast, því hvör sjálfur sin hefnir, skal finna hefnd af Drottni og hann mun gæta ad hans syndum. O minn Jesú! sem badst fyrir þínum hatursmönnum, upplýs hjarta mitt, svo eg fylgi þessu þínu blessada dæmi! fyrirgéf mínum óvinum, og lát þá snúast frá öllu vondu, svo þeir vegsami þig med

sinni yfirbót og ødlist nád! Þetta ord vors Lausnara géfur oss í annann máta ørugga fullvissu um hans medalgaungu embætti, því hann bidur hér fyrir óvinum sínum midt í pínunni, svo hann audsýni, ad hann í krapti sinnar fullnustu bidji ætíd sinn Fødur fyrir oss, einsog heilög ritníng allvída kénnir, talandi undireins og í sømu grein um forlíkunina og medalgaunguna Jesú Krists, og medal annars, þar svo stendur, 1 Jóh. 2: Vér høfum talsmann hjá Fødurnum, Jesúm Krist þann réttláta, sá, sem er forlíkan fyrir vorar syndir. Fadir! fyrirgéf þeim, því þeir vita ecki hvad þeir gjøra, segir hann, blessadur! hér í pínunni, sama veit eg hann segir nú í dýrdinni, þegar mér verdur á: fyrirgéf honum, hann veit ecki hvad hann gjørir; því hafi hann viljad láta gylda strídsmønnunum til málsbóta þeirra fávitsku og Gydíngum þeirra blindni, sem þeir høfdu sjálfir bakad sér, þá veit eg hann mun ecki sídur afsaka mig, þó Djøfullinn, heimurinn og holdid kunni svo ad bleckja mig, ad eg syndgi af fávitsku eda óframsýni, hvarvid eg skal mig hugga, þegar eg óttast ad Gud setji í ljós fyrir augliti sínu mínar heimugligu syndir, og þessvegna óaflátanliga bidja og segja: Drottinn! hvørr fær skilid, hvørsu opt hann fellur? fyrirgéf mér mínar heimugligar syndir, og lát enga þvermódsku drottna yfir þræli þínum. Jesús bad fyrir þeim, sem hann krossfestu; allir høfum vér krossfest hann med syndum vorum, því hefir hann líka í þad sinn bedid fyrir øllum oss; hann bad fyrir kvølurunum, þótt þeir krossfestu

hann; hann bidur og fyrir oss, þegar vér brjótum og það er dagliga og idugliga, því hann hefir eylifan kénnimannskap, og gétur gjört þá hólpna, sem til Guðs koma fyrir hann, því hann lifir ætíð að biðja fyri þeim. Hann bað fyri þeim, sem hønum gjørdu þá mestu kvøl og háðúng og skapraunir og hvørjir um enga náð báðu; skyldi hann þá ecki biðja fyrir þeim, hvørjum hann hefir géfið makt Guðs børnum að verða, hvørja hann skammast sín ecki bræður að kalla, og sem að hans krossi hænast í trúnni og elskunni, og vænta, fyrir hann, með auðmjúkum anda syndanna fyrirgéfningar? Hann elskaði þá, sem hann hötuðu; hvað þá hina, sem hann elska? Hann, sem er fullur náðar og sannleika, vildi láta strauma sinnar náðar útfljóta til sinna blygðunarlausu kvalara: hvørr fær þá efast um, að hann géfi þeim að drecka af brunni lifandi vatns fyrir eckért, sem húngra og þyrsta eptir réttlætinu, þar hann sjálfur sagt hefir: Hvørr, sem þyrstur er, komi hann að drecka? Hann bað fyrir sinum óvinum undir sinn dauða, því veit eg hann dregur ecki í hlé sína fyribón, þegar eg ligg fyrir dauðanum, þar hann veit mér liggur þá mest á, einsog pínslarvotturinn Stephán reyndi, hvørn hann huggaði og áminnti á dauðastundunni með þessu sinu orði, svo hann fór sinn veg fagnandi í friði. O, Herra Guð, himneski Faðir! þú, sem elskaði svo heiminn, að þú gafst í dauða þinn eingétinn Son, til þess, að allir þeir, sem trúa á hann, skyldu ecki tapast, heldur øðlast eylifa sælu, lát mig í andláti minu, þegar eg allraseinast mæni augum

minum til þinnar miskunar, njóta þess, ad þinn eingétinn Sonur mændi til þin augum sínum í krossfestingunni og sagdi: Fadir! fyrirgéf þeim! Lít þú til þeirrar dýru fórnar og miskuna mér hans vegna, í hvørjum þér einúngis velþóknast, Amen!

---

35. Hugvekja.

Um yfirskriftina yfir krossinum.

Pílatus skrifadi þá yfirskrift og setti hana á krossinn yfir Jesú høfdi; hún innihélt hans daudasøk og var ritud á hebresku, grisku og látinsku túngu, þannig: þessi er Jesús af Nazareth, konúngur Gydínga. Yfirskrift þessa lásu margir af Gydíngum, því þessi stadur var nálægt borginni. Þá søgdu ædstu prestar Gydínga vid Pílatus: skrifa þú ecki: konúngur Gydínga, heldur ad hann hafi sagt: eg er konúngur Gydínga. Pílatus svaradi: hvad eg skrifadi, þad hefi eg skrifad.

Mínar hugsanir eru ecki einsog ydar, og mínir vegir ecki einsog ydar vegir, segir Drottinn. Á mørgum hlutum, bædi á mansali Jósephs og ødru, hefir Drottinn sýnt, ad hann sundurdreifdi dramblátum í þeirra hjartans hugsun, en léti rád sitt standa stødugt, og alla hluti samverka þeim til góda, sem hann elska; þó sýndi hann þad hvad best á sínum ein=

gétna Syni, hvorr sjálfur kallast undarligur; eckért forsmánarligra kvala kyn gátu óvinir hans upphugsad honum, enn krossfestinguna; med eckért gátu þeir eins vel komid fram fyrir Pílatusi, sem þad, ad hann hefdi gjort sig ad konúngi, og því skrifadi Pílatus konúngs nafnid uppyfir krossinum; en fyrir krossinn er Jesús frægastur og hans ríki máttugast, þarmed hefir hann afmád handskriftina, þá er móti oss var, afklædt hofdingjadæmin og gjort hreinsun synda vorra, og drottnar nú, fyrir ordid af krossinum, medal sinna óvina, hvorju Pétur sídan kastadi Gydíngum í nasir, med þessum ordum: Vorra fedra Gud uppvakti Jesúm, hvorn þér slóud í hel og hengdud uppá tréd, þennan hefir Gud uppvakid til hofdingja og Frelsara fyrir sína hægri hond, til ad géfa Ísrael idrun og synda fyrirgéfníngu. Þetta vitnadi sjálfur Pílatus, þó óvitandi, þegar hann lét yfir honum krossfestum í allra manna augsýn standa þessi ord: Jesús af Nazareth, konúngur Gydínga, og þad í þremur túngumálum, svo ad sem flestir gæti lesid og skilid. Lesum vid þá líka, sála min! þessi ord, og hugleidum nockud hvad þau hafa ad merkja.

Þegar eg virdi fyri mér krossfestingu Krists, þá sýnist mér, sem eg sjái blódrisa, ad dauda kominn og afmyndadan mann, hángandi nakinn á þremur eda fjórum járngoddum, en yfir hofdinu sé eg nockurskonar letur, þar stendur fyrst: Jesús; lofadur sé Gud! þar merki eg, ad á krossinum hángir Frelsari, því svo merkir þetta nafn, svo var hann kall-

adur af Englinum, ádur enn þad hann var gétinn í módurkvidi, því hann kom ad frelsa sitt fólk af þess syndum. Héraf álykta eg nú svo: ad sá, sem fyrirheitinn var í Paradís eptir fallid, sá, sem Abrahami var lofadur, í hvørjum allar þjódir skyldu blessast, og sá, sem allir spámenn vitna um, ad allir þeir, sem á hann trúi, skuli fyrir hans nafn fá syndanna fyrirgéfningu; sá sami er hér krossfestur og enginn annar, því sá eini heimsins frelsunar-madur, eptir hvørjum fedurnir væntu, á hvorn þeir trúdu, og eru svo, fyrir trúna, hólpnir ordnir, var þecktur og vidurkénndur med þessu nafni, hvad svo opt vitnast, sem gétid er í gamla Testamentisins bókum um frelsun eda hjálprædi Drottins, einsog lesa má í Psálm. 14, 1 Mos. b. 49, Esaj. 49, og vída annarstadar. Þetta er þarfyrir ecki víst, kynni einhvør ad segja, þar margir í Gydíngalandi báru þetta nafn; en þar finnast þá fleiri ástædur, hvorra høfud-inntak er: ad allt þad, sem framkoma átti á Lausnara heimsins, er framkomid á þessum Jesú og hlýdir uppá hann, en engan annan. Af þessu nafni, Jesús, má eg ráda, ad hann, sem hér er krossfestur, er sannur Guds Sonur, því enginn annar kunni syndugt mannkyn ad endurleysa; svo var Djøfullinn máttugur, ad Guds Son þurfti til ad nidurbrjóta hans verk; svo var Guds réttlæti háleitt, ad því kunni af engri sképnu fullnægt ad verda; svo var eymdin mikil, ad einn bródir féck ecki ødrum hjálpad. En einsog þetta sýnir hans guddóm, svo sýnir og hitt hans manndóm, ad hann hángir blódugur á krossinum, og gaf

þar loksins upp andann, svo i þessu nafni er innifalinn sá mikli gudhrædslunnar leyndardómur, ad Gud er opinberadur i holdinu. Héraf skal eg, i þridja máta, athuga og jafnframt álykta, ad Jesús er til þess krossfestur, ad hann med sinu dýrmæta blódi og saklausa dauda og pinu, leysti mig auman, glatadan mann, frá syndinni, daudanum og Djøfulsins valdi, þvi er skrifad yfir hans krossi: Jesús; hvad eg tek svo upp, sem sagt væri: komid hingad: syndarar! sjáid ydar fridþægingu! þér herteknu! sjáid ydar lausnargjald! þér ørþjádu! sjáid ydar endurnæringu! Fyrir framan bækur, og uppyfir þeim hlutum, hvørra inntak ecki verdur i fyrsta áliti skilid, er venja ad skrifa titil til audkénningar; pinuna og krossfestinguna Krists má eg kalla bók Evangélii, hvørrar høfud=inntak þad er: ad Gud sendi Son sinn heiminum til endurlausnar; en þetta var ecki svo audséd, allra sizt vantrúudum, þar sem horft var á krossinn á høfudskelja=stadnum, miklu framar var sá krossfesti Jesús Gydingum hneixlan en Grickjum heimska, þvi þócknadist Gudi ad láta þad ord: Jesús, standa uppyfir krossinum: svo audsýniligra væri hvad krossfestingin hefdi ad merkja, svo sem er: frelsi frá syndurum, og gjøf eylifs lifs; þarfyrir vil eg lesa þad ord, einsog skrifad væri: sá fyrirheitni heimsins Frelsari, sannur Gud og sannur madur, er hér krossfestur, til ad frelsa frá fordæmingunni og géfa eylift lif. Þessu næst kémur oss fyrir sjónir þetta ord: af Nazareth, eda Nazaræns. Nazaræi voru þeir, sem fráskildir voru ødrum, og sér=

deilis ætladir Gudi til þjónustu, hvörjir sig áttu ad halda frá öllu óhreinu; í þeirra tölu var Samson, þar átti og skyldt vid Samúel, og á nýa Testamentisins dögum Jóhannes skírari. Þenna titil féck nú Jesús med öllum rétti og einstökum yfirburdum, því hann var medal margra þúsunda útvalinn, helgadur og fráskilinn Gudi, til ens mikla verks, ad endurleysa heiminn og syndugt mannkyn, en opinbera oss Guds leyndar-rád um sáluhjálp vora, hvörja Messías sjálfur lýsir, þegar hann segir: Drottinn kalladi mig frá módurkvidi; hann minntist míns nafns, þegar eg var enn í módurkvidi, hann gjordi minn munn einsog hvast sverd og huldi mig med hendi sinni og faldi mig í pílnakoffri sínu; hann sagdi til mín: þú ert minn þjón, Israel! því eg prísast í þér. Þessu til merkis var hann vid Nazareth kénndur og í Nazareth uppalinn, einsog Matthæus þad útleggur kap. 2. En einsog Nazaræi áttu ad halda sér frá öllu óhreinu, höfdu þeir og sitt nafn af blóma, svo er Jesús ecki ad eins sá madur Zemach, sem blómgan géfa skyldi, og uppbyggja musteri Drottins, miklu framar enn Jósua Jósedeksson, heldur er hann hreinn, heilagur og fráskilinn syndurunum, var hlýdinn allt til dauda, já, til dauda á krossi, og heitir því, framar öllum ödrum, sá útvaldi þjón Drottins, í hvörjum hans sála hefir þócknun, hvörju hann sjálfur lýsti undir sína pínu, þegar hann sagdi: Eg hefi, Fadir! fullkomnad þad verk, sem þú féckst mér ad gjöra. Þetta lýtur nú ad því, sem ádur er sagt, ad Jesús sé krossfestur og píndur oss til sáluhjálpar, því sá, sem þad skyldi

útrétta, vard sjálfur ad vera heilagur, og þurfa ecki ad offra fyrir eigin syndir. En — ad Jesús sé þessháttar ædsti biskup, má sjá af hans krossi, þar ed stendur þetta ord: Nazaræus, hvørt eg þannig les: hér er krossfestur hinn heilagi Guds þjón. Konúngur Gydinga stendur hér seinast. Sjá hér, þú, blódgýruga Jerúsalem! sem aflífadir þinn eiginn konúng og neitadir hønum fyrir Pílatusi, hvar hann, hángandi á krossinum, þrátt fyri þína þøck, ber þetta nafn: Konúngur Gydinga. Já, vissuliga er Jesús konúngur Gydinga, og ecki einúngis Gydinga, heldur og heidingja, sem fyrir trúna eru Abrahams børn, og eptir fyrirheitinu erfíngjar; um hann segir Drottinn: þad er allt oflitid, ad þú sért minn þjón til ad uppvekja Jakobs kynkvíslir, og umvenda því geymda af Israel, heldur hefi eg sett þig til ljóss heidinna þjóda, svo þú sért mitt hjálpræði til jardarinnar endimarka, og því nefnir Simon hann ljós heidingjanna og dýrd Israels. Af øllu þessu sé eg, ad Jesús bædi kann og vill vidhalda þeim gáfum oss til nota, sem hann med kvøl sinni hefir afrekad, því hann vardveitir voldugliga ríki sitt mót allri makt helvítanna, og því standa þessi ord yfir krossinum: Konúngur Gydinga; þau hljóma svo í mínum eyrum einsog sagt væri: sá, sem hér er krossfestur, er þad Davids sædi, sem kristnina eykur, verndar og vidheldur. Þetta vildu Gydingar ecki þannig hafa, og beiddu því Pílatus ad umbreyta þessu, og má af því sjá, hvørsu sannleikurinn var kroptugur, þegar hønum var tradkad sem mest, ad

þetta, sem Pilatus mun hafa skrifad, einsog til afsøkunar sér, sló óvini krossins í samvitsku, einsog þeir skømmudust sín fyrir Gydínga konúnginum, þar hann héck í vanmættinum, og mátti hér segja: ad hann drottnadi á trénu; en þótt þeir bædi af ofund og líka af skammfeilni vildu hafa þad odruvísi, þá var þeim þad ecki eptirlátid; konúngstitillinn Jesú mátti standa honum til heidurs, en þeim til skammar, og trúndum til huggunar, hann blifur og eylífliga, hvad sem þeir segja. Vér sjáum nú hér, ad Gud setur enum vondu víss takmork, yfir hvør þeir ecki fá komist, hann, sem setti krókinn í Zenachéribs nasir, og lét hann fara sneiptan heim, hefir líka sjónum víst takmark sett, yfir hvørt hann fær ecki komist, og því skyldi hinn gudhræddi hrædast mennina? en ecki miklu framar segja med Davíd: uppá Gud reidi eg mig og vil ecki óttast, hvad skyldi holdid gjøra mér? Þess er og ad gæta, ad yfirskriftin var ritud í þremur túngumálum, sem fleirstir nærverandi gátu skilid, sem annadhvørt voru hebreskir, grikskir eda rómverskir, en þau eru líka, hvad enn er undarligra, fyrir staka Guds forsjón svo vidhaldin, ad þau verda nú greiniliga lesin og skilin í fleirstum kristnum londum, og eru þó hvørgi brúkud fyrir módurmál. Hvad mun þetta merkja annad enn Evangélium krossins ætti allstadar prédikad ad verda, og hvørt túngumál ad vidurkénna, ad Jesús sé Drottinn til dýrdar Guds Fodurs, hvarum vér vitni berum, sem búum hér á hala veraldarinnar og høfum heilaga ritning útlagda úr þeim túngumálum, sem

yfir krossinum stódu, á vort módurmál. O! ad Jesús vildi nú þannig blessa módurmálid vort, ad í því útbreidt og kénnt verdi ávartarsamliga hans dýrmæta ord, villu- og hræsnis-laust, svo þetta vort fátæka fødurland verdi verksmidja Andans og brúdarhús Lausnarans, allt svo lengi þad byggist, honum til dýrdar og því til blessunar. Þetta virdstu ad veita, ó Jesú! sem oss hefir leyst med þínu blódi af øllum kynkvíslum, túngum, fólki, og heidingjum, og hefir látid þína dauda-søk standa yfir høfdi þínu, svo þú tækir dauda-søkina frá høfdi voru, og afmádir þá handskriftina, sem móti oss var í setningunum hulin, og festir hana med þér á krossinn, hvad þú færir oss í nyt med stjórnun þíns nádar-ríkis fyrir ordid og sakramentin hér í heimi, þángad til þad fullkomnast í þínu dýrdarríki, hvar Gud verdur allt í øllum. Þér sé heidur og eylíft vald, Jesús af Nazareth, konúngur Gydinga! Amen!

---

36. Hugvekja.

Um skiptin á Krists klædum.

Þegar strídsmennirnir høfdu krossfest Jesúm, tóku þeir hans klædnad, og gjørdu fjøgra hluta skipti, sérhvørjum strídsmanni einn hlut, og þar med kyrtilinn; en hann var ecki saumadur, heldur frá ofanverdu allur prjónadur. Þeir søgdu þá sín á milli: skerum hann ecki í sundur, hlutumst heldur um hvørs hann

skal vera. Þá uppfyltist ritníngin, sem segir: Þeir skiptu með sér klæðum mínum og á kyrtil minn løgðu þeir hlutkésti. Þetta gjørðu stríðsmennirnir, en fólkið stóð og horfði á.

Einsog af fórnum gamla Testamentisins var flegin húðin, áðnr enn þær voru lagðar uppá altarið, svo hefir sú fullkomnasta fórn, Lambið Guðs, Jesús, sem bar heimsins syndir, ecki að eins verið húðstrýktur undir krossfestínguna, heldur afklæddur og látinn hánga nakinn í allra nærverandi augsýn, því klæðum hans skiptu þeir ámeðan hann héck á krossinum, einsog strax var umgétið. Þannig hefir kvøl Guðs Sonar skinið opinberliga fyrir allra augum, og engin benin verið hulin á hans signaða líkama; svona hefir hans forsmán orðið forsmánarligri enn annarra óbótamanna, sem optast mega straffið líða í slíkum sínum; þannig hefir loksins fullkomnast fátækt vors Lausnara, fyrir hvørja vér verðum auðugir; en þar þetta er allt skéð opinberliga og yfirhylmingarlaust, svo mega líka allir, án hindrunar, hafa hér til aðgáng, og njóta ávaxtanna þaraf; komið því allir þér, sem þyrstir eruð, hingað til vatnsins, og sjáið hvar yðar borgunar-maður, Jesús, hángir nakinn ámilli himins og jarðar, auðsýnandi sig réttan meðalgaungu-mann milli Guðs og yðar. Hann hángir uppi í loptinu í augsýn himinsins, svo Guð horfði fyrr á hann, en hann fer að straffa ránglæti mannsins; hann hángir upp frá jørðinni í augsýn jarðarinnar, svo syndarinn flýi undir hans

skugga, ádur enn hann vogar sér fram fyrir Gud, sem er fortærandi eldur; hann hángir í loptinu einsog regnboginn, trúfastur vottur, ad ecki vilji Gud straffa oss eptir syndum vorum, eptir því, sem skrifad er: Eg hefi sett hann til vitnis fyrir fólkinu; hann hángir hér loksins einsog réttur himinstigi, gégnum hvorn vér kunnum med eptirlángan og andvarpanir vorar ad stíga upp í himininn, þángad til vér loksins med sálu og líkama verdum upprycktir í loptid á móts vid Drottinn, til ad vera hjá honum eylífliga. O, minn Jesú! hvorsu réttiliga hefir þú sagt: Þegar eg verd upphafinn frá jordu, skal eg alla til mín draga; því hafi Gud lyktad hvíldar-ilm af altari Nóa eptir flódid, og lofad, ecki framar ad bölva jördunni, þá mun hann miklu framar hafa blídkast og látid sína reidi falla, þegar hann sá þig á krossinum fórnfærdan sér til sætleiks ilms, hvad hid sama styrkir mitt trúnadartraust, géfur mér djörfúngu og dregur sálu mína fram ad krossi þínum, svo hún horfi á þessa fórn med fögnudi; hvaraf hún ályktar, ad Drottinn muni láta sína miskunsemi svo háa yfir mér vera, sem himininn er yfir jördunni hár, og mínar syndir mér svo fjarlægar, sem austrid er vestrinu; þar, sem þú hángir nakinn, þar hefir hún fundid sitt brúdarskart; þaraf hrósar hún sér; í því dirfist hún fram ad koma fyri Gud og segja med uppréttu höfdi: sjádu nú Fadir; hvort þetta er ecki kyrtill Sonar þíns? þá mun hann þeckja á mér þad, sem þitt er, og tilreikna ecki þad, sem mitt er; fyrir hvorja nád þitt heilaga nafn sé veg-

samad bædi nú og ad eylífu! Þessu nærst skulum vér athuga, hvörnig farid var ad skipta Jesú klædum: þeir gjordu fjögra hluta skipti á þeim, ad undanteknum kyrtlinum, sem þeir ecki vildu skéra í sundur, heldur ad þeir hlutudust um hann. Fyrir klædin Krist má skiljast kristnin, hvar inni hann hefir bústad og umgengni, svosem madur ber á sér klædin; en kyrtilinn Jesú má merkja Guds ord, inni hvört hann er vafinn, því allir spámenn bera hönum vitni; svosem þeir nú gjördu fjogra hluta skipti á klædin, eins er kristnin útbreidd um 4 áttir heimsins, því Jesús segir, þeir muni koma af austri og vestri, nordri og sudri og sitja til bords í Guds ríki; en svosem þeir gátu eigi skipt svo kyrtlinum, ad hann væri óskémdur, nema hann héldi sér, svo notast eigi ordid, ef madur vill leggja þad út eptir sínum sérþótta; sundurlidast á þad ad sönnu, en þó eigi eptir holdligri skynsemi, heldur eiga spádómarnir, þad er: kénningarnar, ad véra eptir réttum máta trúarinnar, og þeir andligu hlutir andliga ad dæmast; en hvör sem ödruvísi vill ad fara, kémst ecki til sannleiksins vidurkénningar, þó hann heyri margt og læri. Ecki má heldur skéra svo ordid sundur, ad madur velji sér af því þad, er hönum lítst, en sleppi ödru, einsog Andskotinn fór ad á eydimörkunni; svosem ef einn vildi taka upp þær greinir, sem tala um trúna, en sleppti gódverkanna lærdómi, og kostgjæfdi eigi ad ransaka í sjálfum sér háttalag trúarinnar, huggadi sig heldur eda hræsnadi fyrir sér med einni daudri trú; annar þarámóti leitadi sér athvarfs í verkunum, af hvörjum

þó enginn kann ad réttlætast fyrir Gudi. Eins kann ad vera háttad um lifernid: einn kann ad fordast óhófsemi, en halda af níðingskap; annar varast ágirni, en leggjast í leti og dofinskap; þridji lasta bakmælgi, en halda af reidi og ofstopa, og sama er ad segja um fleira annad. Þeir, sem svo vilja sundurskéra Guds ord, þeim verdur þad óuytt, því þad á allt ad halda sér; sá kallast óvidlindaudi þénari, sem gjørir þad eitt sem hann ætlar sér; hugsá því eigi, madur, ad Gud muni sæma þad á þér, því hvør sem uppleysir eitt af þessum bodordum, skal kallast minnstur í himnaríki, segir Jesús; yfirvegadu, hve háleitur hlutur ad Guds eylífa ord sé, og einkum þad sæta Evangélium, sem er kraptur Guds til sáluhjálpar þeim sem trúa; þau stóru og dýrmætu fyrirheit, sem þar eru inni, eru sá rétti klædafaldur Jesú, sem uppfyllir allt musterid, þ. e. kristiliga kyrkju, þegar einn aumur syndari og mæddur krossberari nær þari, þá stemmist blódlát syndanna og eymdanna, svo hann finnur nýan krapt og endurnæring, einsog sú blódfallssjúka fordum fann á sínum líkama: hún vard heil, þegar hún nádi í fald þessa klædis, á hvørt ógudligir menn nú logdu hlut, því Jesú guddómligur kraptur, sem í ordinu býr, hressir og lífgar hjartad, svosem hann segir: Guds ord eru andi og líf. Hafi því sá stridsmadurinn þókst bera bestan hlut úr býtum, sem kyrtilinn féck, þá er mín sál miklu heppnari, þegar henni hlotnast ad sitja vid Jesú fætur og heyra hans ord, þad er dýrmæt perla og happasælt hlutfall, svo sem Davíd segir: Hlutur féll

mér yfir það lystiliga og ein væn arfleifð er mín orðin. O, Jesú! lát mig ætíð hreppa þetta hlutfall og það aldrei missa. Í þriðja máta má sjá af þessum atburð, hvornig stundum plagar að fara með auðinn. Jesús var ecki stórríkur, því lét hann ecki auðinn eptir í heiminum, utan fotin, sem hann bar á líkamanum; þó kom nú svo, að stríðsmennirnir slóu sinni eign yfir þau, en móðir hans, sem líkliga hafði tilbúið þau, stóð grátandi við krossinn og sjálfur hann héck nakinn. Speiglaðu þig á þessu dæmi, þú, sem aldrei gétur saðst af maurunum eða auðlegðinni; en ef svo kann við að bera, þú sjáir góts þitt í annara höndum, og hafir þar eckért af, og þó af því kunni að bera, þá vill það samt endiliga heita svo að lokunum: Hvors verður það þú hefir tilreidt? margur kann að verða óskapa arfurinn, og er því ráð mitt, að þú ecki ofþyngir hjarta þitt með Mammon, sem aflar mikinn óróa til ónýtis, svosem Davíð kennir: Láttu þér nægja þinn útskamtaðan verð af Drottni, því eigi þarf meira með enn þess vér klæðumst á og nærumst af, þarmeð megum vér vel láta oss lynda, því eckért berum vér burtu úr heiminum, svosem vér bárum eigi neitt inní hann. En svo að hvor einn kristinn maður fái þess heldur viðbjóð á þeirri bölvuðu ágirni, þá má líka hér sjá, hvorsu tilfinningarlausa hún gjørir fépúkana; miskunarlausir voru þessir stríðsmenn, þeir létu Jesúm hánga nakinn, þeir sáu móður hans fátæka standa þar nærri, og létu hana eckért fá, þeir vildu hafa það allt sjálfir. En hvað ber milli þessara og hinna, sem taka frá

þeim fátæka það sem hann á, og skilja hann svo eptir bjargarlausan og grátandi, og verdur því ecki neitað, að þessi illmennska hefur látið og lætur sig stundum sjá meðal þeirra, sem heita eiga kristnir. Stríðsmönnunum hefir víst þókt sér tilheyra fötin Jesú eptir stríðslögunum, og hafa því eigi hirdt að gjöra sér þánka af högum Jesú eða móður hans; nú þótt samvitskan hafi mátt bjóða þeim, að svo skyldi öðrum gjöra, sem þeir vildu sér væri gjört, þá voru þeir þó heiðnir, þeir heyrðu eigi opt brýnt fyrir sér um miskunsemina, einkum þar það voru stríðsmenn; en hvað segja þeir nú, hvörjum eigi ætti ókunnigt að vera um kjærleikans boðorð? hvað segja þeir, þegar þeir eru að skipta fötum hins fátæka, gjöra sig glaða einsog Amalech yfir herfángi sínu, þurka munninn, strjúka höndurnar og þykjast vel hafa sýslað? Eg, segja þeir, tek ecki nema mitt og hefi rétt til þess; en veist þú ecki, ó þú dauðans maður! að Drottinn skipar að skila aptur klæðum hins fátæka fyrir sólsetur, ef hann neyðist til að pantsetja þau, og máttu vita að sama er að segja um annað hans bjargræði, sem hann má ecki án vera; og þó ertu svo djarfur að setja sjálfan þig upp yfir Drottinn og ljúga í hans augsýn, með því að kalla það þitt, sem hann skipar þér af hendi að láta við annan; gjættu að hvörnig fór fyrir Achab eða þeim miskunarlausa samþjón, og minnst þess, sem Salómon segir: Undirþryck eigi þá aumu, því Drottinn mun gjæta þeirra málefnis, og hryggja þá sem þá hryggja. En svosem þetta dæmi gjörir kunn-

roda ofríkismønnunum, svo géfur það súta huggun auminginunum, því betra er að standa undir krossinum með Maríu, en skipta klæðunum með stríðsmønnunum; Jesús þurfti eigi fatanna með eptir krossfestinguna, svo veit ei nær enn nóg er fyrir hans krossbræður, þegar sálin er borin af Englunum í faðm Abrahams, þá er í burtu øll vesøld; fagni því heimurinn yfir sínu glingri; képpist hvør við að fá þann besta part þaraf, það varir eigi mjøg lengi; dauf huggun er það að hampa gérsemunum, þegar sagt verður: Þú skalt deya og eigi lifa. Þarfyrir vil eg heldur eiga mína hlutdeild við þinn kross, minn Jesú! svo þitt dýra blóð dreifist á sálu mína, henni til hugsvølunar og endurnæringar á þeirri vondu tíð, svo eg viti mér vísa syndanna fyrirgéfníng og eylíft líf. Láttu mig, Drottinn minn! ætíð behalda þessu góða hlutskipti, svo eg reikni alla hluti fyrir skaða, að eg ávinni þig, og hafi í þér það fullkomna réttlæti, sem kémur af trúnni, og øðlist svo loksins kórónu réttlætisins í þinni opinberan, Herra Jesú! blessaður að eylífu, Amen!

---

37. Hugvekja.

Annað orð Krists á krossinum.

En þar stóðu við krossinn Jesú móðir hans og móðursystir hans, María húsfrú Kleóphæ og María Magdalena. Þá Jesús sá nú sína móður, og þann lærisvein þar nær stand-

andi, er hann elskadi, segir hann til sinnar módur: Kona! sjá þú! þad er þinn sonur; eptir þad segir hann til lærisveinsins: sjá! þad er þín módir. Og uppfrá þeirri stundu tók lærisveinninn hana ad sér.

Rétt hefir Jóhannes sagt um vorn Lausnara: Svosem hann elskadi sína, sem í heiminum voru, svo elskadi hann þá allt til enda; í morgu sýndi hann þad ad sonnu, en medal annars heyrdum vér nú strax eitt stórt eptirdæmi þaruppá, þar hann undir sinn danda lét sér hugad vera um sína sorgbitnu módur, hvorri hann hafdi alla sína lífdaga sýnt sonarliga rækt, hvarmed hann hefir børnunum eptirdæmi géfid, og þarfyrir utan ágæta huggun og bevísing uppá sinn kjærleika, fyrst øllum eckjum og munadarlausum, þarnæst allri kristninni, og í þridja lagi hvørjum einum krossþjádum útaf fyrir sig. Svo komid þá fyrst og fremst, þér børn! og lærid af ydar Lausnara ótta Drottins, hvornin þér eigid ad haga ydur vid ydar foreldra; þad vitid þér, ad Gud tilsetti hlýdninnar bodord, og lagdi þarvid fyrirheit sinnar blessunar, svo bædi andsýndi hann hvad mikid sér þætti um þad verdt, og lockadi líka bornin med sínu sæta fyrirheiti til ad breyta þareptir; en þar fyrir utan hefir vor Lausnari stadfest þad med sinn dygdadæmi, þá hann fyrir oss løgmálid uppfyllti, því hann vandlætti ei ad eins fyrir þetta bodord vid þá, sem því høfdu raskad, heldur andsýndi sjálfur sinni módur og fósturfødur hlýdni og þjónustu; og nú loksins

þar hann héck á krossinum, vildi hann, þó annars nóg ráð hefði að hugga og forsorga móður sína, opinberliga ráðstafa henni, svo hann sitt ræktardæmi eptirléti börnunum í hinni minniligustu testamentis-gjöf. Viljir þú þarfyrir, kjæra barn! blessunarinnar njótandi verða, þá heiðra foreldra þína með verki, orði og þolinmæði, svo yfir þig komi blessanir frá þeim, já, frá þínum Guði, sem er trúfastur og vissuliga endir öll sín fyrirheit; en viljir þú eigi gángast upp við það, þá skaltu þó vita hitt, að ófyrirlátsemi æskunnar leiðir eptir sig slis og ófarir, svosem dagliga má sjá af þeim balstýrugu únglingum, sem hvörki vilja hlýða Guði né góðum mönnum, eru ástlausir, foreldrunum óhlýðugir, hvörsu þeir eru lúckulausir og verða til skammar að lokunum, hvað og sýnir dæmi Kams, Absalons og annara, og kann það eigi öðruvísi að vera, því hvör sem formælir föður og móðir skal vissuliga deya, og það auga sem hæðir sinn föður og forsmáir sína móður henni að hlýða, hljóta hrafnar út að kroppa og arnarúngar að eta; það er að skilja: sá þverbrotni skal bæði lifa með skömm og deya með ólucku. Komið líka að krossinum Jesú, þér munaðarlausu eckjur! og sjáið hans elskugéð við yður, því svosem hann hlutaðist hér til móður sinnar, svo hlutast hann til allrá frómra eckna, sér þeirra mótlætishagi, reiknar þeirra flótta og telur þeirra tár, hann sem er Faðir föðurlausra og dómari ecknanna; hvörsu ríkt að Drottinn taki að sér málstað ecknanna má meðal annars sjá af þessum orðum: þér skuluð ckért mein

gjøra eckjum og fødurlausum børnum, ef þér gjørid mein, þá munu þær kalla til min, og eg mun bænheyra þeirra kall, þá mun eg ljósta ydur í hel med sverdi, og eg mun láta ydar kvinnur vera eckjur og ydar børn fødurlaus. En eckjurnar verda þá líka ad gæta þess, ad þær standa undir Krists krossi, þad er: séu gudhræddar og gód fyrirmyndun annara og lídi þolinmódliga sitt mótlæti; séu dygdakonur svosem Rúth, skirlífar og bænræknar sem Anna, géstrisnar sem eckjan í Súnem og Sarepta, setjandi svo sína von uppá Gud, stadfastar í bæn og ákalli dag og nótt; þessar eiga hlut í soddan huggun og verndarbréfi Drottins, og mega í fullu trúnadartrausti eigna sér þad. En þær løtu umhleypings-lausakonur, sem fullar eru med mælgi og þarfleysu, lifandi í vellystingum, hafa þann vitnisburd af Guds Anda, ad þær séu lifandi daudar, hafi brotid hina fyrstu trú, og séu fráhorfnar, eptir Andskotanum; hvaraf ljóst er, ad þær þurfa eigi framar ad eigna sér þessi fyrirheit en hvørr annar ógudligur madur, þó þær þykist eckjur heita. Þetta ord Herrans er ogsvo ein føgur huggun hans stridandi søfnudi, því María ber hér rétta ímynd kristninnar, hún var hans líkamlig módir, þessi andlig, svosem hann sjálfur vottar og hans postuli Páll, sem segist med harmi fæda þá í Galatía, þartil Kristur fann sína myndan í þeim; svosem nú hans holdlig módir uppfylti med hinni mestu hjartasorg spádóm Símeons, í því hún stód undir krossinum, sá hann svo hørmugliga útleikinn, en gat þó eigi ad því gjørt, svo má hans andlig módir

standa undir krossinum og horfa þará med hinni stærstu ofraun, ad heimsins børn smána hann og krossfesta á ný med ógudligu framferdi, en gétur þó eigi vid því gjørt, heldur plágar sína sál þaryfir, svosem Loth yfir verkum þeirra í Sódóma. Allt fyrir þetta lítur þó vor Jesús adgjætnu auga til síns safnadar, svosem hann leit hér til módur sinnar; hann finnur til sinna meina, sem sagdi fordum: Saul! Saul! því ofsækir þú mig? hann vantar aldrei einhvørn Jóhannem og trúlyndan lærisvein, sem kristninni forstodu veiti, hvørnig sem ástendst, og þad hefir hann trúliga sýnt frá fyrsta kristindómsins upphafi allt til þessa, svo þessi hans andlig módir hefir stadreynt þad satt ad vera, sem Páll postuli segir: Hann hefir sett suma til postula, suma til spámanna, suma til gudspjallara, suma til hirdara og lærifedra, svo hinir heilogu séu reidubúnir til þjónustugjørdarinnar, hvarmed Krists líkami uppbyggist; þessari sinni nádarríkri umsjón mun hann víst framhalda, hvørnin sem ránglætid ver á jørdunni, svo hans dandi verdi ætíd kunngjordur af einhvørjum þángadtil hann kémur, því hann hefir lofad ad vera hjá oss alla daga allt til enda veraldarinnar, hvarfyrir hønum séu eylífar þackir. Hérvid mega og loksins hugga sig allir krossberarar. Módir Jesú stendur hér undir krossinum grátandi, adrir gánga þar framhjá hlægjandi og spottandi: hér stendur og sá lærisveinn, sem Jesús elskadi; svo þjást elskendur Jesú í adskiljanligu mótlæti og mettast á harmabraudi, þar hans hatursmenn lifa vid sælllífi og góda daga, hvará

mørgum Guds børnum hefir legid vid ad hneixlast, svosem sjá má medal annars af Davids ordum: Sjá, þessir eru ógudligir og hafa luckn i heiminum, svo hefi eg þá forgéfins hreinsad hjarta mitt, og þvegid mínar hendur i sakleysinu; þó er þetta eigi ad undra, ef ad er gjætt, ad Jesús hefir sagt þad fyrir, ad sín børn mundu sýta og gráta, en heimurinn fagna, og mega þessir þarvid gledja sig, ad þó þeir undir krossinum standi, er þad þó kross þeirra Herra, sem til þess var krossfestur ad leida yfir oss blessanina, hvorsvegna þeir horfa i andanum móti hans útbreidda blódfadmi, og þeckja hánn svosem uppbyrjara og fullkomnara trúarinnar lidid hafa sér til eptirdæmis, eru þvi reidubúnir ad fylgja hans fótsporum, gledjast i voninni, idkast i reynslunni, yfirvinna i trúnni; þeim bregdst og aldrei Jesú nádartillit aptur ámóti, þvi augu Drottins eru yfir þeim sem hann óttast og vona til hans miskunar; eda hvadan mun einum fárádum vesæling koma sá styrkur, ad forsmá heiminn, yfirvinna freistingarnar, gledja sig i mótlætinu og sjá i anda inni dýrdina, nema frá sjálfum Jesú, sem kénnir i brjósti um hann, sem freistadur er, leggur byrdi á og hjálpar ad bera hana; hann, hann alleina úthellir i hjørtu sinna krossmæddra brædra þeim góda kjærleikans og sonarleifdarinnar anda, sem framkvæmir þad, ad þeir hrósa sér af hørmúngunum, og eru vissir um ad þad létta og skamvinna mótlæti veitir þeim eina yfirvættis vigtuga dýrd. Þarfyrir skal eg aldrei fælast krossinn mins Lausnara, heldur horfa beint á þann krossfesta Jesúm,

þegar eg verd kalladur undir krossinn, því med sinum krossi hefir hann gjört minn kross blessadan; þar er engin sú ákoma á hans blessada líkama, sem eigi prédiki þad fyrir mér, ad eg eigi nádugan Gud, og gjøri svo rósemi samvitskunni, því viti eg mér Gud nádugan, veit eg og ad mótlætid verkar ad lokunum fridsaman ávøxt réttlætisins, þótt þúngt þyki um stund undir ad liggja; eda hvarfyrir ertu, Drottinn minn! svo hátt upphafinn á þínum krossi, nema til ad benda mér og øllum þínum bornum ad horfa á þig í øllu þínu mótlæti, og segja med Davíd: Mín augu eru ætíd til Drottins, því hann mun greida mínar fætur úr netinu; já, eigi einasta í mótlætinu, heldur hvad sem vera skal, vil eg flýa undir sigurmerki krossins, og hafa þad mér fyrir hugskotsaugum; þaruppá mænir mín trú ætíd, þá eg vil koma fram fyrir Gud med mínar andvarpanir, annars þori eg aumur syndari ei eitt ord ad tala, en þín kvøl á krossinum, minn Herra! gjørir mig djarfan, svo eg vænti mér nádugrar bænheyrslu; þín sár auglýsa mér, ad eg sé elskadur af Gudi, og verdi því ecki rækur, þar sem þú ert ødrumegin einn eylífur nádarstóll, sem lofad hefir ad vér skulum ødlast þad vér í þínu nafni umbidjum. Gefi Gud mér í þessu mínu andstreymi einhvørja eptirlætisstund, vil eg eins horfa á þig, minn krossfesti vinur! sem borid hefir Guds reidi, svo hann huggadi mig, einsog módirin hugsvalar barni sínu, svo eg undireins áminni mína sálu ad meta enga hluti jafnt vid þig, heldur vera reidubúinn, góts, frændur, vini, allt stundligt

eptirlæti og lífið sjálft að yfirgéfa þinna vegna, ef þér svo þóknast. Í þetta sama hæli vil eg líka flýja, þegar mér ógnar reiði Guðs, og straff syndanna stendur mér fyrir augum, það mun hlífa mér betur enn lundurinn forðum Jónasi fyrir hita sólarinnar og ekki upp visna, svosem hann gjörði, því þú ert með þá fórn, sem þú útlagðir á krossinum, í himininn inngenginn og hefir fundið eylífa endurlausn. Í einu orði að segja; hvað eg gjöri, hvört eg fer, hvört eg sit eður stend, sef eður vaki, hvört sem gengur með eða mót, vil eg fast halda mér við þetta hæli, og ætíð fyrir augum hafa þína blóðuga krossins kvöl. Géf ogsvo, Drottinn minn! að eg með þessu hugarfari endi mínar lífsstundir, svo eg sé viss um að hvorki dauði né líf fái skilið mig við þinn kjærleika, Amen!

---

38. Hugvekja.

Um brixlin, sem Jesús leið á krossinum.

Og þeir, sem gengu þar framhjá, hæddu hann, skóku höfuð sín og sögðu: svei! hvörnig niðurbrýtur þú musterið, og uppbyggir það aptur á þremur dögum? hjálpa þú nú sjálfum þér, ef þú ert Guðs Sonur, og stíg niður af krossinum! Og höfðíngjarnir spottuðu hann með þeim, líka einnig hæddu hann þeir æðstu prestar sín ámeðal með skriftlærðum og öldúngum, og sögðu: öðrum hefir hann hjálpað, sjálfum sér gétur hann eigi

hjálpað; sé hann Kristur og konúngur Israels, þá stígi hann nú niður af krossinum, að vér sjáum og megum svo trúa hønum! hjálpi hann nú sjálfum sér, ef hann er Kristur, hinn útvaldi Guðs! hann treysti Guði, hann frelsi hann nú, ef hann hefir lyst til hans, þvíað hann sagði: Eg em Guðs Son. Að hønum hæddu og stríðsmennirnir, géngu til hans og færðu hønum edik, og søgðu: ef þú ert konúngur Gyðinga, þá hjálpa þér sjálfum.

Við vötnin í Babýlon sátum vér og grétum, þá vér minntumst á Zion, vorar hørpur hengðum vér upp í víðirinn, þvíað þeir, sem oss herteknum héldu, skipuðu oss að sýngja, segir Davíð, þá hann spáði fyrir hvornig Guðs fólki mundi gánga í þeirri babýlónisku herleiðingu, og svo ætla eg gángi optar til, að þar sem sorg og eymdir uppáfalla, vanti ei þá, sem skaprauna og hælast um við þann sorgbitna. En með því vor blessaði Lausnari vissi vel að svo mundi falla, þá vildi hann eigi undanfella að líða þetta oss til huggunar og eptirdæmis; þessvegna eru brixli hinna ógudligu spéfugla í hæðstu troppu yfir hann gengin, hvarum Guðs Andi hafði áður svo grandvarliga spáð, að hann líka lagði heiløgum Davíð í munn þau sømu orð, sem forbrend samvitska høfuðprestanna blygðaðist eigi við að koma upp með við krossinn til hugraunar Herranum, þá þeir søgðu: hann treysti Guði, hjálpi hann hønum nú, ef hann hefir lyst til hans. Allar þær þýngstu skapraunir

sem einum mótlættum kunna til ad falla, komu hér fram vid þann, sem mótmælin þoldi af syndurunum, þegar hann þó var ad borga fyrir syndarana, því fyrir utan þad, ad þessi hádyrdi komu fram vid hann í hans mestu kvol og hjartans ángist, og þad af allra handa slags fólki, samblondudum hóp alþýdunnar, hofdingjunum, hofudprestunum, strídsmonnunum og ræningjunum, og þetta voru óvinir Guds og hans, hvarfyrir þad var þess bitrara ad heyra þá hlacka yfir sér og hælast um vid sjálfan Gud, hvad sjá má ad Davíd hafi gengid mjog nærri hjarta; fyrir utan þetta lagdi Djofullinn þessum blygdunarlausu hádvorgum alla þá skammarligu óhæfu og gudlostun í munn, sem sjálfur hann gat upphugsad til hádúngar Gudi og hans Syni, því blessada kvinnunnar sædi, sem nú var ad mola hans haus. Þeir brixludu Lausnaranum um sína kvol, yfir hvorri þeir skóku hofudin svosem vidbjódsligri svívirding; þeir hæddu ad hans almætti, bádu hann ad hjálpa sjálfum sér, hvad honum ecki tilheyrdi í þad sinn, því hann var þá ad hjálpa odrum, og géfa sitt líf út til lausnargjalds fyrir marga; þeir spottudu hans dýru kraptaverk, sogdust mundu trúa honum, ef hann stigi af krossinum nidur, allt einsog Andskotinn, fadir þeirra, hafdi ádur sagt: sértu Guds Sonur, þá fleyg þér hér ofan; þeir dárudu hans gódverk og sogdu: odrum hefir hann hjálpad; ó, vissud þér þad, hin hreckvísa kynslód! og þó hotudud þér hann; þeir hofdu ad athlátri hans gudrækni, þegar þeir sogdu: hann treysti Gudi, hans embætti, med hvorju þeir drógu

gis ad Krists og Gydinga-konúngs nafninu, hans kénníngar, hvørjar þeir rángfærdu uppá nidurbrot og uppbygging musterisins í Jerúsalem, hvarmed þeir og undireins smádu hans dauda og upprisu, og endiliga brixludu þeir hønum um sinn guddóm, þegar þeir søgdu: hann sagdi: Eg er Guds Sonur. O! hvad mikid mun nú þetta hafa aukid á þá innvortis sálarángist Lausnarans, þá hann sá hve skammarliga var farid med lausnargjaldid, sem hann var ad útleggja, og ecki einasta í þad sinn, heldur hefir hann blessadur víst huxad lengra fram, hvørnig fara mundi á seinni tímunum, svosem og sjá má enn á þessum døgum, ad margir framgánga sem óvinir hans kross; svo lángt eru þeir frá því ad virda hans elsku, rækja hans pínu, sem vera skyldi; en þad eru sérdeilis þeir, sem annadhvort hrósa sér af sínum gódverkum og heilagleik, edur slá sér úti lausúng og andvaraleysi til ad fremja ýmisligan óhreinleik, og krossfesta ecki holdid, hvaráeptir plagar ad fylgja forherding og ørvænting ad lokunum. Med hvørutveggju þessu verdur krossinn Krists spottadur, því kæmi réttlætid af verkunum, þá væri hann forgéfins píndur, og mætti madur óhultur syndga, sídan hann er krossfestur til ad ala Djøfulsins verk, syndina, hvørja hann er þó kominn nidur ad brjóta. Vørum ockur því vid þessu, mín sál! vid sem vitum ad Mannsins Sonur er kominn upp ad leita og hólpid ad gjøra þad sem tapad er, og ad vor gamli madur er med hønum krossfestur, ad vér þjónum eigi framar syndinni; komum heldur í andanum ad hans krossi, og

þar vid, sem ádur vorum fjarlæg, erum nú nálæg ordin, þá megum vid med þess meiri djørfúng bidja hann ad géfa ockur sinn góda sannleiksanda, sá ed vísi ockur leidina, svo vid kunnum ad nýta ockur til sáluhjálpligrar huggunar og uppfrædingar þad spott, sem hann leid undir andlátid. Hvad mun til hafa komid, ad Guds Syni var svo hryggiliga skapraunad? hvad nema þad hann betaladi þad hann rænti ecki, og tók vid þeim brixlunum, sem heima áttu á oss. Sú heilaga þrenning hafdi vigt hjørtu vor í skirninni sér til kyrkju og bústadar, eptir því sem skrifad stendur: Vitid þér ecki ad þér erud Guds musteri, og þad Guds Andi byggir í ydur? en hvad mørg skadlig synd hefir nidurbrotid þetta dásamliga H. Anda smídi, sídan vér lofudum Gudi hollustu vorri vid skírnar laugina? Fyrir utan þad, ad holdid girnist dagliga mót andanum og vér drøgumst svosem naudugir af ofurefli syndarinnar, sem í oss býr, þá lætur, því midur, margur margt illt eptir sér forhurad og med gédþocka, svo musterid hallast eigi ad eins, heldur brotnar nidur oldúngis og Andinn verdur útrekinn, og er þad sjálfsagdur dómurinn, ad hvør sem fordjarfar musteri Guds, hann vill Gud eydileggja. Þó vér nú optliga lofum, þegar minníng syndanna slær samvitskuna, ad þessi helgidómur Guds skuli aptur uppbyggjast fyrir falslausa idran á þremur døgum, þ. e. án undandráttar, medan þar segist enn þá í dag, þá nádi Gud hvad seint vill um þad verda fyrir oss; bædi gengur ad efnaleysid, þ. e. vanmátturinn, og dugnadarleysid, þ. e. dofinskapur-

inn og tómlætid; allt um kring er Djøfullinn, holdid og heimurinn til hindrunar, einsog þeir Samversku fordum í Jerúsalems byggingu; þessum vorum undandrætti mætti vor Lausnari, því svørudu þeir hønum, ad hann hefdi lofad ad brjóta musterid, og bæta þad á þremur døgum, hvad þeir høfdu eptir falsvottunum, hvørra lýgifullur framburdur hafdi meiri áheyrslu hjá alþýdunni enn øll Herrans kraptaverk, svosem opt plagar ad ské, þar sem lýgin er hendt manna ámilli, þá tekur hún afl á ferdinni, og má endiligá sannleikur heita, hvør syndategund hér kom líka fram til ad pína Jesúm. Þegar allt leikur í lyndi og lítid reynir á trúna, þykjumst vér standa nógu stødugt og segjum í rósemi vorri: eg mun aldrei skeika; en þegar ýmisligar freistingar koma, þá reynist þad opt ødruvísi, svo lítid ber á þolinmædinni, voninni, trúnadartraustinu, hógværdinni, þacklætinu, djørfúng í andanum og møglunarlausum kjærleika med ødrum fleirum þesshattar ávortum trúarinnar, þá verda ecki allir ad Job, heldur hneixlast margir og falla frá; því mátti Jesús sér til mestu skaprannar heyra þessi ord: hann treysti Gudi, hjálpi hann honum nú; blessadur sé hann, ad hann yfirvann þessa freisting fyrir alla þá, sem veiklast í trúnni á tíma hormúngarinnar, hann kann því bædi og vill hjálpa þeim. Vér látumst umvanda vid adra, vera leidtogar þeirra blindu og tugtmeistarar þeirra fáfródu, en hyllum þó med sjálfum oss vor eigin lýti, og vanvirdum Gud med yfirtrodslu løgmálsins; ó, Herra Gud! nær eg prédika ødrum, en er þó

sjálfur fleckadur annadhvort af því sama, sem eg straffa á ødrum, edur ødru jafnvægi, en annadhvort af sjálfselsku eda dofinskap rannsaka það hvorki né dæmi á sjálfum mér, má eg þá eigi med skømm og kinnroda heyra þau ord: Þú hræsnari! drag fyrst bjálkann úr þínu auga; en til ad taka þessa forsmán frá mér, vildir þú, minn Jesú! lída ad vid þig væri sagt: ødrum hefir hann hjálpad, en sjálfum sér gétur hann ecki hjálpad. Það er sem eg sjái hvornig tilgánga vill fyrir oss aumum syndurum á banasænginni, þá fyrir framan stendur dómurinn og eylífdin, en á bak til þau vondu verkin, sem framin hafa verid alla æfina, tíminn er úti, en Satan, sem veit sig hafa stuttan tíma eptir og klagar nótt og dag, vill gjøra lítid úr nádinni, en mikid úr syndunum, sem hann ádur gjørdi minni enn mýflugu og léttari enn fis í vorum þánka; en svo ad vor mótstandari fái þá eigi ad hlacka yfir oss þínum trúudum, þá vildir þú, minn Jesú! heyra bríxl og hólsyrdi fjandmanna þinna undir andlátid, og munt þessvegna géfa oss, þó óverdugir séum, anda ráds og styrkleika, sem gjøri róliga samvitskuna med þeirri huggun, ad vér fyrir þig høfum frid vid Gud, og séum réttlátir fyrir trúna, hvorja þú munt eigi láta þrotna, þá mest áliggur, og Andskotinn girnist ad sigta oss sem hveiti; því svosem þú hefir af allra handa slags fólki vid hádúngum tekid í þinni kvøl, svo hefir þú borgad fyrir allra syndir, og lætur þínum trúndum, sem á þig vona, það sama til gagns koma, svo aldrei verdi þeir fyrir eylífri forsmán, heldur fullkomnist á

þeim það þú segir fyrir munn Davíðs: Lát þá eigi til skammar verða á mér, sem vænta þín Drottinn Zebaoth, lát þá ei skamroðna á mér, sem leita þín Guð Israels. Og fyrst eg hefi nú svo huggunarríka von, þá skal eg flýja undir þinn kross og gæta að þínu dæmi, þó svo falli, að eg verði smánaður og líði ákúrur, háðúngar, lygar og brixli vondra manna, eg skal telja mér fyrir virðing að smánast með þér, og ætíð hrósa mér af þínum krossi; eg skal læra af þér, þú þolinmóða Guðs Lamb! að gjalda eigi íllt fyrir íllt, ei skammarorð fyrir skammaryrði, heldur blessa þá, sem mér bølva, og gjora þeim gott, sem mig hata; eg skal ecki gánga framhjá þínum krossi, heldur staðnæmast þarvið í trúnni, voninni og kjærleikanum og þólinmæðinni, svo eg sjái þín harmkvæli mér til hugguuar, og þitt eptirdæmi mér til eptirbreytnis. O, Herra Jesú! sem hæddur og spottaður varst, þá makt myrkranna yfir þig géck, þig vegsamar himin og jörð, þér skal hvort tré beygjast, þig skal hvor túnga viðurkénna, þig lofa Englarnir og maktarvoldin með útvaldra skara á himnum, samt allri sképnunni, segjandi: þeim sem situr á stólnum og Lambinu, veri blessun, dýrð, heiður, kraptur og styrkleiki að eylífu, Amen! Lof seg þú ønd mín Drottni, Amen!

---

39. Hugvekja.

Um ræningjans iðran.

Líka einnig hæddu hann ræningjarnir, þeir

med hønum voru krossfestir. En einn af þeim spillvirkjum, sem heingdir voru, lastadi hann og sagdi: ef þú ert Kristur, frelsa sjálfan þig og ockur: Þá svaradi hinn annar, straffadi hann og sagdi: og þú hrædist ei heldur Gud, sem ert þó í eins fordæmíngu, og ad sønnu skér ockur þetta réttiliga, þvíad vér medtøkum hvad ockar gjørdir voru verdar, en þessi hefir eckért óskickanligt gjørt. Og hann sagdi til Jesú: Drottinn! minstu mín, þá þú kémur í ríki þitt! Og Jesús sagdi til hans: Sannliga segi eg þér: í dag skaltu vera med mér í Paradís!

Svosem trúin er ecki allra, svo er því og varid um réttskickada idran, sem í sér hefir fólgna trúna, og þessvegna hrín ei lausnargjald Jesú á øllum, þó þad annars sé almenniligt, því allir taka ei svo ámóti nádinni, ad þeir idrist og trúi Evangélió. Jesús hefir lofad ad reka þann ei frá sér, sem til hans komi, þad hefir og engum brugdist; en vilji menn ei koma til hans, þá kémur þeirra ólucka af sjálfum þeim; héruppá hofum vér stórt eptirdæmi á þeim tveimur illvirkjum, sem med Jesú voru krossfestir, af hvørjum sá eini hélt áfram í sinu idrunarleysi, annar idradist og féck strax fyrirheit um Paradís; og sjáum vér á dæmi hins fyrra, hvad aumliga er varid fyrir þeim, sem komnir eru úti forherding synda sinna, og af réttvisum dómi Guds yfirgéfnir í fráleitt sinni, svo þeir gángi ad sinum

rádum; þó þessi ræningi væri staddur midt í sinu lífsstraffi, og sæi ecki annad fyrir enn daudann, audmýktist hann þó eckért, heldur fór ad fyllá þann flockinn, sem Jesúm spottadi, þar honum hefir þó mátt kunnugt vera, hvad vitnadist um hans sakleysi þenna sama dag; augljóst er og, ad eckért hafdi Jesús honum til miska gjort, svo hann þarfyrir þyrfti ad hefnast á honum; eigi heldur voru þau medol hulin fyrir honum, sem hinn ræningjann leiddi til idrunar; en svo er ad merkja, sem hann hafi verid búinn ad gjora sér handverk af spottinu og hatursfullri foraktan annara, og þad hafi því helzt vaknad upp hjá honum, þó hann ætti nú annad ad hugsa; eigi taladi hann heldur neitt um syndir sínar, því hann hefir ecki vanur verid ad gjora sér af þeim stóran þánka; og kémur allt þetta saman vid hagi þeirra, sem af lángvarandi idrunarleysi eru samdauna ordnir syndinni, þeim verdur tamt ad taka til tólanna, hvornig sem ástendst, svosem spámadurinn segir: Kann nockud blámadurinn ad breyta sinni húd, eda Pardus sínum fleckjum, hvornig gétid þér gott gjort, sem erud lærdir til ad gjora illt? sama er þó Drottinn refsi þeim, þeir snúa sér eigi ad heldur, en fara til ad mögla og hata Gud því meir, svo lángt er frá því þeir leidréttist. Þetta er þad hrædiliga forherdingarstraff, sem Drottinn hótar þeim þverbrotnu, hvort framkomid er á Gydingum, og lætur sig enn í ljósi á þeim, sem gánga í þeirra fótspor, hvad ef vér umflýa viljum, þá gætum þess í Guds nafni, ad enginn forsmái Guds rád í strid vid sjálfan sig, því þegar

búid er ad útslockva andann, þá er eigi víst hann komi svo fljótt aptur, heldur vondur andi i hans stad, og lendi svo þarvid sem Jesús segir: Enginn þeirra manna, sem kalladir voru, skulu smacka mína kvøldmáltíd. O, minn Jesú! géf mér undirgéfnum ad vera strøffunum þíns Anda, og skipast vid þína umvondun, svo eg idrist af hjarta, játi þér mínar syndir og fái þær svo kvittar. Á hinum ræningjanum má sjá spegil idrunarinnar, hann þeckti sínar syndir, hann hatadi þær, hann vidurkéndi þær, þvi samþyckti hann sjálfur sinn daudadóm og sagdi: vid medtokum hvad ockar gjordir voru verdar; hann gaf Gudi heidurinn, vidurkéndi Jesúm réttlátan, en sig daudamann, hann straffadi gudleysid á hinum ræningjanum: og þú óttast eigi heldur Gud, sem ert þó i eins fordæmingu, segir hann, hvarmed hann meinar Jesúm, til hvors hælis hann nú leitadi, og gjørdi svo opinbera játning um hans guddóm, hvorn adrir þá hæddu; og má af þessu sjá, hve stakan vidbjód hann hefir haft á sínu undanfarna vonda framferdi, og hve háleita þánka um Jesúm. Þannin hafa Gudsborn leitad sér syndanna fyrirgéfningar: Eg sagdi, eg vid játa Drottni mína synd, sagdi Davíd, eg hefi gjort þann misgjorning, en hvad hafa þessir saudir gjort, lát þína hond vera uppá mér og míns fødurs húsi, sagdi hann, þá Engillinn sló fólkid vegna hans ofmetnadar; hvørsu hann vandlætti Guds vegna má sjá af þvi hann segir: Hvad mjog ángrast eg af þvi, ad þin bodord ei eru haldin; og kunnum vér þá eigi annad ad segja, enn

þessi stórbrotamadur hafi í øllum þessum greinum haft rétt Davíds hjarta; en hér ad auk vidurkénnir hann Jesúm Gud ad vera, sem ráð ætti á himnaríki, þó hann sæi hann hánga eigi megnugan eins þorstadrykkjar, og þó hann þekti sjálfan sig stórbrotliga sképnu, þá hænist hann þó engu sídur ad hønum med inniligri eptirlángan hans nádar. O, minn Drottinn! ef þú sagdist eigi hafa fundid í Israel adra eins trú og hundradshøfdingjans, hvad mættir þú þá ecki segja hérum? Hér hefir þú búid þér til lofid, eigi af munni barna eda brjóstmylkinga, heldur látid villudýrid á mørkinni vegsama þig; hér þøgdu hinir skriftlærdu og Pharisæarar, sem trúad var til Guds orda um þinn guddóm, já, høfdu hann ad hádi; hér þøgdu allir, sem horft høfdu á þín kraptaverk, hér þøgdu postularnir, sem áttu ad vitna um þig; en þegar allir þessir þegja, þá uppvekur þú eitt skógdýr, einn stigamann, sem allan sinn aldur hefir alid í fjandskap og ódádum, til ad medkénna þinn guddóm, og vitna um þitt upphafningarstand. Hér hefir þú, ó, sanna Ljós heimsins! midt í þinni formyrkran verid svo skjær, ad frá þér skein geisli trúarinnar í hjarta þess aumingja, svo hann ecki vanmegnadist í sínum syndum, heldur yrdi honum trúin reiknud til réttlætis, og var hans trú eigi daud og maktarlaus þecking, heldur lét hún sig í ljósi med játningu munnsins og audmjúkri bæn: Herra! minnstu mín, þá þú kémur í ríki þitt! segir hann; hann bidur eigi ad frelsa sig frá lífsstraffinu, heldur koma til hjálpar sinni aumu sálu, þó þorir hann ecki ad

koma upp með það, að hann megi vera hjá Jesú í hans ríki, heldur biður hann hann að minnast sín, sé hann sér að eins náðugur, hafi hann góðan þocka til sín, þá nægi sér; hvaraf líka er að merkja, að hann trúði Jesús ætti eylíft og himneskt ríki, því eigi kunni hann að meina jarðneskt ríki einsog Gyðingar velflestir, þar hann vissi sér þá vísan dauðann; hvað er að álita ei það nálæga, heldur það ókomna, hvað er að lítilæcka sig undir voldnga Guðs hönd, hvað er að húngra og þyrsta eptir réttlætinu, hvað er loksins að láta sér nægja Guðs náð, ef eigi er þetta? Hafi nú Jesús dáðst að trú þeirrar Kanversku kvinnu, hafi hann fundið krapt útaf sér gánga til þeirrar blóðfallssjúku, hvað mun þá hér hafa skéð? þarum gaf raun vitni, því varla hafði þessi syndari úttalað orðin, fyrren hann svaraði: Í dag skaltu vera með mér í Paradís; og kom hér fram það fyrirheit: Það skal ské, að áðurenn þeir kalla, vil eg svara, og meðan þeir eru að tala, vil eg bænheyra þá. O, hvað góður er Jesús við alla þá, sem hans leita; hann svaraði aungvu til háðúnganna: sem komu fram við sjálfan hann, en þá syndarinn bað um náð, þá gjörir hann aungva fyrirstöðu að svara uppá hans fyrstu orð, hann brúkaði ei lángan formála einsog við konúngsmanninn eða föður þess túnglsjúka, því hann vissi hvað á lá, og vildi glæða það trúarljós, sem sjálfur hann hafði tendrað, svo hann bænheyrði í þægiligan tíma, og er hans miskunsemi enn þá hin sama við alla syndara, því hann er samur í dag og í gær og um eylífar aldir.

O, hvad stóra huggun hafa hér allir stórbrotamenn; þessi spillvirki hafdi alid aldur sinn í verstu klækjum allt fram í daudann, enn Jesús talar ecki ord um það, heldur lofar honum strax fortakslaust himnaríki, eins og hann hefdi aldrei syndgad; hvarfyrir, minn Herra, nema svo þú audsýndir, ad þú vildir ecki eylífliga minnast á þær syndir, sem þú ert búinn ad kasta í sjáfarhaf þinnar forþénustu; svo hvörsu sem einn hefir verid vondur, þurfi hann þó aldrei ad setja fyrir sig ad hid minsta beri á hans ránglæti, þegar hann snýr sér frá sínu ógudligu athæfi. En þar þú vissir, ad einn fárádur syndari, sem berst vid daudann, mundi kunna ad þenkja, ad þetta fyrirheit eigi nái til sín, þar tíminn sé nú úti til ad sýna nockra idrunar ávexti, þá tókstu vid þessum syndara undir sjálft andlátid, svo þú sýndir ad miskunin væri vís, hvad seint sem menn leita hennar af hjarta, því allan daginn útbreidir þú hendurnar; og hvornin kunnir þú, Drottinn minn! ad sýna einum daudvona syndara sterkara dæmi þaruppá, ad sáluhjálpin kæmi af nádinni og ecki af verkunum, heldurenn med þessu miskunarverki? Svo sætt og huggunarríkt er nú þetta dæmi, það þénar til ad burttaka ofmikid ángur og efasemi frá sturludum samvitskum, en ecki til ad ala andvaraleysi upp í idrunarlausum; þeim kémur það og eckert vid, því þessi ræníngi var idrandi og aptursnúin manneskja; en þó hann sneriſt undir andlátid, þá eru þar þó eigi mörg dæmi til, ad svo hafi farid fyrir mörgum, já, snart eckert í Guds ordi. Hvada fásinna er það þá, ad draga undan idrunina

allt í daudann; eda veitstu í hvada háttalagi daudinn kann ad hitta þig? en ef þad kynni ad vera midt í þínum syndum, ad skyndingu, á augabragdi, svosem mørg hafa dæmin géfist, og lát vera ad helsóttin kynni ad géfa þér nockra visbending daudans, ertu þá viss um, þú verdir hentugri til ad idrast á sóttarsænginni, heldurenn þá þú hafdir heilsuna? hafir þú aldrei nennt ad læra, hvad idran var, eda leggja nockurn tíma hønd á þad vandasama verk, þá sýnist mér minni von á því, þegar allir sálar og líkamans kraptar dofna, og verkirnir plága þig. Hvørnin fer, ef idrunarángrid kynni þá ad snúast uppí orvænting? eda hefir þú í þínu valdi anda idrunarinnar? Kóre med sínum félogum dó ecki strax, þegar jordin opnadist, ecki heldur Pharaó, þegar hafid luktist saman, en med hvørugum vil eg eiga samfélag. Menn kunna ad hafa stóra orsøk ad efast um hreinleika þeirrar idrunar, sem eigi skédur fyrri en madur sér lífid er á førum, þá kann margur ad segja: Gud miskunni mér! en hvor veit, hvort hann þá hatar svo ránglæti sitt, og er farinn ad leita Drottins med hræsnislausu apturhvarfi; eda hvad skédur stundum, þá menn eru dregnir undan daudanum? eru þeir þá betri enn adrir? eg meina tíu portum verri sumir hvørjir. Nú þó sá ríki madur bidji um miskun í helvíti, þá er þad forgéfins, og því vil eg ráda øllum, sem nockud hirda um sálu sína, ad draga eigi undan ad idrast þángad til húsbóndinn kann ad vera uppstadinn og búinn ad láta aptur dyrnar. O, þú réttláti Gud og miskunsami Fadir! eg hefi syndgad

og minar syndur eru fleiri en sandur sjáfarins, en vertu mér nádugur fyrir Jesúm Krist; uppvek hjarta mitt til sannrar idrunar og réttrar trúar, svo eg í tíma vakui upp til réttlætis og láti af ad syndga; og þú, minn Herra! sem gjørt hefir hreinsan minna synda fyrir sjálfan þig, minnstu mín til hins góda, þar þú situr í þinu ríki, og lát mig loksins lenda þar hjá þér, og ødlast þá sælu, sem þú lofadir þessum ræningja, Amen!

---

40. Hugvekja.

Þridja ord Krists á krossinum.

Sannliga segi eg þér: Í dag skaltu vera med mér í Paradís.

Sá hinn ógudligi láti af sínum vegi og illvirkinn af sinni hugsan, og snúi sér til Drottins, svo mun hann miskuna hønum, segir spámadurinn; aldrei hefir nockur gjørt þad skammaverk, ad Gud hafi ei miskunad hønum, þá hann hefir snúid sér, svosem sýnir dæmi allra stórsyndara, Arons, Davids, Manasses, tollheimtumannsins, hinnar bersyndugu, Péturs, Páls og annara, medal hvørra þetta ræningjans dæmi ljómar svosem skær huggunar spegill, uppá hvørs audmjúka bæn Jesús strax svaradi þessu huggunarríka ordi: Sannliga segi eg þér: Í dag skaltu vera med mér í Paradís; og megum vér hér fyrst sjá þær ágætu verkanir idrunarinnar. Vér ættum ad

vita hve strángur vandlætari Gud er, og hvad hrædiligt er í hans hefndarhendur ad falla, en þarámót hve inndæl sé hans miskunsemi, þá hann er nádugur þeim hann er nádugur; hvad skyldi madur eigi vilja vinna til ad kaupa af hans reidi, ef kostur væri? hvad skyldi hann meta vid hans miskunsemi? en idranin er þad eina, sem hans reidi sefar og nádina géfur, því hann lofar ad sá ógudligi skuli lifa, þegar hann snýr sér frá sinni synd. Þad er vitanligt, ad madur hefir þad ecki í heiminum, hvarmed hann sál sína endurkaupi; en þó má hér læra, ad hann gétur med idraninni frelsad sálina, og þar því er svo varid, þá væri líkligt menn legdi sig eptir henni framar öllu ödru, sem er í heiminum. Þad er vitanligt, ad Drottins hendur er ómöguligt ad umflýa, hvört kann madur ad fara frá hans anda, eda flýja frá hans augliti? þó þú, segir hann vid Edom, vildir fara svo hátt sem örnin, og byggja þér hreidur milli stjarnanna, þá skyldi eg steypa þér þar nidur frá; en idranin einasta gétur afvendt ályktudu straffi, svosem sýnir dæmi Ninivita og Drottinn klárliga segir: Eg kann snarliga tala móti einu fólki og einu ríki, ad eg vilji uppræta og nidurbrjóta þad, en ef þad sama fólk, móti hvörju eg taladi, snýr sér frá því vonda, þá skal mig idra allrar þeirrar ólucku, sem eg hugdi ad gjöra því. Hvad þúngur sé þeirra kostur, sem búa eiga vid nagandi samvitsku, vita þeir sem reyna, þeir óttast hvört þjótandi blad og flýa þó enginn elti þá; þeir eru svosem sjáfarhafid, þá þad er ólgufullt, og eigi er fridur fyrir þeim; en idranin stillir

til frids samvitskuna, því sá sem idrast, forlíkast vid Gud og hefir frid vid hann, hann vandar sig líka, svo hann ecki mótþróanliga þenna frid af sér brjóti, heldur finnist óflekkadur fyrir sínum Gudi, til hvors hann hefir djørfúng, þared hans eigid hjarta ecki fordæmir hann, hann gleymir sjálfum sér, en unir sér í sínum Lausnara, og hvad sem uppá fellur er hann djarfari enn úngt léon, því hann býr undir skjóli þess hædsta; daudann óttast hann ecki, heldur hlackar til ad leysast af sínum eymdum og vidlodandi ófullkomligleika, en finna sinn Jesúm, hvørn hann elskar og med hvørjum hann lifir í andligri sameiníngu; já, sjálf idrunartárin, hvørjum hann úthellir á hans fætur, verda hønum inndælli enn allur hégómi heimsins, og þannin verda húngradir fylltir gjædum og andliga voludum géfid himnaríki; hérmed gledur idranin þá helgu Engla, svosem Jesús klárliga kénnir, því Englarnir eru Guds vilja sambyckir, sem er, ad syndarinn leidréttist og lifi; hvareptir og fylgir þeirra þjónusta, því svosem Engill Drottins ofsækir þá ógudligu, svo eru þeir þjónustusamir andar, útsendir til þjónustu þeim, sem erfa skulu sáluhjálpina. Hvad viljum vér segja um bænahaldid, sem er einn sá vigtugasti partur af vorri gudsþjónustu, því med bæninni førum vér á leit Guds miskunar og velgjørnínga, hvorra vér megum ecki án vera, og géfum hønum sjálfum undireins heidurinn; en þeir idrunarlausu bidja forgéfins, þeirra bæn verdur ad synd, þeir bænheyrast ecki, þó þeir útbreidi hendurnar og séu margmæltir, því þeirra hendur eru fullar af blódi;

þarámót er sú bæn, sem framkémur af idrandi hjarta, fagur saungur i eyrum Drottins, þá bænheyrir Drottinn, þvi þeir bidja eptir Guds vilja, sem er, ad allir snúist til idrunar; þá dregur ei Jesús i hlé sína fyrirbæn, sem vill ad syndarinn fái kvittun synda sinna, þvi hann, sem er forlíkun fyrir vorar syndir, er og vor talsmadur; aldrei finnast þess dæmi, hann ræki nockurn frá sér, sem idrandi kom til hans, hann lifir og enn til ad bidja fyrir þeim, sem til Guds koma fyrir hann, og verdur ætíd bænheyrdur. Móses féck vatn af hellunni i Hóreb, þá hann sló þará eptir Guds bodi; idrandi bæn er sá Mósis stafur, sem straumum nádarinnar út veitir af hyrníngarsteininum i Zion, Jesú Kristi, svo sá, sem idran gjörir, uppausi med fagnadi vatnid af þeim brunni hjálpræðisins. Skiljum oss þarfyrir vid syndir vorar, og komum svo fram fyrir nádarstólinn, svo vér hjálp finnum; hvor er sá nádarstóll? þad ert þú, minn Jesú! á þinn kross upphafinn og útþaninn, þar breidir þú fadminn móti oss syndurunum og segir: Komid til min, þér, sem erfidid og þúnga erud þjádir! eg vil endurnæra ydur; þad vard ad gódu þessum ræníngja, þvi lagi vil eg og sæta, sem veit ad eg er engu betri á mig kominn i þinn heilaga augliti enn hann, ef þú vildir tilreikna mér minar syndir; en, sjá! eg skríd svo þreyttur undir byrdi minna synda fram ad þinum krossi, á hvorjum þú ert ad forlíka fyrir þær; eg horfi i anda á þinar heilogu nádir og sár, sem eru hæli sálar minnar, þvi þitt blód hreinsar mig af ollum minum syndum! eg veit líka, ad þú

frá ángistinni og dóminum upphafinn lifir og ríkir ad eylífu í ómælanligri dýrd og sælu, en eg þinn fátækur limur hrekst og þjáist í sorgum og volædi; minnstu mín þarfyrir, þar þú situr í ríki þínu, sýn mér teikn þinnar gjædsku og frelsa son þinnar ambáttar; Í dag skaltu vera med mér í Paradís, sagdir þú vid þenna spillvirkja; ó, ad mitt hjarta mætti hvørn dag búa hjá þér á himnum, þar sem er minn rétti borgarréttur, þó líkaminn útvortis hrekist í fallvaltri veru heimsins! Lát mig aldrei nockurn dag vid þig skilja, heldur í øllu mínu framferdi leita þess, sem þar uppi er, og stunda eptir þínu ríki! Medtak svo loksins sál mína, þá æfidagurinn er úti, og þá eg í minni sídustu neyd bid þig ad minnast mín og medtaka minn anda, þá lát þinn góda anda svara mér, ad eg skuli vera þann dag med þér í Paradís, svo eg fari burt med fridi, og sé þareptir þar, sem þú ert. Framar þessu má læra af þessu Jesú ordi, ad þó hann píndist í breiskleikanum, þá var hann ecki ad sídur midt í pínunni eylífur allsvaldandi Gud, sem rád átti á himnaríki, og allt vald var géfid á himni og jørdu, þó hann þad ecki brúkadi í þad sinn nema til ad géfa stórbrotamanninum eylíft líf. Og loksins er þetta ord blessud huggun øllum daudvona manneskjum, sem í trúnni Guds Sonar deya, hvørjum hann hér kénnir, hvørs þeir megi vænta fyrir sálir sínar, sem er, ad þær vidskildar vid líkamann hverfi til hans sem þær gaf, og hreinsadar af allri fleckun séu í hendi Drottins, hvar þær snerti engin pína. Heidingjar hofdu ýmsar meiníngar um sál-

irnar, þó héldu hinir vísustu af þeim, ad þær mundu mikid vondt og mædusamt útstanda, ádur þær kæmust á sæluvelli (er þeir svo kölludu); hvörju lík er meining Papísta og Gydinga á þessum dögum, sem upp hafa diktad svonefndan Hreinsunareld, hvar í sálirnar lengi kveljist, ádurenn þær njóti dýrdarinnar, og má nærri géta med hvada skapi þesshátttar menn deya; en Jesús af sínum krossi rekur nú þesshátttar villur til baka, og sýnir fólki sínu fastan grundvöll vonarinnar, þar hann lofar ræníngjanum, ad hann skyldi vera med sér í Paradís þann sama dag sem hann dó, hvad ed vard ad vera sálin, því líkami hans var beinbrotinn og af krossinum tekinn um kvöldid; Jesú allrahelgasti líkami var og í gröfina lagdur, hvört ei kom líkami ræníngjans, þessvegna var þad hans sál, sem sama daginn var hjá Jesú sál, hvörja hann fól sínum Födur á hendur, og er oss engin örsök til ad innbirla oss lengri undandrátt hreinsunarinnar fyrir annara sálir, sem í Gudi eru burtsofnadir. Svo Gud veri lofadur! eg veit hvad verdur af minni sál, þá hún útkallast af sínu tjaldhreysi; hún hvarflar ecki um loptid, jördina eda undirdjúpin, heldur mun hún eptirfylgja Lambinu og hvílast af sínu erfidi, þángadtil hún kémur aptur til líkamans á vidréttingar-deginum; þessvegna kvídi eg eigi stórt vid daudanum, heldur álít hann med djörfúng svosem þröskuldinn, fyrir hvörn eigi er nema eitt fet til fagnadarins, og þó þad spor kunni í fljótu áliti ad líta út sem nockud skuggasamt fyrir veikri náttúru, þá vona eg þó minn Jesú muni þá seinast

gjøra mitt myrkur ad ljósi, og upplýsa min augu, svo eg eigi útaf sofna í daudanum, jafnvel þó eg syndugur sé, því eg heyri hann lofar hérvist hjá sér ecki einum helgum manni, heldur illvirkja, sem aptur var snúinn. O, minn Jesú! innræt hjá mér þessa von, og gled mig í mínu andláti med þessu ordi: Í dag skaltu vera med mér í Paradís, Amen!

---

41. Hugvekja.

Fjórda ord Krists á krossinum.

Og þad var nær um hina sjøttu stund, ad myrkur gjørdist yfir allt landid, allt nær til níundu stundar, og sólin misti sitt skin. Og um níundu stundu kalladi Jesús hárri røddu og sagdi: Eli! Eli! lama sabachtani? hvad ed útlegst: Gud minn! Gud minn! hvarfyrir forlétstu mig? Og nockrir af þeim, er þar stódu hjá, þá þeir heyrdu þad, søgdu þeir: sjá: hann kallar á Elíam.

Zion segir: Drottinn hefir yfirgéfid mig, Drottinn hefir gleymt mér; kann nockud, svarar Drottinn þá aptur, módirin ad gleyma sínu barni, svo hún aumki sig ecki yfir sínu lífsávort, og þó hún gleymi því, skal eg þó aldrei gleyma þér, stendur hjá Esajas spámanni í 40. kap., þar sem talad er um freistingar og hugganir kristninnar. Ecki er þad ad undra, þó Drottinn sýni sig stundum þesshàttar vid

sína ættleidínga, ad þeim virdist sem hann hafi yfirgéfid sig og gleymt sér, þar hann, um hvøru røddin af himni vitnadi vid Jórdan, hrópar med útbreiddum høndum og upplyptum augum móti himninum þessum sorgarhljódum: Gud minn! Gud minn! hvarfyrir yfirgafstu mig? þá hann var forlátinn, ecki af adstod Guds, sem er sól þeirrar himnesku Jerúsalem, heldur líka af því náttúrliga sólarljósi, sem sjálfur hann hafdi skapad. En megi Guds børn, fyrir hvorjum hann byrgir sitt andlit, þó hugga sig þarvid, ad hann géti sídur gleymt þeim enn módirin barni sínu, þá mátti Guds Sonur miklu framar, jafnvel þó hann yrdi ad kalla sig módan, þegar hann tók uppá sig syndir vorar, hvad og Davíd vottar undir hans persónu, segjandi: Þú munt ecki eptirskilja mína øndu í helvíti, og eigi lída þinn heilagi sjái rotnan, þó kom ei þetta hróp upp hjá hønum af neinnri mogl-un, óþolinmædi eda efasemi; ecki gleymdi hann hlýdn-inni, því svosem hann var lyndur, þegar hann sagdi í grasgardinum: Fadir! ecki minn, heldur verdi þinn vilji, svo var hann allt til krossins danda; ecki heldur þolinmædinni og elskuríku trausti til Fødursins, því segir hann: Gud minn! vitnandi þarmed, ad eigi meinti hann slitid þad náttúrunnar samband, sem væri milli sín og síns himneska Fødurs, eigi heldur þá persónuliga sameining milli síns manndóms og guddóms, þó eigi findi hann nú til huggunar gud-dómsins, uppá þad hann píndur og freistadur yrdi, og lídi svo þad, sem vér med vorum syndum høfdum forþénad. Hvad merkja þá þessi ord? þau sýna oss

hvad hrædilig sé Guds reidi igégn syndunum, og hvad oflug sé syndin til ad plága sál og líkama; vilji menn eigi trúa því, sem Páll segir: ad ángist og harmkvæli komi yfir sálir þeirra, sem illa gjøri, þá gæti þeir ad hvørnin Guds Sonur bar sig, þegar hønum voru tilreiknadar veraldarinnar syndir, og á hann hlódst þeirra straff tímanligt og eylíft, hvarútaf eigi einasta kvaldist hans líkami útvortis, heldur hans sál innvortis, sem þarfnast mátti gudligrar endurnæringar, en finna til helvítis ángistar, hvaraf hans pína vard svo yfirvættis stór, ad um hana má framar enn nockra adra segja þad, sem Jeremias sýngur í Harmagrátunum: Þér, sem framhjá gángid á veginum, gætid ad hvørt nockur sorg er svosem mín sorg; og þessu lýsir nú Jesús af sínum krossi þar hann segir: Gud minn! Gud minn! hvarfyrir yfirgafstu mig? hvør ord tekin eru af 22. Davíds sálmi, hvari svo greiniliga er talad um Jesú pínu, svosem David hefdi stadid undir krossinum. En fyrst þessi er verkun syndarinnar, þá ætti oss umhugad ad vera ad skilja oss í tíma vid hana fyrir sanna idrun; hvartil oss líka reka mega þau hrædiligu myrkur, sem hér segist á hafa gengid í heilar þrjár stundir, þegar sú fagra Sól rættlætisins, Ljómi Fødursins dýrdar og hinn fridasti medal mannanna sona formyrkvadist, svoad hann vard madki líkari enn manni, þá blygdast sú náttúrliga sólin ad sýna fegurd sína heiminum; og er þad merkjandi, ad hér hefir ecki skéd náttúrlig formyrkvan, svosem lærdir menn hafa fyrir laungu samanborid af ásigkomulagi túngls-

ins, sem á stóðst um þann tíma; en var hún eigi náttúrlig, þá var hún yfirnáttúrlig og dásamlig, einsog myrkurin í Egyptalandi, svo Drottinn hefir látid hér sólina undirgánga um middegi og landid myrkt verda, þá dagurinn var bjartur, svosem Amos segir; hafi þá nú sólin svosem skammast sín og byrgt fyrir augu sér, þá hann var kvalinn, sem henni hafdi fegurdina medskapad; hafi hún, sem þó hefir skinid og skín yfir margt ódádaverk, ecki gétad léd þeim sína birtu, sem hæddu Guds Son, þar hann héck nakinn á krossinum, svosem ein bølvan; skyldum vér þá eigi mennirnir, sem einnin af øllum Drottins sképnum høfum hønum kvølina orsakad, miklu framar blygdast fyrir hans heilaga augliti, og játa ad hønum heyrir réttlætid til, en oss blygdan vors andlitis. O, hvørsu má eg aumur syndari og ódyggur þræll skammast mín ad líta upp augunum, þá eg heyri ad Guds Sonar ásjóna er, minna illgjørda vegna, ordin afmyndadri enn annara manna, og hádúng hefir brotid hans hjarta; skyldi eg ecki draga þraungt andann af harmi og ecka, þar hann stynur upp þessu sorgarhljódi: Gud minn! Gud minn! því yfirgafstu mig? O, minn Jesú! hvad skal eg hér til segja? nema skrida ad þínum fótum og halda mér þar fast vid med tárum minnar idrunar og kossi minnar trúar, eptirlaungun þinnar nádar og fullkomnu hatri til syndarinnar; þar skal eg stadnæmast, þángadtil þú segir til sálar minnar: Þínar syndir eru þér fyrirgéfnar; og fyrst eg trúi þad verdi mér ad fullu athvarfi, þá skal eg líka hyxa eptir hvada huggun

eg kann ad ødlast af myrkrunum, sem yfir þig géngu, og þinu sorgarhrópi þar inni. Kvalastadur fórdæmdra kallast ytstu myrkur, hvar inni er óp og tannagnistr-an, og er þad kvalastadur allra trúlausra þjóna; þángad átti eg ad kastast, sem illa hefi farid med góts og gáfur mins Herra; en svoad eg komi aldrei í þessa myrkrastofu, eru í pínunni myrkurin gengin yfir minn Lausnara, hann mun þarfyrir útleida sál mina af helvítis valdi, þvi hann hefir medtekid mig; Jesús hrópadi í myrkrinu sorgarhróp, þarmed kalladi hann á mig inni himnaríkis fegurd, þvi hans kvøl er mér orsøk eylífrar sáluhjálpar, og þegar eg er þángad kominn, mun eg í stadinn fyrir þetta hans sorgarhróp taka undir þad stóra Halelúja, sem súng-id verdur eylífliga honum til heidurs. Mørg dimmu-ský setja sig milli Guds og vor í þessum vorum út-lendingskap, og byrgja svo stundum fyrir oss geisla réttlætis-sólarinnar, ad hennar huggun fær ecki ad ljóma inni hjartad; þar eru myrkur syndanna, myrkur freistinganna, myrkur hørmúnganna, sem optliga koma þeim þaunkum inn og ordum upp: Gud! hvarfyrir ertu svo lángt í burtu, og þvi hylur þú þig á degi neydarinnar? hvad lengu viltu gleyma mér? hvad lengi viltu hylja þitt andlit fyrir mér? hvad lengi skal eg hafa ángist í minu hjarta? Þessvegna hefir Lausnarinn í myrkrunum kvartad um hann væri af Gudi yfirgéfinn, svo nær vér, hans aumu børn, hróp-um til hans, upprenni oss ljósid í myrkrunum, ljós trúarinnar, vonarinnar, kjærleikans, endurnæringar-innar og kraptarins, þvi þartil er hann freistadur,

ad hann hjálpi þeim sem freistadir eru. Jesús segir hér í sínum stærstu freistíngum: Gud minn! Gud minn! hvarmed hann í ljósi lætur sína elsku, sína hlýdni, sína þolinmædi og sitt traust til Guds, jafnvel þó hann í þad sinn væri yfirgéfinn; en hvad sagdi hann þareptir vid Magdalenu? Kunngjör brædrum mínum, eg fer upp til míns Födurs og ydar Födurs, til míns Guds og ydar Guds; þetta dirfir mig, svo eg voga ad hafa þad eptir hönum ad kalla Gud: minn Gud; já, sannarliga er hans Gud: vor Gud, og hans Fadir: vor Fadir, engu sídur þá hann agar oss, enn þá hann sýnir sig blídan, því í hirtíngunni sýnir hann hvad mest sína födurliga rækt á oss; því skal þetta Jesú ord kénna oss ad kalla ætíd til hans og kyssa án möglunar hans hönd, nær hann typtar oss; þad kénnir oss líka David: Mín raust, segir hann, er til Guds, og eg vil hrópa; mín raust er til Guds, og hann mun bænheyra mig. Guds eingétinn Son kvartar hér um, ad hann sé yfirgéfinn; en hvartil er þad skéd? svo vér megum vita ad Gud vill aldrei yfirgéfa sína, Fadirinn elskar þá sem Krist elska; ef hann elskar þá, þá freistar hann ecki þeirra yfir megn; hann leikur sér ad sonnu vid börnin sín, en eigi svo, ad hann ætli þeim eigi af, því hann veit hvada verkefni vér erum, hann mun sín ord og sinn sáttmála trúliga halda; hvör eru þau hans ord? þessi medal annara: Eg hefi mitt andlit á augabliki reidinnar um litla stund hulid fyrir þér, en med eylífri miskun vil eg þér miskunsamur vera. Fadirinn heyrdi þetta hróp af Jesú fram koma,

(19)

støddum í mestu neyd og hjartasorg, því mun hann opna sitt eyra, þegar eins stendst á fyrir oss, þar hann hefir sagt: Akalla þú mig í neydinni, og eg skal bænheyra þig; héruppá skal eg mig reida og segja svo med David: það skal mér kjært ad Drottinn heyrir mína raust, hann hneigdi sitt eyra til mín, þarfyrir skal eg ákalla hann alla mína lífdaga. O, minn gódi Gud og himneski Fadir! þú sem vegna minna synda hefir látid þinn Son yfirgéfinn verda og heyrdir hann hrópa í myrkrinu undir sitt andlát, lát mig þess njóta loksins, þá birtan himinljósanna hefir mig yfirgéfid, og svo vel málfæri mitt sem adrir náttúrligir kraptar gánga til grunna, medtak þá mína sáln til eylífs ljóss og lífs, fyrir hans forþénustu, Amen!

---

42. Hugvekja.

Fimta ord Krists á krossinum.

Eptir þad, þá Jesús vissi ad allt var nú fullkomnad, og ad skriftin yrdi uppfyld, þá segir hann: Mig þyrstir! Þar stód eitt kér fullt af ediki; jafnsnart hljóp einn af þeim til, og tók njardarvøtt, og fyllti af ediki, og setti hann ofaná einn reirlegg, og gaf hønum ad drecka, og sagdi: lát vera: sjáum hvørt Elías kémur ad taka hann ofan; en adrir søgdu: bídid! látid sjá, hvørt Elías kémur ad hjálpa hønum.

Þér plöntudud lystiliga víngarda, en skulud ecki drecka vín þaraf, sagdi Drottinn fordum vid Gydinga; þad var og rétt, þvi þeir løgdu þad ofaná adrar syndir, ad þeir undirþryktu þann fátæka og tóku kornsbyrdina frá honum. En hitt var furda, ad Jesús, sem heilagur var og øllum gaf allt, skyldi sæta þessum dómi; hann hafdi vínvid af Egyptalandi burtflutt, og gródursett hann i þvi frjóssama landinu, þad var Israels lýdur; hann var og sú hellan, er þeir af drucku i eydimørkinni; en þegar hann óskadi dryckjar i þessari stærstu kvøl hjá þessari sinni plantan, þa báru þeir honum edik, og kom hér fram þad sem Drottinn segir: Eg vonadi minn víngardur mundi bera mér gód vínber, en hann ber villiber. Adrir planta ad sønnu víngarda, en Gud verdur ad géfa ávøxtinn, þad gétur hvorki sá, sem plantar, né sá, sem vøkvar; en Jesús hafdi sér i hendur lagda alla hluti, hann gétur látid rigna yfir einn stad og eigi yfir annan, hans er jørdin, og øll hennar fylling; hann lætur brunnana uppspretta i dalverpunum, svo villidýrin slocki sinn þorsta; hann gaf vatninu tingunarkraft i upphafi til frjófgunar þeim sképnum, er þar inni sveima; hann gjørdi sjóinn, og hans hendur tilbjuggu þurlendid; hann gjørdi og fordum vatn ad víni i Kana; þó hafdi hann nú ecki svo mikid af allri sinni eign og øllum sinum verkum, sem svaradi einum þorstadryck; þegar hann þurfti vins, féck hann þó ecki vatn, sem øllum býdur lifandi vatn, heldur súrt edik, hvaraf hann pindist og mæddist enn meir. O, hvilík furda!

O, þú alleina ríki Guð! ó, þú alleina máttugi Guð! ó, þú alleina góði Guð! hvað örbyrgur ertu orðinn? hvörsu ertu þágumaður eins þorstadryckjar, og fær þó ecki, þú sem eigi vilt láta ólaunaðan einn vatnsdryck í lærisveins nafni géfinn? Davíð varð feginn að æskja sér máltíðar, þá hann var í sinum hrakningi, en hér er meiri enn Davíð, Davíðs Sonur og þó Davíðs Herra, Jesse kvistur og þó Davíðs rót. Þú, minn Lausnari! hefir uppá þig tekið þessa örbyrgð, svo þú borgaðir fyrir allt mitt óhóf í mat og dryck, og þaraðauk leiddir mig að ferskum vötnum náðar-fyrirheita Evangelii hér í heimi, og annars heims til lifandi vatnsbrunna, sem framfljóta af stóli Guðs og Lambsins. En hér hefst sú spurning, hvört Jesús hefði þurft nockurs að þarfnast, þó þeir gæfi honum edikið, þar honum var ecki um megn að umbreyta því í vín, einsog vatninu í Kana? En þartil svarast einfaldliga: að nú var ecki tími fyrir Herrann að taka sig undan kvölinni með tákuagjörð, heldur líða fyrir vorar syndir og fullkomna allt hvað af honum var skrifað, og til þess gjörði hann sína síðustu ferð til Jerúsalem; en á meðal annars voru þessi Davíðs orð um hann ritud: Þeir gáfu mér edik í mínum þorsta; hefði nú ecki Jesús smackað edikið áður enn hann dó, þá hefði verið orsök til að efa, hvört þetta hefði framkomið; þarfyrir vildi hann ecki fella það undan undir sinn dauða, hvað og Guðspjallssagan ávísar, segjandi: þá Jesús vissi að allt var fullkomnað og að ritningin uppfylltist, sagði hann: Mig þyrstir;

og þá hann hafdi edikid til sín tekid, sagdi hann: þad er fullkomnad, ad hvorju gjördu hann gaf upp andann. Héraf er audséd, ad Kristur skyldi ecki í þetta sinn audsýna sitt guddómsveldi med kraptaverkum, heldur framkvæma sit forlíkunarembætti, med því ad lída í þjóns mynd fyrir syndir heimsins, og bída þartil allt var fullkomnad. Framar skulum vér athuga, hvorjar verid hafi orsakir þessa þorsta Lausnarans, og var þad fyrst náttúrligur þorsti; hann var nú ad þjóna ödrum og ervida sig daudamódan í vorum syndum, því hann lét slátra sér sem ödru fórnarlambi, hans blód var nú ad mestu útrunnid, hans kraptar uppþornadir sem skurn, og því skyldi þá ecki hans túnga loda vid hans góm, þar hann hafdi sannarligt manndómsedli; ef Samson þyrsti, þá hann hafdi slegid Philisteana, ef sjálfan Herrann þyrsti, þá hann setti sig vegmódur hjá Jacobs brunni, skyldi hann nú ecki miklu framar mega þyrsta, þar hann var ad berjast vid syndina, daudann og Djøfulinn, hafdi verid hrjádur og kvalinn frá því um kvöldid fyrir, og nú var komid ad 9du stundu dags, þá daudinn tók ad þrengja ad hjartanu, því segir hann: Mig þyrstir, svo allir skyldu vita ad pínan skédi ecki án nátturligs sársauka, veikleika og harmkvæla? en hann féck þó ecki ad drecka nema edik, þad var sá vökvi, sem þeir dreyptu á hann med undir andlátid. En hvarfyrir kvartadi hann hátt um þorstann? eg heyri þó ecki, ad sú mikla hetja hafi sagt óvinum sínum til meina sinna, en hér segir hann: Mig þyrstir, oss til eptir-

tektar, hann vissi vel ad þessi umkvörtun mundi ecki lina, heldur auka kvalrædi sitt, og þarmed uppfyllast spádómarnir; hvarfyrir hann med þessu ordi vildi benda oss til, ad álíta í annann stad þenna sinn þorsta sem eptirlaunganar-þorsta eptir vorri sáluhjálp; hefdi ecki svo verid, hefdi hann aldrei þyrst, og aldrei hefdi hann um þorsta kvartad, þad kénna medal annars þessi ord: Minn matur er, ad eg gjori hans vilja sem mig sendi og fullkomni hans verk; nú var þad Födursins vilji, ad hann med sinni pínu og dauda skyldi forlíka fyrir syndugt mannkyn, hann hafdi svo mikla lyst þar til, sem menn annars plaga ad hafa til matar og dryckjar; hann vissi, ad ecki mundi lángt ad bída daudans, þá hann hefdi edikid til sín tekid, því segir hann: Mig þyrstir, svosem vildi hann segja: æ, hvad lángar mig nú ad deya fyrir syndarana. Lærum nú héraf: ad skammast vor fyrir vort tómlæti! Guds Son þyrstir ad deya fyrir oss, oss þyrstir ecki eptir hans nád, svo vér megum lifa, en oss þyrstir eptir öllu illu, sem hann hatar, og sálgar ad lokunum sál og líkama med eylífum þorsta. Hér kémur fram þad Drottinn segir: þér himnar bifist og skélfist héryfir, því mitt fólk gjordi tvent vondt, þeir yfirgáfu mig, þann lifanda brunninn, en grófu sjálfum sér brunna, sem ecki kunna vatni ad halda. Jesúm þyrsti eptir vorri idran, vorri trú, vorum kjærleika, þar elskan, sem hann hafdi á oss, knúdi hann til ad lída kvölina; þetta heyrum vér svo opt sem oss bodast í hans nafni idran og syndanna fyrirgéfning, þá er, sem hann

kalli til vor ofan af krossinum og segi: ó, min brúdur! sem sært hefir mitt hjarta, þú hefir ad sønnu hóranir drýgt med mørgum elskuga, en kom þú þó aptur til mín, mig þyrstir, mig lángar eptir ad deya fyrir þig, því eg vil þú leidréttist og lifir; sjá! hvørsu dregid er af mínum náttúrligu kroptum, sá seinasti daudans hrollur tekur ad uppþurka túnguna og þrengir inn ad hjartanu, svo eg á ecki annad ad gjøra nema ad géfa upp andann; er þad ecki nógur vottur ad eg vil eigi ad þú tapist, heldur hafir eylíft lif. O, þú, kristin sál! lát þessa ómæliliga elsku knýa þig til sannrar idrunar; snú þér til þins Lausnara af hjarta, og drag þad ecki undan dag frá degi; bjód hønum ecki edik yfirdrepskaparins og hálfvelgjunnar, sem hann vill útskyrpa af sínum munni. Þad eru mikilvægir og sannarligir hlutir, sem idrauin á ad útrétta, því verdur hún sjálf ad vera hrein, og engin svik mega finnast í þess manns anda, hvørjum Gud skal eigi tilreikna syndina; Jesúm lángar eptir þér, þad sama skal uppvekja hjá þér andligan þorsta eptir Gudi; lát umþenking þinna synda og hans gædsku mýkja svo hjarta þitt, ad þig lángi eptir hans nád, einsog þyrstan mann eptir svaladryck, hvørri sinni nád hann samlikir vid lifandi vatnsstrauma, og býdur þángad øllum sannidrandi, segjandi: Þér allir, sem þyrstir erud, komid til vatnsins, eg vil þyrstum géfa af brunni lifandi vatns fyrir eckért; heyr hér, min sála! hvørsu alúdliga hann býdur þér; tak ecki þetta blessada tilbod upp med kaldsinni, heldur svara hønum med

idrandi og eptirlanngunarsømum anda í trúnni! O, minn Jesú! svosem þig þyrsti eptir minni sáluhjálp, svo þyrstir mig eptir þinni náð, svosem hjorturinn kallar eptir fersku vatni, svo kallar mín sál eptir þér; eg heyri þig þyrstir, en hvad skal eg bjóda þér? þú dreckur ecki hafrablód; en sundurknosadur andi er þitt offur, því muntu ecki forsmá þau tárin, sem þaraf framspretta; eg veit þú álitur trúna, þarfyrir kém eg líka fram med hana, og þó hún sé veik, þá festir hún sig þó á þér, en engum ødrum; ófullkomid er ad sonnu allt idrunarverkid af minni hálfu, þó muntu ecki forsmá þad, þú sem ecki sundurbrýtur brákadan reyr og ecki slockur rjúkandi hor. Lofadur sértu, minn Lausnari! sem látid hefir þig þyrsta, svo þú frelsadir mig frá þeim óbæriliga kvalaþorsta í helvíti! lát mig þarfyrir aldrei koma í þann kvalastad, heldur géf eg svo leiti þín, lángi eptir þér og tali um þínar dásemdir hér í nádinni, ad eg eylífliga vegsami þig í dýrdinni, Amen!

---

43. Hugvekja.

Sjøtta Ord Krists á krossinum.

Þá Jesús hafdi nú edikid til sín tekid, sagdi hann: þad er fullkomnad.

Nær þitt ord opinberast, þá gledur þad og gjørir vísa þá einfoldu, segir David. Tvøfalda verkun eignar hann hér Guds ordi, fyrst krapt til ad gledja

og hugga þá fáfródu, þarnæst ljómandi birtu til ad upplýsa þá og gjøra þá vísa, og fylgir þad hvad ødru, því þegar sá himneski sannleiki hefir burttekid myrkur hugskotsins, þá kémur í hjartad vonin af huggun ritninganna; þetta má játa satt ad vera um øll ordin Jesú, sem eru andi og líf, en þó ei sízt um þau ord, er hann taladi undir andlátid, því þó ógudligir menn væri kríngum krossinn med skarkala og spotti, og sjálfur hann kveldist á líkama og sálu, þá hafdi hann samt blessadur sína þánka í kyrd allt fram í daudann, og taladi því af nægd síns hjarta sæt lífsins ord til ad kénna þeim, sem hann þá var ad frelsa frá eylífum dauda, hvornin þeir ættu í lífi og dauda ad nýta sér hans blessada pínu bædi til lærdóms og huggunar, medal hvørra hans dýru krossorda: Þad er fullkomnad, géfur eina sérdeilis fagra upplýsíng og lifandi huggun, sé þad rétt athugad, því svosem Jesús taladi þad seinast undir andlátid, svo má sá, sem berst vid daudann, festa trú sína vid þad, og gánga svo fyrir vonina, svosem ørugt akkeri sálarinnar, inn fyrir fortjaldid, þar fyrirrennarinn Jesús er undan oss genginn. Hvor er þá grundvøllur þessarar huggunar? Hér skaltu fyrst athuga, sál mín! eptir þad, fyrir fallid, ad náttúrunnar løgmál var brjálad og formyrkvad ordid, gaf Drottinn mønnunum sitt heilaga løgmál, ecki einasta munnliga kénnt fram eptir øldunum, heldur skrifliga fyrir Móses; undir þess hlýdni skuldbatt hann allt mannkynid, því ecki átti þad einasta heima á Israels fólki, hvarum medal margs annars má þéna til

vitnis þad, sem Páll skrifar: ad fyrir þad ad tilstoppist allra munnur, og allur heimurinn sakfellist fyrir Gudi, hvarum augljóst er, ad þad vard ad eiga heima á øllum. Þetta løgmál útheimtir nú svoddan eina fullkomna hlýdni, ad madurinn átti ad vera aldúngis réttlátur og heilagur útvortis og innvortis eptir réttri ímynd Guds heilagleika og réttlætis, eptir því sem Drottinn segir: Vera skulud þér heilagir, því eg er heilagur Drottinn, ydar Gud; þarfyrir fordæmdi løgmálid allar saurugar tilhneigingar, hvaraf Jesús álýktar, ad sá sem liti eina konu til ad girnast hana, hafi allareidu drýgt hór med henni í sínu hjarta; svosem hjartad átti flecklaust ad vera, svo átti ad vera allt ordalagid og látædid útvortis, hvad og andséd er af útleggíngum Krists; þetta má og ljóst vera af elskunnar bodordi, sem er inntak alls løgmálsins, og byrjast á umþeinkingu gudligrar hátignar og réttlætis, því svo segir Móses af Guds álfu: Drottinn, vor Gud, er einn einúngis Drottinn, þú skalt elska Drottinn þinn Gud af øllu þínu hjarta og allri þinni sál og øllum þínum mætti, og þessi ord, sem eg býd þér í dag, skaltu leggja uppá hjartad; hefdi nú nockur gétad þessu fullnægt, hann átti ad lifa, en þarámót kostadi ecki nema eylífa fyrirdæming hvad sem uppá vantadi, jafnvel í hinni minnstu hugrenning eda tilhneiging, því sá átti bølvadur ad vera, sem ecki hélt allt hvad skrifad er í løgmálsbókinni; þó hann hefdi aldrei brotligur ordid nema í einhvørju einu, var hann þó sekur vid allt løgmálid, og eptir Guds réttlæti sekur eylífs dóms.

Nú gat enginn eptir fallid soddan fullnægju gjort þessari algjordu réttlætisins reglu, sem hún útheimti, því hún gengur svo lángt yfir syndum-spilta náttúru mannsins, sem ljósid yfir myrkrid, og því segir Páll:Løgmálid er andligt, en eg er holdligur madur, undir syndina seldur; hér útaf veiktist svo løgmálid, ad þad kunni ecki ad ná þeim tilgángi ad útvega lífid og sáluhjálpina, en héldt þarámót øllum undir daudann og fordæminguna, því daudans broddur er syndin, en kraptur syndarinnar er løgmálid; Guds réttlæti kunni ecki ad raskast í hinu minsta, því útheimti þad, ad annadhvort skyldi løgmálid uppfyllast eda mannkynid fortapast; hvar útaf allir urdu sekir eylífrar fordæmingar, því enginn var í þeim vændum ad gjøra þessu løgmáli fullnægju. Þetta aumkadi nú vor Jesús og vitjadi vor í sinum heitu miskunaridrum, uppruninn af hædum, géfandi sig, sem er Herra løgmálsins, og einn af øllum Adams sonum fullkomliga réttlátur, undir løgmálsins ok og byrdi, svosem Páll segir: Þegar uppfylling tímans var komin, sendi Gud sinn Son, fæddan af kvinnunni, løgmálinu undirgéfinn, svo hann frelsadi þá sem undir løgmálinu voru; þad gjørdi hann fyrst med sinni hlýdni, hvorja hann galt fyrir vora óhlýdni, kominn ecki løgmálid upp ad leysa, heldur ad uppfylla; hann galt réttlæti fyrir vort ránglæti, fullkomnan fyrir vorn ófullkomligleika, audmýkt fyrir vorn hofmód, trú fyrir vort trúleysi, kjærleika fyrir vort kjærleiksleysi og heidur Gudi fyrir alla þá vanvirdu, sem hann fær af oss med yfirtrodslu løgmáls-

ins. En hann lét ecki þar búid med, ad hann gyldi fyrir oss hlýdnina, heldur med því sekt var á oss fallin, og fellur dagliga, en Guds réttlæti rekur eptir á hina sídunna, þá géck hann lika undir sektina og straffid, sem þar eptir fylgdi, leid réttlátur fyrir rángláta, og er ordinn bolvan fyrir oss, svo hann frelsadi oss frá løgmálsins bolvan. Þegar hann nú var búinn bædi ad gjøra þad, sem vér áttum ad gjøra, og lída þad oss bar ad lída, vildi hann lýsa því upphátt og sagdi því rétt undir andlátid: Þad er búid, þad er fullkomnad; svo þegar syndarinn er kominn undir andlátid, og á adra sídu stendur réttlætid, en á hina minníng syndanna, og samvitskan vefst svosem milli vonar og ótta, megi hann ócfadur hugga sig vid þessa fullnustu og álykta svo í trúnni: þó eg hafi Guds heilaga løgmál brotid, sé saurugur, ófullkominn og fordæmanligur, þá hefir sjálfur Guds Sonur uppfyllt þad fyrir mig, og þar ofaná lidid straff minna synda, svo þad er nú allt fullkomnad, einsog Guds réttlæti likar og hans hátign sæmir, hvaruppá eg skal óhræddur lifa og deya. Hér er afl trúarinnar, grundvollur allrar huggunar; Kristur er oss af Gudi gjordur réttlæti, visdómur, helgun og endurlausn; hann er fyrir vorar syndir útgéfinn og oss til réttlætis upprisinn; hann hefir Gud ad synd fyrir oss gjort, og vorar syndir á hønum fordæmt, jafnvel þó hann væri án syndar, því er nú engin fordæmíng framar á þeim, sem eru í Kristi Jesú. Nú máttu koma, min sál! og gánga í rétt vid Gud þinn, því Jesús hrópar til þin af

sínum krossi og segir allt sé fullkomnad, sem heyri þér til endurlausnar og sáluhjálpar; Drottinn hefir sína máltíd fyrir þig tilbúid, hans uxar og alid fé er slátrad og allt er reidubúid, kom þú ad eins til brúdkaupsins; fullkomnad er logmálid í þinn stad, fullkomnad er þitt lausnargjald, þar Høfdíngi þinnar sáluhjálpar er fyrir píslina fullkominn gjørdur, og er ordinn orsok til eylífrar sáluhjálpar øllum, sem honum hlýdnast; þad er allt fullkomnad, sem um þinn Lausnara er skrifad í Mósis logmáli, spámannanna-bókum og sálmum, þarfyrir er og nádin fullkomliga afrekud og Guds réttlæti fullnægja gjørd; Jesús hefir allt réttlæti uppfyllt, hann er fullur nádar og sannleika, og af hans fyllíngu høfum vér fengid nád fyrir nád; því logmálid er fyrir Móses útgéfid, nád og sannleikur fyrir Jesúm Krist. Og hvornig kunnum vér þá ad þacka vorum Lausnara svoddan dýrmæta huggun, sem verdugt er? Eg er breiskur, ófullkominn, í minu holdi býr eckért gott, og nær eg vil gjøra hid góda, lodir hid vonda vid mig; en minn Jesús hefir allt fyrir mig fullkomnad, til hans vil eg því flýa og fá mér bót vid mínum brestum og styrk í mínum vanmætti, og mun eg þá megna alla hluti fyrir hann, sem mig máttugan gjørir, Jesúm Krist; en eg skal, svo mikid sem eg fæ orkad, taka svo til mín þetta hans fullkomnunar ord, ad eg vakti mig flecklausan fyrir heiminum og fullkomni heilagleikann í Guds ótta. Þú sagdir, minn Herra! undir andlátid: þad er fullkomnad; ó, ad þú vildir halda svo í hønd med mér í þess-

um mínum ófullkomligleika, ad eg géti líka sagt undir andlátid: lof sé Gudi! þad er fullkomnad, eg hefi gódri baráttu barist, eg hefi skeidid fullkomnad, eg hefi trúna vardveitt, og nú er mér afsídis løgd kóróna réttlætisins, sem Drottinn, sá réttláti dómari, mun géfa mér á þeim degi! Lát mig svo deya uppá þetta þitt blessada fullkomnunarord, fullvissan um fyrirgéfning minna synda, fyrir hvørjar þú hefir fullkomliga børgad med þinni kvøl og krossdauda, Herra Jesú! blessadur um allar aldir alda, Amen!

---

44. Hugvekja.

Sjøunda ord Krists á krossinum.

Og Jesús kalladi hárri røddu í annad sinn og sagdi: Fadir! í þínar hendur fel eg minn anda.

Hvorra afgángur helzt er merkiligur, þeirra sídustu ord eru og merkilig. Afgángur mikillra manna, sem lifad hafa ødrum til góda, er merkiligur, svo og einnig þeirra sídustu ord; þesshàttar menn hafa og viljad láta sem flesta heyra sína sídustu rádstøfun, svosem sýna dæmi Jakobs, Mósis, Josúæ, Davíds og annara, og postulinn segir enginn forsmái testamenti eins manns, þegar þad sé stadfest, eda auki þar nockru vid. Enginn hefir þvílíkur lifad í heiminum, sem Jesús, Gud og madur; enginn hefir svo lifad ødrum til góda, sem hann; einskis daudi hefir

verid svo minniligur, sem þegar Orðið lífsins, Höfundur lífsins, já, sjálft lífið dó á krossinum, því eru einkis síðustu orð svo eptirtekta og endurminningar verð sem hans. Tvennt útrétti Jesús, þegar hann andaðist, bæði að frelsa sálir vorar frá eylífum dauða, og líka kénna oss, hvornin vér ættum friðsamliga að deya í trúnni. Það fyrra útrétti hann með sjálfum dauðanum, það síðara með sínum orðum og athöfnum undir dauðann, og ecki sízt með þessu, er hann kallaði með hárri röddu rétt í því hann ætlaði að géfa upp andann: Faðir! í þínar hendur fel eg minn anda. Héraf lærum vér: fyrst, stöðugt traust til Guðs, hvornin sem gengur; Jesús var ætíð viss um, að Guð væri hans Faðir; það fyrsta orð, sem upp er skrifað eptir honum, er þetta: Vissuð þér ecki, að mér byrjaði að vera í þeim hlutum, sem míns Föðurs eru; þegar pínan byrjaðist, sagði hann: Faðir! sama orð brúkaði hann þá þeir negldu hann á tréð, sama þá hánn gaf þar upp andann, svo hann þeckti og viðurkéndi Guð fyrir Föður sinn, eins þá yfir hann gengu þær beiskustu píslir, sem endrarnær. Hér hefir hann ként oss hlýðnina, elskuna, þolinmæðina, hvað ef vér lærum af honum, megum vér og fyrir hann og með honum treysta því, að Guð er Faðir vor, hvornin sem gengur og gétum sagt með Davíð: Drottinn er mitt ljós og hjálpræði, fyrir hvorjum skyldi eg óttast? hann er kraptur míns lífs fyrir hvorjum skyldi eg hræðast? Faðir minn og móðir mín yfirgáfu mig, en þú Drottinn annaðist mig. Svosem Guðs faderni við Jesúm

umbreyttist ecki í kvolinni, svo umbreytist þad ecki heldur vid oss á krossinum, og megum vér því hugga oss vid þad í vorri hormúng, einsog Jesús í sinni. Þegar nockud gengur ad barninu, lætur sig helzt í ljósi kjærleiki fodursins; þegar vér lídum nockud med Kristi, kénnir sá himneski Fadir helzt í brjósti um oss, því svosem fadirinn er bornunum líknsamur, svo er Drottinn miskunnsamur þeim, er hann óttast; þetta vill Páll ként hafa, þegar hann segir: Vér hrósum oss í hormúngunum, því Guds kjærleiki er úthelltur í hjortu vor fyrir heilagan Anda, sem oss er géfinn! hànn meinar þann kjærleika, sem Gud hefir á oss, um hvorn H. Andi gjörir þá trúudu vissa í allri neyd og sjálfum daudanum, hvor fullvissa ad er þeirra afl og yfirvinning, og því er þetta Fodurnáfn, sem Lausnarinn hér brúkar, næsta gledilígt íhugunar. En vér lærum framar af þessu hans ordi: ad þó líkami mannsins deyi og fortæríst, þá er sálin ódaudlig. Krists líkami var ad sonnu ecki forrotnan undirorpinn, en þó dó hann sem annar madur, líkaminn var af krossinum ofan tekinn og lagdur í grofina, en sálina, sem vid hann skildi, fól hann Fodurnum á hendur, því dó hún ecki; og er sama ad segja um sálir annara, því sálin var andlig skopnd, og tapadi hún ecki því edli í fallinu, því sjálf náttúran vidhéldst eptir syndafallid, þó hún fordjarfadist; en sé sálin andlig, gétur hún ecki dáid, heldur hverfa þær einar tegundir vorar aptur til jardarinnar, sem af henni eru, einsog Salómon kénnir; en ef sálin deyr ecki, þá gétum vér ecki ímyndad

oss hana dofna, tilfinningar- eda rænulausa, eptir þad hún er vid líkamann skilin, því þad finnum vér, ad ecki er hún daudur eda sinnulaus andi, einsog vindurinn, heldur skynjandi, og þesshàttar, ad hann gétur lidid, og þarfyrir er mesti munur, hvørt sálin heldur kvelst eda kætist, þá líkaminn deyr. En svo ad Guds born megi vita, hvørs þau hafi ad vænta hérnum, þá kénnir Jesús med þessu sínu ordi í þridja máta: hvør ad sé samastadur allra trúadra sálna eptir daudann, og þenna nefnir hann hendur Fødursins, síns Fødurs og vors Fødurs, síns Guds og vors Guds, því þángad, sem Jesús skiladi sinni sálu, þángad hefir hann skilad þeirra sálum, sem Fadirinn gaf hønum, hvørjar hann vill ad sén hjá sér, og lagdi því út fyrir þá lífid. Af þessum sama stad vissi Páll, því segir hann fyri sig og alla trúada: Vér girnumst ad vera fjærlægir frá líkamanum og heima hjá Drottni. Hvørnig gat hann nú verid fjærlægur frá líkamanum? nema hvad sálunni vidveik, sem annadhvørt tilheyrir ad búa í líkamanum, elligar skilja vid hann; en hins er ad gæta, ad hann telur sig allan þar, sem sinn betri og ædri partur væri, nefniliga: heima hjá Drottni, og þad er samastadurinn, sem Jesús vísar oss á, Jóh. 14. þar hann segir: Þegar eg er farinn ad tilbúa ydur stad, vil eg taka ydur til mín sjálfs, svo ad þér séud þar, sem eg er; og nú loksins med því ordi! Fadir! í þínar hendur fel eg minn anda. Þetta ord vidheldur því øllum trúndum á daudastundinni, því þad vísar þeim inn

í annann heim, og segir þeim greiniliga frá, ad sálir réttlátra séu í Drottins hendi og þær snerti engin pína; en þá er nú líka ad athuga í fjórda máta: ad medan vér lifum erum vér undir Drottins hendi, og þad bædi í hlýdninni og þolinmædinni. Guds hönd merkir optast í ritningunni hans stjórnun og vald, líka hans adgætslu og adhjúkrun; viljir þú ad Guds hönd hjúkri ad sálu þinni eptir lífid, þá far þú ad hans rádum medan þú lifir, svo þú lifir undir hans valdi og í hans ríki, en stjórnist ecki af anda myrkr-anna. Gud hefir ecki lofad öllum eylífu lífi, heldur þeim, sem trúa á nafn hans Sonar; en — med hvílíkri trú? ecki þeirri, sem afneitar Gudi med verk-unum, þó hún látist þeckja hann, einsog Djöflarnir, sem trúa og skélfast, heldur þeirri, sem verkar fyrir kjærleikann, fyrir hvörja Kristur byggir í hjartanu og sameinist svo þeim trúada, ad hann ber mikinn ávöxt og gjörist ný sképna. Þessa eiginligleika trúar-innar áttu ad ransaka hjá þér, ef þú vilt byggja von þinnar sáluhjálpar uppá fastan grundvöll, því hvar sem þetta verdur ecki í trúnni samfara, þar er hún daud og ecki lifandi. Þú vilt segja á daudastund-unni: Fadir! í þínar hendur fel eg minn anda! en hvaraf veitstu ad þú sért Guds barn og megir því svo bidja? Páll segir þér: ad þeir, sem stjórnist af Guds Anda, séu Guds börn, en rádi þar annar andi vid því, þá máttu þeckja kyn þitt og ábyrgjast sjálfur þína heimvon. Viljir þú því ecki heyra þessi ord loksins af Jesú: Eg þecki þig ecki, víktu frá mér, þú illgjördamadur! þá láttu Guds hönd leida þig, þad

er: láttu Guds Anda ráda vid þig, en þá verdur þú ad taka gaumgæfiliga eptir Guds ordi og láta þad vera ljós á þinum vegum og lampa þinna fóta, med alvarligum ásetningi ad breyta þar eptir, bidja Gud um leidsøgn Andans og segja med David: Drottinn! þinn gódur Andi leidi mig á réttum vegi. Hitt er og ad athuga, ad viljir þú vera undir hendi Drottins í hlýdninni, þá kyss þú hana líka í þolinmædinni, þegar hún slær þig, en hrynd ecki burtu med offa og óstillingu, því hlýdnin hefir líka í sér þolinmædina og þolinmædin auglýsir hlýdnina; med því þad er Guds vilji og rádstafan vér lídum, þá gétum vér ecki hlýdnast honum svo framt vér møglum þar á móti; lát þér því nægja med vilja Guds, vertu róligur yfir ad hann leidir þig ad sínu rádi og medtekur á sídan til vegsemdar, og seg med Davíd: gjøri Drottinn vid mig hvad hann vill, þá hefir þú best úr býtum, því aldrei vill Gud oss nema vel og ecki plágar hann oss af hjarta, heldur hefir lyst til lífsins; horfir þú í hlýdnisfullri þolinmædi uppá hans hønd, einsog þjónar á hendur Herra sínna, þá máttu vænta þér góds af hans hendi, þá engin mannlig hønd eda holdligur armur gétur hjálpad þér; hans hønd styttist aldrei, svo hún géti ecki hjálpad; hans gædsku fer aldrei aptur, svo hann vilji þad ecki; sami er hann í dag og í gær og um eylífar aldir, sem rétti fordum høndina út, tók á líkþráa manninum og sagdi: Eg vil, vertu hreinn! úr hans hendi fær hans saudi enginn slitid, og þó þeir deyi, vill hann samt þeir lifi, hefir og sjálfur lykla helvítanna og

daudans. Þar ed þú dagliga mátt búást vid daudanum, svo fel þú dagliga þínum Gudi sálu þinu, og þad ecki einúngis med því ad segja kvöld og morgna: Fadir, í þínar hendur fel eg minn anda! hvad hinn idrunarlausi madur kann líka ad fleipra, heldur einkum med falslausri trú, kjærleiksfullri hlýdni, heilagri þolinmædi og gaumgæfiligri eptirbreytni Guds heilögu orda; og svo vill Pétur, ad þeir, sem lída eptir Guds vilja, feli honum sálir sínar, svosem trúföstum Skapara, í því ad gjöra hid góda; þá þarftu ecki heldur ad kvída fyrir sálu þinni, þó daudinn hitti þig þann eda hinn daginn, því sú sál, sem er undir hendi Guds í sameiníngu vid sinn Lausnara, medan hún fylgir líkamanum, fær líka gódar vidtektir af þeirri sömu hendi, þá hún er skilin vid hann, hvar hún, hvíld af öllu andstreymi, fær ad eptirfylgja Lambinu, Lausnara sínum, med óaflátanligu þakklæti og lofsaungum. En uppá þad, ad allir þeir, sem svo vilja deya, læri þess heldur ad halda uppá Guds ord í lífinu, þá er hér loksins merkjandi, ad Drottinn vor tók þessa sína andláts bæn af 31. Davíds sálmi, og megum vér sjá þaraf hvörsu Jesús hafdi ord heilagrar ritníngar í minni og munni, allt fram í andlátid, og endadi svo loksins med þeim líf sitt; yfir honum hvíldist þó andi vitskunnar og skilníngsins án allrar mælíngar, en þú hefir ad eins frumgróda Andans eptir mælíngu hans gjafar, og hann ecki odruvísi géfinn, en í ordinu og fyrir ordid; hvörsu dárligan sjálfbyrging gjörir þú þig þá, ef þú vilt sleppa því? Jesús vissi bædi hvörs hann bad og hvörnig

hann átti ad bidja, en þú veitst þad ecki, nema Andinn verkandi í ordinu kénni þér þad, já, gángi sjálfur fram fyrir þig med óútsegjanligum andvorpunum. Eda, hvornig kanntu ad vera viss um bænheyrsluna, ef þú missir þessa lidveitslu Andans? sjá þú þá, hvad þér ridur á Guds ordi, og idka þú þad þess betur, því þad géfur þér góda trúarstyrkingu, svo þú gétur ætíd sagt vid Gud í bænum þínum: mitt hjarta setur sér þín ord fyrir; en hvad lángar, eptirþánkalitlar bæna-þulur útrétta, máttu læra af því, er Jesús kénnir hjá Matth. 6. kap., þad er og væntanligt ad þad litid gagni, þegar madurinn berst vid ondina. Þú, sem nú lifir eptir Guds ordi, lídur eptir Guds ordi og bidur eptir Guds ordi, þú mátt víst deya óhræddur uppá Guds orda sannleika, því Jesús hefir sagt: Ef sá er nockur, sem geymir mín ord, hann skal ecki daudann sjá ad eylífu; geym þau því svo í lífinu, ad þú í rósemi og djorfúng Andans kunnir ad hugsa til þeirra og hugga þig vid þau í daudastundunni, einsog Jesús hefir þér kénnt. O! þú, Fadir yfir allt Faderni! vertu vor Fadir í Jesú nafni! leidi oss hond þinnar nádarríku stjórnunar á þann veg, sem þér er þægiligur! sé hún vor hlífdar-skjoldur í allri neyd! straffi hún oss med máta, svo viljum vér kyssa hana! géfi hún oss krapt ad standast í vorri sídustu baráttu, og medtaka svo loksins sálir vorar til eylífs lífs og fagnadar, svo vér megum fara med gledi og þackargjord burt úr heiminum, og hafa svo í huga og hjarta ord vors Lausnara, medan vér lifum hér, ad vér med þeim somu endum vort líf og get-

um sagt í stødugu trúnadar-trausti: Fadir! í þínar hendur fel ég minn Anda! Bænheyr þad, gódi Gud! fyrir Jesúm Krist, Amen!

---

45. Hugvekja.

Um Krists dauda.

Og þá hann hafdi þetta sagt, hneigdi hann høfudid og gaf upp andann.

O, Israels sigur er særdur! hvørnig eru kapparnir fallnir? sagdi fordum David, þá hann heyrdi fall Sauls konúngs. Vel mátti hann svo tala, bædi til ad sýna hugprýdi sína í því ad virda þad háa embætti Sauls, þo hann annars væri fjandmadur hans, og líka rækt sína og elsku vid vin sinn Jónathan. En — hvad mætti þá ecki trúud sál segja um dauda sjálfs Guds Sonar, Jesú Krists, þess eylífa Zions Konúngs, um hvørn skrifad stendur: ad sigur yfir óvinunum dreifist á hans klædi, hann, sem er sterkur Gud, sá mikli hertogi frá eylífd útgenginn, en í tímans uppfyllingu fæddur í Betlehem, sá Drottinn, í hvørs nafni vér uppsetjum sigurmerkin, hvørnig er hann þá særdur á þínum hædum? ó þú Golgatha! hvørnig er sá hofdinginn yfir Guds her fallinn og smánarligum dauda dáinn á krossinum? þad er sú dásemd, sem hold og blód gétur ecki opinberad; sú dásemd, sem kristilig kirkja hvílir sinn huga vid, sú dásemd, sem útvaldir eylífliga hrósa; og loksins sú

dásemd, í hvørri einsog höfudsumnu kémur saman elska Födursins, hlýdni Sonarins, vísdómur Andans og trú syndarans, hvarmed hann réttlætist fyrir Gudi. Gætum þessvegna, sála mín! sem forlíkud erum vid Gud fyrir dauda hans Sonar, ad þessum mikla leyndardómi, og er þá fyrst ad athuga orsøk daud- ans, sem engin ønnur er en syndin, því Drottinn sagdi vid manninn: á hvørjum degi, sem þú etur þar af — nefnil.: skilnings-trénu — skaltu dauda deya; en madurinn át og innleiddi svo syndina, og fyrir syndina daudann, því verdlaun syndarinnar er daudinn, og eru þau réttvís í allan máta; því, ef madurinn átti ad lifa hefdi hann stadid í hlýdninni, hvør þó var ádur skyldug, skyldi hann þá ecki verda dauda sekur, med því ad brjóta og gjøra mót skyldu sinni? Nú, þar orsøk daudans er syndin, þá er undarligt ad Jesús skyldi deya, hjá hvørjum engin synd átti heima, var gétinn af heiløgum Anda án flecknnar í módurlífi, og er ljómi Födursins dýrdar og ímynd hans veru, gétur því ecki synd framar í sér lidid enn ljósid myrkur, því Gud er ljós og eckért myrkur er í hønum. Hvørsvegna er hann þá pind- ur og dáinn, sem hvørki vann til straffs né dauda? eda réttlætir Gud nockud þann ógudliga, eda for- dæmir hann þann réttláta? Lángt er frá því! heldur skér Guds Andi hér úr á þann hátt, ad hann kénnir oss, ad Jesús hafi uppá sig tekid gjøld vorra synda, og hønum hafi þær tilreiknadar verid, hvørs vegna hann vard bædi ad pínast og deya. Svo segir Esaj- as: Hann er særdur fyrir vorar syndir og lemstradur

fyrir vorar misgjördir; straffid liggur á honum, svo vér hefdum fridinn og fyrir hans benjar erum vér heilbrygdir ordnir: vér fórum allir villt, sem saudir, og vorum fráснúnir hvör uppá sinn veg, en Drottinn lét allar vorar syndir mæta honum. Sjá nú hér, vegna hvörs Jesús er bædi píndur og dáinn! þú, mín sála! syndgadir, hann straffadist einsog þad Guds Lamb, sem ber heimsins syndir; þú vannst til daudans med syndinni, hann dó syndinni, þad er: fyrir syndina, svo fékkst þú lífid andlegt í nádinni og eylift í dýrdinni, því þessi er vitnisburdurinn, ad Gud hefir géfid oss eylift líf, og þetta líf er í hans Syni. O, hvörsu hörmuliga mundi þar hafa ástadid fyrir oss, hefdi ecki Jesús dáid í vorn stad? Lögmálid var brotid, brotinn fylgdi bölvanin, samvitskan bar med sér dauda-dóminn, og var þó ecki svo ad kvída þeim nátturliga dauda einsog hinum eylífa, sem á eptir fylgdi; allir máttu segja: bönd daudans spenntu mig! Belials lækir skélfdu mig! Lögmálid, sem brotid var, innleiddi sektina, sektin daudann, daudinn átti ad færa fyrir dóminn, dómurinn úrskurdadi straffid, straffid ad vara eylífliga. Hrædiligt var ad hugsa til lögmálsins fyrir þann, sem fann, ad syndin tók sér orsök af bodordinu og verkadi alla girnd í sér; til sektarinnar, fyrir þann, sem eckért hafdi til ad borga med; til daudans, fyri þann, sem vissi þá væri komid ad skuldadögunum, því eptir daudann kémur dómurinn; til dómsins, fyri þann, sem ecki gat svarad Gudi einu ordi á móti þúsund, og þó hrædiligast ad hugsa til þess,

sem seinast reið á eptir, sem er eylíf útskúfan frá Guði, í það díki, sem vellur af eldi og brennisteini, þar ormurinn ecki deyr, og eldurinn slocknar ecki. En — þackir séu eylífum Guði! allt er umbreytt orðið fyrir Jesú blessaðann dauða; því hvað viðvíkur lögmálinu, þá lét Guð það sjálft bera með sér dóminn, sem linaði þess álögur, svo þeim skyldi ecki ofmjög ofbjóða þess bölvan, sem vissu sig til hennar unnið hafa, hvörjum hann hafði betra meðal ætlað til réttlætisins; því svo stendur í lögmálinu: hvörr, sem hengdur verður uppá tré, er Guðs bölvan; nú er Jesús Guðs Sonur hengdur uppá tré og dó þar á, því ecki hefði dauðinn kunnað að hafa makt yfir honum, svo að segja, þar undir. Fyrst þá lögmálið felldi dauðadóminn yfir Jesúm, í því að lýsa hann Guðs bölvan, það er: rétt-tækan undir Guðs straff, þá eru þeir sloppnir frá bölvuninni, sem hana hefðu verðskuldað, í hvörra stað hann géck, svo sem postulinn það greiniliga útleggur, Gal. 3. Kristur frelsaði oss frá bölvun lögmálsins, orðinn bölvan fyrir oss, því skrifað er: bölvaður er sá, sem á tré hángir; hér af flýtur þá, að sektin, sem lögmálið sagði oss á hendur, er klár og kvitt, svo lögmálið hefir ecki framar makt til að fordæma neinn trúaðan, því þar er engin fordæming á þeim, sem eru í Kristi Jesú; en þar, sem borguð er sektin, þar er dauðinn, sem henni eptirfylgir, máttlaus, því þar, sem syndin ecki tilreiknast, þar er dauðans broddur brotinn, en dauðans broddur er syndin; en þar, sem dauðans broddur er

brotinn, þar brýtur hann ecki, og þetta skédi nú, þegar daudinn beitti sínum broddi mót þeim sanna hyrningar-steini í Zion, Jesú Kristi, þá sluppum vér, aumir syndarar! bædi frá løgmálinu og daud-anum, sem er einsog bodull løgmálsins, til ad gánga eptir þess sektum. Hvad þá? eigum vér ecki allir ad deya? ad vísu, en þad er máttlaus daudi, því frá honum er tekid þad, sem hann gjørdi skadlig-an, sem er straffid eylífs dauda, og þad fyrir Jesú blessadan dauda, sem lofad hefir, ad sá, er á sig trúi, skuli aldrei deya; því er sá tímanligi daudi ecki ad eins skadlaus, heldur er daudi þeirra heiløgu dýrmætur í augum Drottins; þeir mega í trausti Jesú sigurs hælast um vid daudann og segja: daudi! hvar er broddur þinn? hann er þeim ábati og inn-gángur til betra lífs, því þá loksins fá þeir full-komliga ad medtaka þá óflekkudu, óforgengiligu og ónmskiptiligu arfleifd, sem þeim er geymd á himn-um í Kristi, svo þeir einir mega loksins sælir heita, sem í Drottni eru burtsofnadir. Hvad høfum vér nú framar ad óttast í daudanum? eda í hvørju er falin makt hans? hann fær skilid sálina frá líkam-anum, svo hann fúni í dupt; en hvad skadar þad? hann hvílist samt í sínu svefnhúsi og finnur til engra meina; sálina gétur daudinn ecki snert, heldur verd-ur hún borin af Englum í Abrahams skaut, og er svo fyrir Guds stóli, dýrkandi hann nótt og dag í hans musteri. Fyrst vér høfum nú þvílíka sælu-von fengid fyrir Jesú dauda, fyri hvørn hann hefir frelsad þá, sem af daudans ótta sekir vóru þræl-

dóms alla sína lífdaga, en lét aptur í ljós lífið og ódauðligleikann fyrir Evangelium, þá látum oss kunngjöra dauða Drottins, þángað til hann kémur, og það ecki í orði kveðnu að eins, heldur í raun og sannleika, svo að hans dauða kraptur sjáist í öllu voru framferði, til að deya frá syndunum, og gétum sagt með postulanum: Eg er með Kristi krossfestur, en eg lifi, þó ecki eg framar, heldur lifir Kristur í mér, en það eg í holdinu lifi, það lifi eg í trúnni Guðs Sonar, sem elskaði mig og gaf sig sjálfan út fyrir mig. Seg mér, Guðs barn! hvar er prófan trúarinnar í kristnum manni, ef ecki þessi, sem Páll segir: að þeckja Krist og hans upprisu krapt og pínu samkvæmi, til að verða líkt skickaður eptir hans dauða? en hvornin það komist heim, leggur hann sjálfur út: Vér erum — segir hann — jarðaðir með Kristi fyrir skírnina til dauðans, uppá það, að einsog Kristur er uppvakinn frá dauðum fyrir dýrð Föðursins, svo eigum vér að gánga í nýu liferni, og enn framar segir hann: Það hann — nefnil.: Kristur — dó, það dó hann einusinni syndinni, en það hann lifir, lifir hann Guði; líka svo ályktið, að þér séuð dauðir frá syndinni, en lifið Guði í Drottni vorum Jesú Kristi. Hugsið nú eptir þessu, allir þér, sem viljið eigna yður lífið fyrir dauða Guðs Sonar. Deyið sjálfum yður, deyið heiminum, deyið syndinni, svo þér lifið í Kristi og Kristur í yður, og vitið, hann gaf sig sjálfan út fyrir vorar syndir, svo hann frelsaði oss frá þessum nærverandi vonda heimi, eptir vilja Guðs og vors Föðurs; þessvegna deyið nú

ydar limu, sem á jørdu erud, hóranir óhreinleika, skammarligan bruna, vonda lystingu og ágirni, sem er afgudadýrkan. Jesús hengdi hofudid, þá hann dó; þad var ad sønnu náttúrligt, ad høfudid hnigi nidur í daudanum, þó megum vér taka þad upp einsog bendingu, hvarmed vor blídasti brúdgumi hafi viljad vekja upp hjá oss sífelda minningu síns dauda, ad einsog elska hans til vor var hønum sterkari enn daudinn, svo eigi elska vor til hans oss ætíd sterkari ad vera enn vorar eiginligar girndir, álit eda ávinningur, og hún drepa í oss þann gamla manninn, en sá nýi dagliga framkoma, myndadur eptir Gudi í heilagleika og réttlæti, fyrir krapt hans upprisu, og ef vér þad ástundum, þá megum vér líka benda hønum, þegar vér ecki annad gétum í vorum dauda, þad er: mæna til hans augum trúarinnar í stødugri von hans miskunar. O! Herra Jesú! sem fyrir mig hefir lidid þann harda dauda á krossinum, géf mér ad deya réttlátra manna dauda, svo líkaminn hvílist í fridi, en sálin medtakist til eylífs fagnadar, hvar enginn daudi verdur framar, Amen!

---

46. Hugvekja.

Um teiknin, sem skedu vid Krists dauda.

Og sjá! ad musteristjaldid rifnadi í sundur í tvo parta frá ofanverdu allt nidur í gégn; jørdin skalf, bjørgin klofnudu, grafir framlidinna lukust upp og margir líkamir heilagra

risu upp, þeirra er sváfu, og gengu, eptir Jesú upprisu, úr grøfunum, komu í þá heiløgu borg og birtust þar mørgum. En høfudsmadurinn, sem þar stód hjá og þeir, sem med hønum vóru ad vardveita Jesúm, þegar þeir heyrdu ad hann kalladi svo, þá er hann létst, sáu jardskjálftann, og þad, sem skédi, prísudu þeir Gud, urdu ótta slegnir og søgdu: sannarliga hefir þetta réttlátur madur verid og Guds Sonur. En allt fólk, er þar var hjá og horfdi á þad er skédi, bardi sér á brjóst og snéri heim aptur.

Ef þessir þegdu, þá mundu steinarnir hrópa, sagdi Jesús vid Gydinga, Lúk. 19: þetta virdist mér framkomid hafa í hans dauda; þegar enginn hrósadi tign hans og vegsemd, þá skédu furdanligar dásemdir bædi á Jerúsalems helgidómi og náttúru hlutanna, til ad vitna um hans guddómligu hátign, og klaga yfir blindni og vanþakklæti mannanna, sem ecki þecktu sinn vitjunar-tíma, heldur aflífudu hertoga lífsins og krossfestu Drottinn dýrdarinnar. Hérvid eiga skyldt þeir, sem nú á døgum litils virda hans pínu, og því eru þessi undur uppteiknud, bædi þvílíkum mønnum til vidvørunar og líka trúndum til huggunarríkari endurminningar um réttan ávøxt Jesú dauda: Fyrst: Og sjá! Musteris tjaldid rifnadi í sundur, segir Gudspjalls-sagan; þessi var fyrsti atburdurinn, sem skédi í sjálfu musterinu, því tjald þetta, sem var af gagnsterkum og dýrmætum vefn-

adi, héck milli helgidómsins, hvar inni kénnimennirnir dagliga þjónudu, og þess allrahelgasta, hvørt ecki mátti koma nema sá ædsti kénnimadur einusinni á ári, þegar hann gjørdi forlíkun fyrir fólksins syndir, og var þetta því tilsett, ad enginn mátti koma nærri því allrahelgasta, já, ecki horfa þángad inn, nema ædsti presturinn á vissum tíma; þetta útleggur postulinn, Ebr. 9., á þenna hátt: ad vegurinn til helgidómsins hafi ecki verid opinberadur, á medan fyrri tjaldbúdin stód, þad er ad skilja: medan øffrid var eptir mósaiskum lagasetníngum; en — nú rifnar þetta fortjald í Jesú dauda til teikns, ad aftakast skyldi allur levitiskur kyrkjulaga skuggi og Aarons sona kénnimannskapur, med øllum sínum fórnum og tída sidum, þar sá ædsti biskup, Jesús, væri búinn ad útleggja fórn fyrir syndina; og ættu því allir lidugan adgáng til Guds fyrir hann, og þessu til stadfestu átti skommu-sídar eptir ad fylgja afskaffan veraldligrar stjórnunar Gydínga og eydilegging sjálfs helgidómsins, svo aldrei yrdu fórnirnar aptur ítrekadar, þar stadurinn, sem þær vóru vid bundnar, væri í eydi, einsog sjá má af Mós. 19. og Dan. 9., og nú er ljóst ordid af skrifum postulanna og Kristinndóms søgnum. Svo veri nú Gud lofadur! fortjaldid er rifid; Jesús hefir med sínum dauda fundid eylífa endurlausn; greinarmunurinn er í burtu og sundurslitin girding midveggjarins; hér er enginn óadgengiligur nádarstóll, heldur sá, fyrir hvørn allir mega framkoma og finna nád og hjálp, sjálfur Jesús í sínu eigin blódi, med hvørju

hann hefir þvegid oss af syndunum og gjört oss ad konúngum og kénnimönnum fyrir Gudi sínum Födur, svo vér megum, einsog andligir kénnimenn, umgángast med Drottni í helgidóminum, þad er: kristninni, og medtaka hindrunarlaust þau miklu gædi, sem þar inni veitast, Guds nád, syndanna fyrirgéfning, rósemi samvitskunnar, fullvissu barnaréttarins í heilögum Anda, og fleira, sem hér ad hnígur, þar vér erum nú ecki lengur géstir og framandi, heldur Guds heimamenn og medborgarar heilagra; já! sjálfur Drottinn vill byggja sér helgidóm í hjörtum vorum, eptir því, sem skrifad stendur 2. Cor. 6: Eg mun búa í þeim og umgángast med þeim, hvar af fylgir, ad einsog vor ædsti Biskup og árnadarmadur Jesús er nú inngenginn, ecki í nockurn med höndum gjördan helgidóm — sem nú er afmádur fyrir hans dauda, og var ad eins fyrirmynd þess sannarliga — heldur í sjálfan himininn, svo trúum vér oss, fyrir hans dauda, hafa adgáng til Guds dýrdar-ríkis, sem er eylíf, sælufull og vegsamlig umgengni med sjálfum honum þar, sem hálfverkid hefir enda tekid. Fyrst þessu er nú svo varid, þá minnumst orda postulans, er svo hljóda, Ebr. 10: fyrst vér nú höfum, kjærir brædur! djörfúngina til inngángs í þad heilaga, fyrir blódid Jesú, hvöru hann vígdi oss nýan og lifandi veg fyrir fortjaldid, þad er fyrir sitt hold, og vér höfum mikinn prest fyrir Guds húsi, þá látum oss þar fram ad gánga med sannarligu hjarta í algjördri trú, yfirdreifdir í vorum hjörtum, og vidskila vid vonda samvitsku, og þvegnir á líkamanum med hreinu

vatni og látum oss halda vidurkénningu vonarinnar og vera ecki óstadfasta, því hann er tryggur, sem því hefir fyrirheitid. Framar segir sagan: ad jordin hafi skolfid og bjorgin klofnad. Pad er líkligt, ad sprúngur klettanna hafi orsakast af jardskjálftanum, samt var þetta allt dásamligt og eptirtektaverdt. Björgin eru hörd af náttúrunni, þó verda þau ad bila, þegar hyrningarsteinninn í Zion er burtkastadur af byggingar-mönnunum. Steinninn, sem afbrotinn var án handa, sundurmoladi alla líkneskju Nabógódónósors, hvarmed teiknadist, ad Kristur skyldi stipta eylíft ríki, grundvallad á sjálfum sér, en þad hefir hann gjört fyrir daudann á sínum krossi; því brotnudu í hans dauda steinarnir, sem grundvalla kónga-hallirnar, til merkis, ad um skamt mundi sagt verda medal heidinna þjóda, þad Drottinn er konúngurinn og hafi sitt ríki tilbúid, svo vídt, sem veröldin er, ad þad skuli blífa. O! hvörsu vegsamligur mun hann verda, þegar hann kémur í dýrdinni, þar jordin bifast og björgin klofna, þegar hann dó í forsmáuinni! hvörsu lítid mun þá hjálpa þeim ógudligu ad segja til fjallanna: fallid yfir oss! og til hálsanna: hyljid oss! hugsa um þetta, syndugur madur! og gjör idrun, medan himnaríki er nálægt. Víst má hjarta mannsins vera hardara en steinn; jordin skélfur og klettarnir brotna þegar Jesús deyr; þessar sképnur voru þó ecki sök í Jesú dauda, hafa heldur ecki not af honum, en syndarinn, fyrir hvörn Jesús er kvalinn, sem einnig lætst vænta sér syndanna fyrirgéfningar og eylífs lífs fyrir hans dauda

hræriſt ecki neitt þaraf, heldur lifir í ſínu tilfinn-ingarleyſi og gjálifi, einsog þetta komi ecki neitt við ſig; ſvo þó Guðs orða þjónar ſliti kroptum ſínum til að ámálga rétta brúkun Jeſú dauða í iðrunarverkinu, þá er óvíða annað að merkja, enn það ſé einsog vendi ſé barið á klett. Guð náði oſs, auma menn, og taki ſteinhjartað á burt úr voru holdi, ſvo vér mættum umſkéra hjörtu vor og vera ecki lengur harðhnackaðir. Jörðin bifaſt við Jeſú dauða; hana hefir Guð ſtaðfaſtliga grundvallað, ſvo hún kann ecki úr ſtað að hræraſt; hjartað í brjóſti voru er litið hjá allri veröldinni, og ſvo tilbúið, að það hræriſt til og frá, einkum þegar mæðir manninn; hvornig er það þá ſvo óhræranligt, að því bregður eckért við þann mikla atburð, að ſjálfur Guð deyr fyrir ſyndir mannſins, þar það er þó vant að fá flökur af þeirri minnſtu vovegfligri nýjúng; en ſú þúnga jörð leikur á reiðiſkjálfi; jörðin er fótſkör Drottins, hún getur ecki haldið kyrru fyrir, þá hennar Herra líður, en ſyndugi ormurinn, ſem ſkríður þar á, lætur einsog hann ſjái ecki að Guðs Sonur er ſtraffaður í ſinn ſtað, og nennir ecki einuſinni að lypta höfðinu upp úr leirveltunni ſynda ſinna, til að hugleiða hvað verða muni um hið þurra tréð, þar þetta ſkéður við hið græna. O, vor Guð! snú þú oſs, þá verður oſs ſnúið, og þegar oſs verður ſnúið, gjörum vér iðrun. G r a f i r n a r l u k u ſ t u p p, o g m a r g i r l í k a m i r h e i l a g r a r i ſ u u p p. Þó menn kynnu ſegja: að það hafi ecki verið ſvo undarligt, þó grafirnar, ſem voru í Gyðingalandi margar úr ſteini,

og ecki ødruvísi huldar enn tillukt hús, hafi opnast í jardskjálftanum, þegar klettarnir sprúngu, þá gat þó hvørki jardskjálftinn né kletta-hrunid orsakad upprisu þeirra heiløgu, sem þar inni hvíldu; því var þetta verkan Jesú dauda, og sterk røksemd fyrir því ad hann hefdi daudann yfirunnid. O, einn dásamligan dauda! ó, einn lífganda dauda! Lífid dó á krossinum, samt misti þad ecki lífgunar-kraptinn, því guddómurinn skildi ecki vid manndóminn, þarfyrir hefir vor Jesús sína sálu aptur tekid, og uppreis fyrstur allra, og sídan hafa þessir hans dýrdlingar haldid selskap med honum. O, hans fagra sigurhrós, sem sýndi herfángid, þad hann hafdi tekid frá daudanum, undir einsog hann lauk ørustunni! hér sé eg, ad einsog vor Jesús hefir med sínum dauda borgad oss út af fángelsi daudans, svo hefir hann med sinni upprisu áunnid, ad vorar grafir opnist, og vér þadan framleidumst til eylífs lífs, ordinn frumgródi þeirra, sem sofnadir eru, því fyrir einn mann kom daudinn, og fyrir einn mann kom upprisa framlidinna. En, hér má líka sjá, ad Jesú daudi er krøptugur til ad uppvekja frá þeim andliga syndanna dauda, því hér skédi nú strax mikid apturhvarf syndaranna, þar bædi sá heidni stridshøfdingi og hans flockur, sem vardveitti krossinn, medkénndi hann saklausan og Guds Son verid hafa, og þartil féck fólkid — sem líkligt er margt hafi Gydingar verid, og óskad Jesú med ødrum krossfestingar um daginn — mikla samvitskunøgun vid þessi teikn, svo þad bardi sér á brjóst og snéri heim aptur, og hefdi þessu góda fólki verid betra

ad gæta ádur gaumgæfiligar ad Jesú allrahelgasta framferdi, hans kénningum og ritníngunum, svo ecki hefdu þeir dansad blindt eptir höfudprestanna pípu; en svo fer optar, ad þar verdur skamma stund hönd höggi fegin, sem menn dæma um einn hlut eptir meining og myndugleika annara eda og sínu eigin brádrædi, hvaraf sídan opt orsakast sneypa og hjarta-sorg, og er því rád ad hugsa sig um hvad tala skal, einsog Salómon rádleggur; en hvad um þetta er, þá sýnir dæmi höfudsmannsins og fólks þessa þann dýrmæta ávöxt Jesú dauda, sem er vidrétting synd-aranna úr standi reidinnar; fyrir hann hefir Drott-inn hrært, ecki einúngis jördina, heldur himininn, og snúid á réttan veg ótal mörgum, bædi Gydíngum og heidíngjum, hvarfyrir hönum sén eylífar þackir! O, Drottinn Jesú! hvörs dauda-kraptur umsnéri þessu fólki, lát hann líka hræra hjarta mitt til fals-lausrar idrunar og apturhvarfs frá syndunum, svo eg megi trúa á þig og lifa svo fyrir þitt nafn, Amen!

---

47. Hugvekja.

Um Krists kunningja.

Allir Jesú kunníngjar stódu lángt frá, og margar konur, þær hönum eptirfylgt höfdu úr Galíleu og horfdu á allt þetta, á medal hvörra var María Magdalena, María hins minna Ja-kobs og Jóses módir, og Salóme, módir þeirra Zebedeusar sona, hvörja hönum höfdu eptir-

fylgt og þjónad, þá hann var í Galíleu, samt margar adrar, er med hønum voru uppgengnar úr Galíleu til Jerusalem.

Martha! Martha! þú ert svo áhyggjusom og mædist í morgu, eitt er naudsýnligt, María hefir útvalid þad góda hlutskiptid, sem ecki skal af henni takast, sagdi Jesús fordum, þá Martha géckst fyrir ad þjóna hønum, en María sat vid haus fætur og hlýddi haus ordum, Lúk. 10. Margir gjøra sér mikil umbrot fyri þeim hlutum, sem þeir eru géfnir fyrir í heiminum, stundum til verra eins, opt til einkis, ætid til lítils; adrir brúka heiminn eptir þørfum, en una sér helzt í sínum Gudi, og hafa lítid vid sig í ødru, og þeir hafa best úr býtum! þvi allra hluta hefi eg séd enda, en þitt ord stendur stødugt, segir David. Nockud vidlíkt má hér sjá á kunningjum Herrans; þeir høfdu stakt yndi af hans líkamligri umgengni; þeir vóru og flestir, ef ecki allir, af þeim þánka, ad hún mundi ecki svo fljótt endast, heldur mundi hann uppbyrja mektugt og prýdiligt konúngs-ríki; en nú fór svo, ad þeir stódu og horfdu grátandi á þá hann pindist og dó; þó, med þvi þetta voru gudhrædd hjørtu, og hofdu valid sér þad hlutskipti ad elska hann og heyra haus ord, þá topudu þeir þvi ecki ad heldur, þó þeir mistu hans líkamligu nærveru, heldur stadfestust enn framar í hans kjærleika þar eptir. Komum vid nú, sála min! í þeirra félag, og horfum líka álengdar á ockar Lausnara, ad vér sjáum af þessari Gudspjalls sogu: Fyrst: Hvorsu allt sé

fallvalt í heiminum, bædi adstod vinanna og annad. Eg vil ecki tala mikid um, hvad ágætislitlir séu þeir hlutir í sjálfum sér, sem monnum þykir vænt um og hvad þeir séu sleppufengir; raunin ber ljósast vitni þarum, ef menn hefdu þar eptir vit eda menníng til ad gæta þess; hitt má med sanni segja, ad varla er nockur hlutur inndælli, en kjærleiksfullur vinur og náúngi, einsog von er á, því kjærleikurinn má kallast med ollum rétti vidurhald heimsins; elska brædranna er sú náttdogg, sem allt vokvar, og þad balsam, sem allt mýkir; þó er valt ad ætla uppá vinfengid einsog allt annad; opt verda vinirnir einsog fúin tonn, og bregdast þegar mest á ad hófa; opt snýst vinskapurinn í mesta fjandskap; eda, segir ecki spámadurinn, ad sú muni tídin koma, ad hvorr megi vakta sig fyrir vini sínum? og þurfum vér ecki lengra dæmanna ad leita, enn hjá sjálfum Herranum, Jesú Kristi, hvors vinur og motunautur lypti sínum hæli upp á móti honum. En — lát vera sem vinirnir séu dyggir, þeir géta þó ecki opt bætt bol vort, af því þeir eru menn, og ad vísu verda þeir allir frá ad víkja í daudanum; þeir kunna ad horfa grátandi á þann daudvona, einsog hér skédi, en hvada huggan er þad? þeir kunna ad leita oss hæginda á sóttarsænginni, en þad ber vid á stundum, ad þeirra vidleitni verdur til þýngri þrauta og enn meiri amasemi; daudanum géta þeir oldúngis ecki frá hrundid; þó David konúngur fasti og beri sig illa, má hans barn þó samt deya; af sálunni géta þeir ecki hinn minnsta straum stadid; ad endurleysa sálirnar

er sú þjónusta, sem engin bródir fær ødrum veitt, hvørr einn verdur sína byrdi ad bera. O, hvørsu aumliga er þeim farid á þeirri vondu tíd, sem lagt hafa lag sitt vid ógudliga í syndsamligu framferdi? ef frómir og gudhræddir vinir géta þá ecki hjálpad, hvad þá hinir, hvørra saurug umgengni og skadlig syndamøk verka sálu þess daudvona skadliga og skélfiliga endurminningu? Vara þig þessvegna, sála mín! ad ecki sértu vinur heimsins, svo þú gjørist óvinur Guds; þvi sé Gud óvinur þinn, hvort ætlar þú þá ad leita hælis, þá øll verøldin hefir þig yfirgéfid? hvarfyrir vér enn framar, af dæmi þessara Herrans vina, sem hér um gétur, skulum áminntir vera: Framar: Ad kappkosta umfram alla hluti ad halda fasta vináttu vid Jesúm; en hvørnig gétur þad skéd? þad skédur: ef vér trúum svo á hann, ad hans kjærleiki undir eins þvingi oss til, ad afneita øllu ógudligu athæfi og veraldligum girndum, og flýa þá fleckun, sem í heiminum er útaf girndinni. Jesús elskadi oss ad fyrra bragdi, en hann krefur af oss aptur elskuna til sín, sem ladi oss og locki til ad halda hans bodord; hvørr, sem mín bodord vardveitir, hann er sá, sem elskar mig; ef þér haldid mín bodord, þá erud þér í minni ástsemd, segir hann sjálfur; nú er þetta ómøguligt á medan madurinn elskar sínar eigin girndir og veraldarinnar svikafullt athæfi; ef vér segjum, vér høfum samkvæmi med hønum, og umgáungumst í myrkrinu, ljúgum vér og tølum ecki sannleikann, segir Jóhannes, og hvørr vill þá efa, ad vinfengi veraldarinnar

komist ecki saman vid vinfengi Jesú, eda segir hann ecki sjálfur, ad ómøguligt se ad þjóna Gudi og Mammon? Láttu þvi allt annad fara á backastockinn, enn þú sleppir þvi hlutskipti ad elska Jesúm, og reikna þú alla hluti skada hjá þvi ad elska hann, þvi hann yfirgéfur aldrei sina, og best mun hann þér reynast, þá mest áliggur og allur heimurinn hefir þig yfirgéfid, þvi hann vill géfa saudum sinum eylift lif. Þeir, sem hann elska, finna þad allt hjá hønum, sem hjørtu þeirra eptirlángar, og eru sannar og ósleppanligar gáfur, hann er sjálfur þeirra réttlæti og visdómur, helgan og endurlausn, þeirra rikdómur og heidur, lif og unadsemd. Vist mega þeir bera krossinn og syrgja, þegar heimurinn fagnar, einsog hér géck til, ad hans vinir og naudar-menn stódu lengst eptir vid krossinn; þegar adrir voru burt gengnir; en þeir megu þad vita, ad þad er þeirra hlutdeild, ad likjast Jesú i þjáningunni, ef þeir vilja likjast honum i vegsemdinni, og er þad enginn réttur Jesú vinur, sem ecki lætur sér þetta hlutskipti lynda, med þvi vér erum þar til kalladir, en þar hjá mega allir mótlættir Guds vinir gánga úr skugga um þad, ad Jesús elskar þá undir krossinum, stendur hjá þeim, endurnærir þá og medtekur sidan til vegsemdar. Eg — segir Droktinn — er hjá honum i neydinni, eg vil hønum þadan útryckja og hann vegsamligan gjora, hvar af þad kémur, ad Guds børn stadreyna þad satt ad vera, sem Páll skrifar, 2 Cor. 4: alla vega lidum vér harma, en hryggjumst þó ecki; oss veitir torveldt, en vér ørvæntum þó

ecki; vér lidum ofsókn, og verdum þó ecki yfirgéfnir; vér verdum niðurþryctir, en eydileggjumst þó ecki; og fyrst þessu er svo varid, skyldu allir, sem Gudi vilja áhánga, einkum læra af þessum ástvinum Herr-ans i þridja máta: Ad horfa beint i trúnni á þann krossfesta Jesúm. Víst stódu þessir lángt frá, þó rendu allir sama auga þángad, sem hann héck; eins eru hans børn hønum ad sonnu fjærlæg ad líkamans vistum hér i heimi, þó meina þau øll eitt og hafa þá somu trúar-sjón á hans blódbenj-um, þvi þar er ein trú og ein skirn. Komi þvi hvørr einn, hvørs helzt stands og kynferdis hann er, og smacki vid krossinn Jesú, hvørsu Drottinn er sætur; þeir, sem velkjast i eymdum og margfoldu andstreymi, skodi og álíti hvørnig Jesús hángir á krossinum ørkumslum hladinn, þvi hvad kann betur ad stilla hjarta þitt, kristin sála! midt i harmkvæl-unum, enn ad hugsa um, hvørsu miklar hørmúngar Guds Sonur leid, svo hann forlíkadi þig vid Gud, og kénndi þér undir eins, ad þér byrjar fyrir marg-ar hørmúngar inn ad gánga i Guds ríki. Kom þá hér, aumur stórsyndari! i hvørs beinum enginn fridur er fyrir Guds reidi; þú þarft ecki ad fara lengra enn ad krossinum Jesú, og hugsa um, hvornig hann uppoffradi vorum syndum á sjálfs síns líkama uppá tréd, hvaraf þú mátt fullkomliga dæma, ad Gud vilji fyrirgéfa þér allar þínar syndir; einsog allir þeir, sem horfdu á eyrorminn, sem Móses uppfesti, eptir Guds bodi, læknudust af høggorma-bitinu, hvørsu banvænliga sem þeir voru stúngnir, svo

hefir Djøfullinn aldrei svo eitrad þig og komid þér nær eylífum dauda, ad þú fáir ecki líf, og aldrei hefir þú svo stóra synd drýgt, ad hún sé ecki klár og kvitt, ef þú idrandi í trúnni álítur þann, sem eyrormurinn fyrimyndadi, Jesúm Krist; því einsog Móses uppfesti eyrorminn á eydimørkunni, svo byrjar Mannsins Syni upp ad festast, svo ad allir þeir, sem á hann trúa, tapist ecki, heldur ad þeir odlist eylíft líf. O minn Jesú! eg sé þig ad sønnu, en þó einsog álengdar fyrir spegil og í rádgátu; eg trúi á þig, en þad er í veikleika. Æ, Drottinn! hjálpa þú vantrú minni! mín sár eru rotin og fúl, þegar eg sé þau, ofbýdur mér; þín sár ljóma af elsku, þegar eg sé þau hægist mér fyrir hjartanu, því þú hefir mínum ørkumslum á þig hladid. Lát engan hlut villa svo um mig, eda gjøra þér fjærlægan, ad mín trú ecki áliti og umfadmi þá dýru lækning, sem eg hefi í þínum benjum; þú hefir sagt: þegar eg verd upphafinn frá jørdu, þá vil eg alla til mín draga; drag mig því eptir þér, svo hvørnig sem veltur í heiminum, þá finnist eg í samfélagi vina þinna, hafandi í þér mína unadsemd fyrir trúna, uppá þad, ad eg lifi svo í sannri sameiningu vid þig, ad minn andi, sál og líkami vardveitist óstraffanlig á degi þinnar opinberunar. Bænheyr þad, gódi Jesú! med Fødurnum og Heiløgum Anda, háttlofadur um aldir alda, Amen!

---

48. Hugvekja.

Um Krists sídu-sár.

En Gydíngarnir, af því þad var adfánga-dagurinn, svo ad líkamarnir væru ecki á kross-inum um sabbatsdaginn, því sá sami var mikill, bádu Pílatus um, ad bein þeirra yrdu brotin og ofan tekin. Þá komu strídsmenn-irnir og brutu sundur bein ens fyrsta og svo hins annars, sem med Jesú voru kross-festir, en þegar þeir komu til hans, sáu þeir ad hann var andadur, því brutu þeir ecki hans bein, heldur opnadi einn af strídsmønn-unum hans sídu med spjóti, og strax rann þar út blód og vatn. Sá, er þetta hefir séd, ber þar vitni um og hans vitnisburdur er sannur, og sá hinn sami veit þad, ad hann segir satt, svo ad þér líka trúid; því þetta er skéd, svo ritníngin uppfyltist: þér skulud eckért hans bein sundurbrjóta; og enn aptur segir ønnur ritníng: þeir munu sjá þann, í hvørn þeir hafa stúngid.

Oss er øllum kunnigt, ad Lausnari vor er í pínu sinni med spillvirkjum reiknadur, og er hørmuligt til þess ad hugsa, ad Guds Sonur skyldi svo gjalda vorra synda; en þad eina má aptur gledja oss, ad strax eptir daudann vard greinarmunur á hønum og spillvirkjunum, hvad ecki einúngis sýnir, ad hann var þá búinn ad lúka vora skuld, og því var hans daudi

dýrmætur fyrir Drottni, heldur gefur oss þá huggun, ad þó vér megum margt lída, er þó ætíd ad hlacka til sællrar endalyktar. Vér heyrdum nú strax, ad þó stridsmennirnir brytu bein ræningjanna, brutu þeir ecki bein Herrans, sem þá var allareidu látinn, svo fyrst audsýndist, ad hann væri þad sanna Páskalamb, hvørs bein ecki mátti brjóta; þarhjá ávisadist, ad ecki mundi lángt lída þar til hann stædi upp aptur, og í þridja lagi, gæfist trúudum sú huggan, á hvørja Davíd minnist, Psálm. 34: Sá réttláti má margt lída, en Drottinn hjálpar hønum af því øllu, hann vardveitir øll hans bein, svo ecki brotnar eitt af þeim. En svo vér þess heldur vitum, ad ecki var úti um Jesú elsku vid oss, þótt hann dæi á krossinum, þá getur Jóhannes um annan merkiligan atburd, sem framkom vid hans líkama, um leid brotin voru bein ræningjanna, því einn af stridsmønnunum opnadi hans sídu med spjóti, og strax rann þar út blód og vatn; þessi Guds madur sá þar eptir í sýn nockurri, Guds musteri opnast á himnum og hans sáttmáls-ork sást í hans musteri; vidlíka sjáum vér í anda, þá vér horfum á sídu-sárid Jesú; þar opnast musteri hans líkama, í hvørju býr øll guddómsins fylling; þar auglýsir sig sáttmáli nádarinnar, og vér fáum ad sjá inni sjálfan helgidóm þessa musteris, sem er hans eigid hjarta, opnad og upplátid til audsjáanligrar sannfæringar um hans elsku, trúfesti, miskun og sannleika, hvadan útrunnid er blód og vatn til álýktunar og uppfyllíngar allra hreinsana gamla testamentisins, sem ann-

adhvort skédi med blódi eda vatni; þarfyrir álitum vér þetta sídu-sár fyrst: Einsog uppbyggingar-medal kristninnar. Drottinn lét fordum svefnhöfga falla á manninn og skóp svo konuna af hans rif-beini, hvad madurinn þeckti, þegar hann vaknadi, og nefndi hana því karlinnu eptir sér. Sá annar madur, Drottinn af himni, Jesús Kristur, sofnadi á krossinum, þá opnadist hans sída, af henni út rann blód og vatn, hvarmed honum myndadist ein brúdur, sem kallast Kristni eptir honum, hvort tignar-nafn hún odladist eptir þad hann var vaknadur, þad er: upprisinn og uppstiginn til himna, einsog sjá má af Post. Gb. 11. kap., og má hér af sjá, hvadan kémur kraptur skírnarinnar til uppbyggingar Krists sofnudi. Af Krists sídu útrann blód og vatn; þetta hvort-tveggja er samverkandi í skírninni; vatnid sjáum vér med augum vorum, en Jesú blódskraptur er þar hjá til hreinsunar syndanna, og því segir Pétur, ad vér séum kalladir til hlýdni og ádreifingar blódsins, hvorju og Páll samsinnir, þegar hann getur þess, ad vér séum skírdir í Jesú dauda, svo allur kraptur skírnarinnar hefir sinn myndugleika af Jesú blódug-um dauda, hvar um og má framar lesa Eph. 5., þar svo stendur: Kristur elskadi sofnudinn, og gaf sig sjálfan út fyrir hann, uppá þad hann helgadi hann og hreinsadi fyrir vatnsbadid í ordinu; þarfyrir þegar eg sé þann, sem skírist, ádreifdan eda ídýfdan vatninu, þá er, sem eg í anda sjái ádreifinguna blóds-ins Jesú Krists, sem afþvær sekt syndanna og linar svo afl þeirra, ad hinn skírdi verdur hæfiligur gjørdur

fyrir krapt heilags Anda í ordinu, ad afklædast þeim gamla, en íklædast þeim nýa manni, þjónandi Gudi í heilögum skrúda alla sína lífdaga. Hér til hefir víst heilagur Jóhannes litid, þegar hann talar um endurfædingar krapt Guds barna og þeirra sáluhjálpar fullvissu í trúnni Guds Sonar, því svo skrifar hann: Hvörr er sá, sem veröldina yfirvinnur, nema sá, sem trúir ad Jesús sé Guds Sonur; þessi er Jesús Kristur kominn med vatni og blódi. Hvort Jóhannes talar hér nú einúngis um skírnina, eda skírnina og Herrans kvöldmáltíd, lendir allt í sama stad, því þad, sem skírnin verkar, þad innsiglar nautn Krists líkama og blóds, sem er: ad blódid Jesú Krists, Guds Sonar, hreinsar af öllum vorum syndum; og þessvegna álítum vér sídu-sár Lausnara vors framar: Einsog vort trúarstyrkingar medal. Thómás vildi ecki trúa, ad Jesús væri upprisinn, fyrr enn hann fécк ad leggja hönd sína á sídu hans; en strax, sem þad var skéd, tókst frá honum allur efi, svo hann sagdi í trúnni: Drottinn minn og Gud minn! sæll var sá Thómás, ad hann mátti þreifa á þessu stórmerki, og fann svo strax krapt trúarinnar; en þessa kostur er fleirum, því Jesús felur ecki benjar sínar fyrir neinum, heldur býdur öllum ad koma til sín, og lýsir því, ad þeir, sem ecki sjái og trúi þó, séu sælir, og missi einkis í heldur enn Thómás; en eckért er kröptugra medal til styrkingar veikri trú, enn endurminning sáranna, og einkum sídusársins Jesú, því þad er ljós vottur þarum, ad hann gjördi þad ecki um grun, ad láta sig

særa fyrir oss, heldur lagdi hann út lífid, og hvornin kann sá ad hata mig, helför mína sem bætti, og gaf í daudann sjálfan sig, svo ad eg lifa mætti? hvarfyrir eg álít þetta hans sídusár í þ r i d j a m á t a: Einsog spegil elskunnar. Rétt hefir Salómon sagt í lofkvædinu, 8. kap.: Elskan er sterk einsog daudinn; þad sannadist víst á Jesú; elskan til vor syndaranna knúdi hann til ad lída kvölina; hún gjordi þad ad verkum, ad hans sál hrygdist allt í daudann, hún skildi hana og loksins vid líkamann, hans ædar voru opnadar í pínunni, hans líkami allur blódrisa og sundurkrassadur, enginn limurinn var óskérdtur, nema túngan og hjartad; túnguna geymdi hann til ad tala med lífsins ord allt fram í daudann; hjartad, svo hann dæi ekki fyrr, enn allt var fullkomnad; en strax, sem þad var skéd, sjá! þá lætur hann þad opid, svo allir mættu sjá hans hjartgróinn kjærleika, og hugga sig vid nægd lausnargjaldsins, þar hann lét ecki nægja þá blódstraumana, sem út voru flotnir af líkamanum, nema hann legdi hjartablódid til, svo vér vitum, ad ecki er einúngis lausnargjaldid yfirvættis nóg útilátid, heldur og af yfirvættis elsku, og hvorr vill þá efa, ad Gud vilji syndarinn leidréttist og lifi, og hans hjarta sundurspríngi, svo hann hljóti oss miskunsamur ad vera; hvarfyrir vér metum sídusár vors Herra í f j ó r d a m á t a: Einsog gridastad og tilflugt fyrir hans reidi. Gud skipadi fordum Nóa, ad gjora dyr á sídu arkarinnar, gégnum hvorjar hann gæti tekid mót öllum þeim kvikindum, sem af áttu ad komast í vatnsflód-

inn. Hér setur Jesús sína síðu opna, svo allir, sem óttast fyrir Guðs reiði, hafi þar liðugan inngáng; því segir hann við sína brúður: mín dúfa í bjargskorunum! hann er sjálfur hella hjálpræðisins, því mega sár hans með réttu bjargskorur kallast. O! að eg hefði vængi, einsog dúfa, þá vildi eg fljúga lángt burt fyrir stormi og óveðri, segir Davíð Psálm. 55.; en hvort þá? til þinna blóðunda, minn Herra! þar er óhætt fyrir ránshætti Djøfulsins, fyrir stormi reiðinnar, fyrir vatnsflóði freistinganna; vængirnir, sem mig skulu þángað flytja, eru minnar trúar hjartanlig eptirleit og alvarlig andvarpan; þegar þángað er komið, kann hvorki synd, dauði, Djøfull né helviti að skaða mig, því þú hefir sjálfur sagt: Eg er dyrnar, ef nockur gengur inn fyri mig, hann skal frelsast. Hér er eg fyrst inngenginn í skírninni, hvørja Nóa ørk tilmyndaði; hér meðtek eg dagliga kvittun syndanna, hvar fyrir, þegar kémur flóð mikilla vatna, þá nær það ecki til mín; héðan fæ eg að horfa upp til himins, engu síður enn Nói um glugga á þilfari arkarinnar; hafi hann glaðst í raunum sínum af fegurð sólarinnar, einkum þá hann merkti að flóðið tók að þverra, og hún fór aptur að uppljóma og verma þá nýu jørð, þá gleðst eg miklu framar, þegar eg í mínum útlendíngskap, gégnum síðubenina Jesú sé friðþægingu synda minna og Guðs elskuríkt hjartalag til mín, hvaraf eg fullkomliga dæmi, að hann vilji loksins leiða mig úr eymdunum inní þann nýa himin og nýu jørð, hvar inni réttlætið byggir, hvaðan

-nin vidlodandi saurindi og vanmáttur fá mig ecki útilokad, þegar eg held mig fast vid gridastad hjartasársins míns Jesú, þvi þadan útrann blód og vatn; hvarfyrir eg loksins álit þad í fimta lagi: Einsog opinn brunn til svolunar þyrstum og hreinsunar saurugum. Gud sýndi makt sína og gædsku, þá hann baud Móse ad slá bjargid i Hóreb, og veitti þadan út vatni til hressingar øllum fjølda Israels í øllum þeirra herbúdum; en þó skédi hér hærra almættis- og miskunar-verk; Drottinn skipar sverdi sinnar reidi ad falla yfir sinn Hirdir, og þann mann, sem honum er næstur, ljóstandi þar med hjarta síns elskuliga Sonar, þess sanna hyrningar-steins í Zion; þar med spratt upp brunnur sá, sem Zacharias um spáir á þenna hátt: á þeim tíma skal Davíds hús og borgarmenn Jerúsalems hafa frían og opinn brunn móti syndum og óhreinleika; en ecki einúngis þvær þessi brunnur óhreinindi, heldur lífgar og frjófgar þad, sem vid hann stadnæmist, einsog vøtnin, sem Ezechiel sá renna út af helgidóminum, þvi hvørr er helgidómurinn háleitari enn Guds Sonar hjarta, og hvad kann ad vera ávaxtarsamara enn hans blód, sem úthellt er til fyrirgéfningar syndanna og hreinsar samvitskurnar af daudum verkum? Þessi andligi brunnur var nú fyrirmyndadur med vatninu, sem Móses útleiddi af hellunni, og af honum dreckur allur Guds Israel, uppausandi med fagnadi vatnid af brunni hjálpræcdisins, þad er: tileinkadi sér í trúnni dýrmæta blódsúthellingu Guds Sonar, hvaraf sídan kémur réttlætid, fridur og føgnudur

i Heilögum Anda. Hér skaltu stadnæmast, sála min! og hédan vænta þér andligrar endurlifgunar, og mun þá á þér fullkomnast þad, sem Guds Andi segir: Þeir, sem vona uppá Drottinn, fá nýjan krapt, svo þeir uppfljúgi med arnar-vængjum, svo þeir hlaupi, og verdi ecki lúnir, svo þeir gángi og mædist ecki; i þessum bjargskorum máttu óhætt búa hvad sem á gengur, og i þessari trú, sem svo þreifar á Jesú benjum, reikna þig sæla ad vera, væntandi efalaust sáluhjálparinnar, svo sem endalyktar þeirrar sömu. O, Herra Jesú! af hvörs sidu útflódi blód og vatn, frelsa þú mig frá blódskuldinni! lát þitt dýra blód, sem er einsog sápa þvotta-kvenna, hreinsa mitt saurnga hjarta, svo eg elski, lofi og adhyllist þig med styrkum og reidubúnum anda sonar-leifdarinnar, og ætid gledjist i þinn hjálprædi, uns eg gagnhreinsadur af allri saurgun og fullhress af öllum meinsemdum fæ ad sjá þig og skoda, prísa og vegsama eylifliga, Amen!

---

49. Hugvekja.

Um Krists greftrun.

Þareptir, þegar kvöld var komid, af því þad var adfángadagur, hvörr ad er fyrir Sabbatsdaginn, kom madur nockur ríkur af borg Gydínga Arímathía, Jóseph ad nafni, heidarligur rádherra, gódur madur og réttvís, hvörr ecki hafdi verid samþyckur þeirra rádagjörd og breytni, hvörr líka var einn af Jesú lærisvein-

um, þó heimugligur, sakir ótta vid Gydínga, sá er og vonadi eptir Guds ríki. Hann dirfd-ist ad gánga inn til Pílatusar og bad um ad hann mætti taka nidur líkama Jesú. Píl-atus undradist, ad hann væri þegar látinn, og kalladi Hundradshøfdíngjann, og spurdi hann ad, hvørt hann væri fyrir laungu and-adur? og er hann var þess vís ordinn af Hundradshøfdíngjanum, leyfdi Pílatus og skipadi ad Jósèph skyldi afhendast líkaminn og gaf hønum hann. Jósèph tók þá nidur Jesú líkama, keypti líndúk, tók vid líkaman-um og sveipadi hann í hreinu lérepti; þar kom og Nikódemus, sá er fyrri kom til Jesú um nótt, og færdi samblandad myrru alóe, nær hundrad punda. Þá tóku þeir Jesú lík-ama og sveipudu hann í líni med dýrmætu salve, einsog Gydínga sidur er til ad greftra. En þar í þeim stad, sem hann var krossfestur, var grasgardur og í hønum ný grøf, í hvørja enginn hafdi enn verid lagdur; og Jósèph lagdi hann í þessa sína eigin nýu grøf, hvørja hann hafdi úthøggva látid í steini, velti stórum steini ad grafardyrunum og géck á burt; en þad var adfángadagur og Sabbatsdagurinn tók til; þángad løgdu þeir Jesúm sakir ad-fángadagsins Gydínga, því sú grøf var nærri. En þar var María Magdalena og ønnur María Jósèphs, og þær konur, sem komnar voru med hønum af Galílæu, fylgdu eptir

og sátu gégnt grøfinni og skodudu hana, sáu til hvar og hvørnig hans líkami var lagdur. Þær snéru heim til sín og tilreiddu dýrmætar jurtir og salve, en um Sabbatsdaginn voru þær kyrrar eptir løgmálinu.

Ad halda líkfylgd ástvina sinna og annara merkismanna, er gamall sidvani, einsog sjá má af dæmum Jósephs, Davids, eckjunnar af Nain og ótal fleiri. Vér heyrum og hér, ad kvinurnar, sem eptirfylgdu Jesu og þjónudu hønum í Galileu, sátu beint yfir frá hans grøf, og hugdu vandliga ad, hvar og hvørnin lagdur var líkami hans; þar leid ecki heldur lángt um, uns þær fengu ad sjá hann aptur lifandi. Vid høfum nú híngadtil, sála mín! stadnæmst med þánka ockar vid banasæng vors Jesú; en gætum nú líka loksins ad hans greftrun, þar vid vonum hann fagni ockur best og vid hønum í upprisunni á sídan, og er þá ad athuga: Fyrst: Hvada persónur þad voru, sem jordudu Herrann. Gudspjallssagan nefnir tvo gøfugmenni: Jóseph, vandadan og gudhræddan rádherra, og Nikódemus, af rod Pharisæanna, sem líka hefir verid limur ens mikla ráds í Jerúsalem, einsog sjá má Jóh. 7; samt voru þessir gódu menn fyrst mjøg trúarveikir. Jóseph þordi ecki ad láta bera á, ad hann væri lærisveinn Jesú, af ótta vid Gydinga, svo hann útilokadist ecki frá samkundunni. Nikódemus stalst ad því um nótt, ad heyra af hønum sannleikann. Nú, þó trúar og kjærleiks=neisti þeirra væri nockud dapur med fyrsta,

þá glæddist hann þó smámsaman. Nikódemus verdur fyrst svo djarfur, ad hann tekur forsvari Jesú í rádinu, þá þeir vildu ráda hann af dogum; Jóseph í sama máta, skrifar heldur aldrei undir hans daudadóm, hvad og sama má halda um Nikódemus, þó ecki hafi í þad sinn borid mikid á þessum gódu monnum, einsog opt plagar ad ské, þar, sem myndugleiki og samtök maktar-manna gánga yfir góda meiníngu þeirra, sem leita Guds dýrdar og safnadarins velferdar; en seinast, þegar enginn þordi ad medkénna Krist, eda gjora honum nockud til þjónustu, ljómadi skjært trúar-ljós þessara Guds vina, svo allir máttu sjá, ad þeir voru honum áhángandi. Þeir horfa ecki í, þó þeir komist í misþánka hjá stallbrædrum sínum, Gydíngahöfdíngjum; ecki, ad þad muni koma bletti á tign þeirra, ad grafa þann mann, er flestir héldu einsog illvirkja til dauda dæmdan; ecki í mikilhæfi og strángleika ens rómverska réttar, sem um þær mundir var svo hardur, ad ecki mátti grafa nockurn óbótamann, allra sízt þann, sem eitthvad hafdi brotid á móti keisaranum, hvad þó var eignad Kristi; því kvedur svo ad í sogunni: ad Jóseph hafi vogad ad gánga inn til Pílatusar, og bidja um Jesú líkama, hvaraf audrádid er, ad þad hefir ecki verid med ollu hættulaust. Svo auglýsist trúin í mótlætinu og glædist vid þad, einsog eldurinn vid vindinn, því þó hún sé veik í fyrstu, sé hún annars hrein, þá nærir Jesús hana med sínum góda Anda, því sjálfur er hann uppbyrjari og fullkomnari trúarinnar, og einkis freistar hann, nema til þess hann

ødlist lífsins kórónu, sem Drottinn hefir fyrirbúid þeim, sem hann elska, og finnist svo reynsla hans trúar dýrmætari gulli, sem reynt er í eldi, til heidurs og lofs Gudi, en ødrum til lifandi eptirdæmis. Hvørjir, sem þarfyrir óttast, þeir géti ecki haldid út med trúna, og álita hana ecki ødruvísi enn hálfslocknad skar, þeir mega sig þarvid hugga; beri þeir fram fyri Jesúm þenna dýrgrip, sem sjálfur hefir hann géfid, og bidji hann ad auka sér trúna, stundi þar med Guds ord, hvørt ad er fyrsta medal til trúarinnar og sídan hennar vidhald þá frammi sækir, hvarfyrir Pétur rædur oss, ad girnast þá skynsamligu og ósviknu mjólk, ad vér voxum í henni, þad er: kunnum fyrir krapt Guds heilogu orda ad aukast og haldast vid í ástgjøfum Andans, einsog náttúrlig fæda er vidurhald þess náttúrliga lífs. O, Jesú! géf min trú dagliga aukist og fædi af sér meiri og meiri kjærleika til þín, sem láti sig í ljósi í øllu mínu framferdi, og þá helzt þegar mest á reynir. Framar má sjá af þessari Jesú greftrunar-søgu: ad þad er kristiligt, ad jarda sómasamliga þá framlidnu. Þó Jesús væri hid smánarligasta útleikinn í kvølinni, þá var hann heidarliga greftradur. Hann taldi þad og líka fyrir gott verk, þegar konan í húsi Símonar smurdi hann fyrifram til greftrunar, en þad, sem hann reiknar fyrir gott verk á sér, þad sama reiknar hann líka á brædrum sínum, hvarfyrir hønum víst þócknast, ad hans heilagir séu sæmiliga jardadir. Guds børn hafa og ætíd haldid uppá þad skick, einsog sýnir dæmi Abrahams, Jakobs, Jósephs,

lærisveina Jóhannesar, þeirra trúudu á fyrstu dögum kristninnar, sem grófu og hörmudu Stephan, já, Drottinn lét sér sjálfum umhugad vera um greftrun Mósis, og ecki vildi hann láta Satan fremja spott eda apaskap vid hans líkama. Eda því vildi Guds Andi klaga yfir tyrannahætti hinna ógudligu, ad þeir hefdu géfid hrædýrum líkama heilagra, ef Gud vildi láta þad svo vera; en hann hefir líka á stundum sýnt reidi sína á þeim vondu, med því, ad svipta þá ærligri greftrun, ödrum til eptirdæmis, svosem sjá má á Jessabel og Achabs húsi, Jóram, Jóachim og fleirum mýmörgum, sem ritníngin umgétur? Þessvegna virdum vér ecki andsvars þá sjálfklóku sérvitrínga, sem plaga ad segja, ad þad sé lítill skadi ad missa gröfina, sálin finni sinn samastad hvört sem sé. Veit eg ad sönnu, ad ecki frelsast sá ríki madur úr helvíti fyrir sína heidarligu líkfylgd, ecki heldur hrekst Lazarus úr Abrahams skauti, þó hann hafi líkmennina færri, samt vil eg minn líkami njóti þeirrar æru, sem annara Guds barna líkamir hafa notid, og fái legstad, einsog minn Lausnari var jardadur; hvörki ad sálunni né líkamanum, hvörki fyrir eda eptir daudann vil eg reiknast med þeim ógudligu, heldur med þeim réttlátu; hirdi adrir ecki um ad greftrast, hvad kémur þad vid mig? sjái þeir fyrir af hvörjum anda þvílíkt leidist; eg vil bædi greftrast og greftra adra, sem undan mér gánga veg alls holds; einsog Syrach rádleggur og Tóbías gjordi. Þetta má og sjálf náttúran kénna oss, því hafi Guds Andi, sem víst er, búid ásamt sálunni í líkömum trúadra, medan

þeir lifdu, er það þá ecki réttvist, ad sæmiliga sé farid med það herbergi, sem þvilikur húsbóndi hafdi umgengni i, og sýndi merki sinnar ibúdar, med adskiljanligum prýdiligum gáfum og þarflegum verkum. Þó er ecki hérmed meint, ad vér skulum apa eptir heidingjum, sem ecki ad eins gjørdu stór-veitslur med margføldu óskicki, heldur frømdu ýmisligan gicksháttt og kátleg læti, þá er þeir jordudu sina; þessum eigum vér ecki ad likjast, heldur láta alla hluti sidsamliga framfara vor á medal; vér høfum ædri von enn svo, ad vér þurfum ad sorga, einsog þeir, sem enga von hafa; vér høfum dýrari borgarrétt á himnum enn svo, ad oss þurfi ad finnast stórum til hégómlegs mikilhæfis heimsins, i hvørjum engin dvøl er, og úr hvørjum vér eckért burtu berum; hugsi þeir, sem svo eru sinnadir, uppá sitt fáfengiliga skran; taki þeir það med sér, ef þeim likar, i grøfina; veri það svo gyld huggan vandamønnunum, ad mikid hafi verid haft vid útførina, sem hún er; en vér skulum ætid uppvekja sjálfa oss af dauda annara, ad hugsa til vors dauda, og þegar vér sjáum annara likami i vansemd nidursáda, mætti oss koma til hugar ad daprast af umþenkingu syndarinnar, sem lagt hefir oss undir þennan lima, og i þeirri veru mun Jesús hafa tárast vid grof Lazarusar. Vér ættum lika ad áminna sjálfa oss, ad varast þess heldur andvaraleysid, þvi það má kalla, ad sá, sem grafinn er, segi vid oss, sem eptir lifum: minnstu á minn dóm, þvi svo mun þinn vera! mér i gær, þér i dag. En einkum høfum vér orsøk ad þacka Gudi fyrir Jesúm Krist,

sem hefir géfið oss von viðréttingarinnar, og lífið og ódauðligleikann í ljós leidt fyrir Evangelíum, og með þessum þaunkum skulum vér gánga hvorja líkför. O! minn Jesú! sem vildir láta þinn líkama heiðarliga jarða, blessa mér minn greftrunardag, svo líkaminn leggist í friði niður til hvíldarinnar, en sálin gleðjist hjá þér í dýrðinni. Í þriðja máta skal greftrunar-saga vors Herra uppvekja hjá oss þá huggan: að nú, síðan Jesús var grafinn, þarf engan að bjóða við grøfinni. Einsog hann er genginn undan oss til dýrðarinnar gégnum dauðann, svo er hann líka þángað genginn gegnum grøfina, því er oss gott að feta á eptir, sem trúum: að fyrst vér erum dauðir með hønum, munum vér og lifa með hønum; og hvað skyldi eg setja það á mig, þó eg viti minn líkami fúni í dupt í grøfinni, því þaraf veit eg, að minn Endurlausnari lifir, og þegar maðkarnir, bræður mínir, hafa gégnumstúngið mitt hold, mun eg í því sama sjá Guð. Þessi minn Lausnari hefir látið sig grafa, til að vígja handa mér jørðina, svo eg álít ecki jarðhúsið øðruvísi, enn sem síðasta bústað míns líkama í heiminum, og eins sem afskéckta svefn-stofu, hvar inni mín bein verða tilbúin óforgengiligleikanum. Nema hveiti-kornið falli í jørðina og deyi, blifur það einsamalt, en ef það deyr, ber það mikinn ávøxt, sagði forðum Jesús, þá lærisveinarnir søgðu hønum, að nockrir grískir vildu sjá hann; hann hefir án efa meint, að eptir sinn dauða, sem þá var í vændum, mundi ecki lángt líða, uns bæði þeir og aðrir fengi að heyra Evan-

gelium med áverti. Þetta géfur mér þá hugleidingu, ad einsog eptir daudann og greftrun Jesú er hans riki útbreidt um alla heimsbygdina og hann sjálfur medtekinn í dýrdinni, svo mun eg, fyrir hans dauda og upprisu, hafa þann ábata af minni rotnun, ad minn líkami framkomi blómligur á vori eylífdarinnar, einsog grösin, sem med sumrinu spretta upp undan rotnun og kulda, og folni þá aldrei né fortærist framarmeir. Hold og blód veitir ecki Guds riki, ecki heldur þad forgéngiligleika; skyldi eg þá ecki vilja leggja af í gröfinni þetta forgengiliga, svo þad iklæddist óforgengiligleikanum einsog vera byrjar, ádur enn eg stadreyni, ad daudinn sé uppsvelgdur í sigur? Hjálpa mér, Sigrari daudans! þú, Frumgródi framlidinna! Herra Jesú Kristi! ad eg lifi svo í þessum heimi, ad eg fari á burt í fridi, fari svo í fridi, ad mig snerti engin pína, verdi svo ósnertur af allri pínu, ad eg komist í samfélag þinna trúlyndra barna, og njóti líka med þeim ærligrar útfarar. Bænheyr þad, Herra Jesú! fyrir þinn dauda, greftrun og upprisu, Amen!

---

50. Hugvekja.

Um vardhalds-mennina.

Og annan dag, þann sem eptir adfángadaginn er, söfnudust saman þeir yppurstu prestar og Pharisæar ásamt til Pilatus og sögdu: herra! vér minnumst á þad, ad þessi svikari sagdi þá er hann lifdi: Eptir þrjá daga

mun eg upprísa; af því skipa þú ad vakta grøfina allt til ens þridja dags, svo ecki komi lærisveinar hans á nóttu og steli hønum á burt, og segi svo fólkinu ad hann sé upprisinn frá daudum, og verdi svo hin seinni villan argari þeirri fyrri. Pílatus svaradi: þar hafid þér vardmennina! farid! vaktid, einsog þér hafid vit á. En þeir gengu á burt med vardmønnunum, vøktudu grøfina og innsigludu steininn.

Menn létu þá ógudligu og þann ríka ráda fyrir hans grøf, þegar hann var svo hørmuliga dáinn, þá hann hafdi ecki órétt gjørt, segir spámadurinn Esajas í 53. kap. og er þad tvennt, sem þessi ord ljósliga kénna: fyrst: ad ógudligir menn mundu vilja eigna sér vald yfir legstadnum Herrans; annad: ad hann vissuliga átti ad greftrast eptir sinn saklausa dauda. Hvørttveggja sjáum vér af þessari Gudspjalls-søgugrein, sem er einsog annar partur Krists greftrunarsøgu, því fyrst heimtudu þeir ógudligu høfudprestar af þeim heidna landstjórnara vaktina, sem sjálf var ógudlig, einsog raun gaf sídar vitni; og þartil í annan stad sátu þeir yfir grøfinni, sem Jesús lá í, og innsigludu steininn fyrir dyrunum, hvad ad er ljós vottur þar um, ad Drottinn hvíldi þar þá inni, því ecki vøktudu þeir þá grøfina tóma, og stadfestir þad, sem ádur er sagt um framferdi Jósephs og Nikódemusar. Af því fyrra sjáum vér: Fyrst: Hatursfulla forstockun Gydinga, sem ecki lét af ad

lasta Jesúm, þótt þeir væru búnir ad skeyta skapi sínu med því ad koma uppá hann kvol og dauda. Þeir létust daginn fyrir ecki vilja gánga inn til Pilatusar, svo þeir mættu neyta Páskanna ósaurgadir, en nú, á sjálfri stórhátídinni, þegar mest átti vid ad hafa, eru þessir andligu herrar búnir ad tapa miklu af þessu tærilæti; hatrid til Jesú gaf þeim ecki stundir til ad hugsa úti þad, med því líka samvitskan tók til ad slá þá í upprisu hans, hvørri þeir vildu aldrei ádur trúa. Svo er sannleikurinn kroptugur til ad sannfæra, líka þá, sem hann forakta, og eptir foroktun sannleikans fylgir óróssemi samvitskunnar og framferdi til ens verra, hvad og sést á dæmi Gydinga; þegar þeir voru eittsinn búnir ad inntaka hatur til Jesúm og kénninga hans, vildu þeir endiliga láta hann heita falsara, sem réttiliga hefdi verid til dauda dæmdur, og alltsaman svik og lýgi sem sagdist um hans upprisu, réru því ollum árum ad því, ad aldrei skyldi sá rómur á lopt komast, ad hann upprisinn væri, því þá vissu þeir ad allt mundi komast upp um sig; þeir fyribudu vottum hans ad vitna um þenna ómótmælanliga sannleika fyrir odrum, auk heldur þeir medtækju hann sjálfir, gátu ecki heldur setid á sér, ad láta merkjast hvaraf þetta helzt kæmi; eda hvad sogdu þeir vid postulana? Þér hafid uppfyllt Jerúsalem med ydar kénningu, og viljid svo leida yfir oss þessa manns blód. Þetta tók nú snemma ad byrjast, eins sjá má bædi af þessari bón um vaktina, og kaupunum, sem þeir áttu vid vardmennina, þegar þeir sáu sig ecki géta varist sannleikanum; í þessari þrá-

kélkni héldu þeir síðan áfram, og það allt til þessa dags, hvarfyrir réttvís dómur Guðs er yfir þá fallinn, að frá þeim er tekið Guðs ríki, en sjálfir þeir nú komnir úti heimskuliga og hlægiliga hjátrú, þvertámóti ritníngunum, sem þeir fara með. Svo fer nú fyrir þeim, sem af þrálæti og forstockaðri blygðun samvitskunnar vilja ecki géfa sannleikanum rúm, og er ecki sízt hætt við þessari ólucku þeim kappgjörnu og drambláttu, sem einir þykjast hafa lykil vitskunnar, og þykir skömm að láta sannfæra sig, einkum þegar forakt og hatur til einhvørrar persónu situr á aðra síðu, og því skyldu allir forðast það eina sem annað. Mikið gjørði líka að verkum hjá Júðum hatrið til Jesú allrahelgustu persónu; þá sýndu þeir með því, að ecki einúngis ofsóktu þeir hann lifandi, heldur skammyrðtu þeir hann dauðan, sem er þó fárra ærligra manna siður, að leggja mikið illt til óvina sinna, þegar þeir eru búnir að fyrikoma þeim; en hatur Gyðínga hafði engin takmørk, þeir héldu sømu grimd æfinliga einsog bræður þeirra Edómítar, og væri óskandi að ókostir þessir bryti ecki ennþá út sumstaðar, að menn seilðust inní aðra verøld með sína eitruðu túngu, til að grafa upp þá dauðu, þeim — eða réttara að segja — þeirra minníngu til óvirðíngar. Naemi hrósaði forðum sonarkonunum fyrir það, að þær hefðu sýnt miskun þeim framliðnu, hún hefir meint menn þeirra, sem dauðir voru; en eg ætla þessu megi nú umbreyta sumstaðar, þar sem fólskan og hatrið lætur sig í ljósi við þá framliðnu, og er þó þvílíkt fávíslig illmennska, því annaðhvørt er sá

dandi kominn til Guds hvildar, elligar i kvalastad fordæmdra; ef þad fyrra: þá sómir þér litt, sekú syndugur ert, ad látast rifta upp brestum þeim, sem Gud er búinn ad afmá; en ef þad sídara: þá kémur litid vid þig ad dæma annarligan þjón, þvi hann stendur og fellur sinum Herra; hvad koma þeir vid mig, sem þar eru fyrir utan, ad eg skyldi þá dæma? er ecki svo, ad þér dæmid þá, sem fyrir innan eru, en Gud mun dæma þá, sem fyrir utan eru? takid sjálfir burt frá ydur þann, sem vondur er, segir Páll. Ef honum nú þókti þad hlutsemi ad fella dóm yfir heidingjana, en hitt væri nándsýnligra, ad varast þá, sem hneigslanliga gengju i kristinndóminum, svo madur sjálfur yrdi ecki leiddur i freistni, er þad þá ecki heimskuligri hlutsemi, ad leggja út i fánýtum dómum ávirdingar þeirra, sem komnir eru á burt úr þessum heimi, en forsóma ad vara sig vid þvi vonda, sem madur dagliga sér og heyrir, sem eg ætla þó optast fylgi þeim, sem adgætnastir eru um annara ávirdingar daudra og lifandi. Framar má hér merkja: dásamliga rádstofun Guds, sem bædi vill og kann ad höndla þá visu i þeirra slægsmunum; þessir hálærdu herrar sönnudu framkomid á sjálfum sér þad, sem þeir lásu og Esajas skrifar i 8. kap.: ályktid nockra rádagjörd, en þar verdi þó eckért af; hafid samtök, en þad hafi þó engan stad, þvi hér er Emanúel. Gydingar ætludu med vaktinni ad girda fyrir bodskap Jesú upprisu, en vaktin vard fyrst til ad vitna um þetta þángad til þeir höfdu ecki annad rád, enn gjöra lýgina sér ad athvarfi, en urdu þó naudugir

viljugir ad láta hyrníngar-steininn í Zion standa; því øllum er kunnugt, hvørnig þeir keyptu af vardmønnunum, ad ljúga þá ótrúligu lýgi ad lærisveinarnir hefdu stolid líkamanum á burt og brotid innsiglid, ad sofandi allri vaktinni, einsog þeim hefdi ecki verid þad hægra, hefdi grøfin aldrei vøktud verid; en þeir hafa ecki gétad og géta aldrei til eylífdar komist fram med þessa lýgi, heldur reka, hafa rekid og munu reka nasir í þann ómótmælanliga mikla leyndardóm gudhrædslunnar, ad Gud er opinberadur í holdinu, réttlátur í andanum, sédur af Englunum, prédikadur heidingjum, trúdur af heiminum og medtekinn í dýrdinni. Þannig ónýtir Gud allt rádabrugg ógudligra manna, þegar hønum þóknast, einsog Eliphas sagdi: þeir mega búa Guds børnum svo klókliga gildru, sem þeir vilja, þeir falla samt á sínu eigin bragdi, þeirra skeyti gánga í þeirra hjarta, móti Drottni dugir eckért rád. Hann, sem tvístradi þeim vid Babel, sló Syros med blindni, setti krók í Senacheribs nasir, gjørdi Achitóphels rád ad heimsku, hann lifir enn, já, Drottinn lifir, og blessadur sé styrkur minn; brjóti þeir heilann, snúi þeir sér í ýmsar áttir, já, líka ef þeir vilja eda géta í ýmsar myndir, þad er mér nóg ad Drottinn er hinn sami og umbreytist ecki; eg vil á medan hlægja ad þeim og segja med Guds fólki: vér hrósum oss, ad Drottinn hjálpar oss, og í nafni Guds vors setjum vér upp stridsmerkin. Hvad því sídara vidvíkur, þá segir sagan: ad vaktin sat yfir Krists grøf, og steinninn, sem þeir Jóseph og Nikódemus veltu þar ad, var innsigladur, annadhvørt med landsins innsigli, sem Pílatus hefir haft undir høndum, elligar med innsigli rádsins.

Hér vid legstad Jesú skulum vér nú, sála mín! seinast stadar nema med ockar íhuganir, því hann er ecki grafinn til ónýtis, heldur oss til huggunar, sem á hann trúum. Greftran hans var ljós vottur, ad hann hefdi vissuliga dáid; en — hann dó fyrir syndir vorar, því hefir hann og grafid þær med sér, þad er: stadfest med sinni greftrun, ad hann væri fyrir þær útgefinn, og lagdi hann svo þessa sína greftrun, einsog ályktun og innsigli, ofan á allt þad, sem hann leid í vorri þjónsmynd; þarfyrir skal mín trú festa sig vid þad teikn, ad

þú, Mannsins Sonur! hefir verid þrjá daga og þrjár nætur í fylsnum jardar; syndir mínar fylgdu þér ad sønnu ofaní grøfina, en þær biludu þar, og gátu ecki haldid þér, þegar þú, einsog øblugur Samson, ad uppleystum daudans hørmum, tókst aptur sálu þína, því er øll mín sekt ordin eptir í grøf þinni, þar skildist þú vid hana, Drottinn minn! í allan máta skilaliga og mér huggunarsamliga; um þig finn eg skrifad, ad þú sért útgéfinn fyrir mínar syndir og upprisinn mér til réttlætis, þaraf sé eg, ad einsog þú tókst vid syndum mínum og ert fyrir þær dáinn og grafinn, svo hefir þú géfid mér þitt réttlæti, í hvørju þú ert upprisinn, þú, mitt réttlæti, visdómur, helgan og endurlausn! Lofadur sé Gud! syndin er grafin, þad er, eylífliga gleymd, eptir því, sem hann sjálfur segir hjá Jer. 31: Eg vil fyrirgéfa þeirra syndir, og aldrei framar í minni leggja þeirra misgjørdir! en þar, sem syndin er úr minni fallin, þar tilreiknast og réttlætid. Þetta er nú sú mikla huggan, sem vér, kristnir menn, høfum af þeirri stuttu dvøl vors Drottins í grøfinni, hvarum til merkis þeir innsigludu steininn, því þeir gjørdu þad í því tilliti, ad sídur skyldi verda raskad um grøfina; þá skal vor trú taka sér þá huggun af Krists innsigludum legstad, ad hann hefir ad fullu og øllu til lykta leidt sitt forlíkunar embætti, svo nú er syndin innsiglud — henni verdur ecki riptad — misgjørdin forlíkud — hún tilreiknast ecki — innfært eylíft réttlæti — sem tilreiknast trúudum — og innsigladar sjónirnar og spádómarnir, svo allt er fullkomnad og til lykta leidt, sem ádur var spád og ritad af vorum Medalgángara, og í hønum eru nú øll Guds fyrirheit já og Amen! Drottinn rífur þau aldrei upp, því hann er trúr og getur ecki afneitad sjálfum sér, og þessa fullvissu setur Heilagur Andi einsog innsigli í allra þeirra hjørtu, sem hann ber vitni um sannan Guds barna rétt. Uppá þessi sannindi, uppá þessa stadfestu vil eg í Guds nafni óhræddur lifa og deya, því eg veit ad Drottins ord stendur stødugt eylífliga, og forgengur ecki, þó himin og jørd forgángi. Nú skulum vér loksins kappkosta ad færa oss þetta allt svo í nyt, ad vér óaflátanliga bidjum og idugliga ástundum, ad dauda-krapturinn Jesú í oss út af deydi

allar vondar girndir, og þá megum vér oss þess vænta, ad syndir vorar verdi huldar, svo hvørki beri á þeim oss til fordæmingar, né skadligra yfirráda, heldur munum vér ødlast krapt af hans upprisu til endurnýúngar lífdaganna. Berum oss líka ad greftra hann andliga, þótt ecki gétum vér þad líkamliga, einsog Jósepħ og Nikódemus, þeir løgdu hann í nýa grof, úthoggna í steini; hjarta vort er ad sønnu af náttúrunni steinhjarta, þó hefir Heilagur Andi búid þad svo til í endurfædingunni, ad þad getur herbergjad Jesúm; medtøkum hann því í þad hjarta, sem er hreinsad fyrir trúna, og verdur einsog nýr smídis-gripur Heilags Anda, dagliga hreinsad af allri fleckun holdsins og andans, útilokandi alla óvini krossins Krísts, einsog rambyggiligt steinhús. Jesús var hreinu líni vafinn; trúin vor skal umfadma hann med øllum hans velgjørníngum, hvør vera skal hrein og gallalaus, verkandi fyrir kærleikann. Jesús var smurdur dýrmætum smyrslum; vér skulum sitja med vorum idrunar-tárum vid hans fætur, hlýdandi hans ordum, og kunngjørandi med ordi og verki hans dauda, þángad til hann kémur. O, minn Jesú! sem hvíldist í þinni grøf, afloknu endurlausnar-verkinu! tak þér hvild og bústad í sálu minni, svo hún einnig hafi sína andliga rósemi í þér; þín grøf hefir verid innsiglud, lát mig einnig halda þínum Anda, med hvørjum eg hefi verid innsigladur uppá dag minnar endurlausnar; innsigli hann alla ávexti þinnar pínu í mínu hjarta og fæli burt Djøfulinn, og allt þad, sem hindra kann ockar sambúd og innbyrdis sameiníng, þángad til vid samtengjumst ad fullu og øllu í eylífu lifi, og eg fæ þar ad sjá þá dýrd, sem þinn Fadir hefir þér géfid. Þér, Herra Jesú! þú Lambid Guds! sem borid hefir veraldarinnar syndir, sé lof, heidur, prís og vald, frá eylífd til eylífdar, Amen!

Dýrd sé Fødur og Syni og Heiløgum Anda, svo sem hún var ad upphafi, er enn nú og vera mun, um allar aldir alda, Amen!

